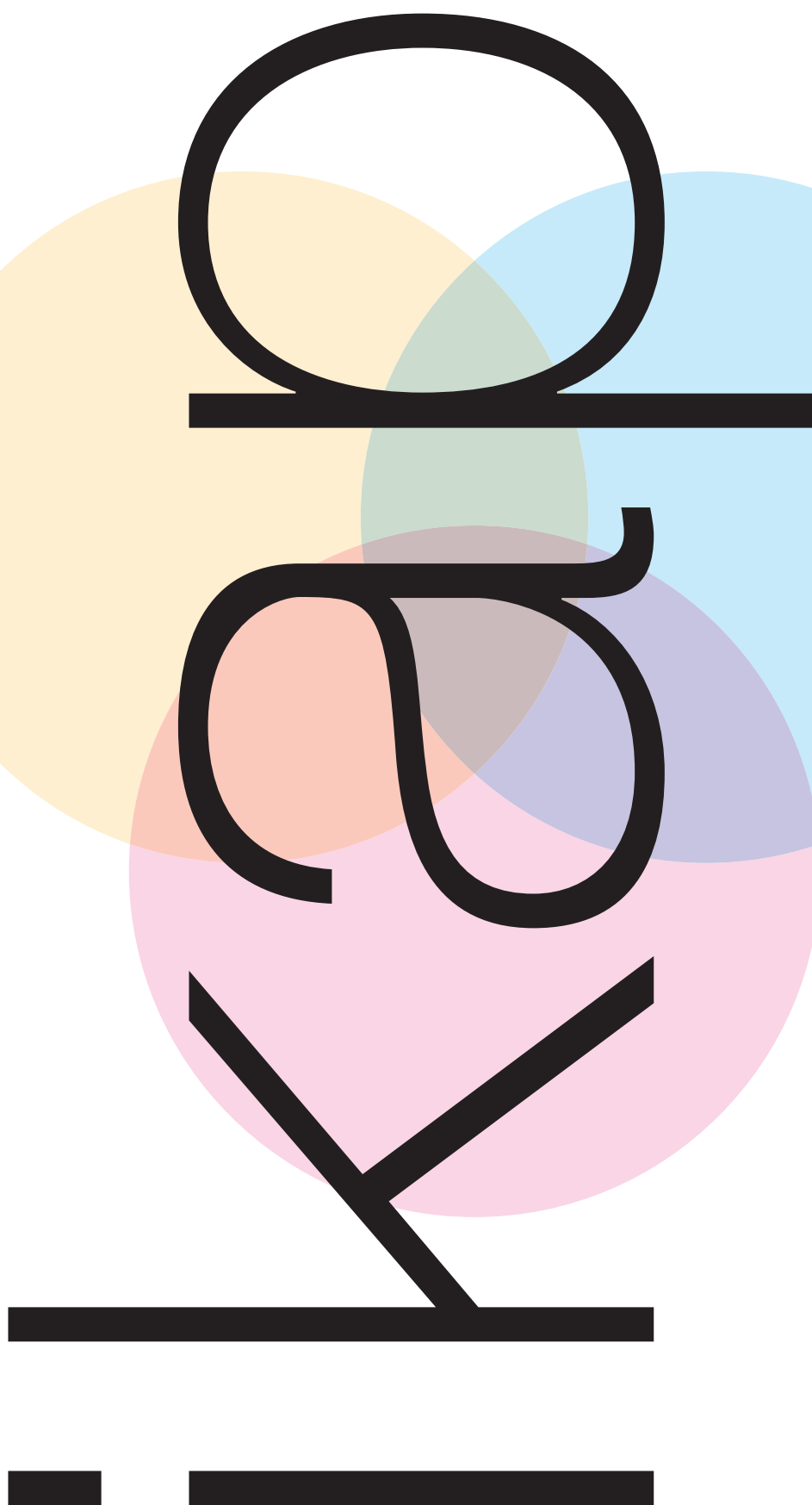




Název projektu: Implementace Krajského akčního plánu 1 v Karlovarském kraji

Registrační číslo projektu: CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008476

Operační program: Výzkum, vývoj a vzdělávání

Prioritní osa 3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání

Období realizace projektu: 1. 11. 2017–30. 6. 2020

Název příjemce: Karlovarský kraj

Partneři projektu:

Střední lesnická škola Žlutice, příspěvková organizace

Integrovaná střední škola Cheb, příspěvková organizace

Střední škola živnostenská Sokolov, příspěvková organizace

Střední průmyslová škola Ostrov, příspěvková organizace

Střední odborná škola stavební Karlovy Vary, příspěvková organizace

Střední škola logistická Dalovice, příspěvková organizace

**Sborník vznikl jako tištěná verze příspěvků
realizačního týmu projektu, odborných řešitelů,
metodiků a zapojených organizací.**

ikar.



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY





1	O sborníku	7
2	Podpora polytechnického vzdělávání	9
2.1	Intenzivní spolupráce SŠ a MŠ/ZŠ	11
2.1.1	Střední lesnická škola Žlutice, příspěvková organizace	11
2.1.2	Integrovaná střední škola Cheb, příspěvková organizace	12
2.1.3	Střední škola živnostenská Sokolov, příspěvková organizace	13
2.1.4	Střední průmyslová škola Ostrov, příspěvková organizace	14
2.1.5	Střední odborná škola stavební Karlovy Vary, příspěvková organizace	16
2.1.6	Střední škola logistická Dalovice, příspěvková organizace	17
2.2	Profesní rozvoj pedagogických pracovníků MŠ a ZŠ v rámci polytechnického vzdělávání	20
2.3	Letní škola EVVO	21
3	Podpora čtenářské a matematické gramotnosti žáků 2. stupně ZŠ se slabšími výsledky, kteří se nepřipravují k přijímacímu řízení na SŠ, a žáků SŠ v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem	23
3.1	Volnočasová aktivita na rozvoj funkční gramotnosti žáků SŠ v Krajské knihovně Karlovy Vary	25
3.2	Teambuilding pro pedagogy v Krajské knihovně Karlovy Vary	26
3.3	Zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků a žáků nematuritních oborů SŠ v oblasti čtenářské gramotnosti	26
3.4	Letní školy – vzdělávací aktivity pro pedagogy ZŠ a SŠ na podporu čtenářské a matematické gramotnosti	28
3.5	Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory čtenářské a matematické gramotnosti	31
4	Podpora inkluze	33
4.1	Tvorba Školské inkluzivní koncepce Karlovarského kraje	35
4.2	Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory nadání	35
4.3	Tvorba motivačního systému pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání	37
5	Rozvoj kariérového poradenství	39
5.1	Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory kariérového poradenství	40

6	Implementace KAP v oblasti kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě	43
6.1	Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě	45
6.2	Podpora podnikatelských/neziskových projektů žáků a studentů SŠ/VOŠ	46
7	Realizační tým projektu	49
8	Přílohy	51
8.1	Příspěvky – téma čtenářská a matematická gramotnost	53
8.1.1	Možnosti práce učitele v hodinách semináře z matematiky	53
8.1.2	Využívání tangramu k rozvoji prostorové představivosti	56
8.1.3	Využití alternativních metod ve slohové výuce	60
8.1.4	Letní školy matematické gramotnosti	65
8.1.5	Letní škola čtenářské gramotnosti 2019	68
8.1.6	Využívání hracích kostek k rozvoji prostorové představivosti	69
8.1.7	Rozcvičky rozvíjející prostorovou představivost	72
8.1.8	Využívání sirkových hlavolamů k rozvoji prostorové představivosti	75
8.2	Příspěvky – téma nadání	80
8.2.1	Nadání z pohledu psychologa	80
8.2.2	Možnosti obohacení výuky	81
8.2.3	Zřízení školního poradenského pracoviště	84
8.2.4	Pozitiva a negativa vyplývající z osobnosti nadaného dítěte	88
8.2.5	Deskové hry pro /nejen/ nadané žáky	91
8.2.6	Možnosti rozvoje nadání v rámci mimoškolních aktivit v DDM Sova Cheb	92
8.2.7	Příklady praxe s nadanými	108
8.2.8	Práce s nadanými v chemii	111
8.2.9	Práce s nadanými na ZŠ a MŠ Plesná	118
8.3	Příspěvky – téma kariérové poradenství	120
8.3.1	Příklad dobré praxe	120
8.3.2	Příklad dobré praxe	124
8.3.3	Příklad dobré praxe – první setkání s možností výběru budoucího povolání	126
8.3.4	Příklad dobré praxe – Práce s žákem v rámci kariérového poradenství	128
8.4	Příspěvky – téma podnikavost, kreativita, iniciativa	130
8.4.1	Výroční 10. veletrh fiktivních firem	130
8.4.2	Zlato na mezinárodním veletrhu fiktivních firem	131
8.4.3	Projektový den odborných předmětů	132
8.4.4	Logistické hrátky na zámku – Logistik junior ZŠ, Logistická burziáda	133
8.4.5	Učitelé z Marsu	134
8.4.6	Motivace žáků designérského oboru GRAFICKÝ DESIGN	135

8.4.7 Další odkazy pro inspiraci	142
8.5 Příspěvky – ostatní témata	143
8.5.1 Odborný příspěvek – Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, skupinová práce	143
9 Metodická příručka pro kariérové poradce	149
9.1 Úvod	151
9.2 Individuální kariérové poradenství ve škole	152
9.2.1 Efektivní komunikace	152
9.3 Individuální kariérové poradenství	156
9.3.1 Career Management Skills jako východisko pro poradenství	156
9.3.2 Principy kariérového poradenství	157
9.3.3 Role poradce, empowerment	158
9.3.4 Poradenský rozhovor	158
9.4 Skupinové kariérové poradenství ve škole	162
9.4.1 Základní principy práce ve skupině	162
9.4.2 Skupinové kariérové poradenství	164
9.5 Kariérový klub na škole a podpora práce třídního učitele	170
9.5.1 Návaznost na cíle projektu Implementace Krajského akčního plánu 1 v Karlovarském kraji	170
9.5.2 Kariérový klub na škole	171
9.5.3 Práce třídního učitele aneb třídnictví není jen o správně vyplněné třídní knize (náplň třídnické hodiny)	172
9.6 Přílohy	173
Příloha č. 1 Scénář aktivity – Trojzvuk – pojmenování kompetencí	173
Příloha č. 2 Scénář aktivity – Role žáka a jeho kompetence	174
Příloha č. 3 Pracovní list – Role a kompetence	175
Příloha č. 4 Pracovní list – Rodokmen vzdělání a povolání v rodině	176
Příloha č. 5 HODNOTY	177
Příloha č. 6 Aktuální naplněnost hodnot v životě	178



O sborníku

Tento sborník vznikl jako jeden z několika výstupů výše uvedeného projektu. Sborník sumarizuje popis realizovaných aktivit, obsahuje také články a příspěvky, na kterých se podíleli odborní řešitelé z řad pedagogů, metodiků jednotlivých témat a realizačního týmu projektu.

Sborník má velmi jednoduchou strukturu. Je rozdělen do pěti částí, které kopírují nastavené klíčové aktivity projektu. První aktivitou je **Podpora polytechnického vzdělávání**, ve které byly zapojeny partnerské střední odborné školy, další aktivitou je **Podpora čtenářské a matematické gramotnosti žáků 2. stupně ZŠ se slabšími výsledky, kteří se nepřipravují k přijímacímu řízení na SŠ, a žáků SŠ v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem**. Následuje aktivita **Podpora inkluze**, ve které vznikla Školská inkluzivní koncepce Karlovarského kraje a Motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání. Předposlední aktivitou je **Rozvoj kariérového poradenství** a poslední aktivitou je **Implementace Krajského akčního plánu (dále IKAP) v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě**.

Kvůli vytíženosti pedagogů ve školách a i kvůli jiným realizovaným projektům v Karlovarském kraji se nám nepodařilo jich tolik zapojit. O to více si vážíme všech, kteří se do zpracování pustili. Obsah článků a příspěvků byl v režii autorů, forma byla daná šablonou. Sborník je publikován v tištěné verzi i elektronicky, a to na stránkách školského portálu Karlovarského kraje a na sociálních sítích.

Ing. Zuzana Žitná
hlavní manažer projektu





Sborník

Podpora polytechnického vzdělávání



Podpora polytechnického vzdělávání

V této aktivitě proběhly celkem 3 podaktivity týkající se polytechnického vzdělávání. Do jedné z nich byly zapojeny partnerské střední školy, které realizovaly své vlastní činnosti pro žáky ZŠ/SŠ a případně i děti MŠ.

Intenzivní spolupráce SŠ a MŠ/ZŠ

2.1

Tato aktivita byla naplňována pravidelnými návštěvami žáků ZŠ a dětí MŠ na SŠ. Každá střední škola si pro žáky připravila několikrát ročně program, jehož náplň si s nimi předem naplánovala. Program byl zaměřen na seznámení se s určitými řemesly a vyzkoušení si práce s náradím a stroji v dílnách, na pracovištích a školních pozemcích. Některé ze SŠ si pro zapojené ZŠ připravily také výjezdy a exkurze do firem a edukačních center. V rámci této aktivity byly podpořeny obory jako truhlář, zahradník, lesní mechanizátor, včelař, strojař, ICT, elektrotechnika, operátor skladování, provoz a ekonomika dopravy, stavební obory atd.

Celkem se do této aktivity zapojilo 6 středních odborných škol z Karlovarského kraje a na ně navázaných 34 ZŠ/MŠ.

Střední lesnická škola Žlutice, příspěvková organizace

2.1.1

*Ing. Radka Stolariková,
odborný garant projektových aktivit SŠ, Střední lesnická škola Žlutice*

V rámci projektu IKAP 1 v Karlovarském kraji se Střední lesnická škola Žlutice zapojila do aktivity Podpora polytechnického vzdělávání a organizovala podaktivity ve formě řemeslných dnů a technickopřírodovědných kempů pro děti z MŠ Žlutice a žáky ZŠ a ZUŠ Žlutice a ZŠ Bochoř.

Řemeslné dny byly zaměřeny na prezentaci oborů lesní mechanizátor, zahradník a včelař. Probíhaly v areálu SLŠ Žlutice a pracoviště Toužim, kde se účastníci seznámili s tím, co vše člověk při daném povolání dělá, jaké používá pomůcky a co vše tato čin-



nost obnáší z hlediska náročnosti a bezpečnosti práce. Poté dostali zadaný projekt, který měli zpracovat a následně představit a zhodnotit náročnost práce a celkový dojem. Díky řemeslným dnům mohli účastníci vidět, poznat a zkusit různé aktivity, jako bylo řízení lesního kolového traktoru na dálkové ovládání, vyzkoušet si motorovou pilu, vidět lesní mechanizátory, jak lezou do korun stromů pomocí stupačkové soupravy, prohlédnout si skleníky, vidět včelí úly a vyzkoušet si stáčení medu. Výstupem řemeslných dnů pak byly vyrobené ptačí budky, které slouží účastníkům k pozorování ptactva na pozemku škol, aranžmá a květinové vazby, jež zdobí prostory MŠ a ZŠ.

Druhou podaktivitou bylo organizování technickopřírodovědných kempů. Tyto kempy se odehrávaly v krásném prostředí Krušných hor v lokalitě Bublava. Technicko-přírodovědné kempy byly zaměřeny na obory lesní mechanizátor, zahradník a včelař a účastnili se jich žáci 7. a 8. tříd ZŠ a ZUŠ Žlutice a ZŠ Bochoř. Žáci zde trávili 3 dny, během kterých získali hlubší znalosti o daných oborech, káceli a odvětovali stromy, pracovali s ručními nástroji na opracování dřeva, vyráběli dřevěné výrobky a dekorace, poznávali stromy, sázeli rostliny, vyráběli pečené čaje, svíčky z včelího vosku, aranžovali dekorace, zpracovávali zahradní produkty a dozvěděli se spoustu užitečných informací o léčivých rostlinách a jejich využití. Po dobu konání kempů se účastnili výletů do okolí, seznamovacích a sportovních her, soutěží a společné večery zakončovali táborákem za zvuku kytary.



Veškeré aktivity, které SLŠ Žlutice v rámci projektu organizovala, hodnotí vedení školy a zainteresovaní pedagogové velmi kladně. Došlo k hlubší spolupráci se ZŠ a MŠ, do aktivit byli zapojeni i žáci SLŠ Žlutice, kteří si vyzkoušeli práci s mladšími kolegy, naučili se komunikovat a vysvětlovat danou problematiku. Došlo také k prohloubení vztahů mezi jednotlivými aktéry. Během aktivit také vzniklo spoustu výukových materiálů a pracovních listů, které využívají při výuce nejen pedagogové ze ZŠ, ale i pedagogové ze SLŠ Žlutice. V neposlední řadě se také prostřednictvím aktivit prováděla osvěta veřejnosti ne příliš známých oborů. SLŠ Žlutice za přispění tohoto projektu představila školu, své prostory, obory, ale také získala své potencionální zájemce o studium.

2.1.2 Integrovaná střední škola Cheb, příspěvková organizace

Mgr. Oldřich Hodinka

odborný garant projektových aktivit SŠ, Integrovaná střední škola Cheb

Za období 3. monitorovací zprávy, což je únor–červenec 2019, jsme se věnovali výuce základních škol a mateřské školy na naší střední škole. V projektu jsou zařazeny celkem tři základní školy, a to 3. ZŠ Cheb, 4. ZŠ Cheb a ZŠ Plesná a také Mateřská škola Plesná.

V tomto období bylo uskutečněno celkem 7 aktivit se žáky ZŠ a MŠ. Šestkrát navštívili pracoviště na naší škole, kde se seznámili s obory zahradník a truhlář. Zde si vyzkoušeli zahradnické práce, jako je kypření půdy, přesazování zeleniny, sekání trávy, ale seznámili se i s pokojovými rostlinami a jejich pěstováním, jakož i s aranžováním květin. V oboru truhlář se seznámili se základy práce se dřevem a ručním opracováním dřeva. Sami si také drobné výrobky vyráběli. Na závěr tohoto období byl uskutečněn řemeslný den, kde žáci ZŠ a MŠ navštívili i IT pracoviště. Těchto aktivit se zúčastnilo celkem 102 žáků.



Tyto aktivity jsou velice kladně hodnoceny ze strany učitelů ZŠ a MŠ a dle jejich vyjádření jsou pro školy přínosem. Projekt rozšiřuje zájem jednotlivých dětí o představované učební obory, což se projevilo i nástupem dvou žáků do učebního oboru truhlář ze ZŠ Plesná.

V rámci projektu probíhají také zájmové kroužky pro žáky Integrované střední školy Cheb, příspěvkové organizace. Kroužky probíhají ve 4 oborech – zahradník, uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů, strojírenství a informační technologie. Kroužky probíhají 1x týdně v odborných učebnách školy a na jednotlivých pracovištích. Žáci si rozšiřují znalosti v péči o krajinu, pěstování zeleniny, péči o pokojové rostliny a aranžování květin, dále o výrobu strunných nástrojů, konkrétně kytar, u strojírenského kroužku se zaměřují na svařování, řezání na strojní pile, vrtání a kování. V rámci informačních technologií na 3D skenování a tisk, tvorbu a přípravu modelu k tisku, složení a stavbu 3D tiskáren. Kroužků se účastnilo a své znalosti si rozšířilo celkem 32 žáků. V rámci strojírenského kroužku byla uskutečněna exkurze do Národního technického muzea v Praze.

Je možno v závěru konstatovat, že projekt je jak pro žáky, tak pro celou ISS Cheb značným přínosem. Finančních prostředků z projektu je využíváno na nákup materiálu pro jednotlivé kroužky a aktivity, což značně rozšiřuje možnosti pro další výuku a růst mladé generace, a to již od MŠ a ZŠ po SŠ. Za to patří projektu velký dík.

Střední škola živnostenská Sokolov, příspěvková organizace

2.1.3

Mgr. Ilona Medunová

odborný garant projektových aktivit SŠ, Střední škola živnostenská Sokolov

„Pokračujeme v projektu Truhlářských kroužků pro žáky základních škol“

Karlovarský kraj je realizátorem projektu z operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání a střední školy v našem kraji jsou partnery tohoto projektu. Cílem projektu je podnícení zájmu dětí a žáků z MŠ, ZŠ a SŠ o polytechnické vzdělávání (technické, přírodovědné i environmentální) cestou intenzivní spolupráce mezi MŠ, ZŠ, SŠ VOŠ a VŠ v regionu.

Střední škola živnostenská Sokolov, p. o., se do projektu zapojila realizací tzv. truhlářských kroužků pro žáky ZŠ. Jedná se o volnočasovou aktivitu, určenou vyšším roční-



kům základních škol, projektové období je 2 roky. Účastní se vždy tři ZŠ v jednom školním roce, přičemž za každou ZŠ pět žáků 7.–9. ročníků. Žáci jsou na kroužek dopravováni najatým mikrobusem, na kroužku obdrží svačinu. Žáci ZŠ se v kroužku seznámí se základními způsoby opracování dřeva, jako je řezání, hoblování, rašplování, pilování a broušení dřeva. Žáci se učí používat různé nástroje a stroje, vyrábějí jednoduché výrobky (prkénko na maso, vánoční stromček, vánoční hvězda na svíčku, krmítko pro ptactvo, velikonoční zajíc). V moderně vybavených dílnách se seznámí s CNC stroji, získají představu o nejmodernějších technologiích v oboru. V sedmém setkání probíhá soutěž zaměřená na porovnání dosud získaných dovedností, žáci vyrábějí jeden opracovaný dílec, na kterém je možné porovnat všechny techniky opracování dřeva, se kterými se žáci v průběhu kroužku seznámili. V posledním osmém setkání je realizována exkurze do dřevozpracujícího závodu Bohemia Lignum Dalovice – výroba dřevěných oken a dveří.

Na kroužek byly dosud mimo mzdové náklady vynaloženy tyto finanční prostředky:

- náklady na dopravu ve výši 29 312 Kč
- náklady za občerstvení žáků 7772 Kč
- náklady na materiál a drobné nářadí ve výši 31 200 Kč
- zakoupena ruční frézka za 12 800 Kč

Na některých ZŠ je zájem žáků o kroužek velký, převyšuje možnou kapacitu dílen. Za poslední 4 roky se i díky této aktivitě podařilo zvýšit zájem žáků o dřevozpracující obory na Střední škole živnostenské tak, že byly první ročníky již v prvním kole naplněny. To potvrzuje, že cíl projektu je průběžně naplňován.

2.1.4 Střední průmyslová škola Ostrov, příspěvková organizace

Mgr. Kateřina Fexová

odborný garant projektových aktivit SŠ, Střední průmyslová škola Ostrov

Aktivita **Inženýr Junior** byla rozdělena na 5 kurzů, jež byly zaměřeny na jednotlivé studijní obory. Výuku jednotlivých kurzů zajišťovali zapojení pedagogové ze spolupracujících základních škol, kteří byli proškoleni vyučujícími ze SŠ. Kurz strojírenství se zaměřil na programování CNC strojů s následným frézováním (žáci si odnesli přívěšek ve tvaru smajlíka), v kurzu autotronika žáci ve dvou skupinkách sestavili dva různé funkční modely spalovacích motorů, které si odnesli s sebou do výuky na ZŠ. V kurzu informatika se žáci naučili programovat microbit a v kurzu elektrotechnika rozsvítili



nepájivé kontaktní pole barevnými diodkami – microbit i svůj vytvořený obvod si pak odnesli domů. 3D kurz, jakési mezioborové propojení, naučil žáky kreslit žetonek do nákupního košíku s iniciálami, který si následně vytiskli na 3D tiskárně.

Účast na každém kurzu byla jednotlivým žákům zaznamenána do výkazu o studiu (indexu). Na závěr aktivity Inženýr Junior byl žákům slavnostně předán certifikát o absolvování (dle zápisů v indexu) s titulem Inženýr

Junior (za všech 5 absolvovaných kurzů), příp. Bakalář Junior (za 3–4 absolvované kurzy).

V této aktivitě přijelo na SPŠ Ostrov vždy stejných 10 žáků z každé z 15 spolupracujících základních škol Karlovarského kraje. Školy se rozdělily na tři skupiny po 5 základních školách s předem danými termíny návštěv v období září–červen. Během pěti návštěv v každém školním roce žáci absolvovali 5 kurzů na samostatných pracovištích, na aktivitu byli žáci dovezeni autobusem od ZŠ a zpět, v polovině výukového času se v rámci přestávky dočkali občerstvení.

Zapojené základní školy:

- Základní škola Chodov, Husova 788, okr. Sokolov, příspěvková organizace
- Základní škola Nová Role, příspěvková organizace
- Základní škola Ostrov, Májová 997, příspěvková organizace
- Základní škola J. A. Komenského Chodov, Smetanova 738, okres Sokolov, příspěvková organizace
- Základní škola Nejdek, nám. Karla IV., příspěvková organizace
- Základní škola Dukelských hrdinů Karlovy Vary, Moskevská 25, příspěvková organizace
- Základní škola Jana Amose Komenského, Karlovy Vary, Kollárova 19, příspěvková organizace
- Základní škola Nové Sedlo, okres Sokolov, příspěvková organizace
- Základní škola Sokolov, Pionýrů 1614
- Základní škola a Mateřská škola Ostrov, Myslbekova 996, příspěvková organizace
- Základní škola Hroznětín, okres Karlovy Vary, příspěvková organizace
- Základní škola jazyků Karlovy Vary, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Kyselka, okres Karlovy Vary, příspěvková organizace
- Základní škola a mateřská škola Dalovice, okres Karlovy Vary, příspěvková organizace
- Základní škola Ostrov, Masarykova 1289, příspěvková organizace



2.1.5

Střední odborná škola stavební Karlovy Vary, příspěvková organizace

Bohuslav Vinter

odborný garant projektových aktivit SŠ, SOŠ stavební Karlovy Vary

V posledních dnech prosince 2017 jsem absolvoval první jednání o projektu IKAP 1. „Posaďte se, pane Vintře. Chci se Vás zeptat, zda...“ No a za chvíli bylo ujednáno. Od 1. ledna 2018 jsem Odborným garantem projektových aktivit SOŠ stavební Karlovy Vary, p. o., IKAP 1. Zatímco já jsem v projektu teprve začínal, jiní pracovníci již mnohé připravovali a plánovali, a tak má výchozí situace byla o to jednodušší. Plánovali totiž dobře. Mně byla vybrána role „drába“ a to je role, která mi sedí. Dávám pozor na všechny strany: Jsou řádně plněny všechny plánované aktivity? Jsou realizovány v plánovaných termínech? Účastnilo se jich plánované množství dětí, žáků, pedagogů, lektorů? Je dohodnuta cena za dopravu, za občerstvení, vstupné? Respektujeme plánované limity na tyto výdaje?

Jak si vedeme aktuálně v ekonomické oblasti, jsme „v ažúru“? Co náklady na mzdy pro jednotlivé pracovní pozice v rámci projektu? Odvody a bankovní poplatky máme také „v cajku“? Ještě jsem chtěl volat paní Žitnou, protože včera jsem... Pro pana ředitele musím... A prý mi volala metodička ze základní školy a byla neodbytná, protože...

Mám opravdovou radost, jak projekt IKAP 1 ve všech atributech splňuje vše, co má. Hlavním smyslem projektu je totiž přivést žáky posledních ročníků základních škol v oblasti působení středních škol v Karlovarském kraji (a všude jinde) k myšlence,



že stát se žákem střední školy technického zaměření je vlastně skvělý nápad. Žák „deváták“ si po zhasnutí lampičky ve svém pokojíku říká: „Dneska jsme s kamarády ze školy v rámci toho projektu navštívili firmu, která vyrábí nábytek, a to by mě asi docela bavilo, protože jak nás tamten pán, jakou on to měl vlastně funkci, nějaký vedoucí výroby nebo tak nějak, provázel a jak o tom všechno věděl a... A on

někdo také musí ten nábytek přeci navrhovat, někdo ho musí potom s citem prodávat. On takový truhlář... No a ten lektor nám povídal, že jednak se mohu truhlářem vyučit, ale že mohu také potom absolvovat nábytkářskou průmku.“ To je cílem projektu IKAP 1.

Nebo to děvče ze ZŠ v Karlových Varech, které se po večeri dalo do řeči s tatínkem a vyprávělo mu, jak příjemná byla exkurze v Technickém muzeu Praha – Centru stavitelského dědictví Plasy. „Tam jsem, tati, viděla tak krásnou expozici s návrhy paní architektky Jiřičné. To musí být úžasný zdroj financí, když si peníze někdo jako ona evidentně generuje tím, že dělá, co ji baví, a zcela jí to prostupuje životem. To by se mi také líbilo. Tati, co myslíš? Co že bych šla na karlovarskou stavárnu, na čtyřletý maturitní obor stavebnictví? On nám to dnes při návratu z Plas nabízel pan lektor a pak jsme o tom ještě v autobusu hovořili s naší paní učitelkou, která je u nás ve škole poradkyní pro výběr střední

školy. A předtím jsme byli na stavebce v dílnách, kde jsme prošli dílny elektrikářů, zámečnicků, zedníků, truhlářů. Je tam taková nějaká dobrá nálada, přijde mi to jako pohodová škola.“

Skutečně silným zážitkem z projektových aktivit pro mě byla chvilka času, strávená během řemeslných dnů s dětmi z mateřských škol. Ty se našich aktivit účastní skutečně rády. Okolo stěn zednické dílny byly postaveny lavičky, ve kterých seděli pětileté holčičky a chlapečkové. Měli právě za sebou tvrdou dřinu, kdy pod vedením našeho lektora skládali rohovou vazbu z cihlíček. A před okamžikem přinesl nějaký pán přepravku plnou tak dobrých baget, i pitíčko tam bylo... Pohovořit s těmi úžasnými stvořeními, pochutnávat si na svačince, byla opravdu radost a radost z nich číselo i v každé smršti odpovědi, kterých se mi na otázky dostalo v nečekané míře. Zkrátka měli z řemeslných dnů opravdovou, nelíčenou radost.

Po roce a půl stráveném s kolegy z našeho týmu v IKAP 1, s pedagogy, a hlavně žáky základních a mateřských škol na jednotlivých aktivitách zcela jistě vím, že tahle práce, tenhle projekt má skutečný smysl a je jen a jen dobře, že je připravováno pokračování v této chvíli pod předpokládaným názvem IKAP 2.

Za dosavadní práci všem členům týmu IKAP 1 děkuji. Děkuji také za spolupráci všem členům řídicího týmu IKAP 1 z Karlovarského kraje. No a se všemi se samozřejmě těším na další spolupráci jak na IKAP 1, tak IKAP 2.



Střední škola logistická Dalovice, příspěvková organizace

2.1.6

Ing. Aleš Procházka

odborný garant projektových aktivit SŠ, Střední škola logistická Dalovice

Projekt IKAP 1 pomáhá Střední škole logistické Dalovice, příspěvková organizace, podněcovat zájem dětí a žáků z MŠ, ZŠ a SŠ o polytechnické vzdělávání. Projekt IKAP 1 dále pomáhá udržet krok s rychle se měnícím prostředím na poli logistiky a zlepšovat kvalitu výuky na škole. Toto se poté odráží v kladném hodnocení školy od zaměstnavatelů: škola získala titul „Škola doporučená zaměstnavateli“ v Karlovarském kraji, a to 1. místo za rok

2018, 2017, 2014 (<https://www.logistickaskola.cz/certifikaty-a-oceneni>).



Projekt IKAP 1 umožnil Střední škole logistické Dalovice nakoupit kvalitní logistický MPS systém pro podporu výuky odborných předmětů. MPS systém se skládá z modulových jednotek, a to z jednotky s dopravníkovým pásem (automatizace ve výrobě, ve skladu), z jednotky výroby a jednotky skladování. Součástí modulů jsou i 4 ks tabletů. Každý tablet má svoji jednotku, pomocí které může ovládat další zařízení. MPS systém je využíván k ukázce

a vyzkoušení logistických procesů, fyzikálních principů, ovládnání průmyslových prvků. Didaktické moduly přibližují realitu situace v moderním provozu.

Střední škola logistická Dalovice dále v rámci projektu IKAP 1 pořídila moderní ICT vybavení jako např. notebooky, dataprojektory s plátnem, 30 ks tabletů, čtečky, interaktivní tabule, interaktivní displej, multimediální počítač, multifunkční mobilní stojan, videokameru, fotoaparát, GPS navigaci, scanner (ruční snímač kódů – využití pro skladovou logistiku), meteostanici, prezentéry, potřebný SW a aplikace zaměřené na vedení správy v nákladní dopravě.

Projekt IKAP 1 pomáhá Střední škole logistické Dalovice držet krok s aktuálními trendy v oboru, a to díky velké řadě odborných školení pro pedagogy (např. Logistická akademie, Průmysl 4.0, Program Doprava K3 pro logistiku, Technická angličtina, Lesson study – projektový den aj.) a také účastí žáků a pedagogů na odborných veletrzích a konferencích (např. SpeedCHAIN, Obalko, Mezinárodní strojírenský veletrh).

V rámci aktivit projektu IKAP 1 je podpořena spolupráce Střední školy logistické Dalovice se ZŠ a MŠ v regionu. Cílem této spolupráce je podnícení zájmu dětí a žáků z MŠ, ZŠ a SŠ o polytechnické vzdělávání. Spolupracujícími partnery byly tyto školy:

- Základní škola Nová Role, příspěvková organizace
- Základní škola Karlovy Vary, Truhlářská 19, příspěvková organizace
- Základní škola a Mateřská škola Dalovice, příspěvková organizace
- 2. Mateřská škola Karlovy Vary – MŠ Dvořáková

Pro žáky ZŠ a SŠ byly připraveny aktivity: **Technická angličtina – sdílená, Odborné exkurze – sdílená, Odborná přednáška s workshopem – provázanost na ŠVP a Technickou angličtinu – sdílenou a Projektový den.**

Společně žáci navštívili Letiště Václava Havla Praha – cargo, depo České pošty – Horní nádraží v Karlových Varech, Techmanii Plzeň a IQ Science Centre Liberec. V rámci projektového dne žáci ZŠ a SŠ srovnávali dosažené znalosti a zkušenosti z oblasti logistiky a jazyka pomocí soutěže.

Pro žáky SŠ byly dále v rámci projektu IKAP 1 připraveny tyto aktivity: **VČA Matematika, Environmentální kroužek – sdílený, ODBORNÉ EXKURZE – v návaznosti na ŠVP.**

V rámci odborných exkurzí mohli žáci SŠ vidět zázemí a provozy řady zajímavých podniků, např. SKF Chodov u výrobce čerpadel mazacích systémů, Witte Nejdek a Witte Ostrov – výroby automobilových komponentů a jejich logistika, Amazon, FM Logistic – logistické haly, Automatizované třídící centrum (ATC) Plzeň – Česká pošta, Techmanie Plzeň, Letiště Václava Havla Praha – logistika, cargo, odbavování, přístav v Ústí nad Labem aj.

Pro děti z MŠ byly připraveny aktivity **Workshop MŠ a Exkurze MŠ.**

Děti se formou her a soutěží seznámily s logistikou, financemi a moderní technikou.



Vyzkoušely si např. logistiku a trasování v terénu s GPS přístrojem a kompasem, hlučkoměr a měření hluku auta, hluk v parku či ve škole, interaktivní panel ProWise, tablety, focení, MPS systémy aj. V rámci exkurzí děti poznaly moderní výrobu hraček ve firmě Playmobil CZ, spol. s r. o., navštívily Techmanii Plzeň a ZOO Plzeň.

Věříme, že se některé z těchto dětí stanou za pár let žáky naší školy.

Celkově hodnotí Střední škola logistická Dalovice projekt IKAP 1 velmi kladně s vysokou přidanou hodnotou umožňující škole zlepšovat kvalitu výuky a udržet krok s rychle se měnícím prostředím na poli logistiky. Rovněž je velkým přínosem podněcování zájmu dětí a žáků z MŠ, ZŠ a SŠ o polytechnické vzdělávání a získávání pro obor logistiky.



2.2 Profesní rozvoj pedagogických pracovníků MŠ a ZŠ v rámci polytechnického vzdělávání

Tuto aktivitu řešila externí firma Malá technika, z. ú., která byla vybrána na základě veřejné zakázky. Bylo zapojeno celkem 28 subjektů – ZŠ a MŠ (dva z nich měly možnost proškolit 2 budovy, tedy celkem 30 budov). Vybrali jsme také 2 základní školy, které vzdělávají žáky se SVP. Školám se pořídil kompletní program včetně didaktické sady pomůcek v hodnotě 142 000 Kč pro školu.

Aktivita byla naplněna unikátním programem Malá technická univerzita (dále „MTU“) skládajícím se z 12hodinového školení pedagogů a 12hodinové tandemové výuky dětí. Celkem se jednalo o 12 lekcí zaměřených na různé obory (Malý stavitel mostů, Malý architekt, Malý archeolog, Malý zpracovatel odpadů, Stavitel města, Malý architekt, Malý ropař, Malý plynárník, Malý energetik, Malý vodohospodář, Stavitel věží, Malý inženýr). Děti se hrou formou a pomocí názorných pomůcek dozvěděly, co je náplní práce vyjmenovaných profesí, postavily si domečky, mosty, věže, ropné tankery apod.

Tato aktivita probíhala přímo na pracovištích vybraných škol, zapojení pedagogové nemuseli nikam jezdit. Výběr škol jsme zejména směřovali na ty, které leží v sociálně vyloučených lokalitách a menších obcích, kde je problém získat peníze. Seznam byl doplněn o zájemce i z okresních měst.



Letní škola EVVO

2.3

Během realizace projektu proběhly celkem dvě letní školy pro pedagogy na téma EVVO. Zúčastnili se jí učitelé ze základních i středních škol. Předložili jsme jim ucelenou nabídku zajímavých odborných seminářů společně s exkurzemi do přírodních lokalit.

Letní škola EVVO – termín 20.–24. 8. 2018, Parkhotel Sokolov

2.3.1

Program

- CHKO Slavkovský les (exkurze – hadcové skalky, minerální vývěry, rašeliniště, přednáška – problematika ochrany přírody, nejvýznamnější přírodní fenomény)
- Geologie, Sokolovská pánev (exkurze – okolí Sokolova, dopady těžby uhlí, ukázky různých typů rekultivací, významné druhy vázané na tato stanoviště, přednáška – poutavá geologie, hornictví, revitalizace)
- Doupovské hory (exkurze – biotopy Doupovských hor – makrofytní vegetace, bezkolenkové louky, druhově bohaté pastviny, přednáška – fenomén Doupovských hor)
- Zoologie, ochrana přírody, údolí Ohře (exkurze – záchranné programy zvířat a rostlin v KK, přednáška – entomologie)
- Entomologie (program zaměřený na metodiku odchytu a prezentaci rozmanitých forem hmyzí říše)



2.3.2

Letní škola EVVO tematicky zaměřená na údolí Ohře: 19.–23. 8. 2019, Penzion Ve Skále Loket

Program

- Význam řeky pro krajinu, údolí řeky Ohře v celkovém pohledu
- Řeka Ohře z pohledu geologa, geomorfologický význam Ohře pro současnou krajinu (dopady těžby na Sokolovsku, ukázky typů rekultivací)
- Návštěva Statku Bernard (centrum tradičních řemesel, expozice v zábavně-naučném centru řeky Ohře), motivace žáků k biologii
- Říční fenomén (přírodovědně zajímavé lokality údolí Ohře, návštěva informačního centra o užovce stromové)
- Entomologie (program zaměřený na metodiku odchytu a prezentace rozmanitých forem hmyzí říše, prezentace různých druhů odchytových metod a pastí).





Podpora čtenářské a matematické gramotnosti žáků 2. stupně základních škol se slabšími výsledky, kteří se nepřipravují k přijímacímu řízení na střední školy, a žáků středních škol v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem



Volnočasová aktivita pro rozvoj funkční gramotnosti žáků SŠ v Krajské knihovně Karlovy Vary

3.1

Během projektu se hledají aktivity, které studenty zaujmou a zároveň jim i přinesou do budoucna potřebné dovednosti. V současné době se nám osvědčily tzv. měkké dovednosti, kdy se studenti učí prezentovat na veřejnosti, komunikaci, hrají divadlo, ale věnují se zábavnou formou i literatuře či tvorbě komiksu. Díky těmto aktivitám si prohlubují logické myšlení, komunikační a organizační dovednosti, učí se matematickou, finanční a v neposlední řadě čtenářskou gramotnost.

V současné době není snadné namotivovat studenty k tomu, aby mimo školu docházeli na některé z aktivit. Je velmi tenká hranice mezi tím, co bude mladé bavit, a co již ne, kdo je zaujme, a kdo ne, a samozřejmě také jak se v kolektivu ostatních cítí. Před zahájením projektu jsme sice dělali průzkum, z kterého vznikl zájem o sehrání mang, hraní společenských her, tvoření únikové hry, ale realita byla poté jiná. Studenti jsou velmi živý a rychle proměnlivý materiál.

Přes náročnou cílovou skupinu se nám daří volnočasovými aktivitami studenty zaujmout a během dvou let se nám ustálila nabídka aktivit. Ve všech volnočasových aktivitách je kladen důraz na to, aby byl lektor příjemný, přátelský a dokázal studenty upoutat. Domníváme se, že se nám tato složitá role daří naplňovat. Nadále pokračujeme s aktivitami: Umění prezentace, Hraní společenských her, Výtvarné dílny pro děti, Divadelní workshop, Storytelling v popkultuře, Literatura je nudná a Umění komunikace.



3.2 Teambuilding pro pedagogy v Krajské knihovně Karlovy Vary

Z řad pedagogů je o teambuilding veliký zájem. Pedagogové se nejdříve zúčastní prohlídky knihovnou, kdy se dozví, jak vše funguje v zákulisí, dozví se informace, co knihovna nabízí pro jejich žáky. Poté absolvují knihovnickou únikovou hru – mají na výběr Zabíjačku či Strážce příběhů.



3.3 Zvyšování kompetencí pedagogických pracovníků a žáků nematuritních oborů SŠ v oblasti čtenářské gramotnosti

Cílem této aktivity byl rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků nematuritních oborů SŠ a jejich učitelů prostřednictvím exkurzí, besed a workshopů.

Workshopy pro učitele se uskutečnily celkem čtyři tematicky zaměřené na mediální výchovu, kritické myšlení, dnešní literaturu a psaní. Besed proběhlo celkem 14, největší zá-



jem škol byl o youtubera Kovyho, slampoetristy, ale proběhlo i divadelní představení Kafkův proces, úniková hra Fakescape (zaměřená na poznávání falešných informací), beseda se spisovatelí Klárou Smolíkovou a Jiřím W. Procházkou o komiksech a fantastice, mediální výchově atd. Žáci se mohli

zúčastnit také 4 exkurzí, první z nich proběhla v Muzeu Franze Kafky a Gallery of Art, druhá z nich v animovaném světě Pixar a další z nich na knižní výstavě Svět knihy.



3.4 Letní školy – vzdělávací aktivity pro pedagogy ZŠ a SŠ na podporu čtenářské a matematické gramotnosti

Během realizace projektu proběhly celkem dvě letní školy čtenářské gramotnosti a dvě letní školy matematické gramotnosti. Zúčastnili se jich učitelé ze základních i středních škol. Nabídli jsme jim ucelenou nabídku zajímavých odborných seminářů s praktickými ukázkami z praxe.

3.4.1 Letní škola ČG – termín 6.–10. 8. 2018, Parkhotel Sokolov

Program:

- Čtenářská gramotnost (seznámení s pojmem)
- Čtenářské strategie (využití strategií a dovedností ve výuce českého jazyka)
- Dílny čtení (práce s textem z knih dle vlastního výběru)
- Interpretace filmových ukázek a práce s nimi (práce s filmovými ukázkami, jejich interpretace, využití v hodinách literatury a slohu)
- Cestopis v české literatuře (propojení české literatury s cestopisnou tematikou)
- Escape Room (úniková hra v Krajské knihovně Karlovy Vary)



Letní škola ČG – termín 5.–9. 8. 2019, Penzion Ve Skále Locket

3.4.2

Program:

- Vizualizace textu (práce s textem pomocí vizualizace sdělení, metody asociace)
- Dílna čtení – motivační aktivity pro žáky (zakomponování do vzdělávacího procesu, práce s poezií a prózou, literární ukázky)
- Storytelling v popkultuře (vývoj médií, dokumentaristika, nová jména české literatury, poplašné zprávy, scény z bulváru)
- Čapkovská tour (výjezdni seminář do míst spjatých s Karlem Čapkem)
- Za literární Prahou (výjezdni seminář do Strahovské knihovny a Werichovy vily)



Letní škola MG – termín 13.–17. 8. 2018, Parkhotel Sokolov

3.4.3

Program:

- Historie matematiky (seznámení s významnými matematickými osobnostmi historie a jejich přínosem v různých oblastech)
- Logické hry (začlenění logických her do výuky, představení zajímavých a motivačně didaktických učebních metod)
- Aplikování matematiky (aplikace matematiky do dalších disciplín, mezipředmětové přesahy)

- Zábavná matematika (seminář nabídl účastníkům náměty pro zvýšení zájmu o matematiku formou soutěží)
- Abaku (zábavný způsob hry s čísly, kombinatorika, číselné zákonitosti, návaznost na další styly výuky matematiky)



3.4.4

Letní škola MG tematicky zaměřená na údolí Ohře: 12.–16. 8. 2019, Penzion Ve Skále Loket

Program:

- Zábavná matematika (seminář nabídl účastníkům náměty pro zvýšení zájmu o matematiku formou soutěží)
- Historie matematiky (seznámení s významnými matematickými osobnostmi historie a jejich přínosem v různých oblastech)
- Prostorová představivost (spojitost mezi prostorovou představivostí a Průmyslem 4.0)
- Aplikovaná matematika (aplikace matematiky do dalších disciplín, mezipředmětové přesahy)
- Žijeme v algoritmech (úlohy modelových situací pro rozvoj algoritmického myšlení)



Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory čtenářské a matematické gramotnosti

Tato aktivita je realizována prostřednictvím platformy. Je cílena především na učitele 2. stupně ZŠ a učitele z nematuritních oborů SŠ. Během realizace projektu proběhlo několik úspěšných akcí, jejichž výčet je uveden v tabulce. Navázali jsme také spolupráci s firmou Abaku, která dodala pomůcky pro rozvoj matematické gramotnosti žáků zájemcům z řad středních a základních škol zřízených krajem.

termín	téma platformy
23. 1. 2018	Úvodní platforma – seznámení s aktivitami projektu, Proč rozvíjet čtenářskou gramotnost?
25. 4. 2018	Cesty do textu, Prostorová představivost
17. 5. 2018	Hejného metoda
10. 10. 2018	Ukázková hodina metody Abaku
31. 10. 2018	Dílna čtení, Blackout Poetry
15. 11. 2018	Aplikace výukové metody Abaku ve školách
27. 5. 2019	Práce s chybou v hodinách českého jazyka
3. 6. 2019	Finanční gramotnost
20. 9. 2019	Využití metod tvůrčího psaní k rozvoji osobnosti, literární a motivační (seberefektivní) psaní
30. 9. 2019	Finanční gramotnost





Sborník



Podpora inkluze

Projekt Implementace Krajského
akčního plánu 1 v Karlovarském kraji

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008476

„Společným vzděláváním k poznání druhých“

ikap

Školská inkluzivní koncepce
Karlovarského kraje



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Vzdělávání, výzkum a inovace



Tvorba Školské inkluzivní koncepce Karlovarského kraje

4.1

Školská inkluzivní koncepce (dále „ŠIK“) je jedním z hlavních výstupů projektu. Stanovuje dvouletý plán aktivit vedoucí k tomu, aby školy podpořily potenciál každého jednotlivého dítěte, žáka a studenta. Její zpracování probíhalo v několika fázích, tj. zpracování analytické části, tvorba ŠIK a schvalování v odborné platformě projektu APIV B Národního institutu pro další vzdělávání (dále jen „NIDV“). Do samotného zpracování koncepce byli zapojeni odborníci z praxe (výchovní poradci, zástupci škol zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona, zástupci ředitele a neziskových organizací, učitelé apod.). Dne 5. 6. 2019 proběhla veřejná prezentace ŠIK v Kulturním centru Svoboda v Chebu. Účastníkům této akce byly představeny cíle a opatření, analytická část založená na Metodice rovných příležitostí a také Motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělání (viz kapitola 4.3), který je sám jako jeden z výstupů projektu, ale jeho analytická část je založena na podobných výstupech, proto jsme je spojili. Mezitím byla koncepce odeslána hodnotitelům na NIDV. Dne 24. 6. 2019 proběhla obhajoba před hodnotiteli a koncepce byla schválena s připomínkami. ŠIK bude sloužit jako povinná příloha navazujících výzev (IKAP 2, KAP 2 atd.).



Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory nadání

4.2

Nadaní žáci mívají velmi propracovanou síť poznatků a znalostí, lépe je ukládají do dlouhodobé paměti, lépe je vybavují a mají k dispozici širší spektrum různých strategií, díky nimž s touto širokou, vzájemně provázanou základnou účinně pracují. V tomto ohledu se často odlišují od běžných studentů, kteří širší základnu získaných znalostí a vzájemně propojených vztahů v tak velkém rozsahu nemají. Obecně však platí, že již dříve nabyté znalosti zásadně ovlivňují způsob učení se novým poznatkům a ovlivňují i případnou restrukturalizaci chybného či zjednodušeného dosavadního poznání. Předchozí

znalosti rovněž umožňují studentům lépe začlenit nové poznatky do stávající báze znalostí a vytvořit si mezi novým a naučeným lepší a stabilnější vazby. Abychom tedy mohli usnadnit růst a rozvoj každého žáka, je důležité ohodnotit, ještě před samotným učením, úroveň jeho dosavadních znalostí i jejich správnost a na jeho základě cíleně modifikovat obsah, rozsah i tempo učiva. Díky tomuto přístupu se nám lépe podaří navodit optimální stav (flow) myslí každého žáka, který se dostaví ve chvíli, kdy bude vytvořena rovnováha mezi jeho schopnostmi a obtížností úkolu či učiva. Pokud však budou žákovy schopnosti na vyšší úrovni, než jsou nároky učitele (což bývá častý případ nadaných žáků), dojde u žáka velmi pravděpodobně ke snížení zaujetí a zájmu a rezignaci na učení. Naopak pokud jsou žákovy schopnosti pod úrovní nároků učitele, vyvolá to v něm úzkost a pocit, že nemůže nikdy opravdu dobře uspět.

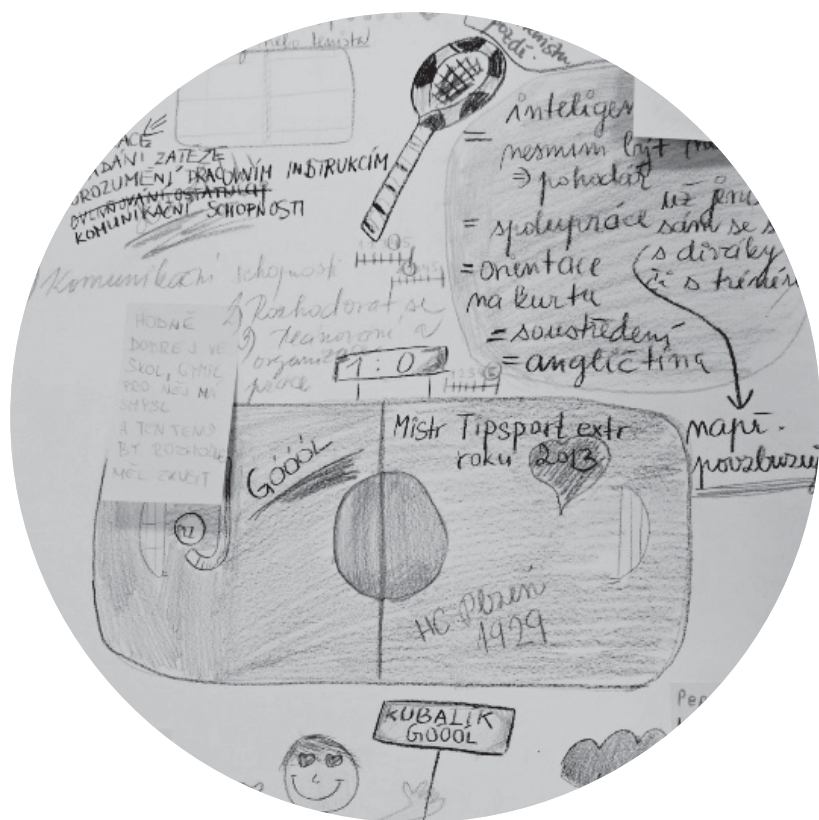
V oblasti podpory nadání proběhlo několik setkání metodika a odborných řešitelů platformy. Ve vzájemné spolupráci byla navržena různá témata související s rozvojem a vzděláváním nadaných a mimořádně nadaných žáků. Byly zorganizovány vzdělávací semináře pro pedagogické pracovníky KK s cílem obohacení učiva a možnosti vzdělávání nadaných žáků.

termín	téma platformy
21. a 22. 3. 2018	Nadané dítě a žák očima psychologa, základní principy práce s talentovanými žáky, nadané dítě a jeho postavení ve škole, vrstevnické skupiny; mimořádně nadaný žák v kontextu s platnou legislativou, možnosti rozvoje nadání v současné škole
9. 5. 2018	Možnosti identifikace nadání v různých oblastech vzdělávání, obohacení výuky nadaných a mimořádně nadaných žáků – screeningové metody, obsah učiva a hodnocení nadaných žáků
22. 5. 2018	Školské poradenské pracoviště – proč a jak jej zřídit?
12. 6. 2018	Diagnostika a praktická ukázka práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky ve školním poradenském pracovišti
3. a 4. 10. 2018	Čtením a psaním ke kritickému myšlení se zaměřením na nadané děti a žáky
22. 10. 2018	Český jazyk, literatura a estetická výchova se zaměřením na mimořádně nadané žáky
17. 1. 2019	Využití karet Imaglee v práci s nadanými a mimořádně nadanými dětmi
13. 3. 2019	Realizace podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve školní praxi
9. 4. 2019	Vyučování a hodnocení žáků v rámci společného vzdělávání na 1. stupni ZŠ
10. 4. 2019	Vyučování a hodnocení žáků v rámci společného vzdělávání na 2. stupni ZŠ a SŠ
2. 10. 2019	Práce s diferencovanou třídou v zeměpisu a dějepisu
3. 10. 2019	Práce s diferencovanou třídou v matematice, v anglickém jazyce

Tvorba motivačního systému pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání

Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.1, motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání (dále „MS“) byl na základě podobných výchozích dat pro analýzu spojen s ŠIK. Do zpracování MS byli zapojeni odborníci z praxe (zástupce OSPOD, neziskových organizací, výchovných poradců, učitelů atd.). Realizace probíhala v několika fázích, ale nejdůležitější z nich byla samotná pilotáž, pro kterou jsme vybrali 2 základní školy a 1 střední školu z Karlovarského kraje. Školám byly nabídnuty např. semináře /školení/, workshopy pro sborovnu, supervize, případové konference, tréninky paměti pro žáky.







Sborník

Rozvoj kariérového poradenství

5.1 Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory kariérového poradenství

V návaznosti na analýzu potřeb území, která byla zpracována při tvorbě Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání pro Karlovarský kraj (stěžejní výchozí dokument pro následnou Implementaci krajského akčního plánu), byla oblast kariérového poradenství definována jako potřeba s nejvyšší důležitostí. Z této analýzy konkrétně vyplynulo, že je nutné zlepšit provázanost kariérového poradenství ZŠ a SŠ, rozšířit nabídku profesního vzdělávání pro kariérového poradce a více provázat kariérové poradenství a trh práce.

Naši vizí, která vycházela z výše uvedeného, bylo dát prostor pro vzájemné učení, sdílení zkušeností a inspirace s cílem podpořit profesní rozvoj kariérových poradců. Rozhodli jsme se tedy pro tvorbu a udržení profesní platformy pro odborníky v oblasti kariérového poradenství a dalších zájemců. Ve spolupráci s odborníky v oblasti kariérového poradenství jsme tedy sestavili ucelený vzdělávací program, jenž byl zaměřen na intenzivní a komplexní přípravu kariérových poradců pro oblast vzdělávací a profesní dráhy, především v oblasti školství. Jednalo se o program, který v kombinaci s utvářením znalostní a dovednostní báze kariérového poradce ve škole umožnil účastníkům seminářů reflektovat jednotlivé složky poradenství na sobě, a postupně tak utvářet vlastní poradenský profil, poradenské kompetence, stanovovat cíle a nacházet způsoby, jak cíle naplňovat.

Kromě vzdělávacích seminářů jsme zrealizovali ještě dvě exkurze v lokálních firmách významných zaměstnavatelů v Karlovarském kraji, a to především proto, aby si každý účastník mohl udělat představu o chodu společnosti a požadavcích na potenciální zaměstnance z řad současných žáků a studentů.

Abychom ještě více podpořili práci kariérových a výchovných poradců na školách, sestavili jsme metodickou příručku, která vedle série odborných seminářů poskytuje podpůrný materiál s příklady dobré praxe a tipy na konkrétní práci se žáky základních a středních škol. Příručka je k nalezení v kapitole 9.

termín	téma platformy
11. 1. 2018	Úvodní platforma
22. 11. 2018	Jak na kariérové poradenství ve škole?
27. 11. 2018	Euroguidance a Erasmus+
12. 12. 2018	Exkurze do provozu výrobní společnosti BWI Czech Republic, s. r. o.
29. 1. 2019	Exkurze do DHL Supply Chain, s. r. o.
14. 2. 2019	Kariérové poradenství jako služba
15. 4. 2019	Svět práce

termín	téma platformy
4. 6. 2019	Strategie, metody a techniky kariérového poradenství
23. 10. 2019	Kariérové informace, diagnostika a legislativní aspekty kariérového poradenství ČR
18. 11. 2019	Individuální poradenství
11. 12. 2019	Skupinové poradenství
5. 2. 2020	Kariérové poradenství ve škole
6. 4. 2020	Kompetence pro řízení kariéry





Sborník



Implementace KAP v oblasti kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě



Tvorba a rozvoj sítě škol a platformy pro odborná tematická setkávání a výměnu zkušeností v oblasti podpory kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě

Metodik pro podnikavost Jiří Hanek se zamýšlí: „Na nedávné návštěvě továrny na výrobu sanitární keramiky Laufen v rakouském Wilhelmsburgu jsem si opět připomněl, co znamená v praxi ‚průmysl 4.0‘. Veliká tovární hala s roboty, třisměnný provoz, plně vytížená výroba. Nebyli tam vidět lidé, jen tu a tam mezi roboty někdo proběhl. Napočítal jsem celkem 4 lidi. Slovy ‚čtyři‘. Stále intenzivněji se vtírá otázka, co budou v příštích několika dekádách lidé dělat a čím se budou živit? Kdo a kde bude vytvářet přidanou hodnotu?“ Je jasné, že stojíme před celospolečenským otazníkem a celosvětovou výzvou. Vzhledem k tomu, že školství připravuje lidi pro budoucnost v těchto podmínkách, by se mělo snažit s těmito výzvami počítat. Již několik desetiletí se těžiště přesouvá od hodnoty hmotných statků k duševnímu vlastnictví. Poměr významu hodnoty duševního vlastnictví a hmotných statků v ekonomice se za posledních 50 let zcela obrátil. Drtivá většina hodnoty v ekonomice je držena prostřednictvím nehmotných aktiv – duševního vlastnictví – jinými slovy to, co vzniká díky kreativitě a podnikavosti.

Podle Světového ekonomického fóra mezi deseti nejdůležitějšími dovednostmi, které v roce 2020 budou zaměstnavatelé požadovat po zaměstnancích, je kreativita na 3. místě hned za kritickým myšlením a schopností komplexního řešení problémů. Oproti roku 2015 se kreativita posunula na tomto žebříčku z 10. místa!

Rozvoj kreativity při výuce a využívání kreativních metod a technik vede ke snižování absence žáků a studentů ve školách, která má obecně stále vzrůstající tendenci. Zkrátka statistiky ukazují, že učíme-li kreativně a také kreativně, žáci a studenti chodí raději do školy. A také že učitele pak více baví učit. Abychom nezůstali jen u oblasti motivace, vybral jsem ještě jeden ekonomický ukazatel. Již v roce 2010 ve Velké Británii v PWC spočítali, že 1 libra investovaná do realizace programu Kreativního učení přináší zpět britské ekonomice benefity v hodnotě 15,3 libry.

Ani u nás už nemusíme nadále čekat. Času není nazbyt! Máme se kde inspirovat a kde učit. Víme, jak na to. Stačí začít na sobě systematicky pracovat. Tvrdě a intenzivně, ale tak, že to bude všechny bavit. Na kreativě je nejkrásnější to, že dokáže velmi efektivně přinášet nápady, řešení, inovace a výsledky, aniž by se přitom kdokoliv nudil.

termín	téma platformy
11. 1. 2018	Úvodní platforma
19. 2. 2018	Co je podnikavost a proč ji podporovat?
17. 4. 2018	Podnikavost dětí ZŠ, založení fiktivních minipodniků

termín	téma platformy
29. 11. 2018	Jak rozvíjet podnikavost žáků v inovačním a designovém procesu?
13. 3. 2019	Setkání soutěžních týmů a jejich mentorů, Podnikatelský záměr
7. 6. 2019	Setkání odborných členů platformy, Presentace záměrů včetně vyhlášení výsledků
2. 9. 2019	Audit příležitostí vzdělávání v Karlovarském kraji
12. 10. 2019	Workshop prezentačních dovedností
16. 10. 2019	Inovace ŠVP – Příležitost ke změně, nebo riziko?
22. 1. 2020	Designové myšlení

6.2 Podpora podnikatelských a neziskových projektů žáků a studentů SŠ/VOŠ

Cílem je podpořit 10 podnikatelských/neziskových záměrů žáků a studentů středních škol a vyšších odborných škol dvakrát za dobu projektu (září 2018–květen 2019; září 2019–květen 2020).

Na počátku aktivity jsou uveřejněna kritéria a výzva pro přihlášení záměrů, jejichž autory a iniciátory jsou žáci a studenti. Z přihlášených záměrů bude z IKAP podpořeno 10 žákovských/studentických týmů dvakrát za dobu realizace projektu.

Záměry žáků/studentů mohou mít různý původ: mohou vzniknout zcela mimo školní prostředí, mohou pocházet z různých mimoškolních aktivit nebo to mohou být koncepty, které vznikly v rámci povinné či nepovinné výuky ve školách, tj. např. v předmětech typu fiktivní firma. Podmínkou však je, aby nad záměry převzala patronát SŠ/VOŠ, jejímž jsou žáci/studenti.

Těžištěm aktivity jsou pravidelné schůzky žákovských týmů s mentorem na podnikání v délce 3 hodiny, na kterých jsou záměry precizovány a připravovány pro posou-

zení ze strany investorské komise. V průběhu tvůrčí fáze dojde k setkání jednotlivých žákovských týmů, mentorů a zástupců zapojených škol. Před konáním investorské skupiny představí žákovské týmy své záměry žákům patronátní školy.

Mentoři pro podporu podnikání pocházejí z podnikatelského prostředí nebo z neziskového sektoru. Budou pomáhat žákům/studentům dotáhnout podnikatelský/



projektový záměr do podoby, která může být předložena investorovi nebo sponzorovi se žádostí o financování.

V této finalizované podobě jsou projektové záměry předloženy investorské skupině, která návrhy posoudí dle kvality. Investorská skupina vzniká pouze pro tento účel a je složena z podnikatelů i zástupců neziskového sektoru. Všechny posuzované projekty jsou investorskou skupinou ohodnoceny a seřazeny dle kvality.



12: Žáci se speciální vzdělávacími potřebami

způsob vzdělání	15/16
žáci ve třídách zřízených pro žáky se SVP	1 587
žáci s výukou dle IVP	1 177
žáci s postižením nadání žáci	1 774
	14

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2017/2018

Tabulka 13: Individuálně integrovaní žáci podle druhu znevýhodnění

školní rok	lokalita	mentální postižení	sluchové postižení	zrakové postižení	vady řeči	tělesné postižení	souběžné postižení více vadami
15/16	CH	15	4	2	17	8	6
	KV	19	13	6	5	9	18
	SO	11	6	7	13	3	13
	KK	45	23	15	35	20	37
16/17	CH	27	5	3	21	9	14
	KV	26	10	9	20	12	28
	SO	17	8	5	49	4	1
	KK	70	23	17	25	25	5
17/18	CH	31	6	3	15	10	2
	KV	17	5	8	29	2	17
	SO	20	12	16	69	17	
	KK	68	23	16	69	17	

Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Karlovarském kraji 2017/2018

Největší nárůst individuálně integrovaných žáků byl zaznamenán v okrese Cheb. Z hlediska druhu znevýhodnění jsou nejvíce zastoupeny žáci s tělesným postižením a chování žáků integrovaných do běžných tříd.

Nejvíce užívaný termín „znevýhodnění“

Realizační tým projektu

Ing. Zuzana Žitná – hlavní manažer projektu
Michaela Kočová – věcný manažer projektu
Agáta Holá – asistent projektu
MgA. Jiří Hanek – krajský metodik pro podnikavost
Mgr. Šárka Harušťáková – krajský metodik pro oblast kariérového poradenství
PaedDr. Ellen Mlátilíková – krajský metodik pro oblast inkluze (platforma nadání)
Bc. Zuzana Žitná – krajský metodik pro oblast gramotností
Mgr. Alžběta Pospíšilová – krajský metodik pro oblast inkluze (motivační systém)
Ing. Radka Musilová, Ph.D. – krajský metodik pro pořádání letních škol (EVVO)
Mgr. Jiří Burian – krajský metodik pro pořádání letních škol (ČG/MG)
Mgr. Petr Chlebek – krajský metodik pro pořádání letních škol (MG)
Mgr. Jakub Hecht – krajský metodik pro pořádání letních škol (ČG)
Mgr. Ester Štefková, Mgr. Petr Mentlík, Mgr. Nikola Bartušková – odborný řešitel pro oblast gramotností
Mgr. Dagmara Fodorová, Mgr. Petra Kučerová, Mgr. Marie Truhlářová, Mgr. Michaela Korbičková, Eva Pupáková, Mgr. Linda Bubancová, Ing. Jaroslava Matějčková, Mgr. Alena Jelínková – odborný řešitel pro oblast nadání
Mgr. Petra Šišková, Ing. Svatava Misaková, Mgr. Miloslava Procházková, PaedDr. Zuzana Onderová – odborný řešitel pro oblast kariérového poradenství
Ing. Angelika Klímová, Ing. Andrea Kovardinská, Lucie Garreis – odborný řešitel pro oblast podnikavosti
Bc. Rudolf Tippan – odborný řešitel pro oblast motivačního systému
Mgr. Jan Brabec, Mgr. Andrea Csirke, Mgr. Barbora Kreislová – odborný řešitel, zpracovatel metodické příručky pro kariérové poradce

4 Beryllium, symbol Be , atomic number 4, is a light, hard, silvery metal. It was discovered by Berzelius in 1828. It is used in alloys and as a refractory material.

6 Carbon, symbol C , atomic number 6, is a non-metal. It exists in several allotropic forms, including diamond, graphite, and amorphous carbon. It is essential for life and is used in many industrial processes.

6.0

[illegible]

ERYLUM

Могот

2000 年 12 月 25 日



- $\text{Oxidation number (ON)} = \text{valency} \times \text{no.}$
- $\text{IND} = (\text{oxidation number}) \times \text{valency}$, which is used as an indicator of the oxidation state.
- Upon oxidation, $\text{IND} = \text{Oxidation state}$.

C

Carton
Lays, 1980 or 1981



- Diamond, graphite and coal are all made of carbon.
- Carbon is a weak long chain, polymerising to form the basis of both DNA and plastics.
- Carbon is necessary for organic molecules found in living organisms.

Thrombocyte

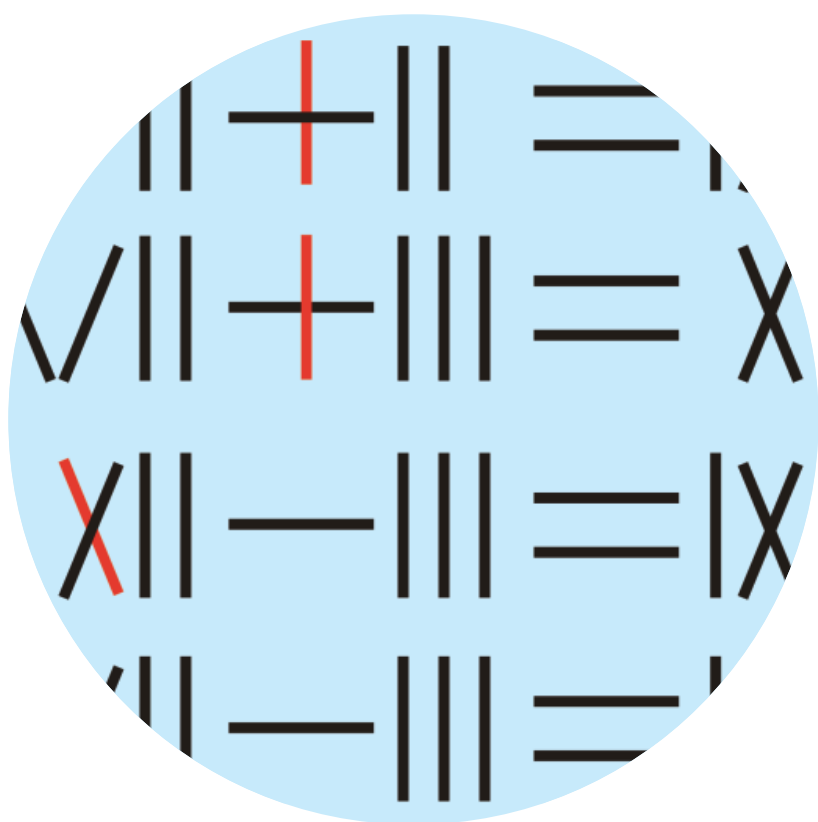
From. Teale

Asy. P. 100

P

Přílohy

8
Přílohy



Příspěvky – téma čtenářská a matematická gramotnost

8.1

Možnosti práce učitele v hodinách semináře z matematiky

8.1.1

Mgr. Ester Štefková, Základní škola a mateřská škola Ostrov, Myslbekova 996

Cíl

Různorodými aktivitami pozvednout úroveň matematické gramotnosti u žáků 6. a 7. ročníku ZŠ v hodinách Seminář z matematiky

Popis

Seminář z matematiky je povinně volitelný předmět v 6. a 7. ročníku, který si žáci naší školy volí jako alternativu k nepovinnému druhému cizímu jazyku (pozn. druhý cizí jazyk je pak povinný od 8. ročníku). V hodinách se setkávají žáci z paralelních tříd jednoho ročníku, nově na naší škole i žáci z malotřídky, 6.–7. ročník, která soustřeďuje děti s poruchami učení. Tudíž zde učitel naráží na problém rozdílnosti aktuálně probíraného učiva a samozřejmě jako i v běžných hodinách matematiky se setkává s různou úrovní vědomostí a dovedností.

Výhodou tohoto předmětu je menší počet žáků ve skupině, cca od 10 do 15 (výjimečně 20), což skýtá lepší předpoklady pro individualizovanou práci se žáky než v běžné hodině matematiky. Metody výuky matematiky se dají střídat tak, aby byla práce v hodině zajímavá pro žáka i pro učitele. Ráda bych je zde popsala. Jen pro upřesnění podotýkám, že v seminářích z matematiky není potřeba zavádět rozšiřující učivo a dodržovat učební plán matematiky s rozpisem na celý rok, samozřejmě školního vzdělávacího plánu se držím. U žáků hodnotím především aktivitu a vlastní pokrok žáka.

Cílem je podpořit matematickou gramotnost žáků, napomocť s osvojením matematických postupů probíraných v běžných hodinách matematiky, posílit sebevědomí žáků v početních úkonech.

Metody práce

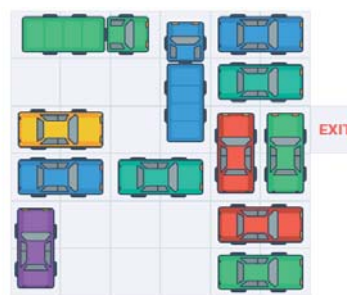
Společná výuka s učitelem – na tabuli je příklad, učitel vystupuje v roli zapisovače (příp. našeptávače), žáci radí postup řešení. Je to jakýsi společný brainstorming.

Individuální procvičování – zjistím, co žákům nejde, resp. mnozí žáci mi to sdělí sami s tím, že by si rádi nechali ten který postup znovu vysvětlit. Pak se na to zaměříme s celou skupinou nebo s menší skupinkou. Jiní žáci pak můžou procvičovat online, případně pokud to počet dětí dovolí, můžu si mezi ně rozdělit svůj čas a procvičovat s každým, co je potřeba. Velkou výhodou je, pokud je ve třídě asistent pedagoga.

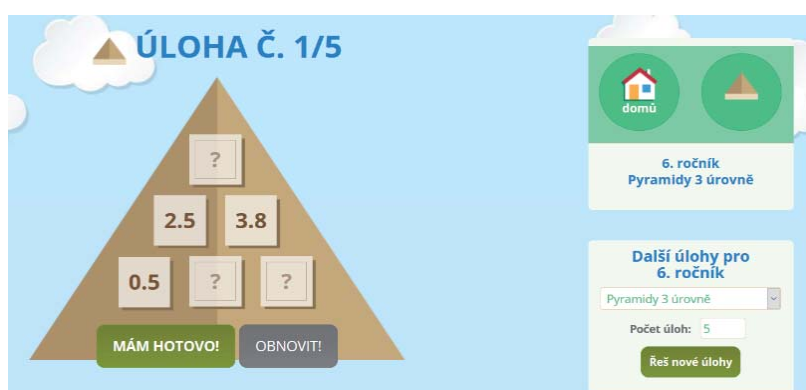
Online procvičování – je mezi dětmi velmi populární. V hodinách nejčastěji využívám tyto stránky:

- www.onlinecviceni.cz – zde může mít každý žák založen účet a já jako učitel je můžu sdružit do skupin, kde pak mezi sebou můžeme soutěžit, nebo můžu zadávat i úkoly, u kterých mi stránka rovnou zkontroluje výsledky. Kromě rýsování se zde dá procvičovat takřka celé učivo matematiky ZŠ.
- www.umimematiku.cz – poměrně nový výukový server, který nabízí procvičování dle jejich vlastního sloganu „od násobilky po logaritmy“ prostřednictvím atraktivních

her. Děti si můžou vybrat logické hry (barevné sudoku, rozbitá kalkulačka, sokoban – hlavolam s ukládáním bedýnek v skladišti), netradiční procvičování i aktivity pro více hráčů. Aktivity se samozřejmě dají vybírat i podle třídy. Na tomto webu jsme si oblíbili procvičování celých čísel týmovým způsobem. Kluci se rádi připravují na budoucí řízení auta hraním hry Rušná hodinka (úkolem je vyvést autíčko z přeplněného parkoviště).



- www.matika.in – opět velký výběr různých úkolů, hádanek, hlavolamů a her pro děti od 1. po 9. ročník, mohou doporučit oblíbené sčítací a odčítací pyramidy, hrací kostku, záhadné sčítání, magický čtverec, je toho opravdu hodně.



Hry – některé hodiny nevytáhneme sešit, nezapneme počítač, jenom si hrajeme, a přesto u toho procvičujeme geometrickou představivost, logický úsudek, postřeh i smysl pro týmovou práci. Ve škole máme zakoupené stolní logické hry a hlavolamy, které můžou děti hrát ve skupinkách nebo samostatně. Opět vyjmenuji ty nejzajímavější:

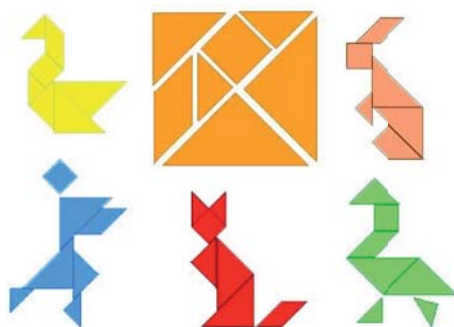
- **Ubongo** – skládání různých tvarů do obrazců
- **Ubongo 3D** – skládání 3D tvarů
- **Sudoku** – světoznámá hra pro jednoho, na internetu je velké množství stránek, odkud se dá zdarma stáhnout a vytisknout sudoku různých obtížností, existuje i dětské sudoku, pro začátek dávám 4x4 sudoku, později děti zvládají i klasické
- **IQ Logik** – hra pro dva hráče, kde jeden hráč do zakryté branky nastaví variaci barevných kolíků a druhý hráč v krocích hádá, které barvy na které pozici byly použity, a je odměněn za uhodnutou barvu, resp. barvu i pozici. Cílem je použít co nejméně kroků k uhodnutí variace.
- **IQ Link** – hra pro jednoho hráče, u které musí různé tvarovanými dílky vyplnit herní plochu.
- **Kuličková dráha** – dřevěnou stavebnici, kde se musí zručně sestavit dílky tak, aby kulička projela seshora až dolů, některé děti úplně milují. Ačkoli je u toho poměrně velký rámus a kuličky nacházíme i o dva dny později, tak dětem toto skládání jednou za čas neodepře.

obtížnost: pro děti 4x4

	2	3	
4			
		2	



- **Supermatematik** – předem se vylosuje číslo jako výsledek zatím neznámého početního příkladu a hráč si losuje čísla a znaménka matematických operací, ze kterých „vyrábí“ příklad. Hra se dá zakoupit, ale také vyrobit, což jsme udělali my.
- **Tangram** – světově známý hlavolam jsme nezakupovali, ale s mými žáky jsme si ještě v 5. třídě na pracovních činnostech vyrobili potřebné tvary ze čtvertek a již třetím rokem je příležitostně vytáhneme a soutěžíme mezi sebou, kdo nejrychleji a samozřejmě bezchybně složí vylosovaný tvar.



Ozoboti – jsou to minirobůtci, kteří umí sledovat čáru, obvykle se jimi zabýváme v hodinách informatiky, ale dají se využít i v seminářích z matematiky, já je obvykle nabízím za odměnu.

Tipy, triky, figle (zajímavosti)

Na internetu vyhledávám zajímavé stránky, videa, postupy, které mohou ztraktivnit naši hodinu.

Každý rok se těším na tento pokus:

Nekonečná čokoláda – tabulku čokolády rozlámeme na pravidelné kostičky a ubíráme tak, aby při běžném pohledu nebylo vidět, že z čokolády ubylo.

Videopostup zde:

https://www.youtube.com/watch?v=70_V_L6X6r4

Jedná se vlastně o optický klam, vysvětlení zde:

http://www.obrazkovysvet.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600655&id=1787

Ve svém článku jsem chtěla poukázat na to, jak by se daly hodiny matematiky zatraktivnit. Je mi jasné, že možností je mnohem víc, nakonec já sama mám v hlavě náměty, co všechno bych chtěla ještě vyzkoušet, a jsem si jistá, že při bádání na internetu ještě naleznu zajímavé podněty.

Zdroje:

<https://www.logicagiochi.com/en/tangram>

www.umimematiku.cz

www.matika.in

www.sudokuzdarma.cz

www.ozobot.com

www.ozobot.sandofky.cz

8.1.2 Využívání tangramu k rozvoji prostorové představivosti

Mgr. Petr Mentlík, Základní škola Sokolov, Rokycanova 258

Cíl

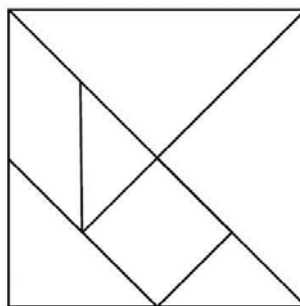
Využitím různých typů úloh a cvičení využívajících hlavolam tangram se pokusit o zlepšení úrovně prostorové představivosti u žáků.

Popis

Tangram je dvojrozměrný skládací hlavolam tvořený celkem sedmi částmi. Jedním čtvercem, jedním kosodélníkem a celkem pěti trojúhelníky. A to dvěma malými, jedním středně velkým a dvěma velkými. Všechny tyto části se dají seskládat do čtverce, respektive z něj vznikly. Oříšek hlavolamu spočívá v sestavení určitého tvaru.

Jako u většiny starých hlavolamů je i historie tangramu zahalena tajemstvím. Sam Loyd napsal v roce 1903 ve své knize Osmá kniha tanů, že hlavolam byl stvořen bohem jménem Tan již před asi čtyřmi tisíci lety. Vše působilo velmi přesvědčivě, nicméně jak se později ukázalo, jednalo se o zcela fiktivní historii. Pravděpodobně tangram vznikl ze starších hlavolamů a úloh na přelomu 18. a 19. století (první kniha tanů, tedy zadání jednotlivých úloh, je datována do roku 1813). Díky obchodníkům se hlavolam pár let po svém vzniku rozšířil do Ameriky a Evropy. Zde si ho oblíbil například císař Napoleon, který jej s radostí používal na vyčištění hlavy ve vyhnanství na ostrově Sv. Heleny.

Někteří autoři připojili k tangramu pověst o jeho vzniku, snad aby dokázali jeho magický a starodávný původ. Proto dnes existuje mnoho příběhů, jak hlavolam vznikl. Zde je jedna z nich. Podle jedné pověsti jistý čínský císař požádal, aby pro něj zhotovi-



li rozměrnou skleněnou tabuli. Při dopravě do paláce se tabule s velmi jemnou strukturou rozbila. Všechny však velmi překvapila skutečnost, že se tabule neroztříštila na mnoho drobných kousků, ale na sedm geometrických útvarů s ideálními tvary. Když se je pokoušeli seskládat dohromady, ukázalo se, že to lze udělat mnoha různými způsoby. Když dorazili do paláce, předvedli císaři skleněnou tabuli sestavenou z dílů jako zvláštní druh hlavolamu. Císaři se tento dárek velmi zalíbil.

Nyní se již pojďme podívat na jednotlivé aktivity, které můžeme do hodin matematiky zařadit:

a) Výroba tangramu

Logicky první krok. Tangram je možné zakoupit, narysovat či nakopírovat a následně vystříhnout. Volba je zcela na učiteli.

b) Poznáváme dílky tangramu

Než začneme skládat, pohrajeme si se sedmi útvary, které tvoří tangram. Toto „hraní“ je samozřejmě závislé na úrovni žáků:

základní úroveň – pojmenování tvarů, vztahy mezi nimi, shodnost úseček, měření úseček
vyšší základoškolská úroveň – pomocí měření určit obsahy a obvody jednotlivých útvarů
středoškolská úroveň – obecně vyjádřit velikost úseček, vypočítat obecně obsahy a obvody

c) Začínáme skládat

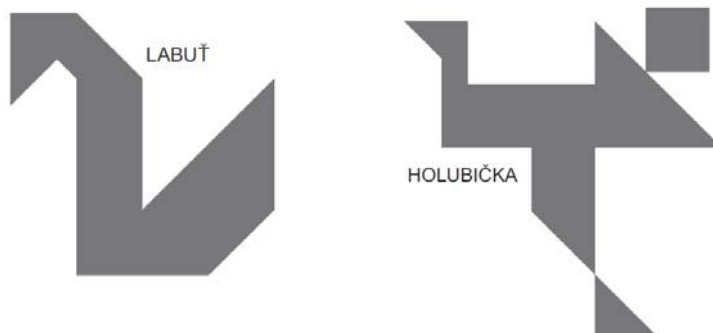
Předtím než začneme skládat, je třeba seznámit žáky s pravidly tangramu:

- 1) v každém obrazci musí být použito všech sedm částí skládačky
- 2) žádné části se nesmí překrývat
- 3) dílky mohou být použity i převrácené (položeny na opačnou stranu), což má vliv u kosodélníku.

Tato pravidla si žáci mohou vyzkoušet například na sestavení čtverce. To by měl být úkol jednoduchý, neboť čtverec viděli při výrobě tangramu či při poznávání jednotlivých dílků.

d) Stavíme dle siluety

Při této aktivitě žáci potřebují tangram, čtverečkovaný papír a především jednotlivé siluety. Ty zobrazují různě pojmenované tvary a žáci je pomocí tangramu vyplňují. Pokud přijdou na řešení, zaznamenají si jej pomocí čtverečkovaného papíru a mohou řešit další. Následně proběhne společná kontrola na tabuli.



e) Stavíme dle tvaru v jiném měřítku

I při této aktivitě žáci staví zadaný tvar, ale nemohou na něj pokládat jednotlivé dílky. Vzor je v jiném měřítku či nemusí být žákům na dosah. Je například přilepen či zobrazen na tabuli. Jinak princip zůstává stejný. Žáci se snaží přijít na řešení, a pokud jsou úspěšní, zaznamenají jej na čtverečkovaný papír. Jedná se o aktivitu náročnější než předcházející, kdy již někteří žáci nemusí být při řešení úspěšní. Proto se vyplatí zadat žákům vždy dva tvary: jeden jednoduchý a druhý složitější.

f) Stavíme bez předlohy

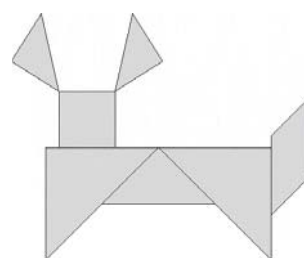
Při těchto aktivitách žáci nestaví dle předlohy, ale plní úkoly dle zadání a následně je zakreslují na papír.

zadání

řešení či možné řešení

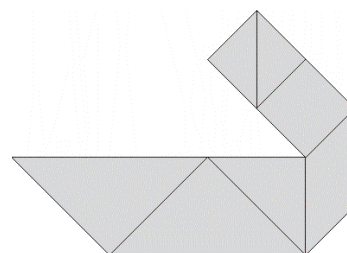
- I) Postav podle pravidel tangramu obrazec dle své fantazie, pojmenuj ho a zakresli na čtverečkovaný papír.

jelen



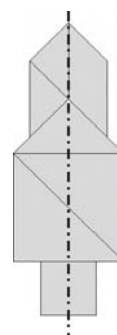
- II) Postav podle pravidel tangramu obrazec dle své fantazie, pojmenuj ho a zakresli na čtverečkovaný papír. Ale pozor, k sobě dávej dílky pouze shodnou stranou.

žehlička

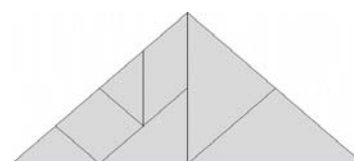


- III) Podle pravidel tangramu postav libovolný osově souměrný tvar. Zakresli jej na čtverečkovaný papír a do náčrtku vyznač osu souměrnosti.

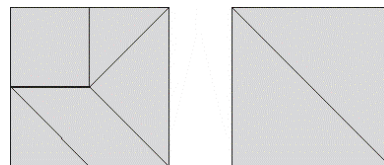
raketa



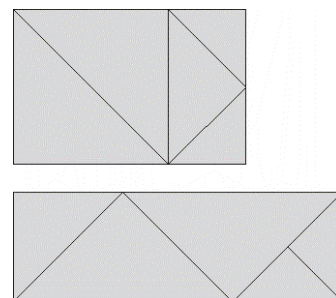
- IV) Postav podle pravidel tangramu trojúhelník a zakresli ho na čtverečkovaný papír. O jaký se jedná trojúhelník?



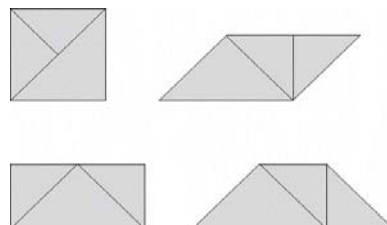
- V) Ze všech dílků tangramu slož dva shodné čtverce. Zakresli je na čtverečkovaný papír.



- VI) Ze dvou největších, středního a dvou nejmenších trojúhelníků postav dva obdélníky s různými obvody (z výše zmíněných pěti částí tangramu postav první obdélník, zakresli ho a ze stejných pěti dílků postav druhý obdélník a zakresli ho). Mají stejný obsah?



- VII) Z jednoho středního a dvou nejmenších trojúhelníků postav čtverec, obdélník, lichoběžník a kosodélník. Mají některé z nich stejný obvod?



g) Skautský obchod

Na skautském táboře používali jako platidlo jednotlivé dílky tangramu – takzvané Tangiše se zkratkou Tg. Hodnotu jednotlivých dílků udával jejich obsah.

- Jaké hodnoty měly jednotlivé dílky, když nejmenší trojúhelník měl hodnotu jeden Tangiš (1 Tg)?
- Jakou maximální hodnotu lze zaplatit jedním celým tangramem?
- Kolika způsoby lze zaplatit částku 4 Tg?

Výstupy

Zlepšení prostorového vnímání u žáků především při řešení planimetrických úloh.

Nástroje a techniky využité při realizaci

Žáci mohou pracovat samostatně nebo je možné realizovat aktivity ve dvojicích i větších skupinách.

Tipy, triky, figle (zajímavosti)

Při výrobě není vhodné používat barevný tisk na bílý papír. Vzniklé dílky by totiž byly barevné z jedné strany a z druhé strany bílé. To může u některých žáků vyvolat dojem, že lze dílky používat jen barevnou částí nahoru. Ale u tangramu lze jednotlivé dílky používat oběma způsoby, což má vliv u kosodélníku. Je lepší natisknout hranice tangramu na barevný papír a nechat žáky rozstříhat.

Odkazy

BRINCKOVÁ, Jaroslava, Viera UHERČÍKOVÁ a Peter VANKÚŠ. *Netradičné metódy rozvíjania predstavivosti v matematike*. Bratislava: Knižničné a edičné centrum FMFI UK, 2013. ISBN 978-80-8147-019-6.

Osobní sdělení

Myslím si, že úlohy s tangramem jsou pro žáky oživením a zpestřením hodin. Učitelům pak mohou dát informaci o úrovni prostorové představivosti a tvořivosti jeho žáků.

8.1.3 Využití alternativních metod ve slohové výuce

Mgr. Nikola Bartušková, Střední škola živnostenská Sokolov

Asi každý, kdo vyučuje slohovou výuku, už zažil nechuť žáků při tvorbě jakéhokoliv textu. Cílem článku je především představit možnosti a přehled nápadů pro slohovou a komunikační výchovu. Chtěli jsme především doložit, že slohová výuka u žáků by neměla být v žádném případě omezena ve výuce stylovosti a v produkci textů, jakkoli je nutné slohovou výuku upravit po stránce metodické. Specifické poruchy učení jsou v současném školství velmi častým jevem, proto je potřeba zapojit několik aktivit, kde může zažít úspěch každý. Počty žáků s SPU se neustále zvyšují. Je žádoucí hledat nové způsoby, jak tyto žáky kvalitně vzdělávat a ulehčit jim život v běžných třídách.

Snahou každého učitele by měla být správná a efektivní práce v hodinách slohové nauky. Především vytvořit žákům optimální podmínky, které jim ulehčí práci při tvorbě slohových prací. Slohové práce by měly být výsledkem této výchovy. Vzdělávací proces by se měl přizpůsobit podle osobnosti žáků. Žáky lze ovlivňovat pomocí individuálního přístupu a pravidelného využívání alternativních metod a forem, střídání výukových činností, hledání zajímavých témat pro slohové práce, spolupráce s rodiči a v neposlední řadě je důležité zaměřit se na osobnost a učební styl učitele.

Příprava na hodiny však vyžaduje důslednou přípravu učitelů i spolužáků. Na základě vypsání těchto faktorů, které mohou jak pozitivně, tak negativně ovlivnit vzdělávací proces můžeme říct, že vhodně zvolené výukové metody a strategie jsou základním vybavením současného učitele, který směřuje k dosažení výchovně vzdělávacích cílů žáků. Základem celkového úspěchu při vzdělávání žáků s poruchami učení a chování není pouze profesní kvalifikace, ale také znalosti dané problematiky a chuť do práce s žáky s SPU.

V neposlední řadě se stala problémem kvalita slohových prací a příprava žáků na závěrečnou maturitní práci. V pracích se neprojevují pouze poruchy učení žáků jako dyslexie, dysgrafie a dysortografie. Je nutné proniknout do dalších problémů žáků, které pramení z rodinného zázemí. Cílem hodnocení slohových prací žáků nebylo pouze poukázat na kvantitu chyb, ale na chyby, které většina žáků v práci vytváří. Snahou bylo umožnit pedagogům zaměřit se na stejné chyby a vytvořit možnosti pro následnou reedukaci. Naším úsilím bylo také předložit způsob, jakým mohou učitelé vytvářet přípravy na hodiny slohové výuky.

Z výsledků i z náhledu několika slohových prací žáků jsme dospěli k závěru, že je nutné vytvářet pro žáky alternativní metody, modifikované na úroveň žáků, vybírat kratší srozumitelné texty. Umožnit žákům využívání kompenzačních pomůcek a práci s vi-

zuální oporou. Nesmírně důležitá je motivace a vysvětlení důležitosti tvorby slohových prací. Výsledná známka je velmi málo k motivaci žáků. Je žádoucí uvědomit si individualitu žáků. Každý žák má jiné osobnostní předpoklady, jiné pracovní nasazení, návyky, zkušenosti a podporu rodiny, na což by měl každý pedagog brát ohled a výuku náležitě přizpůsobit.

V závěru práce je nutné poukázat na nedostatečnost zpracování zadaného tématu odbornými publikacemi.

Mezi podpůrné, kompenzační pomůcky by také měly patřit učebnice a pracovní sešity pro žáky s SPU, kterých není k dostání příliš mnoho. Právě tento fakt by mohl být dalším námětem pro nápady, které propojují rozvoj čtenářské gramotnosti, která by byla velkým přínosem, hlavně pro začínající učitele nebo pro učitele vzdělávající nejen žáky s SPU. Na začátku pedagogického působení je potřeba mít kvalitní publikace, ze kterých lze čerpat inspiraci a zároveň vytvořit u žáků pozitivní motivaci k učení.

Inspirace, nápady nejen do slohové výuky

Metoda hamburger (popis prostý)

Použitá metoda: popiš, co vidíš (metoda hamburger)

Ročník: první (střední odborné učiliště)

Pomůcky: role papíru, barevné propisky

Téma: vylosovaná věc, tvar, velikost, barva

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – tvořivost, mezilidské vztahy, komunikace, tolerance, kreativita

Očekávané výstupy: žák

- přijme a popíše svůj vylosovaný předmět
- rozvíjí svou nápaditost při vypracování zadání
- přijme názor ostatních lidí
- při popisu dbá na gramatickou správnost
- dodrží zadaný slohový postup

Průběh metody

Učitel/ka přinese do třídy pytel, kde má libovolně zvolené věci (hřeben, hrneček, učebnici). Žáci postupně přicházejí k pytli. Každý si vybere jednu věc, kterou nikomu neukáže a pomocí metody hamburger ji popíše. Poté každý svůj připravený popis přečte před spolužáky. Ostatní hádají, co to je za předmět. Každý se snaží zapsat co nejvíce uhodnutých věcí. Ve hře se dá nadále pokračovat nebo změnit předměty.

Zadání metody hamburger

1. Horní houska: Napiš do úvodu vytažený předmět.
2. Náplň: Popiš předmět (tvar, velikost, barvu, detaily)
3. Dolní houska: Napiš možnosti, k čemu se dá předmět používat.

Metoda hamburger (úvaha)

Použitá metoda: metoda hamburger

Ročník: třetí (střední odborné učiliště)

Téma: úvaha – facebook vs. realita

Pomůcky: linkovaný papír s výchozím článkem, psací potřeby PČP

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – sebepoznání a sebepojetí, přijetí názoru druhých, komunikace, kritické přemýšlení

Očekávané výstupy: žák

- vyjádří vlastní názor k tématu, který si dokáže obhájit
- projevuje toleranci k různosti názorů a přístupů, emocí
- rozvíjí schopnost co nejpřesněji formulovat své postoje, opírat je o vytvořené argumenty
- samostatně pracuje, výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry, osvojuje si slohový útvar úvaha.

Průběh metody

Učitel/ka ve třídě vyvolá diskusi na téma (facebook vs. realita), na kterou žáci navrhnou kladná i záporná tvrzení o dané problematice. Žáci dostanou linkované papíry a zadání práce, kde nejdříve popíší jednotlivé části metody pro následné sepsání úvahy. Výsledné práce každý interpretuje před tabulí, každý argument se poté diskutuje se třídou. Výsledek práce by měl přinést kritický pohled na aktuální témata, která jsou žáci schopni kriticky zhodnotit.

Výchozí text: Facebook zveřejňuje naše soukromí a ukazuje ho celému světu. Nejhorší je, že ho ukazujeme dobrovolně. Zaručí nám sociální síť opravdové přátelství?
Úvod k textu (uvedení tématu)
Argumenty PRO
Argumenty PROTI
Závěr (naše vlastní zkušenost)

Psaní ve dvojicích

Použité metody: psaní ve dvojicích, tvůrčí psaní

Ročník: první (střední odborné učiliště)

Pomůcky: barevné papíry, psací potřeby

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – komunikace, spolupráce, kreativita, organizace a rozdělení práce, kooperace

Očekávané výstupy: žák

- vyjadřuje se k zadanému úkolu, vyslechne druhého, nepřerušuje ho
- z jednotlivých údajů skládá smysluplný text
- spolupodílí se na práci ve dvojici
- dodržuje pravidla komunikace, respektuje dělbu práce
- pokusí se napsat pohádku na zadané téma, svou práci dokončí

Průběh metody

Učitel/ka rozdělí libovolně žáky do dvojic. Každé dvojici rozdá barevný papír, na který budou psát pohádku. Vyučující zadá jen jedno téma, např. o psovi, který spadl do studny. Každý z dvojice vymyslí jednu větu a takto pokračují do konce příběhu, střídání je důležité. Ve dvojici se musí snažit, aby příběh obsahoval úvod, zápletku, vyvrcholení, rozuzlení a závěr. Jednotlivé pohádky se dají dohromady jako knížka pro děti, na kterou jsou žáci patřičně hrdí. Na konci metody by žáci měli vymyslet společné téma pohádkové knihy, kde se projeví kooperace třídy a zároveň klima třídy.

Tvůrčí metoda 5W (who, what, where, when, why)

Použitá metoda: tvůrčí metoda 5W

Ročník: druhý (střední odborné učiliště)

Téma: jak mi kočka rozbila talíř (retrospektivní vypravování)

Pomůcky: psací potřeby, papíry velikosti A3

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – sebeorganizace, tvůrčí činnost, kreativita, seberegulace

Očekávané výstupy: žák

- z jednotlivých údajů skládá smysluplný text v logickém pořadí vět
- samostatně plánuje svou práci a organizuje ji
- zvládá obsahově i formálně slohový útvar vypravování
- vyjadřuje se výstižně a srozumitelně, jeho písemný projev je logický
- učí se jednat asertivně, samostatně, angažovaně

Průběh metody

Úkolem žáků je napsat krátké rámcové vypravování s retrospektivou na téma *jak mi kočka rozbila talíř*. Příběh by měl začít závěrem. Psát vypravování retrospektivně není pro žáky jednoduché, proto je lepší, aby měl příběh detektivní náboj. Na začátku příběhu se napíše, co se stalo, a pak se teprve odvíjí příběh.

K dodržení spádovosti příběhu žáci využijí metody 5W, kterou zapíše učitel/ka na tabuli, pro některé žáky to může být i nápovědou, jak postupovat v práci a dojít k úspěšnému cíli.

1. Kdo? (respektive Co? u neživých procesů)
2. Co se stalo?
3. Kde se to stalo?
4. Kdy se to stalo?
5. Proč se to stalo? (popř. Jak to dopadlo?)

Metoda RAFT

Použitá metoda: RAFT

Téma: zdravý recept

Ročník: druhý (střední odborné učiliště)

Pomůcky: arch papíru, psací potřeby, nůžky, lepidlo, vystřihané obrázky pokrmů, tabulka metody RAFT, kuchařky pro inspiraci

Průřezová témata: osobnostní a sociální výchova – kooperace, kreativita, environmentální výchova – vztah člověka k životnímu prostředí, obezita

Očekávané výstupy: žák

- je schopen využít své poznatky z výchovy ke zdraví a vybrat si opravdu zdravý recept
- umí zdůraznit pozitiva a negativa vlivu nezdravé výživy na člověka
- orientuje se v hodnotách potravy a zdravé výživy
- získané výsledky kriticky posuzuje
- vyjadřuje se v logickém sledu a co nejpřesněji

Průběh metody

Žáci si vyberou svůj oblíbený pokrm, který doma nebo na odborném výcviku vaří, a v hodině slohu napíší recept pokrmu (popis pracovního postupu), který znají. Z jednotlivých prací vytvoří receptář, jenž se může využít na odborném výcviku.

role	auditorium	forma	téma
Kdo může napsat k danému tématu? (identifikace autora)	Pro koho může být text napsán? (předpokládaný čtenář)	V jaké formě může být text napsán (výběr žánru)	O čem bude tento nebo jiný text? Jaké myšlenky se autor snaží předat? (určení tematiky)

Pomocí metody RAFT si vyplní jednotlivé části přiložené tabulky, až poté napíší slohovou práci, kterou podloží vybranými obrázky pokrmu. Obrázky slouží k lepší vizualizaci práce. Vzhledem k tomu, že se ve škole nachází cvičná kuchyň, žáci si mohou na odborných předmětech svůj vybraný pokrm uvařit a poté společně sníst. Praktická příprava pokrmu by měla na toto učivo navazovat, rozšiřovat je a začlenit do dalších souvislostí.

Doporučené publikace a odkazy

Neustále hledám inspiraci do hodin slohové výuky a právě tyto publikace vám mohu doporučit. V knihách najdete nejrůznější metody, triky a nápady do hodin. Každý učitel si přijde na své, výhodou je obecnost jednotlivých metod, které lze využít napříč různými předměty. Přiložené texty je možné využít i pro rozvoj čtenářské gramotnosti, a především kritického myšlení žáků.

Ráda pracuji se stránkou Asociace češtinářů <https://www.ascestinaru.cz/category/stylistika/>, kde naleznete inspiraci do hodin slohu i ukázky zdařilých prací žáků.

Kniha s názvem *Tvůrčí psaní pro malé spisovatele a spisovatelky* od autorky Kateřiny Hoškové představuje nápadník aktivit zaměřených na tvůrčí psaní.

Moderní didaktika od Roberta Čapka poslouží naprosto všem učitelům jednotlivých předmětů. Slouží jako lexikon výukových a hodnotících metod. Pravidelně využívám část, která se zaměřuje na metody rozvíjející tvůrčí psaní a čtenářství.

Dále pravidelně používám publikaci od Moniky Nevolové s názvem *Přestaň prezentovat, začni vyprávět*. Představuje metodu storytellingu, která podněcuje k psaní, tvoření, čtení i ke správné komunikaci. Dále rozvíjí sociální kompetence, kdy žáci pracují ve dvojicích či skupinách.

Osobní sdělení

Velká většina učitelů nerada vyučuje hodiny slohu. Příprava zabírá příliš času, žáci nechtějí tvořit, slohové práce nejsou v některých případech ani k přečtení. Právě proto se zaměřuji na tuto část výuky českého jazyka a snažím se v hodinách využívat nejrůznější metody a nápady. Hodiny slohu by měly bavit nejenom žáky, ale i učitele, a především vést ke společnému cíli – zažití úspěchu ze svého napsaného textu.

Letní školy matematické gramotnosti

8.1.4

Mgr. Petr Chlebek, Gymnázium Sokolov a Krajské vzdělávací centrum

Karlovarský kraj je znám tím, že se zde o prázdninách nekonaly žádné větší vzdělávací akce pro učitele. V rámci projektu IKAP byly proto ve dvou letech připraveny vždy tři letní školy, které svým obsahem nabídly pedagogům v Karlovarském kraji rozšíření kompetencí v některých gramotnostech. Jedna z nich byla zaměřena na oblast matematiky. Každý rok měla svého odborného garanta, v roce 2018 jím byl Petr Chlebek, o rok později Jiří Burian.

Letní škola matematické gramotnosti se vždy konala v druhé polovině srpna. Pokaždé se skládala z pěti vzdělávacích seminářů, které měly ve své formě velký rozptyl od přednášek až po interaktivní workshopy. Setkání se zúčastnilo celkově přes 30 pedagogických pracovníků od 1. stupně ZŠ až po střední školy. Vzdělávací program byl připraven tak, aby různé stupně výuky nebyly překážkou pro rozvoj pedagogických i disciplinárních dovedností. Jednotlivá témata se nepřekrývala, ale naopak doplňovala. Vznikl tak ucelený cyklus seminářů a workshopů, který měl výrazný edukativní charakter.

Na obou letních školách se vystříдалo celkem šest lektorů – PaedDr. Jana Michalíková, RNDr. Jiří Widž, Mgr. Petr Chlebek, Mgr. Petr Mentlík, Ing. Alexandr Fales a Mgr. Alena Vránová.

Historie matematiky

Jak počítali Egypťané nebo staří Řekové? V čem je kouzlo mysticismu pythagorejců? Mnoho dalších podobných otázek vás napadne, když posloucháte, jak se historie odehrává v životech slavných matematiků minulosti. Lektor Jiří Widž chronologicky zmapoval několik důležitých milníků, které ukázaly, kolik témat se přenáší do současné výuky matematiky, aniž bychom vnímali souvislosti. Zejména historické úlohy, z nichž se mnohé staly symboly, ukazují, jak fungoval edukativní svět bez kalkulaček a počítačů.

Některá témata jsou natolik opomíjena, že se pro učitele matematiky stávají téměř hrou. Sem patří například řetězové zlomky, jejichž úpravy docela prověřaly dovednosti účastníků.

Celý seminář byl veden ukázkami historických úloh, z nichž je řada dodnes spojena se jmény slavných matematiků. I v českém vydání existuje rozsáhlá literatura, která obhacuje různými přístupy. Jednou jde o životopisy slavných, jindy zase o historii pojmů. Krásně to ukázala lektorova osobní sbírka knih.

Logické hry

Moderní a zajímavé didaktické učební metody jsou všude okolo nás, stačí se lépe dívat. Kreativní systém aktivit se odehrává přes rébusy, bludiště nebo hlavolamy až po šifry, algebrogramy a logické hry s čísly. Účastníci byli postaveni před mnoho úloh, které je opravdu prověřily. Jak se ukázalo, když se spolupracuje a přistupuje k řešení s chutí a humorem, hned se všechno více daří.

Lektor Alexandr Fales si na druhou část semináře připravil odměnu ve formě krabice plné hlavolamů a logických her. Pohled na hrající si matematiky je úžasný, velké zapálení a přesvědčení, že „to přece nevzdám“, je opravdu nakažlivé. Offline přístup byl cenný díky snadné přenositelnosti a intuitivnosti. Vlastně proč ne? Vždyť veškeré tyto hračky jsou určeny především dětem. Zejména v době, kdy se motivace přesouvá do oblasti audiovizuální interaktivity, je vhodné kombinovat vzdělávací činnosti s 3D pomůckami ve hmatatelné podobě.

Aplikování matematiky

Důraz na aplikační přínos matematiky je nezpochybnitelný. Provázanost s mnoha dalšími oblastmi, které jsou denními záležitostmi školního života, je tak výrazná, že ji nelze opomíjet. To, čemu se říkalo mezipředmětové vztahy a dnes přesahy, není nic jiného než hledání motivace, proč se matematice věnovat. Již první seminář ukázal, že historické vlivy matematiky na jiné lidské aktivity existovaly vždy (např. Pythagorejci a hudba). V dnešní době je obzvlášť potřebné poukazovat na důvody, proč je třeba brát matematiku jako prostředek vážně.

Lektorka Jana Michalíková ukázala, že můžete sáhnout nejen do přírodních věd. V hudbě, výtvarném umění nebo společenských oborech je mnoho témat, která jsou matematikou ovlivněna. Je jen otázkou, do jaké míry jsme schopni a ochotni hledat v nich motivaci pro oživení výuky. Zajímavé zkušenosti pocházejí z malých škol, kde kantorova aprobace rozhodně nehraje zásadní roli. Flexibilita a nadhled těchto pedagogů je zajímavá přidaná hodnota, kterou si učitelé velkých škol možná ani neuvědomují.

Zábavná matematika

Matematika může být hrou, kterou lze koncepčně zahrnout do Školních vzdělávacích programů všech stupňů vzdělávání. Mít připravenou databanku úloh, jež zábavnou formou tvoří nástroje pro edukativní zvyšování matematické gramotnosti, by měl být cíl každého pedagoga. Jak se ukázalo, čím nižší stupeň, tím silnější role her je. Výměna zkušeností mezi učiteli je vždy velmi cenná, ukazuje se, že u mnoha her je strategie velmi podobná, liší se pouze ve zvolené obtížnosti. Velkou roli hrají soutěže. Jen je důležité vymyslet celou strategii včetně pravidel a odměn. A tak nám skupiny soutěžily mezi sebou. Lektorka Jana Michalíková prezentovala rovněž velké množství knih, které podobnou tematiku řeší.

Seminář pokračoval výrobou vlastních pomůcek pro přípravu her. Prakticky jen s kancelářskými potřebami lze připravovat mnoho zábavných aktivit, které jsou bezvadnou alternativou pro současný online svět. Učitelé bývají obecně velmi zruční a umí tvořit nádherné nástroje. A když při tom spolupracují...

Abaku

Seminář byl věnován platformě, která je zcela jistě zajímavá pro každého učitele matematiky. Abaku je metoda hravá a tvůrčí a má velký přínos pro zapamatování početních úkonů. Automatizace matematických dovedností vede k tomu, že žáci zvládají běžné výpočty bez stresu a hlavně správně.

Učitelé matematiky si pod vedením lektorky Aleny Vávrové začali hrát s kostkami a stačilo několik minut, aby se v nich probudily děti. Poté nastoupily karty a počítání ve dvojicích a skupinách. Hravost je opravdu nakažlivá, což se během několika hodin jednoznačně prokázalo. My nepočítáme, ale hrajeme si. Učíme se.

Prostorová představivost

Seminář vedl účastníky k tomu, aby se naučili využívat modelování matematiky pomocí jednoduchých a snadno dostupných nástrojů. Lektor Petr Mentlík pomocí mnoha úloh ukazoval, jak je třeba vymezit různé přístupy k didaktickému pojetí prostorové představivosti. Základy stereometrie vyžadují dovednosti zejména v modelování těles ve 2D a ne vždy se dětem daří chápat rozdíly mezi volným rovnoběžným promítáním a perspektivním viděním.

Součástí semináře bylo i vhodné zařazení do Školních vzdělávacích programů v základní i střední škole a význam aplikovatelnosti do praxe. Téma, které se objevuje téměř v každé diskusi.

Žijeme v algoritmech

Workshop s lehce informatickým pojetím byl zaměřen na dvě oblasti. První vycházela z logických úloh, jejichž rozбором si účastníci vyzkoušeli tvorbu algoritmů. Podstata podobných úloh vede k tomu, že se žáci postupně učí řešit tvorbou schémat a logických postupů, nikoli pouze intuitivně s cílem výsledek uhádnout.

Druhou část lektor Petr Chlebek vystavěl na vytvořených algoritmech, podle kterých se hledalo řešení. Význam takových postupů je zejména v grafickém zobrazování, proto úlohy vycházely z logických algoritmů a dále z programovací platformy Želva, která je velmi jednoduchá a hravá. Díky tomu se dostalo i na fraktálovou geometrii a na pochopení a využití rekurze.

Co napsat na závěr

V celkovém hodnocení se ukázalo, že podobné vícedenní akce mají určitě smysl. I přes náročný a velký rozptyl druhů a typů škol, ze kterých účastníci přišli, se podařilo sestavit všechny akce tak, aby se v nich každý dokázal najít. Velkým kladem je skutečnost, že učitelé matematiky nemají problém si hrát, spolupracovat a neformálně se zapojovat do diskusí a polemik o vhodnosti či nevhodnosti různých etap vzdělávací koncepce u nás. I tato výměna zkušeností mezi pedagogy napříč krajem je velmi cenná.

Letní školy nejsou jen o vzdělávání, ale mají i výrazný sociální přínos. Učitelé blízkých oborů se setkávají neformálně a prodiskutují mezi sebou vlastní zkušenosti. Odpolední i večerní čas tak bývá vyplněn dalšími aktivitami od výšlapů do krásné přírody Slavkovského lesa až po hraní deskových her.

8.1.5 Letní škola čtenářské gramotnosti 2019

Mgr. Jakub Hecht, Gymnázium Ostrov

Ve dnech 5. až 9. srpna se v Penzionu Ve Skále v Lokti konala letní škola čtenářské gramotnosti. Účastnilo se jí 19 pedagogů z celého Karlovarského kraje, většinou češtinářů. Zastoupení byli učitelé prvního a druhého stupně ZŠ a učitelé středoškolské, jednak z oblasti středního odborného školství, pak také z gymnázií.

Účastníci byli formou celodenních lektorských kurzů seznamováni s nejnovějšími vyučovacími trendy a metodami, které pomáhají k efektivnější výuce čtenářské gramotnosti. Mohli si také mnohé metody vyzkoušet, aby si sami ověřili jejich využitelnost pro svou učební praxi. Byla jim doporučována nejmodernější didaktická literatura, ale také dostali tipy na knihy, které mohou jejich žáky více přitáhnout ke čtení.

Součástí letní školy byly také dvě exkurze, zaměřené především literárně, ale také vlastivědně a dějepisně. A v neposlední řadě spolu účastníci sdíleli své pedagogické postřehy a zkušenosti, to celé ve velice příjemné, uvolněné a tvůrčí atmosféře.

První den byl věnován kurzu Mgr. Jany Matouškové, vyučující gymnázia v Ostrově, který se nazýval Vizualizace textu. Seminář seznámil účastníky s možnostmi, jak pracovat s textem pomocí vizualizace sdělení. Všichni si vyzkoušeli metody asociace, objevili kreativní přístup ve sdělování informací, práci s textem, nahlédli do možností nových metod kolektivní práce v hodině s přesahem do výtvarné výchovy. Tvořivě využili okolní prostředí, mobilní aplikace, poznatky z textů Alberta Manguela a jeho *Dějin čtení*.

Druhý den se konal výjezdový seminář spjatý s místy, kde žil a pobýval Karel Čapek a která měla vliv na jeho myšlenkový a osobnostní vývoj a jeho díla. Na zámku Chyšce provázel účastníky sám majitel Ing. Vladimír Lažanský, který všechny doslova okouznil svým šarmem, charizmatem a neuvěřitelným talentem vyprávět nejen o Karlu Čapkovi, ale i o svém rodě, který byl až do poloviny 20. století vlastníkem zámku, a o svém dobrodružném osobním příběhu. Dále jsme navštívili Čapkovo letní sídlo zvané Strž ve Staré Huti u Dobříše.

Třetí den vedla Mgr. Nikola Bartůšková ze Střední školy živnostenské v Sokolově svůj velice inspirativní kurz Dílna čtení – motivační aktivity pro žáky. Workshop ukázal účastníkům, jak taková dílna čtení funguje, jak ji zakomponovat do vzdělávacího procesu a jak s její pomocí motivovat žáky. Aktivity byly zaměřeny nejen na prózu, ale také na poezii, která patří mezi žáky k okrajovým žánrům. Součástí všech aktivit byly literární ukázky, které využije každý účastník ve svých hodinách literární výuky. Na semináři byly představeny metody kritického myšlení, které vedou k rozvoji obecných čtenářských a studijních dovedností a strategií, a metody a výukové strategie zaměřené na zážitkovou pedagogiku nejen v próze.

Ještě ten samý den seznámil Mgr. Jakub Hecht, metodik letní školy, účastníky se svým příspěvkem Jak se díky Karlu Čapkovi neztratit v dnešním zmateném světě aneb jak přesvědčit současnou mladou generaci o stále aktuálním Čapkově přínosu k jejímu občanskému, kulturnímu a filosofickému postoji. Byl vyzdvihován Čapkův pragmatismus jako návod k utvoření si hodnotového postoje v současné době krize demokracie a euroamerické civilizace.

Čtvrtý den se konal další výjezdový seminář nazvaný Za literární Prahou, během něhož jsme navštívili Strahovskou knihovnu, místo s nejstaršími českými literárními památkami, a Werichovu vilu na Kampě, kde je velice moderně a zajímavě zařízená expozice týkající se nejen Jana Wericha, ale i dalšího slavného obyvatele – Vladimíra Holana.

Poslední den se konal seminář Storytelling v popkultuře od Bc. Tadeáše Krále, aktivního umělce, školitele v oblasti mediální gramotnosti a učitele dramatického oboru.

Seminář byl rozdělený na čtyři devadesátiminutové propojené bloky: a) JAK ZACHÁZET S (POP)KULTUROU (knihy, filmy, seriály, reality TV, YouTube – co je víc? Co si z nich brát do výuky? Jak s nimi pracovat?), b) PŘÍBĚH JAKO PROSTŘEDEK VÝUKY (mediální výchova, mediální revoluce, vývoj dějin jako vývoj médií, dokumentaristika dvojího typu), c) LITERATURA JE NUDNÁ (malý kánon současné literatury a komiksu, nová jména české literatury), d) PRVKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY (kritické myšlení především, prezentace vlastní poplašné zprávy, scénky z bulváru).

Využívání hracích kostek k rozvoji prostorové představivosti

8.1.6

Mgr. Petr Mentlík, Základní škola Sokolov, Rokycanova 258

Cíl

Využitím různých typů úloh a cvičení využívajících hrací kostky se pokusit o zlepšení úrovně prostorové představivosti u žáků.

Popis

Hrací kostky všichni dobře známe. Jedná se o krychle, na jejichž stěnách jsou vyznačena čísla 1–6 (nejčastěji pomocí puntíků). Rozmístění jednotlivých čísel pak není náhodné, součet čísel na protějších stěnách se rovná vždy sedmi.

Hrací kostky patří k matematice po staletí, především k partiím týkajícím se pravděpodobnosti a statistiky. V hodinách matematiky se s nimi můžeme ještě setkat při testování matematických dovedností – například v úlohách matematického klokana.

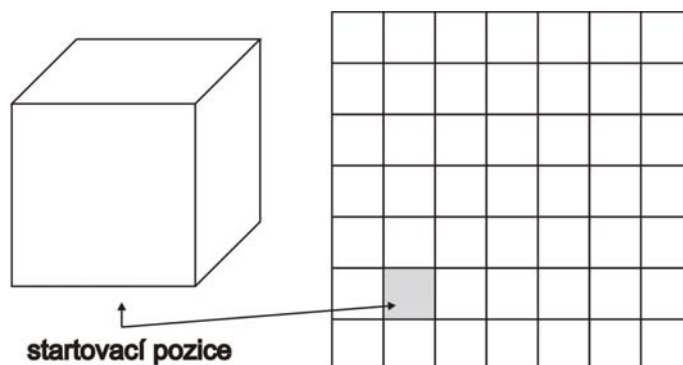
Proč bychom tedy nemohli využít tohoto pro děti známého prostředí k rozvoji prostorové představivosti?

Odvalování krychle

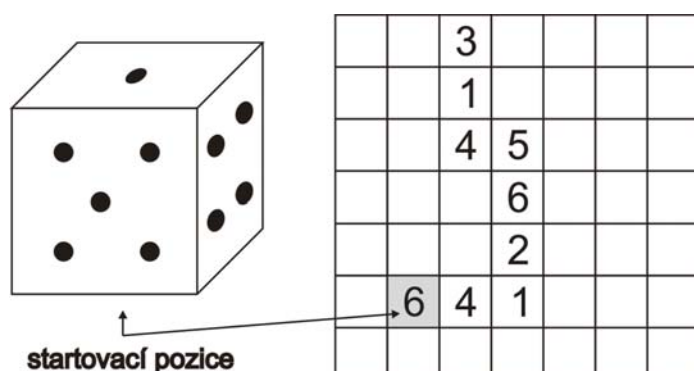
První aktivita se nazývá odvalování krychle. Řekneme žákům, že puntíky na kostce někdo čerstvě nabarvil, a tak při jejich odvalování vzniká stopa. Počet puntíků, které se obtiskly, zapíšeme pomocí číslice.

Příklad 1

Postavte si krychli tak, aby byla vpředu vidět pětka, nahoře jednička a vpravo čtyřka. Odvalte krychli dvakrát doprava, třikrát dozadu, jednou doleva a dvakrát dozadu. Zaznamenejte pomocí číslic, jakou trasu kostka vyznačila.



Řešení



Vždy stačí jen zadat startovací pozici a diktovat trasu. Možností je mnoho. Po určitém počtu pokusů, kdy již žáci úlohy zvládají, můžeme zkusit stejnou úlohu bez hrací kostky, jen pomocí mentální manipulace.

Stavby z hracích kostek

Druhou aktivitou je stavění z hracích kostek. Rozdáme žákům určitý počet hracích kostek. Nám se osvědčilo pracovat s šesti kostkami. Žáci mohou pracovat samostatně, ve dvojicích či ve skupinách.

Příklad 2

Postavte z šesti kostek stavbu, která při pohledu shora vypadá takto:

1		3
6	2	5

Příklad 3

Postavte z šesti kostek stavbu, která při pohledu shora vypadá takto:

3	5
---	---

Kolik pater může mít tato stavba nejvýše a kolik nejméně?

Příklad 4

Postavte z šesti kostek libovolnou stavbu, aby součet ok při pohledu shora byl 18.

Příklad 5

Postavte z šesti kostek libovolnou stavbu, aby součet ok při pohledu shora byl 10 a stavba měla právě 3 patra.

Příklad 6

Postavte z šesti kostek libovolnou stavbu, aby součet ok při pohledu shora byl maximální. Jaký je to součet?

Příklad 7

Postavte z šesti kostek libovolnou stavbu, aby součet ok při pohledu shora byl minimální. Jaký je to součet?

Výstupy

Zlepšení prostorového vnímání u žáků, především při řešení stereometrických úloh.

Nástroje a techniky využité při realizaci

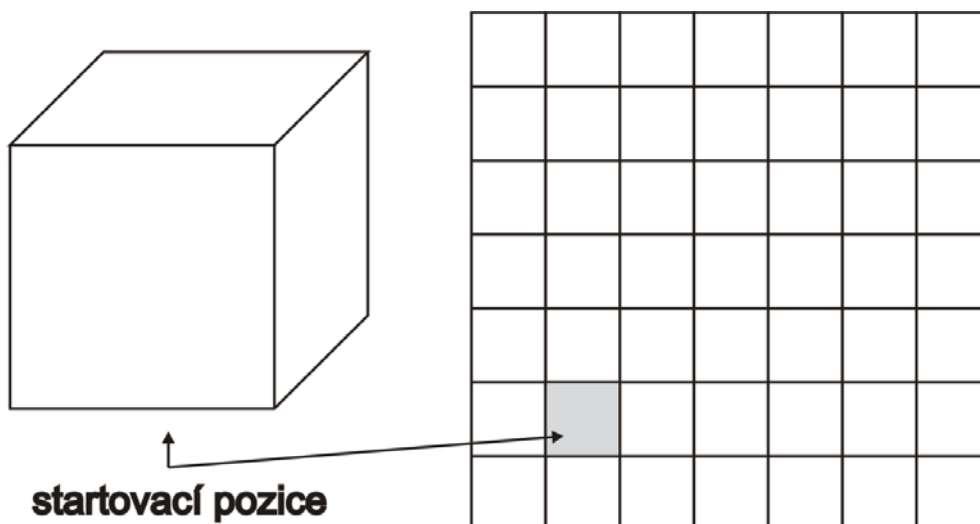
Žáci mohou pracovat samostatně nebo je možné realizovat aktivity ve dvojicích i větších skupinách.

Osobní sdělení

Myslím si, že hrací kostky jsou pro žáky známým prostředím, které lze využít pro rozvoj prostorové představivosti. Jako problém se může jevit pořízení dostatečného množství hracích kostek. Ale jedná se o jednorázovou investici, která by neměla školu položit. Navíc hrací kostky lze použít i při výuce pravděpodobnosti.

Text výše ukazuje pouze pár možných příkladů, další desítky si může člověk vymýšlet přímo v hodině.

Níže je uveden prázdný arch pro odvalování, který je možný nakopírovat.



8.1.7 Rozcvičky rozvíjející prostorovou představivost

Mgr. Petr Mentlík, Základní škola Sokolov, Rokycanova 258

Cíl

Využitím různých typů úloh a cvičení se pokusit o zlepšení úrovně prostorové představivosti u žáků.

Popis

Prostorová představivost se může rozvíjet různými činnostmi. Pokud však učitel nemůže či nechce ztrácet příliš mnoho času z hodin matematiky, je vhodné rozvíjet prostorovou představivost pomocí rozcviček či relaxačních chviliek. V tom jej podporuje i RVP, které zahrnuje úlohy na prostorovou představivost do takzvaných nestandardních a aplikacních úloh a uvádí, že tyto úlohy mají být zařazovány do učiva průběžně bez ohledu na probírané učivo.

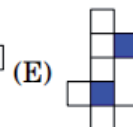
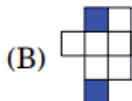
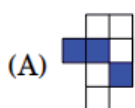
Pokud má učitel k dispozici interaktivní tabuli či projektor, může na začátku vybrané hodiny zobrazit libovolnou úlohu a nechat žáky problém vyřešit.

Klokaní úlohy

Prvním zdrojem, odkud je možné načerpat krásné úlohy, je Matematický klokan. Výhodou je, že člověk může jednoduše ovlivňovat úroveň podle toho, z jaké úrovně Matematického klokana úlohy načerpá (od Cvrčka po Kadeta).

Zdroj: <https://matematickyklokan.net/index.php/sborniky>

Jarek vystříhl z kartonu dva stejné dílky a obarvil je z jedné strany podle obrázku vpravo. Který tvar může z těchto dvou dílků vytvořit?



Které razítko jsme použili na obrázek vpravo?



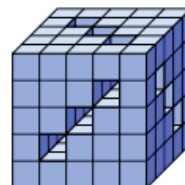
Martin by rád uložil křehký dílek stavebnice do krabice tvaru kváдру. Urči nejmenší možné vnitřní rozměry, které musí krabice mít. (Délka hrany malé krychle je 1 dm a rozměry krabice jsou také uvedeny v decimetrech.)

- (A) $3 \times 3 \times 6$ (B) $3 \times 5 \times 5$ (C) $3 \times 4 \times 5$ (D) $4 \times 4 \times 4$ (E) $4 \times 4 \times 5$



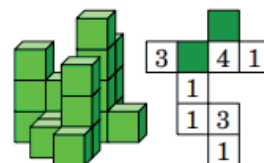
Michal měl k dispozici 125 malých kostek. Z některých z nich slepil velkou kostku s devíti tunely procházejícími celou kostkou tak, jak je znázorněno na obrázku. Kolik malých kostek přitom nepoužil?

- (A) 52 (B) 45 (C) 42 (D) 39 (E) 36



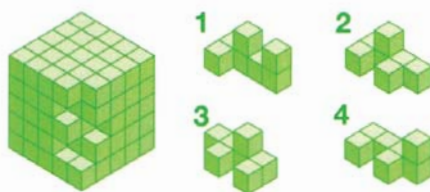
Na obrázku je stavba z krychlí a její plánec. Jaký je součet čísel, která patří do vyznačených polí pláncu?

- (A) 3 (B) 4 (C) 5 (D) 6 (E) 7

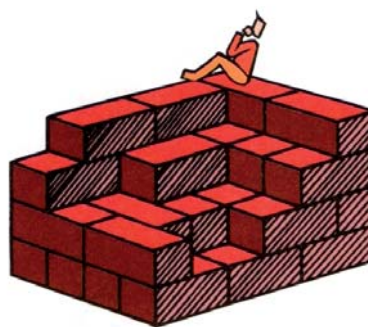


Úlohy z časopisů a jiných zdrojů

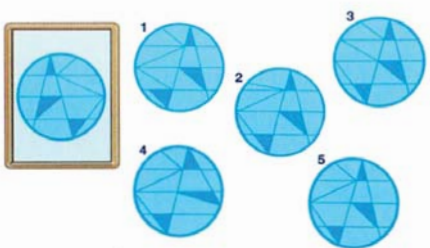
Která skupina kostiček byla odebrána z velké kostky?



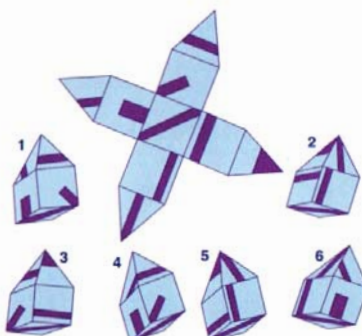
Kolik hranolků je třeba doplnit, aby byl velký hranol kompletní?



Který z kruhů 1 až 5 se odráží v zrcadle?

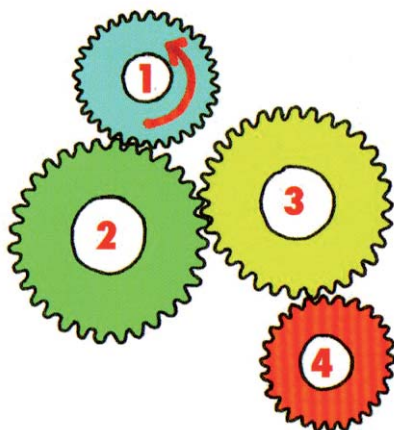


Který z papírových domečků byl složen ze zadané předlohy?



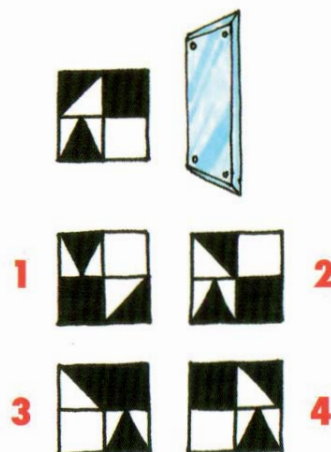
Víte něco o technice?

Zde je několik vzájemně propojených ozubených kol. **Kterým směrem se otáčí ozubené kolo číslo 4, když se ozubené kolo číslo 1 otáčí proti směru hodinových ručiček?**



Vlevo je čtverec se vzorem. Tento bude odražen v zrcadle.

Který z následujících čtyř vzorů bude jeho správným odrazem v zrcadle?



Výstupy

Zlepšení prostorového vnímání u žáků.

Nástroje a techniky využité při realizaci

Žáci pracují samostatně, následně jeden z žáků prezentuje výsledek svým spolužákům. Při řešení obtížných úloh může učitel žákům udělit za správné řešení jedničku či jinou odměnu.

Osobní sdělení

Rozcvičky jsou asi nejlepší způsob k rozvoji prostorové představivosti. Nezaberou téměř žádný čas, a přesto mohou žáky výrazně posunout při řešení úloh. Množství úloh lze získat z Matematického klokana, ale i z jiných zdrojů. Jakmile najdete někde vhodné úlohy, neváhejte a skenujte.

Využívání sirkových hlavolamů k rozvoji prostorové představivosti

8.1.8

Mgr. Petr Mentlík, Základní škola Sokolov, Rokycanova 258

Cíl

Využitím různých typů úloh a cvičení využívajících sirkové (zápalkové) hlavolamy se pokusit o zlepšení úrovně prostorové představivosti u žáků.

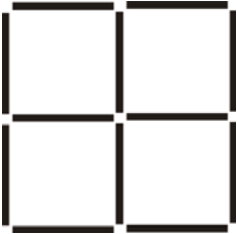
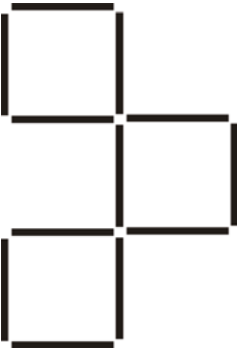
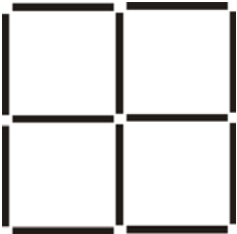
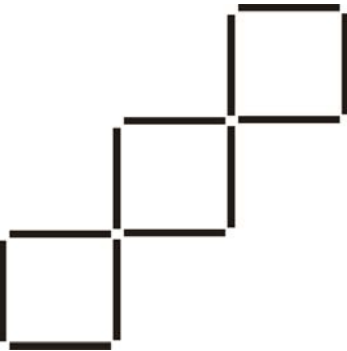
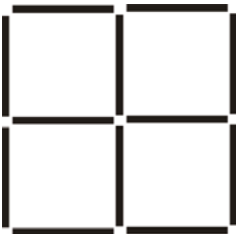
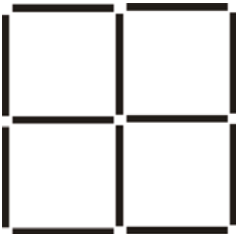
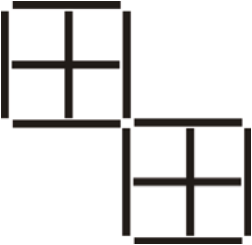
Popis

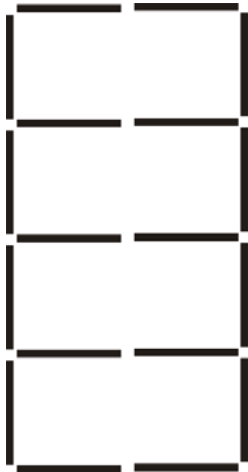
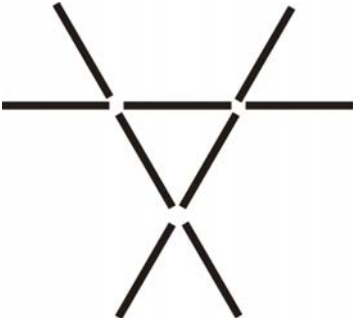
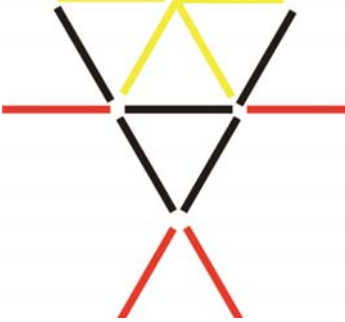
Se sirkovými hlavolamy se jistě každý s vás již někdy setkal. Například na internetu či na stránkách novin a časopisů. A možná vás i napadlo použít je k rozvoji logického uvažování a prostorové představivosti u žáků. Navíc všechny hlavolamy podporují experimentální postupy při manipulaci se zápalkami.

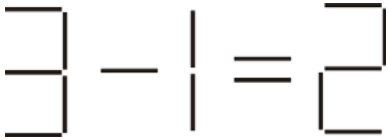
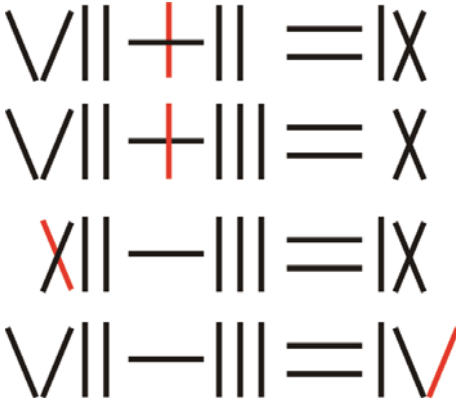
Při řešení je obvykle možné postupovat více směry a často mívají více řešení. Žák může uplatnit své samostatné myšlení i svou tvořivost.

Následující prostor je věnován některým vybraným úlohám. Množství úloh je rovněž možné nalézt na internetu. V úlohách je nutné rozlišovat, kdy je možné klást sirky přes sebe, a kdy nikoliv. Rovněž je nutné rozlišovat pojmy „odeberte“ a „přemístěte“.

Zadání	Řešení
Sestavte z 9 sirek 6 čtverců (sirky je možné klást křížem přes sebe).	
Sestavte z 12 sirek 5 čtverců.	
Odeberte 2 sirky, aby vznikly 2 čtverce.	

Zadání	Řešení
Přemístěte 3 sirky, aby vznikly 3 stejné čtverce. 	
Přemístěte 4 sirky, aby vznikly 3 stejné čtverce. 	
Přemístěte 2 sirky tak, aby vzniklo 7 čtverců (sirky lze klást přes sebe). 	
Přemístěte 4 sirky tak, aby vzniklo 10 čtverců (sirky lze klást přes sebe). 	

Zadání	Řešení
Přemístěte 2 sirky tak, aby vzniklo 5 čtverců. 	
Přemístěte 4 sirky tak, aby vzniklo 5 rovnostranných trojúhelníků. 	
Odstraňte tři zápalky, abyste získali 3 rovnostranné trojúhelníky. 	

Zadání	Řešení
Přemístěte jednu sirku tak, aby byla rovnost pravdivá. $2 - 1 = 2$	
Přemístěte jednu sirku tak, aby rovnost pravdivá. $VII - III = IX$	
Přemístěte jednu sirku tak, aby hodnota zlomku byla 1/3. $\frac{I}{VII}$	

Výstupy

Zlepšení prostorového vnímání u žáků především při řešení planimetrických úloh.

Nástroje a techniky využité při realizaci

Žáci mohou pracovat samostatně nebo je možné realizovat aktivity ve dvojicích i větších skupinách.

Tipy, triky, fígle (zajímavosti)

Pro běžnou praxi ve škole je lepší používat místo zápalek párátka.

Odkazy

KOŠTÍŘOVÁ, Renáta a Jarmila NOVOTNÁ. *Sirkové hlavolamy (na procvičování logických a kombinatorických schopností a logické představivosti žáků): [metodická sbírka příkladů pro učitele ZŠ a G, studenty PF a další zájemce]*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1997. ISBN 80-7020-002-2.

Osobní sdělení

Žáky sirkové hlavolamy baví a často jsou při jejich řešení úspěšní ti, kteří obvykle v matematice nevynikají.

8.2 Příspěvky – téma nadání

8.2.1 Nadání z pohledu psychologa

Mgr. Dagmara Fodorová, Pedagogicko-psychologická poradna Karlovy Vary

Abych přiblížila osobnost nadaného a mimořádně nadaného dítěte, začnu poněkud obšírněji: kdo je vlastně nadaný? Vezměme například automobil. Jsou lidé, a není jich málo, kteří jsou schopni pochopit, jak funguje, bez potíží jej používají, dokonce jsou tací, kteří jsou schopni jej opravit. Pak je několik lidí, kteří bohužel svou inteligencí nedosahují na to, aby obsluhovali a řídili auto. Jsou to lidé mentálně postižení, kteří tvoří menšinu společnosti. A pak jsou tu lidé, kteří automobil vymysleli, kteří přicházejí se zlepšovacími návrhy. A do této, také menšinové skupiny patří právě nadání.

Jejich osobnost má svá specifika. Nelze říct, že se tato specifika projevují se 100% platností a že jsou jakýmsi diagnostickým měřítkem. Ale vyskytují se v takové míře, že jsou prostě pro nadané lidi typická. Literatura nabízí již několik typů osobnosti nadaných, pro přehled uvádím několik z nich:

- úspěšné nadané dítě
- vysoce tvořivé nadané dítě
- nadané dítě maskující své schopnosti
- ztroskotané, „odpadlé“ nadané dítě
- nadané dítě s dvojí výjimečností
- autonomní nadané dítě

Když mluvíme o specifikách osobnosti nadaných dětí, v první řadě jde o kognitivní čili rozumové schopnosti, které jsou na velmi dobré úrovni. Myslím tedy inteligenci nebo výši IQ. Mluvíme tady například o velmi dobré paměti. Pro nadané děti opakování není matkou moudrosti. Jim opravdu stačí jednou vidět nebo slyšet a bohatá neuronová síť jejich mozků jim umožní informaci zpracovat způsobem, že ji již nepotřebují opakovat, je již uchovaná v paměti. Vůbec reprezentace poznatků je u většiny nadaných velmi specifická. Nadání disponují velmi dobrou slovní zásobou, a tím je jejich jazyk často sofistikovanější než jejich vrstevníků. Pozornost je většinou přesně cílená na hlavní problém, ústřední téma a přitom většinou globální. Nadání totiž automaticky vidí jehlan v pyramidě, o které se mluví při dějepise. A hned mají tendenci mluvit o objemu jehlanu a možnostech jeho výpočtu.

K identifikaci nadání nelze pouze stanovit výši IQ. Nadání je totiž identifikováno jen tehdy, pokud žák dosahuje velmi dobrého výsledku i v testu tvořivosti. Neznamená to, že chytré dítě musí nutně i krásně kreslit. Zde jde o to, že nadaný je ten, kdo disponuje i vyšší mírou kreativity, neotřelým přístupem k řešení problémů.

Identifikaci nadání může někdy ztížit tzv. dvojí výjimečnost. Tedy o situaci, kdy dítě je nadané nebo mimořádně nadané, ale současně trpí např. ADHD nebo jiným handicapem. Například nadání s dyslexií často přicházejí do poradenského zařízení až ve vyšších ročnících, protože svou vysokou inteligencí doposud vyvažovali handicap v jiné oblasti, tedy v oblasti čtení.

Dostávám se k další oblasti, která většinou mimořádně nadané vystihuje, a tou je socio-emoční zralost. Zde často platí, že čím vyšší inteligence, tím nižší socio-emoční kompetence. Emoční i sociální inteligence jsou dnes již dobře známé a podrobně popsané.

Jednou ze složek emoční inteligence je například schopnost sebemotivace. Tím, že nadaní často akademicky vynikají bez velkého úsilí, nemají zkušenost s vytrvalostí a trvalým úsilím – při konfrontaci s úkolem vyžadujícím nadměrné úsilí se vzdávají. Sebemotivaci a jisté vytrvalosti se nadaní žáci mají šanci naučit při tvorbě různých projektů, které vyžadují, aby projekt dokončili.

Jako příklad nadaného génia velmi dobře poslouží Einstein s jeho neupraveným účesem nebo nechutí obouvat stejně barevné ponožky – proč taky, vždyť je důležité, aby byly stejně teplé?! Einstein měl manželku, která mu pomáhala s oblékáním. Podobně tak i nadané děti potřebují pomoc vybudovat náhled a ochotu respektovat společenské konvence. Pro nadaného žáka je nepochopitelné, že svými dotazy a připomínkami, které jsou k tématu, ale mimo rámec výkladu v běžné škole, ruší.

Dnes si již uvědomujeme, že právě nadaní jsou těmi, kdo vědu a pokrok posouvají dál. Jsou těmi, kdo přijde s novými vynálezy. Proto je velmi žádoucí, aby jim škola i rodiče věnovali péči, jakou potřebují, tak jak to děláme u méně nadaných žáků. Protože z nadaných dětí jednou vyrostou nadaní dospělí a ti nejen ke své životní spokojenosti, ale pro blaho celé společnosti budou potřebovat vycházet se zbytkem společnosti, potřebují být schopni nám – průměrně nadané většinové společnosti – své geniální nápady vysvětlit.

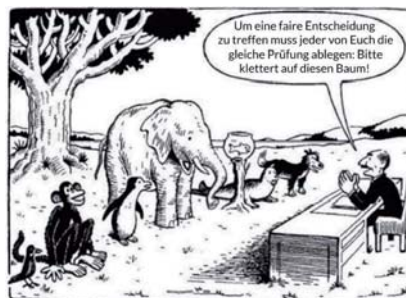
Přeji proto učitelům nadaných žáků hodně trpělivosti a nadaným vstřícné a trpělivé učitele.

Možnosti obohacení výuky

8.2.2

PaedDr. Ellen Mlátíliková, krajský metodik pro oblast inkluze

„Každý je génius,
pokud však soudíte rybu dle toho, jak umí
šplhat po stromech, prožije celý život ve víře,
že je hloupá.“
(A. Einstein)



Možnosti pedagogické diagnostiky:

- hodnocení školních výsledků žáka – toto kritérium by však nemělo být přeceňováno a chápáno jako jediné vodítko
- průběh koncentrace
- porovnávání výkonů v jednotlivých vyučovacích předmětech
- profil zájmové činnosti žáka
- portfolia
- učitelé mohou využívat některých dostupných screeningových dotazníků, např.:
 - posuzovací škála chování předškolního věku (Lenka Hříbková)
 - screeningová metoda NOMI
 - dotazník pro učitele – škála k ohodnocení charakteristik rozumově nadaných dětí mladšího školního věku (http://www.nadanedeti.cz/index.php?stranka_id=80)

- dotazníky IPPP Dotazník pro 1.–2. ročník ZŠ
- dotazník pro 3.–5. ročník ZŠ
- IDENA – posuzovací škály a didaktické testy k vyhledávání kognitivně nadaných žáků

UKÁZKA Dotazník pro učitele – škála k ohodnocení charakteristik rozumově nadaných dětí mladšího školního věku

- Neuznává autority.
- Polemizuje s učitelem při trestání spolužáků.
- Žije často ve svém vnitřním světě. (*Pořád jej musím „probouzet“, někdy ani nestihne udělat to, co ostatní.*)
- Nepotřebuje látku téměř opakovat.
- Rozumí i dospělému humoru.
- Účastní se soutěží pro rozumově nadané žáky.
- Nominace, příp. účast, umístění v předmětových soutěžích, olympiádách, Daniel (výtvarná a literární soutěž).

Inspirativní úlohy, které mají diagnostický charakter, lze začlenit do výuky za účelem odhalení individuálních schopností jednotlivých žáků.

UKÁZKA inspirativních úloh:

Lokomotiva ujede 9 km za 5 minut. Kolik km ujede za hodinu?

Doplňte slova do věty:

Každé ____ můžete ve vámi vytvořeném slově použít jen ____.

- hlasování – jednou
- slovo – dvakrát
- přiznání – výjimečně
- písmeno – jednou
- písmeno – někdy

Pedagogická diagnostika – výstup

- Postihuje jak silné, tak i slabé stránky žáka.
- Popisuje druh a míru nadání.
- Upozorňuje na faktory, které ovlivňují rozvoj nadání.
- Popisuje specifické schopnosti.
- Informuje o druhu a závažnosti handicapu.

Diagnostika rozumového nadání v ŠPZ – psychologické vyšetření

- dílčí kognitivní funkce a tvořivost
- celková úroveň a profil rozumových schopností
- anamnestická data, osobnost žáka
- motivace a zájmy, ev. profesní orientace
- pracovní charakteristiky a volní vlastnosti
- sociální a komunikační dovednosti

Intelligenční pásma podle IQ

- IQ nad 140 genialita (cca 0,2 %) – MIMOŘÁDNĚ NADANÝ ŽÁK
- IQ nad 130 – superiorita, velmi vysoká inteligence (cca 2,8 %) – NADANÝ ŽÁK
- IQ nad 116–130 – vysoká inteligence (cca 7,0 %)
- IQ 106–115 – lehce nadprůměrná inteligence (cca 20 %)
- IQ 90–105 – průměrná inteligence (cca 40 %)
- IQ 80–90 – lehce podprůměrná inteligence (cca 20 %)
- IQ 70–80 – hraniční pásmo, inferiorita (cca 7 %)
- IQ pod 70 – lehká mentální retardace (cca 2,5 %)

Diagnostika rozumového nadání v ŠPZ – speciálně-pedagogické vyšetření

- vyšetření matematických schopností a dovedností
- úroveň čtení a psaní
- další školní znalosti a dovednosti
- specifika práce s učivem a strategie myšlení

Kde najdu další informace k diagnostice nadaných žáků?

- VÚP – Vyhledáváme rozumově nadané žáky (Metodická příručka)
- E-learningové kurzy
- www.rvp.cz
- www.nuv.cz
- www.talentovani.cz

Možnosti obohacení výuky mimořádně nadaných žáků

- AKCELERACE – předčasný vstup do vzdělávacího procesu daného stupně vzdělávání, urychlení procesu vzdělávání
 - Telescoping
 - Compacting
 - Enrichment – kurz tvořivého myšlení, filozofického myšlení
- OBOHACOVÁNÍ – má být zaměřeno zejména na rozvoj vyšších mentálních procesů a rozvoj tvořivosti:
 - mezioborové vztahy
 - detaily, podrobnosti
 - nad rámec vzdělávacího programu

Metody práce s mimořádně nadanými žáky umožňují:

- pracovat rychlejším tempem
- být připraven využít čas žáka náhradním způsobem
- v rámci diferenciací obsahu postupovat dopředu
- pracovat na náročnějších úkolech svým zadáním, formou zpracování i očekávanými výstupy, využívat alternativní obsah či prezentace zajímavých souvislostí
- pracovat na tvořivých a abstraktních úkolech, projektech
- kontakt s intelektovými vrstevníky
- zkušenostní učení
- ranou specializací v rámci výuky
- využít vlastní zájem nadaného
- kompenzovat slabé stránky osobnosti
- prevenci problémů v oblasti sociálních vztahů
- získání sociálních dovedností a adekvátního sebehodnocení
- pochopení individuálního procesu učení.

Hodnocení nadaných a mimořádně nadaných žáků ve škole

- vhodnější je způsob verbální, případně průběžně grafický způsob hodnocení před klasifikací
- flexibilita pro kritéria hodnocení

Kde najdete další informace k obohacení výuky nadaných žáků?

- Tvoříme individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka (Příručka VÚP)
- Metodické materiály NÚV – metodika péče o nadané, vzory IVP
- www.ippp.cz
- Národní institut dětí a mládeže (www.nidm.cz)
- www.talnet.cz
- www.talentovani.cz

8.2.3 Zřízení školního poradenského pracoviště

Mgr. Petra Kučerová, Základní škola Kynšperk nad Ohří

- Upravuje vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.
- Pracovníci úplného školního poradenského pracoviště jsou nápomocni kolegům v orientaci v dané problematice napříč vzdělávacím spektrem, vedou k podpoře nadání a také možnostem v oblasti vyhledávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.
- ŠPP napomáhá skutečnému inkluzivnímu vzdělávání podporou nadání v diferenciaci výuky a vytváření prostor pro vzájemnou komunikaci napříč spektrem.

Školní poradenské pracoviště

- ŠPP přispívá k propagaci školy, jejích výsledků a podporuje odbornost a kvalitní přístup k žákům, rodičům i pedagogickým pracovníkům.
- Garantuje zvýšení intenzity spolupráce mezi jednotlivými zainteresovanými subjekty, cíleně podporuje potřeby aktérů bez nutnosti doporučení PO z ŠPZ.

Varianty školního poradenského pracoviště:

Základní

- výchovný poradce
- školní metodik prevence

ZŠ Kynšperk nad Ohří má VP pro I. stupeň a VP pro II. stupeň. Jejich kompetence jsou jasně rozdělené.

Rozšířené

- výchovný poradce
- školní metodik prevence
- školní psycholog
- školní speciální pedagog

Na ZŠ Kynšperk nad Ohří jsou obsazeny všechny pozice.

Financování

Historie a současnost:

- IPPP Praha – projekt VIP Kariéra – pouze vybrané školy
- EU – šablony
- zřizovatel
- vlastní zdroje školy
- PO žáků – má své podmínky

Pracovníci ŠPP

- výchovný poradce a školní metodik prevence
- výchovný poradce
- školní metodik prevence

Podmínka rozšířeného vzdělání – upravuje vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků

Školní psycholog

- magisterský program psychologie – zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- standardní činnosti školního psychologa upravuje příloha č. 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb.

Náplň práce ŠP

- diagnostika, depistáž
- spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání
- depistáž specifických poruch učení
- diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků
- depistáž a diagnostika nadaných dětí
- zjišťování sociálního klimatu ve třídě
- screening, ankety, dotazníky ve škole
- depistáž žáků se sociálním znevýhodněním
- konzultační, poradenské a intervenční práce
- péče o žáky s PO
- individuální případová práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení)
- náplň práce ŠP
- krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce
- prevence školního neúspěchu žáků (náprava, vedení apod.)
- kariérové poradenství u žáků
- techniky a hygiena učení (pro žáky)
- skupinová a komunitní práce s žáky
- koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- podpora spolupráce třídy a třídního učitele
- individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání,
- konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí
- pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí
- metodická práce a vzdělávací činnost

Školní speciální pedagog

- magisterský studijní program v oblasti pedagogických věd se zaměřením na speciální pedagogiku nebo na pedagogiku předškolního věku
- rozšíření odborné kvalifikace, které uskutečňuje vysoká škola

- magisterský program v oblasti speciální pedagogiky
- Standardní činnosti školního speciálního pedagoga upravuje příloha č. 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb.

Náplň práce ŠSP

Depistážní činnosti

- vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- zařazení žáků do speciálně pedagogické péče

Diagnostické a intervenční činnosti

- diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka (shromažďování údajů o žákovi, včetně anamnézy osobní a rodinné), analýza získaných údajů a jejich vyhodnocení
- vytyčení hlavních problémů žáka, stanovení podpory v rámci školy a mimo ni (druh, rozsah, frekvenci, trvání intervenčních činností)
- realizace intervenčních činností, tj. provádění nebo zajištění krátkodobé i dlouhodobé individuální nebo skupinové práce se žákem (žáky) – reedukace, kompenzace, stimulace
- participace na vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (v kooperaci s třídním učitelem, s vedením školy, se zákonnými zástupci žáka, se žákem a s ostatními partnery podpůrného týmu uvnitř a vně školy)
- průběžné vyhodnocování účinnosti navržených opatření, dle potřeby navržení a realizace úprav
- úpravy školního prostředí, zajištění speciálních pomůcek a didaktických materiálů
- zabezpečení průběžné komunikace a kontaktů s rodinou žáka (se zákonným zástupcem)



Náplň práce ŠSP

- speciálně pedagogické poradenské intervence a služby pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy školy
- participace na kariérovém poradenství, volba vzdělávací cesty žáka, individuální provázení žáka
- konzultace s pracovníky specializovaných poradenských a dalších pracovišť

Metodické a koordinační činnosti

- příprava a průběžná úprava podmínek žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole – koordinace speciálně pedagogických poradenských služeb na škole
- kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a odbornými pracovníky ve prospěch žáka se speciálními vzdělávacími potřebami
- participace na vytváření vzdělávacích plánů a programů školy s cílem rozšíření služeb a zkvalitnění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- metodické činnosti pro pedagogy školy, specifika výuky a možnosti žáků dle druhu a stupně zdravotního postižení, návrhy metod a forem práce se žáky – jejich zavádění do výuky, instruktáže využívání speciálních pomůcek a didaktických materiálů
- koordinace a metodické vedení asistentů pedagoga ve škole

Poradenské služby na škole

- poskytování podpůrných opatření pro žáky se SVP
- sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření
- prevence školní neúspěšnosti

- kariérové poradenství
- podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí
- podpora vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi
- intervence při aktuálních problémech u jednotlivých žáků či kolektivů tříd
- prevence rizikového chování
- metodická podpora učitelům a asistentům pedagoga
- komunikace se zákonnými zástupci
- komunikace se ŠPZ a dalšími subjekty

Oblast nadání

- vytipování
- depistáž
- diagnostika
- individuální nebo skupinová péče
- soutěže
- výběr vhodných pomůcek, materiálů, technik práce
- metodické vedení pedagogických pracovníků
- konzultace se ZZ

Žáci se SVP

- depistáž, SPU, SPUCH
- diagnostika
- intervence
- reedukace
- práce se třídou
- metodické schůzky s AP – individuální, skupinové
- práce s třídním kolektivem
- stimulační skupiny – předškoláci, talentovaní, nadaní...
- práce se žáky ohroženými školním neúspěchem
- pomůcky a pracovní materiály
- práce s pomůckami, jejich výběr, vhodnost využití
- rozvoj percepce
- rozvoj nadání
- logika, paměť
- reedukace SPU
- GFM



8.2.4 Pozitiva a negativa vyplývající z osobnosti nadaného dítěte

Mgr. Marie Truhlářová, 6. základní škola Cheb

Ve svém příspěvku bych se ráda věnovala charakteristickým rysům nadaných dětí, především pozitivům a negativům souvisejícím s jejich nadáním, a dále doporučením, jak předejít či alespoň zmírnit negativní důsledky vyplývající z jejich specifických povahových rysů. Protože jsem nejen rodič nadaného dítěte, ale zároveň pedagog s více než dvacetiletou praxí, mohu tuto problematiku posoudit z obou úhlů pohledu. Dovolím si napsat svých pár postřehů, které by mohly pomoci lépe porozumět osobnosti nadaného dítěte, a tím zmírnit případné potíže vzniklé při výchově a vzdělávání.

Výkony dětí s nadáním mohou být velmi nevyrovnané, zatímco v mnohých činnostech své vrstevníky předčí, v některých rutinních záležitostech za nimi pokulhávají. Problémem může být také emoční vývoj, tyto děti bývají velmi citlivé, často až plačtivé i ve starším školním věku. V podvědomí rodičů, učitelů i vychovatelů je mnohdy zakořeněno, že dítě je buď šikovné a zvládá bez problémů naprostou většinu všech úkolů, nebo ještě není dostatečně vyzrálé a tolerují se jeho slabší výkony. Když se pak setkají s jedincem, který v určitých oblastech bezkonkurenčně předčí své vrstevníky, očekávají nadprůměrné výsledky téměř ve všech prováděných aktivitách. Kroutí hlavou nad nepraktičností, která je často způsobena nedostatečně rozvinutou jemnou motorikou, jindy naprostým ignorováním světa kolem, protože dítě se plně koncentruje na řešení nějakého problému, který je pro něj v daný okamžik důležitý. Rodiče i pedagogové mohou být často velmi zneklidněni dysbalancí dosažených výsledků a neadekvátně reagují. Především rodiče často tyto situace komentují slovy: „K čemu ti je, že ti jde matematika, když si neumíš zavázat tkaničky!“

Nedostatečné pochopení osobnosti nadaného dítěte může být největším problémem nejen při výchově, ale také v průběhu vyučovacího procesu. Učitelé dnes vzhledem k heterogenním třídám mnohdy ani nemají šanci nadané dítě v kolektivu rozpoznat. Díky školením, která probíhají, se osvěta o problematice nadaných postupně dostává na půdu mateřských, základních i středních škol. Nepostradatelná je bezpochyby i spolupráce rodičů, kteří mohou na zájmy, schopnosti a zvláštnosti svého dítěte upozornit. **To však vyžaduje naprostou důvěru obou stran.** Rodiče často mívají vysoká mínění o svých ratolestech, ale snažme se přesvědčit, zda se rodič nemýlí. Introvertní žák se nebude díky své vrozené ostýchavosti aktivně zapojovat do výuky a učitelé může dělat obtíže jeho nadání rozpoznat. Čím rychleji proběhne identifikace takového dítěte, tím rychleji a lépe může učitel prohloubit jeho zájem a znalosti. *Mám příklad ze své praxe, kdy mne rodič na prvních rodičovských schůzkách upozornil na to, že příroda je pro jeho syna obrovským koníčkem. Při časové dotaci přírodopisu dvou hodin týdně jsem to zatím nepostřehla. Tento nesmělý introvertní chlapec, tehdy žák 6. ročníku, se v hodinách aktivně neprojevoval. Nenápadně jsem se na něj zaměřila a začala podporovat jeho hluboký zájem o přírodu. Úspěšně naši školu reprezentoval v přírodovědných soutěžích a stal se předsedou školního Ekotýmu. Dnes, po studiu na střední škole, má za sebou dokonce i vítězství v celostátním kole soutěže zaměřené na ekologii a chystá se na studium vysoké školy s přírodovědným zaměřením. Zásadní roli zde hrál zmíněný impulz od rodičů, po kterém se chlapec mohl více rozvíjet v oblasti svého obrovského zájmu. Bez pomoci rodičů by mi identifikace tohoto nadané dítěte trvala rozhodně delší dobu.*

Jsou to právě rodiče, kteří postřehnou talent či nadání již ve velmi raném věku dítěte. Přirozeně se také neubrání porovnávání vývoje svých potomků. Přestože i sourozenec je velmi bystrý, vnímavý a chytrý, nadané dítě má svá specifika, která jej činí výjimečným v některých aspektech vývoje. Dítě s rozumovým nadáním v určité kognitivní (poznávací) oblasti udivuje své okolí **obrovským zájmem o poznávání** a udržením získaných informací. Tyto děti mají **výbornou dlouhodobou paměť**, a to zrakovou i sluchovou. Jsou schopny

slovo od slova přetlumočit i delší odborný text, který viděly nebo slyšely. Pokud něčemu nerozumí, nezdráhají se na význam odborných slov zeptat a dát si vše do souvislosti. Nestačí jim jen útržkovité informace, problémy analyzují a **hledají další a další souvislosti**. Nové termíny velmi rychle začlení do svého ústního projevu, což se podílí na jejich bohaté slovní zásobě. Nadané děti mají velmi brzy zájem o písmenka, čísla a znaky, které graficky napodobují a začínají je skládat do vět. Píší tiskace, mezery mezi slovy řadí náhodně, jak je slyší. Již ve čtyřech letech zanechávají rodičům vzkazy a dopisy. Zajímavé je, že jemná motorika může zaostávat, běžným problémem může být již zmíněné zavazování tkaniček či držení přístroje, což nemusí činit problémy vrstevníkům. Rodiče se podivují, že jejich potomek umí psát, ale najíst se pořádně neumí.

V písemných projevech využívají nadané děti další svoji specifickou vlastnost – **kreativitu**. Vytvářejí vlastní knihy a časopisy, které jsou originální a vtipné. Tato práce vyžaduje **samostatnost a soustředěnost**. Jsou schopny pracovat bez přestávky několik hodin, zatímco pro dalšího sourozence budete vymýšlet nespočetné množství aktivit, aby se zabavil. **Nadané dítě se nikdy nenudí**, s nadšením tvoří hry pro své rodiče, sourozence a kamarády, vymýšlí vlastní pravidla, dlouhé hodiny stříhá kartičky (mimořádně přesně odměřené, pečlivě nastříhané a dle náročnosti úkolů barevně rozlišené). Pokud něco není dostatečně precizní, nezdráhá se celé dílo předělat a s neobvyklou urputností pracovat dále. Přestože se mu snažíte vysvětlit, že ten drobný nedostatek je nepodstatný, chce mít výsledek dokonalý. Toto však způsobuje, že je při některých činnostech pomalejší, protože jeho smysl pro detail není v souladu s časem vymezeným pro práci. Ve škole pak může nastat problém, kdy dítě nestihne vypracovat úkol v daném limitu, přestože látku umí. Omezený čas na něj působí stresově. Možná domluva s pedagogem by byla neúčinnějším řešením toho, že dítě nestihne úkol vypracovat. Tím nemyslím vždy nechávat nadbytek času, ale připomenutím v průběhu testu, že odpověď stačí stručná, že není nutné podtrhávat a zdobit... Často se tento jedinec může cítit frustrován, pokud se dílo nezdaří a nelze jej zdárně dokončit dle jeho představ. Rada: povzbudit, uklidnit...

Mnohé nadané děti mají dobře vyvinutou **zrakovou a prostorovou představivost**, rýsují velmi složité plány domů, zahrad, ponorek, letadel, takže rýsovací sada tužek různých tvrdostí bude mít velký úspěch... Nezapomínají na přesný popis a všechny ostatní náležitosti. Musí mít originální náčrt, podle kterého pak stavějí domy např. z lega a dalších stavebnic a her. Vše je logicky poskládáno a je cítit vnímavost pro detail. Rodiče by měli svému tvořivému dítěti dopřát možnost využívat kreativní stavebnice, které dnešní doba nabízí, protože výrobky, které z nich je jejich potomek schopen vyrobit, jsou velice originální. Svoji tvorbu zaměřují i prakticky, z lega vytvoří celý zábavný park pro svého domácího mazlíčka (např. křečka), v němž jsou jednotlivé komponenty zcela funkční. Škoda, že občas zapomenou, že do komplexu křečka vypustili, a opomenou ho hlídat. S touto obrovskou soustředěností při práci na úkolu právě souvisí i neschopnost soustředit se na běžné činnosti, které pro ně v daný moment nejsou podstatné. *Ze své zkušenosti musím říci, že i tato úskalí dítě s věkem překoná a smysl pro zodpovědnost při plnění rutinních činností se prosadí.* Ve školách, školách a družinách je dnes nespočet kreativních her a stavebnic. Využití tohoto vybavení je velmi vhodné při práci ve skupinách. Nadaný jedinec strhne svým nadšením i ostatní děti a bude pro ně koordinátorem při jejich společné tvorbě. K zadanému úkolu bude přistupovat s velkým nasazením, vloží do práce veškerou svoji energii. Právě zde se projeví jeho **kreativita** a výtvarný talent. Pracuje z hluboké vnitřní motivace, ne pro odměnu, ve svém díle se realizuje. Tyto děti nepotřebují povzbuzovat, aby úkol dokončily. Jsou tak koncentrované na svoji práci, že nemají potřebu konzultovat a radit se, snaží si samy najít řešení. Mnohdy ukáží až hotový výrobek, a dokud není dokončený dle jejich představ, nechlubí se jím.

Skupinová práce má však také svá úskalí. Talentované děti se cítí vůdci a nerady přijímají názory a rozhodnutí, o kterých si myslí, že nejsou dobré či dostatečně promyšlené.

Jsou odhodlané si prosadit své inovace, což se jim díky jejich **schopnostem analyzovat a řešit problém** většinou zdárně podaří. Můžou se však dostat do sporu a někdy až extrémně či neadekvátně reagovat. Zde je opět důležitá práce učitele. Měl by vyslechnout návrhy obou stran, pochválit obě řešení a případně navrhnout možnost vytvořit příště také druhou variantu. A dodržet to. Možnost losu může být také přijatelné řešení pro obě strany. Každé dítě těžce nese nespravedlnost a to, že rozhodla náhoda, nečiní žádnou stranu záměrně poškozenou. S přibývajícím věkem se však utlumí zvýšená senzitivita prožívání a dítě, které disponuje vyšší mírou sociální inteligence, brzy rozpozná různé typy osobností a nad konflikty vzniklé při společných aktivitách se povznese. Velmi často díky své vrozené trpělivosti je nadané dítě právě tím, kdo rozdělané dílo dokončí i za ostatní, které počáteční nadšení již opustilo. Je vlastně spokojené, že má při své realizaci tzv. volnou ruku.

Již bylo zmíněno, že hlavním charakteristickým rysem nadaného dítěte je neskutečná touha po vědění. V průběhu vývoje dítěte se setkáte se širokou škálou témat, která vaše dítě zaujmou natolik, že jim podřídí veškerý zájem. Především u chlapců to mohou být planety a vesmír, dinosauři, lidské tělo, státy a kontinenty... Čeká vás nákup odborných knih a ne-zřídka také samostudium, abyste se svým potomkem alespoň trochu drželi krok. Nebudete s ním sledovat klasické pohádky, ale odborné pořady, které se dané problematice věnují. Vyprávění pohádek před spaním se točí například kolem planet a dalších výše zmíněných témat. Zapijte fantazii a budete vymýšlet všechny možné verze například o různých planetách, co se jim událo v prostoru vesmíru atd. Absence znalosti klasických pohádek se však může projevit ve školním věku jako závažný problém. Dokonce při písemných testech na nižší gymnázium se neznalost přísloví a pořekadel může vymstít ztrátou cenných bodů. Doporučuji střídat večery s klasickou pohádkou s večery s pohádkou s odbornou tematikou.

Závěrem bych chtěla apelovat na nás rodiče. Buďme shovívaví k jejich občas špatnému fungování v každodenních běžných aktivitách. Obrušujme citlivě jejich nepraktičnost. Tvarujme jejich osobnost s citem, trpělivě je kontrolujeme při běžných činnostech a probouzejme v nich zájem například o jejich zevnějšek a další pro ně nepodstatné věci. Schovávejme si jejich výrobky, dopisy a hry. Budou pro nás cennou vzpomínkou na jejich dětství. Nelamentujme nad tím, že si nechťejí hrát s vrstevníky. A protože jejich obdiv ke starším dětem většinou není opětován, važme si vzácného období, kdy jsme pro své děti nejdůležitějším zdrojem informací. Odpovídejme trpělivě na jejich zvědavé otázky, protože až jim pod tlakem životního stylu zakoupíme mobilní telefon a začnou používat počítač, velmi rychle nás vymění za nový zdroj informací – internet. Role se obrátí a vy budete ti, kteří se budou ptát.

A my učitelé? Věříme, že přes všechnu nepraktičnost a zvláštnosti v projevech si nadané děti najdou své místo, které uspokojí jejich touhu po vědění. Svojí výjimečností, nadprůměrnými schopnostmi a logickým chápáním budou stát za novými technickými vynálezy a svojí originalitou a přirozenou schopností jít pod povrch věci přispějí k pokroku ve vědě. Zajímejme se tedy nejen o výsledky, ale i o osobnost nadaných dětí. Napomůže nám spolupráce s rodiči, která zmírní případné třecí plochy při výuce, a tím společně dosáhneme lepších výsledků. Podpořme je alespoň tím, že budeme v rámci možností tolerovat jejich zvláštní projevy, nacházet jejich zapomenuté cvičební úbory a další pomůcky. Nekritizujme je za to, že jsou v rutinních záležitostech občas trošku mimo realitu či že se rozplácou při jakémkoliv nezdaru. Mají ve vínku nadání, ale se svými znalostmi se nenarodily, ony je získaly svojí neskutečnou touhou po poznání, pílí, trpělivostí a jejich nevídaný hluboký zájem, navíc podpořen výbornou pamětí, je přinejmenším hodný obdivu nás *lenivějších*, kteří svoji energii šetříme na jiné aktivity, než je studium z hluboké vnitřní motivace. A jsme to právě my, kdo to jako první může ocenit.

Deskové hry pro /nejen/ nadané žáky

8.2.5

Mgr. Michaela Korbičková, 3. základní škola Cheb

Nadané děti jde občas velmi těžko zabavit nebo zaměstnat na dostatečné úrovni, aby se nenudily. Jedna z cest jak posílit kognitivní a osobnostní rozvoj nadaného dítěte je hraní logických a vzdělávacích her.

Kognitivní vývoj dítěte zaujímá mnoho disciplín. Patří mezi ně počty (matematické myšlení), jazyková dovednost, prostorové vidění, paměť a pozornost. Zdokonalování matematických schopností jde dokázat nejen školním vyučováním, ale i hraním her, ve kterých počty hrají roli. Na kroužku s dětmi hrajeme několik her, kde se zábavnou formou procvičují počty a jiné matematické dovednosti. Příkladem takových her jsou Zatre, Abaku a Ligretto. Součástí hry Zatre a Abaku jsou počty bez časového omezení. Hra Ligretto jsou karty s čísly. V původní verzi se musí skládat podle barev od nejmenšího do největšího, ale existují i verze, kde figurují početní operace s časovým omezením. V této verzi se nejen procvičují základní počty, ale i rychlost, ve které dokáže dítě tu operaci vymyslet a provést.

Další část kognitivního vývoje dítěte je jazyková dovednost. Tato dovednost neobsahuje pouze umění mluvit a psát, ale i hledat a vymýšlet slova. Na zdokonalování a prohlubování těchto dovedností hrají s dětmi hry Word a Scrabble. Ve hře Word musí dítě samo vyhledat slovo na kartičkách s písmenky a propojit strany hrací desky, jak nejrychleji to dokáže, s využitím nalezených slov. Na vytváření slov pouze z pár písmenek, které má dítě k dispozici, je hra Scrabble.

Na prostorové vidění hrajeme s dětmi hry Blokus, Abalone, Ubongo a Slož to. Ve hře Blokus každé dítě hraje s jednou barvou herních dílků a snaží se je poskládat tak, aby zabralo co největší území a zabránilo soupeřům v rozmachu jejich území. Ve hře Abalone posouvají své kuličky, aby vystrčili protivníka z pole a zůstaly tam jen jejich kuličky. Ve hře Ubongo musí děti postavit barevné kostičky v různých tvarech do vytyčeného území v co nejkratším čase. Hra procvičuje prostorové vidění v časovém presu. Tato schopnost zůstat v klidu a přemýšlet se hodí v každodenním životě při práci, řízení atd. Další hra Slož to spočívá ve skládání hadrového ubrousku s obrázky jídel tak, aby byly vidět jen určité z nich.

Brainbox a Logické hádanky jsou ukázkou her, které procvičují paměť a logické myšlení a znalosti. Ve hře Brainbox si musí děti zapamatovat co nejvíce údajů z kartičky v krátkém čase. Tímto si procvičují krátkodobou paměť, která je potřeba při každodenních činnostech. Logické hádanky všemi možnými způsoby procvičí logické myšlení dětí.

Na procvičení pozornosti dětí hrajeme hru Dobble. Děti musí co nejrychleji najít stejný obrázek na své kartičce a na kartičce uprostřed. Děti to naučí všimnout si v co nejkratší době co nejvíce objektů a porovnat dvě kartičky.

V rozvoji dítěte nehraje roli jen kognitivní vývoj, ale i osobnostní a společenský. Na to hrajeme s dětmi hry v týmech, například Tabu, Piktománie a Párty Alias. Ve všech těchto hrách děti utvoří týmy a spolu hádají buď slovní popis, pantomimu, anebo si procvičují umělecké dovednosti v kreslení.

Přibližně dvakrát do roka s dětmi z kroužku deskových her uspořádám tzv. Nocovku ve spolupráci s klubem deskových her z domu dětí a mládeže Sova. Děti přespí ve škole a odpoledne a večer se hrají všemožné hry. Pořádají se turnaje ve vybraných hrách a vždy se hraje jedna celokupinová týmová hra, například Párty Alias, kde se náhodně vylosuje tým, aby se děti seznámily s ostatními.

Možnosti rozvoje nadání v rámci mimoškolních aktivit v DDM Sova Cheb

Eva Pupáková, DDM Sova Cheb

Aktivity a programy nabízené domem dětí jsou vytvářeny v souladu s vyhláškou o zájmovém vzdělávání a zahrnují pravidelnou činnost, kde si účastníci ověřují své nadání a talent, dále pořádání příležitostných akcí, na kterých si účastníci rozvíjí své schopnosti a projekty zahrnující specifické oblasti. Spoluorganizováním předmětových, sportovních a uměleckých soutěží a olympiád pomáhá dům dětí identifikovat nadání, ověřovat znalosti a vědomosti dětí v praxi a současně přirozeně rozvíjet své nadání a talent.

Uváděny jsou tři projekty z pravidelné činnosti zájmového útvaru Hravý vědec, dvě výukové lekce Klubu filmařů, jedna výuková lekce z Mladého pěstitel, příprava a účast na olympiádě oddílu gymnastiky a lezení. Příklady uzavírá zapojení účastníků do mezinárodního programu DofE.

Příklady podpory vzdělávání vytvořením speciálních zájmových útvarů – jako možnosti volby činností.

Hravý vědec

Účastníci ZÚ jsou většinou mimořádně nadané děti. Zdrojem informací pro zpracování vzdělávacího programu byla očekávání dětí, která obsahovala nejčastěji zkoumání chemických sloučenin, experimenty a sledování reakcí různých sloučenin. Běžné seznamovací aktivity a hry nesplňovaly svůj účel. Od počátku setkávání chtěly děti bádát a studovat. Měly zájem o zapojení do organizace schůzek, podílely se na zaznamenávání výsledků a hledání dalších informačních zdrojů. Různorodý studijní potenciál členů se dokázal vyfiltrovat a směřovat do oblastí, které každého něčím oslovily a zajímaly.

Odborný cíl:

Osvojit si informace, získat nové poznatky, zajímavosti z vědy, chemie, astrologie, fyziky. Získat zkušenosti s prací se zdravotně znevýhodněnými osobami, naučit se znát zákonitosti přírodních jevů a obyvatel planety Země.

Sociální cíl:

Rozvinout své sociální schopnosti, navázat přátelství ve skupině s podobnými zájmy.

Cílová skupina:

Členové zájmového útvaru „Hravý vědec“. Jedná se o devět chlapců ve věku od osmi do jedenácti let a jednu sedmiletou dívku. Chlapci jsou velmi kreativní, zvědaví, nadšení a mají velký zájem o sdělování svých myšlenek ostatním. Dívka je málomluvná, dokáže se zdatně koncentrovat na prováděnou činnost a umí příkladně navazovat přátelské vztahy ve skupině. Neformální přístup pedagoga přijímá skupina pozitivně. Překvapující je, že dva hoši nejsou schopni za celou dobu pravidelných setkání přijmout pravidlo tykání pedagogovi. Tato forma bývá v zájmovém vzdělávání běžná.

Případová studie – Vesmír**Cíl**

Seznámit účastníky zájmového útvaru se zákonitostmi vesmíru, Sluneční soustavy a planetami.

Shrnutí

Výukové lekce v pravidelném zájmovém vzdělávání z oblasti podoby naší galaxie a polohy Sluneční soustavy. Čtyřtýdenní projekt obsahoval zábavnou formu seznamování dětí s poznatky o vesmíru. Účastníci se aktivně zapojují do vzdělávacího programu, navrhnou vizualizaci Sluneční soustavy, seznamují se s astronomií zábavným a poutavým způsobem. V programu nechybí zkoumání Měsíce dalekohledem na noční obloze a Techmania v Plzni.

Realizace programu

Země – jako vesmírné těleso
Sluneční soustava – modely, oběžné dráhy
roční období
Měsíc, hvězdy, znamení zvěrokruhu
výlet do Techmania v Plzni



Do našeho světa přináší vesmír samotný spoustu neobyčejných záhad. Skupinu uvedených dětí zajímá vesmír z hlediska tajemnosti, ale je potřeba vědět o vesmíru fakta, která nám vědomosti zařadí do nezbytných souvislostí. Vesmír je rozlehlý, neprobádaný. Neustále se rozpíná a nachází se v nekonečném prostoru. Vznikl před 13,7 miliardy let z tzv. počáteční singularity. Po tzv. Velkém třesku se začal vesmír rozpínat. V jednom rameni galaxie Mléčné dráhy, u hvězdy „Slunce“ vzniká planeta Země.

Formy: zážitková pedagogika, práce s příběhem, metody dramatické výchovy, práce s keramickou hlinou, skupinová práce, individuální práce, výtvarná činnost.

1. Výuková lekce – Země

Děti obdrží papírky a fixy. Úkolem dětí je napsat na lísteček jeden děj na Zemi po jejím vzniku. Připomínáme dětem, že uplynuly miliardy let, než získala dnešní podobu. Děti zapisují výbuchy sopek, horkost planety, barvu, vznikající oceány, holé pevniny atd. Každý svůj lísteček složí a vloží do připravené nádoby.

„Pojďme si vyzkoušet, jak to vypadá na naší nové planetě.“ Vyučující vyzve děti, aby si vzpomněly na svůj popis a postupně vytvořily pomocí svých těl danou činnost na Zemi. Vyzve prvního účastníka, který zaujme postoj v prostoru třídy a pokusí se dramaticky ztvárnit svou činnost, další účastníci se postupně napojují. Vzniká shluk těl, která něco znázorňují.

Po znamení „stop“ všichni v činnosti ustanou a vyučující se ptá na jednotlivé činnosti. „Čím jsi na planetě Zemi?“ (Jsem sopka, jsem pevnina...). Aby se děti sžily s novými poznatky a hlavně s návazností na ostatní činnosti, je dobré nechat je ještě jednou rozehrát děje, přidat zvuky a verbálně ustát v činnosti, pomoci například vzdáleností na oběžné dráze, zatměním nebo vznikem tsunami.

Děti se posadí do kruhu a vyučující vloží doprostřed na podložku velkou kouli keramické hlíny. Zadá dětem instrukce znázornit na kouli činnost podle vylosovaných popisů.

Děti znázorňují sopky, oceány nebo pevniny podle svých dovedností. Není problém, pokud se popisy opakují, děti tvoří malé ukázky, kterých může být na Zemi hodně.

Účastníci otevrou diskusi o tom, jak Země v počátcích vzniku vypadá. Pedagog odpovídá na případné dotazy, klade otázky a shrnuje poznatky.



Výukovou lekci uzavřeme prací ve dvojicích chemickým pokusem. Z další části keramické hlíny dvojice vymodelují sopku podle vlastního návrhu. Výrobek umístíme na podložku nebo talíř. K výbuchu použijeme jedlou sodu a ohřátý ocet. Dodržujeme bezpečnost.

2. Výuková lekce – Sluneční soustava

Před zahájením lekce necháme účastníky si znovu prohlédnout vystavený keramický model Země a vytvořené sopky.

K aktivizaci využijeme pohybovou hru s míčky. Míčky se v kruhu hází stále stejným účastníkům, přičemž postupně přidáváme další. Vzniká tak veselý chaos. Aktivita nám pomůže naplnit cíl a představu o tom, jak je vesmír v neustálém pohybu. V komunitním kruhu zjistíme, co děti o vesmíru a naší Sluneční soustavě vědí. Vědomosti pedagog shrnuje, doplňuje a pokládá doplňující otázky.

Další část výuky věnujeme vyhledávání informací a jejich prezentaci ostatním skupinám. Skupiny si vyberou kartičku s otázkou.

1. Jak vypadá Mléčná dráha z pohledu ze Země?
2. Které planety obíhají Slunce?
3. Jaká je velikost jednotlivých planet?
4. Jaká je vzdálenost jednotlivých planet od Slunce?

V případě vhodného počasí je možné model Sluneční soustavy vytvořit na hřišti nebo venku na trávníku. V učebně naopak můžeme vytvořit modely, které budou vystaveny. Vhodnou motivací pro naši skupinu bylo vytvoření modelu Mléčné dráhy z opadaného listí. Do spirály jsme nahrnuli listí a vyzkoušeli jsme si pohyb planet v Mléčné dráze. Osvědčila se aktivita, kdy se slepé kuželky nápovědou dostávají na určené místo.

Vyzveme účastníky, aby se domluvili, jak jejich model bude vypadat. Naši účastníci se dokázali sami bez usměrňování pedagoga domluvit, jak nakreslí Sluneční soustavu na betonovou plochu. Každý měl svou práci a vznikl působivý obrázek. Aktivní, nadané děti několikrát přeměřovaly vzdálenosti a kontrolovaly velikost planet. Připomněla jsem důležitost zaznamenání naší práce, zhotovení záznamu, protokolu. Účastníci hned vymýšleli, jak svou činnost zaznamenají. Samostatně fotografovali a natáčeli komentovaný videozáznam. Lekci jsme ukončili rychlým pokusem o vznik barevné galaxie pomocí barevných lentilek a teplé vody. Důležitým momentem byla závěrečná reflexe, kdy si děti dokázaly uvědomit, co jsme o planetách v naší Sluneční soustavě zjistili a které jsou naše nejsilnější zážitky.

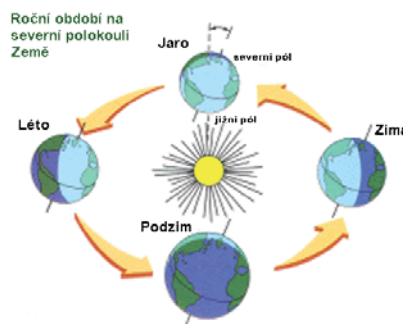
3. Výuková lekce – Roční období

Začátek lekce připomene, co již o vesmíru víme a jaké jsou naše zážitky z předcházejících setkání. Pomůckou výuky se stala maketa velkého glóbusu, který nebyl připevněný ke stojanu. Děti si rády prohlíží a hledají místa na glóbusu, která znají, učili se o nich nebo o nich někdo vyprávěl. Po prohlídce glóbusu jsem děti vyzvala, aby se soustředily na naplánovanou aktivitu. Hru „Živly“ jsme změnili na roční období. Každý si vybral své oblíbené a otázkami přetahoval účastníky k sobě do skupiny. V reflexi jsme se zaměřili na důvody oblíbenosti našich ročních období.

Pedagog klade otázky a motivuje účastníky k hledání příčin jevů objevujících se na Zemi. Čím jsou způsobena roční období?

Co znamená rovnodennost a slunovrat?

Roční období jsou způsobena sklonem zemské osy. Je to úhel, který svírá zemská osa s normálou roviny ekliptiky – průsečnice roviny dráhy Země protíná nebeskou sféru. Oběh Země okolo Slunce se díky spojenci mění, a tím se mění intenzita slunečního záření dopadajícího na zemský povrch. V průběhu roku se mění místo na Zemi (zeměpisná šířka), kam paprsky dopadají kolmo – během rovnodenností je to rovník, při letním slunovratu obratník Raka, při zimním slunovratu obratník Kozoroha. Na severní polární kruh dopadají při zimním slunovratu sluneční paprsky pod nulovým úhlem, na jižní polární kruh dopadají pod nulovým úhlem při letním slunovratu.



Děti živě diskutují a hledají pomocí příhodných programů na internetu možnosti sklonu osy. Poslední otázka směřovala ke sklonu zemské osy.

Co by se změnilo, kdyby byla zemská osa kolmá na rovinu ekliptiky?

Společně jsme vyhledali modelovou ukázkou na internetu a vyzkoušeli jsme si i dopad slunečních paprsků. Pokud by zemská osa byla kolmá na rovinu ekliptiky, nenastávala by roční období tak, jak je známe – polární kruhy by neexistovaly (sluneční paprsky by v průběhu celého roku dopadaly pod nulovým úhlem na pól) a obratníky by také neexistovaly. Sluneční paprsky by v průběhu celého roku dopadaly kolmo na rovník.

Opět jsme výuku uzavřeli pokusem. Vyzkoušeli jsme možnosti šíření světla za pomoci stínítka, svíček a matnice. Sledovali jsme dopad světla na matnici skrz stínítko. Pokus jsme opakovali i s druhou svíčkou a pak i s druhým otvorem ve stínítku.

4. Výuková lekce – znamení zvěrokruhu, Měsíc, hvězdy

Výhodou zájmového vzdělávání je rozmanitost, možnost změny formy setkávání a obohacování programu. Před závěrečným výletem jsme se se skupinou domluvili a uspořádali noční pozorování oblohy. „Nocovku“ jsme naplánovali na dobu, kdy byl měsíc v úplňku. Účastníci se sešli v šest hodin večer ke společnému přenocování. Na programu byla stezka odvahy po hvězdách. Pomocí správných odpovědí děti bloudily terénem a hledaly místo, kde byl umístěn veliký dalekohled. Měsíc byl vidět velmi dobře. Děti srovnávaly skutečnost s obrázky z hvězdáren a zaznamenávaly výsledky svého pozorování. Bohužel jen velmi špatně jsme rozeznávali viditelná souhvězdí.

V učebně setkání pokračovalo hrou a kvízem o vesmíru. Část noci před spaním jsme věnovali zhlédnutí filmového dokumentu o vesmíru. V tento den jsme nedělali žádné pokusy.



5. Výuková lekce – výlet do Techmania v Plzni.

Při plánování výjezdové akce je potřeba zvýšit spolupráci s rodiči, dohodnout dopravu, stravování a podmínky možnosti návštěvy zvoleného zařízení. Na podobné akce a exkurze je nutné stanovit rozpočet a po akci výdaje vyúčtovat.

Výlet do Techmania Science Center v Plzni jsme uspořádali na závěr projektu o vesmíru. Expozice v Plzni je připravena ukázat dětem, jak funguje svět kolem nás, vysvětluje vybrané přírodní jevy a obory lidských činností. Děti si individuálně prohlédly celou výstavu a společně jsme se věnovali výstavě a projekci v 3D Planetáriu. Celá výstava je interaktivní, ale přesto účastníci obdrželi pracovní list a spolupracovali při vyplňování odpovědí na otázky. Během promítání jsme zhlédli 140 000 hvězd, model naší galaxie, mlhoviny, astronomické objekty nebo měli možnost porovnat atomovou strukturu uhlíku ve formě grafitu a diamantu. Děti si vyzkoušely část astronautického výcviku a pozorovaly bouřící tornáda a proměny Země v čase. Celý projekt „Vesmír“ byl návštěvou expozice vhodně zarámován. Společně jsme vyhodnotili pracovní list, sdělili si dojmy z výstavy a odpověděli na zajímavé otázky.

Případová studie – účastníci se zdravotním postižením

Cíl

Zažít pocity znevýhodněných lidí, vcítit se do nich a porozumět jejich chování.

Shrnutí

Ve třech výukových lekcích se členové zájmového útvaru seznámí s problematikou osob se zdravotním postižením. Pomocí aktivit si děti vyzkouší, jak může probíhat integrace do dalších sociálních skupin, ověří si význam zapojování znevýhodněných do různých programů a získají zkušenost znevýhodněných osob.

Realizace programu

smysly člověka

orientace pohyb v budově

víkendová pobytová akce v Praze

V souvislosti s účastí několika zdravotně postižených dětí, které se účastní příležitostných akcí DDM, jsme s dětmi otevřeli diskusi o tom, jaké to je, pohybovat se v prostředí určeném pro lidi, kteří vidí, mluví a nemají pohybové postižení. Důležitá část našich účastníků jsou slabozrací nebo se zbytky zraku. Nejsme zařízení na tyflopeditii a nemáme v zařízení dostatek kompenzačních pomůcek. Současně se příliš nezabýváme tím, jak vhodně pedagogicky působit na účastníky sluchově postižené a s vadami řeči. Díky otevřené debatě a rozhovoru s několika zdravotně postiženými se děti živě zajímaly o pocity a zkušenosti postižených lidí. Na základě sdílených informací jsme se s účastníky dohodli, že uspořádáme výlet do Prahy, navštívíme neviditelnou výstavu a pozveme na akci odborníka z praxe, který odborně celou akci zaštití.

Formy: zážitková pedagogika, aktivity v pravidelné činnosti, prezentace dětí, frontální výklad v kruhu, diskuse, situační a případové metody, nácvik dovedností, skupinová práce a návštěva výstavy, brainstormingové metody, rolové hry a kooperativní výuka.

1. Výuková lekce – Smysly člověka

K aktivizaci jsme zvolili pohybovou aktivitu „Hlava, ramena, kolena, palce“.

Účastníci si vylosovali obrázky očí, uší, ruky a úst. Podle obrázků vytvořili skupiny a obdrželi zadání pro výzkum daného smyslu. Po realizaci pokusu ve skupině zaznamenaly děti výsledky, které prezentovaly před ostatními. Při zkoumání zraku děti připevnilly kontrolní tabulku znaků na tabuli a odměřovaly a označovaly vzdálenosti možností přečtení. Podle postupu každého blíž k tabulce zapisovaly výsledky schopnosti přečíst poslední řádek. Výzkum sluchu byl realizován pomocí proklepání připravených ampulí s různým druhem materiálu (voda, písek, semena, ...) a zaznamenáním výsledku do tabulky. Hmat děti zkoušely pomocí bedničky s otvorem na ruku, pojmenováním jednotlivých předmětů a zpracováním výsledku do tabulky. Čtvrtá skupina bez pomoci zraku ochutnávala potraviny a tekutiny. Výsledek zpracovala také do tabulky.

Společná prezentace byla vynikající ukázkou kooperace a práce skupin. Děti byly hrdé na své výsledky, což je asi pochopitelné, ale úžasný byl jejich zájem o výsledky a průběh ostatních pokusů. Zaznamenala jsem obrovskou iniciativu a zájem o hledání odpovědí na kladené otázky. Výsledky své práce děti vystavily na nástěnku.

2. Výuková lekce – orientace a pohyb po budově

Na zahájení setkání jsme si vyzkoušeli, jak dokážeme pochopit text psaný na tělo bez pomoci zraku. Účastníci si v zástupu psali symboly na záda a první v zástupu vždy výsledek nakreslil na papír.

Diskusí jsme si připomněli, že známe několik dětí ve svém okolí, které jsou na vozíčku, špatně chodí, jsou slabozrací nebo mají jen zlomenou nohu nebo ruku. Děti se rozdělily do dvojic a vyzkoušely si role slabozrakých, vozíčkářů, sluchově postižených a omezených v hybnosti rukou. Dvojice obcházely celý dům, oblékaly se, vysvlékaly, vyplnily připravený kvíz a pohládily vybrané zvíře. Svůj průzkum zaznamenaly. Po společném setkání v klubovně jsme výsledky vyhodnotili a zjistili, že velice těžký přístup je do našeho zařízení pro vozíčkáře. Děti prověřily možnosti některých činností a zjistily, že tělesně postižené děti jsou naprosto závislé na pomoci a verbální komunikaci s ostatními, například ve stanici mladých přírodovědců. Slabozrací se mohou dotýkat vybraného zvířete jen s přesnými pokyny a vložením zvířete do jejich dlaní. Vozíčkáři mají problém dojet na toalety a do pater budovy se nedostanou vůbec. Výsledky zkoumání děti napsaly a předaly vedení organizace.

3. Výuková lekce – víkendová akce v Praze

Pobytová akce je opět složitější na přípravu. Pedagog zajistí ubytování, dopravu a stravu. Domluví jednotlivé návštěvy, exkurze a program. Na výlet je nutné vybírat finanční příspěvek a vyúčtovat jej.

Oslovením odborníka z praxe jsme získali dalšího dospělého do skupiny. Naším odborníkem byla Štěpánka, která pracuje se sluchově postiženými dětmi a mládeží. Společně jsme vytvořili plán projektového dne. Zpracování výukových cílů. Tvorbu didaktických forem. Dohodu nad rozdělením výukové lekce. Přípravu aktivit podporujících spolupráci a sociálně integrační myšlení. Zajištění materiálně-technických pomůcek a zapojování senzorických funkcí.

V Praze jsme strávili čas od pátečního večera do nedělního odpoledne. Páteční večer jsme věnovali zábavnému znakovému písmu. Skupiny si vylosovaly různé texty a navzájem se snažily vyložit je ostatním pomocí znaků, odezírání a gest. Skupiny se domluvily a napsaly předpokládaný text. Štěpánka po veselé interpretaci uváděla vše na správnou míru a seznámila děti se skutečností. Další část večera jsme věnovali příběhům tělesně postižených lidí, které se skutečně přihodily.

V sobotu dopoledne jsme navštívili Národní technické muzeum a odpoledne „Neviditelnou výstavu“. Byla to velmi zajímavá, poučná zkušenost a velmi silný zážitek. Přínosem bylo průvodcování nevidomými lidmi. Osobně mne moc mile překvapila účast a zájem dětí o možnosti zapojení nevidomých a slabozrakých do života a otázky dětí směřující k míře entuziasmu i chuti do života. V další části programu si děti vyzkoušely, jak se imobilní člověk na vozíku dostává přes střed Prahy, jak nastupuje do tramvaje a jde nakupovat. Díky Štěpánce jsme si mohli vypůjčit invalidní vozík. Neděli jsme věnovali prohlídce Staroměstské radnice.

Společnou reflexí celého projektu jsme zjistili, jak důležité pro nás je znát pocity zdravotně postižených, jak je každý z nás něčím odlišný, a hlavně co všechno se od těchto osob můžeme naučit my a jak vzájemně dokážeme obohatit náš život o toleranci a chápání odlišností.

Případová studie – horniny a nerosty

Cíl

Poznat, z jakých hornin a minerálů se skládá Země, naučit se vážit si života na planetě.

Shrnutí

V několika lekcích dětem představíme nerosty, seznámíme je s jejich vlastnostmi a získají stručný přehled o naukách, které se geologií zabývají. Dostanou příležitost si prohlédnout horniny pod mikroskopem a zjistit možnosti jejich výskytu. Projekt zahrnuje aktivity probíhající v učebně i v terénu.

Realizace programu

vlastnosti hornin

nerosty

vlastní sbírky

Horniny a nerosty jsou základem geologie, jejich pomocí vznikla zemská kůra. Tyto neživé přírodní výtvořky jsou základem pro vše živé. Po horninách chodíme, dotýkáme se jich, vidíme je a provázejí nás celým životem. Z nerostných zdrojů, z hornin se tvoří půda a to je naše živitelka na této planetě.

Skupina mladých vědců se o horniny aktivně a intenzivně zajímá. Většina z nich má doma vlastní sbírku kamenů, které zatím neumí pojmenovat, ale vědí, jak se k nim dostaly.

Formy: skupinová práce, individuální práce, výtvarná činnost, komunitní kruh, práce s pracovními listy, názorné a praktické ukázky, skládkové učení, práce s textem, rozhovor, demonstrační metody, experimentování s různými druhy materiálu, práce s mikroskopem, aktivizace účastníků pomocí her a zábavných úkolů.

1. Výuková lekce – vlastnosti hornin

K aktivizaci jsme využili komunikativní detektivní hru „Mrtvý muž v sauně má v srdci čajový lístek“. Pedagog zadá pravidla a účastníci sami musí vypátrat, co se ve skutečnosti přihodilo. Smějí pokládat otázky s možností odpovědi – ano, ne.

Před lekcí necháme zmrazit na ukázkou několik tvarů ledu obyčejné a obarvené vody. Po zjištění příčiny úmrtí muže při hře si děti mohou osahat vyrobený led. Otázkou je, při kolika stupních celsia začne voda mrznout, co ovlivňuje rozpouštění, a jak je to s ledovou krajinou na Zemi. Po společném vyprávění a doplnění skutečností se děti rozdělí do skupinek a vylosují si úkol ke skládkovému učení. Připraví si zajímavou formou předání informací ostatním (vyvřelé horniny, usazené horniny, přeměnné horniny). Podle písmen se poskládají do nových skupin a předají si informace. Rozhovorem si ověříme vědomosti, předložíme účastníkům k nahlédnutí tabulky tvrdosti hornin, mapu jejich výskytu a seznámíme s prací geologa, petrologa a mineraloga. Horniny jsou základní stavební jednotkou naší Země. Otázka do debaty se týká výskytu hornin v našem regionu. V závěru lekce si mladí vědci vyplnili pracovní list a připravili pokus na výrobu krystalů soli. Každý si zaznamenal množství vody, soli, barviva a nechal s provázkem na klacíku tekutinu krystalizovat.

2. Výuková lekce – nerosty

Před zahájením lekce se děti věnovaly sledování krystalizující soli, úpravě provázku a zapsání výsledků. Aktivitou „sedaná podle drahých kamenů“ se děti seznámily s názvy čtyř drahých kamenů. Vytvořili jsme házečí kostku, na které byl 2x diamant a rubín, 1x safír a smaragd. Děti sedící v kruhu poposedávaly k cíli podle obrázku drahého kovu, který se po hodu kostkou objevil. Těmto nerostům se říká klenotnické.

Mezi učebními pomůckami máme velkou sbírku kamenů. Ve dvojicích účastníci procházeli připravenou trasu s výstavou kamenů a snažili se některé pojmenovat. Pomocí mikroskopu jsme si prohlédli některé kameny na projekční tabuli a upřesnili jejich názvy. Další vlastnosti mineralog a petrolog zjišťuje analýzou v laboratoři. My jsme pod mikroskop uložili i část zkrystalizované soli. Ukázali si tvar krystalu – krychle a pojmenovali chemicky – chlorid solný a jako nerost – halit. Na tabuli jsme si prohlédli diamant a uhlík, které mají stejné chemické složení. V závěru lekce si děti vyrobily vlastní nerost z písku, vody a drcené sádry.

3. Výuková lekce – malé a velké kameny

Děti se opět věnovaly úpravě provázku v krystalizující soli a také zkamenělým vlastním výrobkům pískovce. Další část výuky probíhala v terénu u malého geoparku v naší zahradě. Děti zjišťovaly názvy kamenů, kde se vyskytují, a ověřovaly si některé z jejich vlastností. Frotáže z povrchu zdobí nástěnku v učebně. Na tuto lekci si děti přinesly z domova vlastní sbírku kamenů. Představování kamenů, objasňování míst nálezů a odpovědi na otázky trvaly dlouho, přesto jsme ještě vytvořili společný seznam našich nerostů, který jsme vystavili v učebně.

Práce zájmového kroužku „Hravý vědec“ neskončila těmito ukázkovými lekcemi. V průběhu školního roku jsme se věnovali například životu dávných civilizací, výrobě elektřiny, práci s mapou, anatomii člověka, flóře, fauně na Zemi nebo ekologii. Atraktivní částí programů byly pokusy, které děti vykonávaly většinou samy.

Velmi příjemným zjištěním bylo, že děti se nezdřáhaly zpracovávat různé formy protokolů z naší práce. Ať už se jednalo o jednoduchý popis, nebo fotografie s popisem, či jen čisté zaznamenání krátkého textu k výsledkům zjištění.



3	Kalcit (Vápenec)	CaCO_3	9	
4	Fluorit (Kalcit)	CaF_2	21	
5	Apatit	$\text{Ca}_5(\text{PO}_4)_3(\text{OH}, \text{Cl}, \text{F})$	48	
6	Ortoklas (Živec)	KAlSi_3O_8	72	

Klub filmařů

Účastníky zájmového útvaru jsou většinou hoši a dívky s vyhraněným zájmem o natáčení filmových materiálů. Na svých setkáních se věnují teorii, která obsahuje úroveň porozumění filmu, kompetencím ke kritickému sledování filmových materiálů, analýze obsahu, technických aspektů a schopnosti pracovat jak s čitelností obsahu, tak s technikou. Vzhledem k věkovým a vědomostním odlišnostem členů se klub po seznámení s teorií zabývá převážně natáčením vlastních snímků v dobrovolně vytvořených skupinách. Skupina si vybírá, zda natočí dokument, hraný nebo animovaný film, vytvoří scénář filmu a po získání potřebného materiálu film sestříhá, upraví a otituluje. Základem pro práci tohoto zájmového útvaru je materiální vybavení, které musí obsahovat nejen kamery a fotoaparáty, ale také počítače a uživatelsky příznivý program na střih. Identifikace mimořádně nadaných dětí v tomto oboru je velmi rychlá. Některé děti chtějí okamžitě natáčet a jiné se aktivně zajímají o práci s technikou, střihovým programem a hledají nové možnosti, vnímají a naslouchají nápadům ostatních a živě se zajímají o teorii, která je velmi důležitá.

Odborný cíl:

Práce s kamerou, fotoaparátem, zvládnutí základní techniky střihu, práce se zvukem, titulky, práce s herci, prostředím, scénářem, režii a vyzkoušení různých druhů animací, tak aby vznikl film, který předá nějaké sdělení divákům.

Sociální cíl:

Rozvoj osobnosti v činnostech poznávacích a praktických, dosažení maximálního stupně socializace ve vymezených skupinách.

Cílová skupina:

Členy zájmového útvaru Filmařský klub tvoří děti od devíti do šestnácti let se zájmem o práci kameramana, režiséra nebo také výtvarníka. V průběhu roku si děti vytvoří skupinky, které tvoří filmové materiály podle vlastních představ. Největší zájem je o tvorbu hraných filmů, ve kterých filmaři také účinkují. Introvertní děti naopak tvoří pomocí animačních technik. Nejméně atraktivní část práce filmařů je práce se střihem, která ale zabírá nejdelší časový úsek. Představené lekce se týkaly dvou skupin dětí. Hraný film tvořila skupina účastníků ve věku 12–16 let, ve které bylo 6 dívek a čtyři hoši. Mimořádně nadaní jsou jedna dívka a jeden hoch. Všichni se rádi prezentují na veřejnosti, mají množství zajímavých nápadů a jsou tvořiví. Animaci připravovala dvojice hochů ve věku jedenácti let. Oba jsou mimořádně nadaní, nepříliš komunikativní, ale velmi zvědaví a rádi experimentují.

Případová studie – Hraný film

Cíl

Ověřit si znalosti a dovednosti v oblasti práce s filmovou technikou, rozdělit si role ve skupině a vytvořit zábavný hraný film.

Shrnutí

Skupina dětí si vyzkoušela práci filmařů od hledání tématu přes výrobu kulís, práci před a za kamerou a technické zpracování filmu.

Realizace programu

práce s technikou
tvorba příběhu, kulisy
natáčení filmu
stříh

Práce v roli je u dětí vítaným a vhodným prvkem obohacení vzdělávacího procesu. V případě tvorby filmu se děti stávají nejen herci, ale také členy filmového štábu. Vznikají role techniků, výtvarníků, asistentů, režisérů. Práce ve skupině je složitější o filtraci vlastních nápadů, pocitů, hodnocení úspěchů i neúspěchů. Mimořádně nadaní v těchto diskusích převážně naslouchají a hledají konstruktivní způsob řešení problému.

Formy: brainstormingové metody, aktivizační metody, skupinová práce, praktické ukázky, práce s technikou, práce s příběhem, práce ve dvojicích

1. Výuková lekce – Práce s technikou

Pro navození tvůrčí atmosféry jsme si po zahájení schůzky zahráli na slepé kameramany. Ve dvojicích, kdy byl jeden vodič a druhý slepý, byl slepý odveden na místo s označeným prostorem na stěně. Po návratu a sundání klapky měl najít určené místo. Teorii o natáčení videokamerou jsme již absolvovali. Ve společné diskusi jsme si jen připomněli běžné zásady. Jak pracovat s kamerou, jak efektivně tvořit záběry, jak používat jednoduché triky a nastavení technických parametrů.

Každá skupina se poradila a sdělila ostatním, jaké zkušební záběry bude tvořit. Jednotlivé týmy odešly pracovat na vybraná místa. Naše výše jmenovaná skupina si vybrala místo v klubovně u zadní stěny se stolem. Měli jasnou představu o tom, jak dva lidé budou sedět u stolu a vyprávět si. Šlo o vtip, který chtěli rozvést do scénky a natočit. První problém se objevil v nedostatečné profesionalitě vybraných herců. Nebylo to přirozené, po očku sledovali kameramana, nedokázali reagovat jeden na druhého. Herci se několikrát vyměnili. S natočeným záběrem se skupina vrátila k ostatním. Po připojení kamery k počítači jsme otevřeli debatu o tom, jak vypadá záběr a co je možné upravit. Dokázali jsme společně najít několik pozitivních věcí, ale skupině se v podstatě nelíbilo na záběrech nic.

Bylo naprosto patrné, že pracovat se vzniklou chybou je efektivnější, než předem před chybou varovat, upozorňovat na možné pochybení nebo určovat zásady. Ve filmování mají tvůrci obrovskou výhodu, že vše vidí okem diváka a mají okamžitou zpětnou vazbu prostřednictvím sebe samých.

Skupina se dokázala domluvit, že záběry musí být častější, aby to nebyla nuda. Herci budou v pohybu, který předem nazkouší, na některé části natáčení využijí stativ, pokud to nebude potřeba, nebudou s kamerou chodit, využijí pozadí natáčení při změně úhlu kamery se zemí, využijí zoom a texty doplní vypravěčem. Natočené záznamy jsme uložili a techniku uklidili.

2. Výuková lekce – příběh

Skupiny se těšily na opětovné natáčení, a proto jsme na zahájení připravili videokameru na stativu a místo, kde se postupně všichni členové střídali k pozdravu. Jejich úkolem bylo pomocí gest, polohy těla nebo jen verbálně sdělit do kamery slovo film. U kamery, kterou

se dalo natáčet, zoomovat, ale neodstraňovat ze stativu, se všichni po svém vstupu střídali. Záběry jsme si ihned promítali a hodnotili. Nejzajímavější byly záběry, kdy se děti snažily neverbálně sdělit slovo. Díky tomuto ověření filmové dovednosti jsme uvolnili napětí a touhu okamžitého točení a děti pochopily, že je nutné vytvořit si scénář, se kterým budou pracovat. Na velké čtvrtky si nakreslily postavy a scény, určily si časový rozsah záběrů a domluvily texty, které použijí. Tato činnost byla úrodnou půdou pro nadané děti. Přicházely s konstruktivními návrhy, všímaly si i pozadí na obrázcích a řešily problém se začátkem a koncem záběru. Díky porozumění scénáři děti doplnily obrázky dalších záběrů v terénu a vyrobily si několik potřebných rekvizit.

3. Výuková lekce – film

Protože se děti na schůzku dostavily velmi brzo, okamžitě se začalo natáčet. Podle připraveného scénáře na nakreslených čtvrtkách natáčely první záběry, kontrolovaly si materiál v kameře, přetáčely snímky znovu, zkracovaly text a měnily pozadí záběrů. Samy přišly na systém, že mohou natáčet od jádra věci a začátek točit později tak, aby se herci nepletli v textu nebo nezapomněli na použitou rekvizitu.

V závěru lekce se všichni sešli u počítačů, ale nebyl čas si prohlédnout velké množství natočeného materiálu. Všechny podklady byly uloženy a účastníci si domluvili práci ve střížně.

4. Výuková lekce – stříh

Práci na stříhu se věnovali všichni členové skupiny. Někteří, opět z řad mimořádně nadaných dětí, se snažili o podložení scén hudbou, ale nakonec se domluvili, že až v příštím filmu. Při práci se stříhem si uvědomovali nedostatky v natáčení, omyly při práci s textem, s rekvizitními doplňky pro herce a další nedokonalosti, které už se nedaly opravovat. Celý film by se musel točit znovu. Pochopili, jak důležité je pravidlo 3 záběrů a promyšlení stříhu předem. Velice krátký čas zbyl skupině na otitulkování filmu. Film byl ale hotový a už na něm nikdo nechtěl nic měnit.

Případová studie – animovaný film

Cíl

Seznámit se s technikou snímání po jednotlivých fázích a vytvořit sdělitelný animovaný film s rozpohybovanými figurkami.

Shrnutí

Dvojice mimořádně nadaných dětí se na základě jednoduchých tvůrčích experimentů učí „řeči filmu“. Pomocí animace, triků a výtvarných prvků se snaží porozumět možnostem typů filmových sdělení. Prostřednictvím fotoaparátu tvoří snímky a rozhýbávají vytvořené prostředí a vytvoří krátký animovaný film.

Realizace programu

tvorba filmu
analýza filmu
storyboard
výroba figurek
snímání pohybů
střih, hudba, titulky

V průběhu projektu dvojice uplatňuje vlastní kreativitu, fantazii a rozvíjí smyslové vnímání. Jednoduchým záznamem se děti učí předávat vytvořené sdělení, cvičí svou vnímavost, trénují pozorování reálných dějů a prohlubují komunikační schopnosti.

Metody: práce ve dvojici, výtvarná činnost, dramatizace, tvorba plakátků, debata s pedagogem, práce s technikou, samostatná práce

1. Výuková lekce – tvorba filmu

Pro práci s vhodnou motivací dětí se osvědčuje vyzkoušet okamžité snímání záběrů, tak aby dokázaly krátký děj rozpohybovat. K práci měli členové klubu připraveny barevné papíry, plastelínu, figurky a ovoce. Dvojice si vybrala jablko, které postupně okusovala a snímala každé ukousnutí, až zůstal jen ohryzek. Nasnímaný materiál si hned prohlédla v programu v počítači a společně jsme zhodnotili výstup. Podle očekávání jsme nacházeli množství nedostatků, které bylo nutné opravit. Odkousnuté části mizely příliš rychle, jablko nebylo vráceno do stejné pozice, a tím se měnila i barva. Děti ihned věděly, že opravdové jablko byl příliš těžký materiál ke snímání, a vyzkoušely si nasnímat jablko, které vystříhly z papíru. Větší práci měly tentokrát s okusováním, což řešily malými nůžkami a otrháváním prsty. Obrázek už pokládaly na vyznačené místo a sledovaly změnicí se odraz světla. Po společném zhodnocení výtvoru jsme si promítli několik starších animovaných filmů. Pokusili jsme se o jejich kritické sledování a analýzu obsahu. Závěr schůzky jsme věnovali otázce – o čem bude film, který bude dvojice točit. Děti se domluvily, že natočí přísloví „Dvakrát měř, jednou řež!“.

2. Výuková lekce – analýza filmu

Děti přišly s hromadou nápadů, které by měl jejich film obsahovat. Řada z nich byla konstruktivních a splnitelných, ale některé nemohly akceptovat. Výsledkem diskuse bylo, že si zatím nejsou jisti, o jaký film půjde.

Podívali jsme se společně na jeden ze starších animovaných filmů, který jsme si postupně rozebrali. Mluvili jsme o žánru filmu, o čem byl, jaké prostředky autor použil, jakou použil hudbu, jaký charakter měly postavy ve filmu, a po druhém zhlédnutí vybrané části filmu děti počítaly záběry, jejich délku, barvu, kompozici. Pochopily, jaký význam má velikost záběru k velikosti postavy a co všechno se do obrazu musí vejít. V závěru setkání se dvojice opět domlouvala na filmu, který chtějí vytvořit.

3. Výuková lekce – Storyboard

Dvojice se vrátila k původní verzi příběhu, a to přísloví. Ukázali jsme si, jak důležité je vytvořit si storyboard, který vizualizuje scénář filmového příběhu. Čím výstižnější a detailně vypracovaný storyboard je, tím jednodušší je práce se záběry. Jde o obrázky podobné komiksům. Děti začaly tvořit obrázky a neustále přemýšlely o textu, který by k záběrům přidaly. Zeptala jsem se, zda jim u filmů, které jsme viděli, chyběl text, a jak se to dá udělat, aby tam texty nemusely být. V další debatě se děti bavily o tom, co všechno v záběrech musí být a jak dlouhé budou. Usoudily, že mají obrázků málo, a protože už nebyl čas, samy si zadaly za domácí úkol dotvořit záběry.

4. Výuková lekce – výroba

Děti stříhaly, lepily, dokreslovaly a zkoušely skládat postavičky a kulisy na desku. Protože to byla jejich první zkušenost s tvorbou rozhýbaných figurek, poskládali si svůj storyboard na stoly v prázdné učebně a k nim přikládaly vyrobené postavičky. Zkoušely, zda se hýbají tak, jak potřebují, pohybovaly s nimi a opět zjistily, že jim některé záběry chybějí. Pracovní atmosféra byla nabitá nápady a děti se těšily na fotografování jednotlivých záběrů. Některé snímky si ještě vyzkoušely vyfotografovat, prohlédnout a domluvit se, jak budou příště se záběry pracovat.

5. Výuková lekce – snímání a pohybování

Nejatraktivnější část projektu je současně nejpracnější. Každý jednotlivý krok pohybu je veden s naprostou přesností. Dvojice dětí upravovala záběry. Děti snímaly plošné záběry podle připravených storyboardů, a přitom ještě doplňovaly samotný příběh. Práce je bavila, protože si každý záběr mohli zkontrolovat a opravit. Při zdlouhavé činnosti snímání jednotlivých záběrů se děti střídaly a neustále něco opravovaly.

6. Výuková lekce – stříh a titulky

Vyrobený film bylo nutné podbarvit hudbou. Hledání příhodné hudby probíhalo opět formou výuky. Podstatná debata se otevřela o tom, zda je vhodné některé scény zdramatizovat hodně vážnou hudbou. Postupně byly zvuky i hudba vybrány, staženy a dvojice je vkládala do programu a pečlivě pracovala se stříhem a hudbou. Film byl hotový, ale chyběly titulky. V případě této pracovní dvojice bylo nutné, aby se ve filmu objevilo alespoň, kdo a kdy ho vytvořil. Dvojice se nakonec domluvila, že se vrátí ke snímání a rozpořádání svá jména i letopočet.

Při společné prezentaci všech filmů dvojice oznamovala dalším členům, co je nutné na filmu ještě upravit, jak příště budou pracovat se scénářem, a o čem bude další film. Dvojice odvedla na filmu obrovský kus práce a rozvinula si řadu nových dovedností. Film není dokonalý, ale je čitelný. Je to velký úspěch a je logické, že dvě mimořádně nadané děti budou na výstupu své práce hledat nedostatky. V závěrečné reflexi bylo poznat, že je úspěch těší.

Další možnosti zapojení mimořádně nadaných dětí do zájmového vzdělávání

JUDO

Karlovarský kraj každoročně pořádá soustředění talentů, kterého se chebský oddíl aktivně zúčastňuje se svými nadanými členy již několik let. Letošní soustředění se konalo v Nových Hamrech a sešlo se na něm 30 talentovaných závodníků z celého kraje. Na letošní Letní olympiádu mládeže v Liberci bylo nominováno 5 členů oddílu z Chebu a všichni reprezentovali Karlovarský kraj se ctí.

Gymnastika

Gymnastika je velmi náročný sport, který podporuje všestranný rozvoj dětí již od věku 6 let. Pravidelným cvičením a rozvíjením dovedností lze docílit kvalitní přípravy cvičence nebo cvičenky na reprezentaci v závodní gymnastice. Tréninky jsou rozděleny podle věku členů a také podle jejich dosažené úrovně. Nadaní členové, kteří se kvalifikují na některé závody, se pak připravují o to více i ve svém volném čase. V loňském roce se na olympiádu mládeže kvalifikovalo 9 dětí.

Step

Náročný tanec vyžaduje pravidelný trénink a zaujímá čestné místo v kategoriích moderního i klasického tance. V DDM trénujeme současnou verzi amerického stepu. Skupina se pravidelně zúčastňuje Mezinárodního dne stepu v Praze, členové navštěvují semináře, které vedou zahraniční lektoři, vystupují při významných akcích a jedna bývalá členka studuje umělecký tanec na konzervatoři.

Lezci na umělé stěně

Nedílnou součástí horolezení je lezení na umělé stěně. Dnes je tento druh sportu velmi vyhledávaný. V období letních měsíců lezci využívají lezeckou stěnu v areálu DDM a v zimních měsících vybudované stěny na školách. I v tomto oboru talentovaní účastníci získávají řadu ocenění v celostátních soutěžích a skupina nadaných se kvalifikovala na Letní olympiádu mládeže v Liberci.

Mladý pěstitel

Stanici mladých přírodovědců u DDM Sova Cheb navštěvují mateřské, základní i střední školy a areál je přístupný také veřejnosti. Návštěvníky láká především malé ZOO na zahradě. Velmi atraktivní je ale také návštěva dvou skleníků. Pěstujeme tropické rostliny, subtropické rostliny, kaktusy i sukulenty. Kroužek Mladý pěstitel navštěvují účastníci se skutečným zájmem o pěstování rostlin. V loňském roce se jeden člen kroužku zúčastnil v soutěži zahrádkářů s vypěstovanou a naroubovanou tropickou rostlinou. Pěstitelské práce u nás probíhají i v zimě.

Akva tera

V zájmovém útvaru se děti věnují péči o akvarijní a terarijní zvířata. Bývalý mimořádně nadaný účastník po studiu na přírodovědecké fakultě vyučuje dnes biologii na střední škole.

Zapojení mimořádně nadaných v programu DofE

Do mezinárodního programu vévody z Edinburghu mohou vstoupit v našem zařízení účastníci již pátým rokem. Zapojená mládež si stanoví individuální cíle z oblasti sportu, talentu a dobrovolnictví. Společným programem je pak plánování a realizace cvičné a ostré expedice. Program probíhá v bronzové, stříbrné a zlaté úrovni. Jedná se o naprosto nesoutěžní program, který obrovským způsobem posiluje osobnostní rozvoj účastníků, rozvíjí schopnost řešit problémy a zodpovědně přistupovat k vlastním osobním cílům a k životu vlastnímu i svého okolí.

Mimořádně nadaná mládež si stanovuje delší a náročnější cíle, mnohdy takové, o kterých sní několik let a díky programu dostává odvahy. Naplnění cíle je motivuje k nástupu na vysněné studium. Příkladem je dívka, která si stanovila talentový cíl „Vytvořit několik portrétů různými technikami“ a dnes studuje grafiku na umělecké škole. Nastudování textu a úprava dramatizace otevřela jiné dívce cestu ke studiu na divadelní konzervatoři. Další účastníci naplnili cíle například napsáním příběhu, zhotovením fotografií s popisem naučné stezky, studiem cizích jazyků, recitací, naučením hry na hudební nástroj, vytvořením filmového dokumentu, zpěvem nebo tvorbou choreografie. Žák ohrožený školním neúspěchem si zvolil jako cíl založení zahrady a pěstování rostlin a plnění tohoto programu se pro něho stalo základem k myšlence vyučit se zahradníkem.

Osobní poznatky

Důležitým faktorem při vzdělávání mimořádně nadaných dětí je schopnost využívání participace. Neumožnit účastníkům participovat na procesu výuky znemožňuje přijímat zodpovědnost a rozvíjet osobní zájem o výuku. Nízká vlastní motivace je k neprospěchu a ztrácíme možnost získat kvalitní zpětnou vazbu, kterou si můžeme ověřit výsledky našeho učení. Jednoduchým pravidlem je podílet se na přípravě celého procesu společným plánováním. Významnou zásadou je schopnost pedagoga odstoupit z role nositele moudra, který všechno zná nejlépe, a být skutečným pedagogem průvodcem. Uvědomit si význam neautoritativního vedení a znát metody, které posilují autoritu pedagoga.

Umožníme-li účastníkům reflektovat pocity a společně pojmenovat získané zkušenosti, zajistíme kvalitní přenos znalostí do běžného života. Důsledné vedení naplánovaných lekcí s uplatněním schopností i znalostí účastníků nám pomáhá lépe hodnotit výkony účastníků a získáme přehled nad prací a přenosem zodpovědnosti. Podstatným úkolem pedagoga je komunikace s dětmi, nepoučovat je, nehledat v jejich práci chyby, ale naopak jim dávat možnost výběru a udělat si čas na hodnocení jejich práce, ne jich samotných. Zaměřením se na vzdělávání, ve kterém učíme děti naslouchat okolí, dokázat odstoupit od vlastního nápadu naučíme děti dokázat poradit si v životě s případným problémem. Výchovou spokojených, zdravě sebevědomých dětí dokážeme zkvalitnit jejich život. Právě u mimořádně nadaných dětí je nutné podpořit sebevědomí, protože vyvoláváním strachu a úzkostí podpoříme jejich uzavření se před světem a další komunikací.

Pozice Domu dětí a mládeže Sova v Chebu v přístupu a práci s mimořádně nadanými dětmi

Úkolem našeho zařízení je využití potenciálu dětí, rozvoj jejich tvořivosti a uplatnění talentu. Cíleně vybíráme aktivity podporující a rozvíjející široké spektrum schopností, vědomostí a dovedností. Připravené a realizované činnosti děti baví, převážně protože jsou dobrovolné.

I mimo zájmové vzdělávání je pro naše zařízení individuální práce s mimořádně nadanými dětmi důležitá. V rámci kariérního poradenství hledáme s dětmi možnosti dalšího studia a zapojení se do vhodných programů. Doporučujeme nadaným dětem návštěvu

vy uměleckých škol a pořádáme odborná soustředění a vzdělávací akce. Ve spolupráci s odborníky z praxe zajišťujeme zadávání tematických úkolů, jejich konzultací, a to individuálních i skupinových.

Významný je podíl našeho zařízení na pořádání předmětových a sportovních soutěží a olympiád. Mimořádně nadané děti zde mají příležitost ověřovat si své znalosti a dovednosti, postupují do vyšších kol a někteří jsou úspěšní i v celostátních kolech. Vytvářením speciálních zájmových útvarů podporujeme motivaci a zapojení účastníků do mezioborových předmětů, podněcujeme snahy o získávání nových informací a rozšíření všeobecného přehledu.

Závěrem popisu případů možností rozvoje nadání v zájmovém vzdělávání uvádím několik zásad uplatňovaných týmem pedagogů v našem zařízení. Podporu představitosti a obrazotvornosti, rozvoj obrazové komunikace lze uplatnit ve všech programech. Lektori zájmového vzdělávání jsou nejen odborníci ve svých oborech, ale také kvalifikovaní pedagogové volného času, kteří pracují cíleně se svou skupinou, uplatňují pravidla respektu názorů dětí, využívají formy kooperativní pedagogiky a umí komunikovat s dětmi, vést zpětnou vazbu a dávají dětem příležitost ke sdílení a kvalitní reflexi.

Účastníkům zájmového vzdělávání, a to nejen mimořádně nadaným, přejí trvalou příležitost k získávání různých zkušeností, seznámení se s pojmy a informacemi, které rozšíří jejich obzory a usnadní porozumění běžnému životu.

8.2.7 Příklady praxe s nadanými

Mgr. Linda Bubancová, Gymnázium Cheb

Gymnázium Cheb je příspěvkovou organizací Karlovarského kraje a součástí výchovně vzdělávací soustavy ČR. Usiluje o všestranný harmonický rozvoj osobnosti mladého člověka ve smyslu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie. Usiluje o kultivaci svých žáků, formuje jejich intelektuální a mravní rozvoj.

Vedení školy se dlouhodobě snaží o to, aby bylo maximum možné péče věnováno talentovaným žákům, kteří každoročně úspěšně reprezentují svoji školu v nejrůznějších soutěžích a olympiádách. Jedná se například o Biologickou, Geologickou, Ekologickou, Logickou, Matematickou (účast studentů na odborném semináři Šachová kombinatorika), Fyzikální (studenti odjíždí spolu s vyučujícím na celostátní soustředění FO), Astronomickou, Chemickou olympiádu. Dále také o Matematického klokana, Turnaj mladých fyziků, Dějepisnou soutěž, o Olympiádu v českém jazyce, o Soutěže v cizích jazycích, a to nejen v anglickém, ale také v německém a francouzském jazyce. V minulých dvou letech měli studenti také možnost zúčastnit se soutěže v latinském jazyce Certamen Latinum MMXIX, ve které dosáhli nemalých úspěchů. Téměř každý rok se studenti francouzského jazyka účastní soutěže Frankofonie. Soutěž Frankofonie je pořádána pro žáky učící se francouzský jazyk na základních a středních školách v České republice s cílem podpořit znalosti o historii, geografii, kultuře a umění frankofonních zemí a jejich vzájemných vazbách.

Naši studenti se také v hojně míře účastní soutěží Best in English a Best in Deutsch. Jedná se o mezinárodní soutěž, ve které bývá zaregistrováno přes 15 tisíc studentů z více než 20 zemí celého světa, soutěže se účastní na 600 středních škol. Studenti si tak poměřují své znalosti cizího jazyka se studenty z celého světa. V programu Excellence SŠ se Gymnázium Cheb pravidelně umísťuje na předních místech v České republice. Výuka cizích jazyků je na takové úrovni, že studenti jsou schopni úspěšně zvládnout

státní základní, resp. všeobecnou jazykovou zkoušku nebo její mezinárodní ekvivalenty. V německém jazyce získalo Gymnázium Cheb na základě dosahovaných výsledků status výukového centra ke složení prestižní jazykové zkoušky Jazykový diplom Konference ministrů školství SRN (tzv. Deutsches Sprachdiplom – DSD). K posílení jazykové výuky, ale i z důvodů výchovně-vzdělávacích navázala škola řadu velmi úspěšných a prospěšných kontaktů s obdobnými školami v zahraničí (Rheden – Nizozemsko, Grenoble, Paříž – Francie, Oelsnitz, Schwabach, Bayreuth, Marktreutitz – SRN, Oulu – Finsko, Marsala – Itálie) a organizuje krátkodobé i dlouhodobé reciproční jazykové, studijní či naučně-poznávací pobyty skupin i jednotlivců.

Ve výuce informatiky a výpočetní techniky prošla škola náročnou akreditací a získala osvědčení k výuce ECDL (European Computer Driving Licence – Evropský počítačový řidičský průkaz).

Gymnázium Cheb, příspěvková organizace, si do budoucna klade za cíl dosažení dalších možností k získávání všeobecně uznávaných (resp. mezinárodních) certifikovaných výstupů i v dalších oborech.

Od roku 2009 je Gymnázium Cheb, příspěvková organizace, certifikováno a přijato do prestižní celosvětové sítě Přidružených škol UNESCO – Associated Schools Project Network (ASPnet). Mezi Přidruženými školami UNESCO jsou zapojeny vybrané mateřské, základní, střední i vysoké školy ze 170 zemí světa. Jejich spolupráce se soustřeďuje do tří základních okruhů, jimž UNESCO i ve sféře výchovy věnuje přednostní pozornost: ochraně lidských práv a demokracie, kulturnímu a přírodnímu dědictví a ochraně životního prostředí.

Gymnázium Cheb, příspěvková organizace, je také od roku 2015 fakultní školou Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Přírodovědecká fakulta UK v Praze dlouhodobě spolupracuje s úspěšnými středními školami při rozvoji a zkvalitňování vzdělávání v přírodovědných oborech. Pro naši školu to znamená současně velké závazky i nové možnosti. Závazky souvisí s udržením kvality výuky. Nové možnosti se nám otvírají v oblasti konzultací studentů i pedagogů s vyučujícími PřF, pořádání kurzů pro studenty, poskytování výukových prostor nebo materiálního zabezpečí fakulty našim studentům, volný vstup do fakultních sbírek, muzeí i Botanické zahrady PřF UK v Praze.

Škola je nadstandardně vybavena. Ve školním roce 2012/2013 byla otevřena zcela nově vybudovaná přístavba Jazykového a komunikačního centra, kde kromě moderně zařízené víceúčelové auly vznikl také multimediální audiovizuální Hvězdný sál s nejmodernější projekční technikou, a to včetně projektoru planetária Goto Venus. Tato unikátní učební pomůcka dokáže na polokulovém stropě sálu znázornit věrný obraz hvězdné oblohy se všemi kosmickými objekty, které jsou viditelné prostým okem bez dalekohledu. Planetárium předvádí zrychlené či zpomalené pohyby kosmických těles a doplněno o další projekce slouží k velmi názornému výkladu astronomických partií učiva (např. fyziky, biologie, zeměpisu).

Škola také disponuje svojí vlastní hvězdárnou s dalekohledem řízeným počítačem. Hlavní zrcadlo dalekohledu má průměr 30 cm, v interiéru i exteriéru školy je rozmístěno množství názorných interaktivních exponátů, které vytváří malé science centrum.

Studenti a žáci mají také k dispozici knihovnu s celkem sedmnácti tisíci svazky beletrie i odborné literatury, dále také studovnu a čítárnu, celkem pět počítačových učeben, ve kterých se nachází přibližně 100 počítačů.

Naše škola také organizuje a podporuje účast zájemců z řad našich studentů na Týdnu vědy a techniky Akademie věd České republiky (největší vědecký festival v ČR, který zahrnuje přednášky, výstavy, akce na pracovištích, dokumentární filmy, workshopy, vědecké kavárny a mnohé další aktivity napříč celou republikou i všemi vědeckými obory) nebo na Dni s experimentální fyzikou (tradiční akce Fyzikálního korespondenčního

semináře, během které se mohou studenti SŠ porozhlédnout po fyzikálních pracovištích na MFFUK), nadšenci v předmětu chemie mají možnost absolvovat přednášky a laboratorní práce na České zemědělské univerzitě v Praze.

Studenti spolu se svými vyučujícími ovšem pouze nepořádají výjezdy za dalším vzděláváním, sami také organizují akce s názvem Věda před radnicí. Jedná se o festival zábavné vědy v podání žáků a učitelů chebského gymnázia, který se koná každý rok v průběhu dvou či tří dnů v říjnu. Cílem akce je představit dětem a veřejnosti vědu prostřednictvím atraktivních interaktivních experimentů. Zájemci mohou zhlédnout, případně si sami vyzkoušet experimenty z fyziky, chemie, biologie.

Gymnázium Cheb, resp. jeho zástupci z řad zájemců se také každoročně přihlašují na podzimní týmovou soutěž pIšQworky, která je pořádána spolkem Student Cyber Games od roku 2008. Hlavním cílem projektu je vzbudit v mladých lidech zdravé sebevědomí a podpořit jejich soutěživost, logické uvažování a trpělivost. Podobnou vizi má také soutěž Prezentiáda, další z projektů tohoto spolku, jehož se naši studenti stávají již pravidelně součástí. Prezentiáda chce studenty naučit prezentačním dovednostem, spolupráci v týmu, komunikačním schopnostem a dalším důležitým aspektům nejen pro pracovní, ale i osobní život.

Zájemci o biologii, zejména ornitologii se fakticky starají o několik budek, které jsou umístěny na budovách naší školy. Jedná se o budky pro rorýse, které jsou monitorovány kamerami, studenti tak mohou sledovat život rorýsů, kteří se do budek pravidelně vrací. Česká společnost ornitologická propůjčila Gymnázium Cheb, příspěvkové organizaci, titul Rorýsí škola.

Na Gymnázium Cheb vznikla v září 2018 nová školní kapela, Jang Band, která navazuje na tradice předcházejících školních jazzových souborů Academic Jazz Band a Kiks Band. V březnu 2019 se Jang Band zúčastnil soutěže hudebních těles na půdě partnerského gymnázia v německé Olešnici, která se jmenovala Sperken Wettbewerb. Ve velké konkurenci souborů z Německa i z České republiky získali žáci našeho gymnázia ocenění poroty za předvedený výkon a také největšího porcelánového holuba.

Velký talent a nadání prokazují naši žáci též v soutěži Karlovarský skřivánek, a to na úrovni celostátního kola. Vyhlašovatelé této dětské soutěže určené pro děti a mládež ze ZŠ, víceletých gymnázií, ZUŠ a jiných školských zařízení od 6 do 15 let jsou Mezinárodní pěvecké centrum A. Dvořáka a Základní a Základní umělecká škola Karlovy Vary. Smyslem této soutěže je vytváření příležitostí pro talentované žáky, vyhledávání talentů a následná péče o jejich odborné vedení, získávání objektivního pohledu na stav hudebního nadání a hlasových dispozic dětí a mládeže apod.

Na Gymnázium Cheb funguje také divadelní soubor Trychtýř, který vznikl již před více než dvaceti lety a v průběhu těchto let sklídl nemalé úspěchy. Velmi oceňované bylo např. nastudování *Pěny dní* od Borise Viana, Ionescových her a v poslední době ztvárnění Morgensternových *Šibeničných písní*.

V minulém školním roce nastudovali nadšenci z řad francouzštinářů divadelní hru o slavné šansonierce Édith Piaf, a přestože se tentokrát nejednalo o zkušený gymnaziální divadelní soubor Trychtýř, sklídilo i toto představení obrovský úspěch.

Již více než dvě desetiletí pořádá Gymnázium Cheb pro své studenty dnes již tradiční zájezdy za významnými osobnostmi. Naši studenti tak mají jedinečnou možnost setkat se s inspirativními osobnostmi – např. vědci, umělci, politiky, sportovci apod., kteří jistě mnohdy mohou při setkáních naše studenty ovlivnit v jejich názorech, případně dalším studiu a životních poutích.

Práce s nadanými v chemii

8.2.8

Ing. Jaroslava Matějčková, Základní škola Františkovy Lázně

Chemie – příležitost pro nadané

Nadané děti. Podle odborníků je v každém ročníku zhruba 10 % nadaných a 2 % mimořádně nadaných. Mnozí nadaní žáci nás většinou po pátém ročníku základní školy opouštějí a my doufáme, že své nadání rozvinou na víceletém gymnáziu. Někteří nám ale na základních školách zůstávají. Co s nimi? Jak je odhalit? Jaký prostor jim poskytnout? Jak s nimi pracovat?

V loňském roce mě velmi zaujal článek, který pojednával o tom, že nadané děti nemají ve školách dostatečnou podporu, že se mnohé z nich vlastně nedovídají nic nového. Škola jim prý nedává dostatečnou šanci, aby se rozvíjely.

Chtěla bych tento mýtus vyvrátit a podělit se o náměty, jak lze talent a nadání nenásilnou formou podporovat a rozvíjet. Jak žáky vhodně motivovat, vést je k samostatnosti a zodpovědnosti. Úžasný prostor skýtá právě chemie. Předmět, kde si mohou žáci zažít teorii v praxi.

Ráda zkouším nové věci, nové metody. Snažím se, aby byla výuka pro žáky pestrá, zábavná a zajímavá a mohli do ní sami vnést něco nového. Proto mám pro žáky osmých a devátých tříd připravené různé tematické projekty. V chemii v osmém ročníku jsou to témata **Můj prvek**, **KAPR – katalog prvků** a **Můj domácí pokus**. V devátém ročníku žáci zpracovávají **Absolventské práce z chemie**.

MŮJ PRVEK

Žáci si v září vylosují jeden z prvků, o kterém se budeme později učit a jehož název, latinský název a značku si postupně osvojí (55 základních prvků). Každý dostane připravenou strukturovanou kartu formátu A4, na které jsou údaje, které bude žák vyhledávat. Kromě toho má za úkol ztvárnit zajímavým způsobem tento prvek a vyfotit se. Na zpracování má jeden měsíc. Vyplněnou kartu mi v říjnu předloží k náhledu a fotografii zašle k posouzení. Pokud splnil zadání, tak ji vytisknu a žák si ji nalepí do připraveného rámečku k prvku (viz Příloha 1). Práci odevzdá. Karty zalaminuji, vyvěším. Kromě toho, že se při zpracování úkolu žák mnohemu přiučí (vyhledá informace, utřídí je, získá a připojí zajímavosti, kreativně prvek ztvární, elektronicky zašle učiteli, přiloží přílohu apod.), vytvoříme také skvělou učební pomůcku pro zapamatování prvků. Karty s prvky vystavím a díky opravdu nápaditým fotografiím si je žáci neustále prohlížejí a prvky si mimoděk osvojují. V listopadu pak každý svůj prvek představí ve své třídě. Nadaní žáci si většinou „svůj“ prvek detailně zmapují a často vyhledávají informace i o dalších prvcích. Tím se vhodným způsobem otevře prostor pro podporu jejich talentu a nadání.

KAPR – katalog prvků

Na 2. pololetí mám pro žáky osmých tříd připraven dlouhodobý úkol. Do května vytvořit ze všech prvků z periodické tabulky katalog. Prvky žáci řadí podle rostoucího protonového čísla a vyhledávají k němu na internetu a v knihách požadované informace (částečně si toto osvojili při mini projektu Můj prvek), které utřídí, zaznamenají podle předem dané struktury. K názvu prvku nalepí mnou rozdané kartičky s anglickým obsahem. Ty vybarví, přeloží do češtiny, připojí další obrázky a zajímavosti a v květnu katalog předloží ke kontrole. Z katalogů vytváříme výstavu a žáci hlasují, které zpracování pro ně bylo nejzajímavější a nejpoutavější (viz Příloha 2). Nadaní žáci si díky této aktivitě vytvářejí objemné katalogy prvků, mnohemu se přiučí a osvojí si velké množství znalostí. Při prezentaci své práce nás mnozí překvapí i detailními informacemi a zajímavostmi.

MŮJ DOMÁCÍ POKUS

Někteří žáci (včetně nadaných) si raději vyzkouší teorii v praxi. Pro tyto žáky mám k dispozici prezentaci domácího chemického pokusu. Této možnosti většinou využívají žáci nadaní a také žáci s mimořádným zájmem o chemii. V únoru vyvěším termíny, ve kterých mají možnost představit „svůj“ pokus. Zváží si, ke kterému datu se přihlásí, k termínu se zapíší a připojí název chemického pokusu. Ten už se pak nesmí opakovat. Je tedy jen na žákovi, aby si sám doma nastudoval jednoduchý chemický pokus, obstaral si vše potřebné, zkontroloval ho se mnou, doma si ho vyzkoušel a následně ho v daném termínu představil. K pokusu smí použít pouze chemikálie a pomůcky běžně dostupné a používané v domácnosti, které nejsou pro žáky nebezpečné. Také si musí připravit a vyplnit protokol, včetně zdůvodnění průběhu pokusu. Žáci se na tyto experimenty těší a jsou velmi oblíbené. Mnozí mladí chemici své spolužáky zcela ohromí.

ABSOLVENTSKÁ PRÁCE Z CHEMIE

Již mnoho let realizuji výuku aplikované chemie v deváté třídě formou absolventských prací. Jsou již tradiční součástí výuky i hodnocení. Absolventské práce z chemie jsou pro mnoho žáků strašákem, pro všechny ale skvělou příležitostí, jak prokázat, že cíle základního vzdělávání stanovené v RVP a ŠVP byly naplněny. Tyto práce jsou názornou ukázkou toho, jak překonat sám sebe, jak se posunout dál, jak si osvojit něco, co v žácích dlouho dřímalo. Jsou skvělou příležitostí pro nadané. Příležitostí prokázat samostatnost, iniciativu, pracovitost, systematickosti, kreativitu, nadhled, schopnost svou práci nejen sestavit, ale i zajímavým a poutavým způsobem představit a obhájit před svými spolužáky. Žák se tak vlastně stává na chvíli vrstevnickým učitelem. Než se jím ale stane, předchází tomu dlouhý proces.

Žáci si na konci září vylosují jedno z 15 témat. Následně je seznámím s tím, co toto téma zahrnuje. Žáci mají pak možnost během 14 dní téma směnit s někým ze svých spolužáků. Číslo tématu a jeho název si pak nalepí do sešitu a začínají sbírat podklady k vytvoření absolventské práce. Průběžně se seznamují s pravidly sestavení práce. V jakém formátu má být práce vytvořena, jakým písmem má být napsána, jaký je minimální a maximální doporučený rozsah práce, jak je to s obrázky a jejich vkládáním do práce, jak správně citovat použité zdroje. Seznamují se s významem slova plagiát. Pro inspiraci jim také představím několik prací různé úrovně, aby měli lepší představu, jak má práce vypadat. Hodně času věnujeme hodnocení. Používám kritériální hodnocení, které žákům vysvětlím a následně vyvěším v elektronické podobě, aby bylo po celou dobu dostupné pro žáky i rodiče. V říjnu také zveřejním termíny, dokdy se mnou mohou práce konzultovat, a konečné termíny pro odevzdání. Žáci odevzdávají práci jak v listinné, tak i elektronické podobě. Nejzazší termín odevzdání většinou stanovíme po vzájemné dohodě na konec února, aby zpracování nezasahovalo do přípravy na přijímací zkoušky. V průběhu března a dubna všechny práce pročtu, ohodnotím podle stanovených kritérií, žákům poskytnu zpětnou vazbu slovním hodnocením, které připojím do práce i s komentáři a doporučeními. Toto hodnocení má v celkovém hodnocení předmětu vysokou váhu. V dubnu se žáky tvoříme kritéria pro hodnocení obhajob a prezentací, kdy si žáci sami stanoví, co je pro ně důležité a jak a za co budou své spolužáky hodnotit, aby bylo toto hodnocení co nejobjektivnější. Žáci se rovněž začínají chystat na obhajoby svých prací. Mnozí své práce ještě na základě mých doporučení doplňují, aby měli při obhajobě větší šanci před spolužáky uspět. V dubnu vyvěším termíny obhajob. Žáci se práci naučí, sestaví si k ní podle stanovených pravidel powerpointovou prezentaci, připraví si k obhajobě nejrozumnější nápadité pomůcky (hry, ochutnávky, soutěže, videa, ukázky apod.) a výpisky a práci v daný termín obhájí. Na představení své práce mají cca 15 minut. Hodnocení nechávám na žácích, kteří se drží tabulky s kritériálním hodnocením, kterou jsme společně sestavili. Po obhajobě žák odchází na chvíli za dveře, společně se domlou-

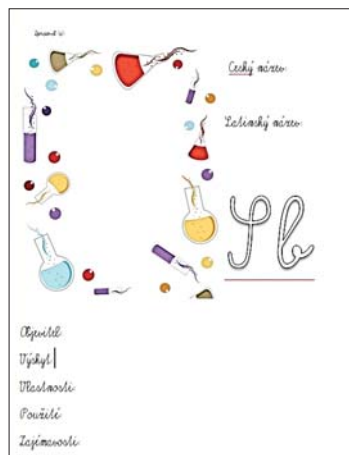
váme na výsledné známce. Žáci mají možnost s pomocí popisného jazyka vyjádřit názor a obhájit si své hodnocení. V tomto procesu spatřuji velký přínos pro žáky i pro mě. Žáci se naučí objektivně hodnotit, používat popisný jazyk, vytvořit si názor a obhájit si ho. Poté se žák vrací do třídy a je oceněn výslednou známkou s komentáři. Kromě známky si od spolužáků vyslechne tři kladná hodnocení a tři doporučení. Při těchto obhajobách nabývám dojmu, že naše práce má smysl, že jsme žáky hodně naučili a posunuli. Znamka z obhajoby je pro mě ještě o něco cennější než známka ze zpracování, protože je mnohem náročnější se na tento den připravit tak, aby svou obhajobou spolužáky zaujal; nikdo mu nemůže pomoci, vše je pouze na něm. Na závěr, po ukončení všech obhajob, žáci anonymně hlasují pro nejlepší dvě obhajoby (aby nezapomněli, výsledky svých hodnocení si zaznamenávají do tabulek, které korespondují s kritérii hodnocení). Tyto obhajoby bývají občas i dost prestižní záležitostí. Nejlepší práce totiž oceňuji při slavnostním rozloučení s devátými ročníky v Ingo Casinu za přítomnosti spolužáků, učitelů, rodičů i zástupců města. Vždy je to pro všechny velké překvapení, protože nikdo do poslední chvíle neví, kdo bude oceněn.

Absolventské práce jsou skvělou příležitostí pro nadané. Svůj úkol berou velmi vážně. Již od okamžiku, kdy si vyberou téma, navštěvují studovny, knihovny, hledají na internetu. Velmi často se spojí i s odborníky na tuto oblast, někteří zapojí i rodiče. Mnozí absolvují exkurze v závodech, pivovarech, vodárnách aj. Mnohokrát se mnou diskutují a konzultují některé pasáže. Odevzdávají většinou precizní práci na vysoké odborné, stylistické i grafické úrovni, se správnými odkazy, vhodnými obrázky, bez stop plagiátorství. Jejich práce i obhajoby jsou téměř profesionální a někteří dokážou, podle mého, svým výkonem a nasazením zastínit i mnohé učitele. Skvěle sestaví prezentaci podle stanovených pravidel. Vnesou do ní spoustu zajímavostí. Samozřejmostí je, že práci mají perfektně naučenou, poutavou, doplněnou mnoha ukázkami (mnohdy i videorozhovory s odborníky). Vždy překvapí něčím, co nikdo ze spolužáků nečeká. Kvízem, soutěží, ochutnávkou (pivní rohlíky, chmelové pečivo, limonáda, zeleninový talíř, stůl ve formě výživové pyramidy), nějakým reklamním dárkem z exkurze, vlastnoručně vyrobeným předmětem (mýdlo, vlastnoručně ukovaný železný předmět, skleněná baňka, malovaný kamínek pro štěstí) atd. Pro tyto žáky je absolventská práce výzvou a možností, jak plně rozvinout svůj talent a nadání.

Obrazová příloha:

Příloha 1) Můj prvek

a) Předloha pro zpracování prvku



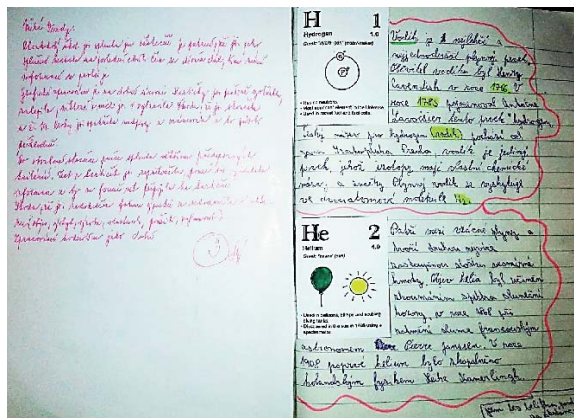
b) Arsen (à la Arsen Lupin)

Ukázka fotografie do rámečku

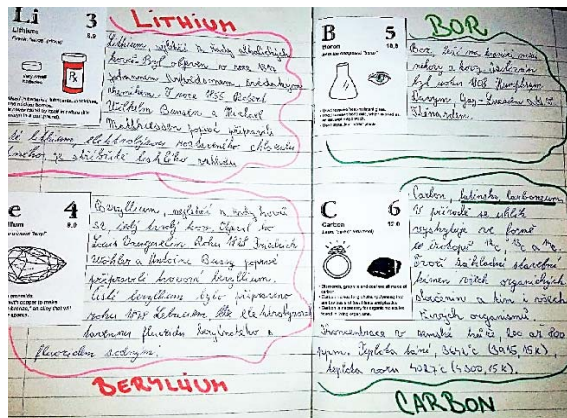


Příloha 2) KAPR – katalog prvků

a) zpracování se slovním hodnocením



b) náhled do katalogu



Příloha 3) Můj domácí pokus

a) Protokol – vzor

Jméno: Třída: Datum:	
Projekt:	MŮJ DOMÁCÍ POKUS
Název pokusu:	
Pomůcky:	
Nákres:	
Postup:	
Závěr, zdůvodnění:	

b) Zpracovaný protokol

Jméno: Dana Suchánková Třída: VIII. A Datum: 30.5.	
Projekt:	PREZENTACE DOMÁCÍHO CHEMICKÉHO POKUSU
Název pokusu:	Lávova lampa
Pomůcky:	velká sklenice, malá sklenice, kádinka, voda, olej, šumivé tablety (Celaskon), potravinářské barvivo (modré)
Nákres:	
Postup:	1. Do velké sklenice nalijeme z kádinky vodu. 2. Z malé sklenice přelijeme olej do velké sklenice. 3. Přidáme pár kapek potravinářského barviva. 4. Poté přidáme dvě šumivé tablety a stačí už jen pozorovat co se bude dít.
Závěr, zdůvodnění:	Když se šumivé tablety vhojily do směsi vody a oleje začali reagovat, takže se z nich začal uvolňovat oxid uhličitý v podobě bublinek. Šumivé tablety Celaskon mají lehce oranžovou až červenou barvu, a tak když se smíchaly s modrým potravinářským barvivem, tak odcházející bublinky se změnilly z modré barvy na fialovou.

Příloha 4) Absolventské práce z chemie

a) Pravidla pro zpracování

Pravidla pro vytvoření absolventské práce a její obhajobu ve šk. roce 2019-2020:**Rozsah**

- ✗ rozsah minimální – 3 stránky A4 s 1 obrázkem (do stránek nepočítám titulní stranu a stranu s uvedením zdrojů),
- ✗ rozsah maximální doporučený – 4-5 stránek textu A4 s obrazovými přílohami

Zpracování:

- ✗ na počítači ve Wordu, řádkování 1,5; písmo Times New Roman, č. 12 (titulní strana - odlišná),
- ✗ používání odstavců, okrajů (Normální – ze všech stran 2,5 cm),
- ✗ opatřit deskami s titulní stranou (ta obsahuje téma, jméno, třída, datum, hodnocení, případně obrázek). Na posledním listu uvést seznam použité literatury – všechny odkazy na webové stránky – přesné, knihy včetně autora, názvu, místa vydání, nakladatelství a roku vydání, počtu stran, příp. ISBN a z které strany je citováno (např.: - STOCKLEY, Corinne. Velká encyklopedie vědy: fyzika, chemie, biologie. 2. vyd. Překlad Lubomír Pech. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003, 384 s. ISBN 80-720-0809-9.172s.), přesný postup nejlépe na: www.citace.com ; generátor, vytvořit novou citaci; kniha; zadat údaje; zkontrolovat citaci, časopisy...apod.), rovněž zkopírovat z příkazového řádku přesné odkazy na elektronické zdroje,
- ✗ grafická úprava na vysoké úrovni,
- ✗ gramatická správnost!

Doporučení:

- ✗ Využít různé dostupné zdroje, včetně knih, učebnic, časopisů. Čím pestřejší, tím lepší. Nečerpat jen z jednoho zdroje (a to ještě elektronického!).
- ✗ Snaž se vytvořit si smysluplnou osnovu; využij materiálu, který jsi ke každému tématu ode mě obdržel.
- ✗ **Pozor na plagiáty!** Nevydávaj za své, co jsi opsal. Taková práce bude zpochybněna, považována za nesplněnou a vrácena k přepracování.
Plagiátem se rozumí: vydávání cizího díla nebo jeho části za vlastní. Plagiátem je rovněž slučování několika cizích děl či částí do jednoho celku bez uvedení všech autorů. Plagiátem není doslovná krátká citace definice, vědecké teorie apod., které se ale v práci nemají objevovat v nadbytku. Snaž se tvořit sám, zkus formulovat své myšlenky na základě nastudovaných materiálů.
- ✗ Při tvorbě si uvědom, že tě čeká také obhajoba. Používej vhodné jazykové prostředky (práce má odpovídat tvému věku) a dodrž doporučený rozsah.
- ✗ Obrázky je možné kreslit, skenovat, kopírovat, dokreslovat.
- ✗ Nezapomeň si zhotovit kopii své práce, aby ses měl z čeho připravovat

Termíny:

- ✗ Zadání práce: září/říjen 2019
- ✗ Pravidla vyvěšena na iškole: říjen 2019
- ✗ Termíny odevzdání: kdykoli do 27.2.2020 v tištěné i elektronické podobě.
- ✗ Konzultovat lze průběžně (nejlépe elektronicky).

Obhajoby absolventských prací: termíny budou stanoveny v dubnu.

Práci se nauč. Připrav si prezentaci v PowerPointu, může ti hodně usnadnit učení. Připrav si také zajímavé pomůcky, obrazové materiály, transparenty, ukázky..., abys své spolužáky zaujal (to vše až budeš mít práci odevzdanou a ohodnocenou).

Hodnocení práce i obhajoby bude provedeno podle stanovených kritérií (viz tabulky, které budou zveřejněny na iškole). Těším se na vaše kvalitní práce. J. Matějčková

b) Kriteriaální hodnocení učitelem/žákem

KRITÉRIA PRO HODNOCENÍ ABSOLVENTSKÉ PRÁCE (hodnocení učitelem)

Kritéria Hodnocení	Výborná	Chvalitebná	Dobrá	Dostatečná	Nedostatečná
Rozsah	3-4 str. textu Zajímavá obrazová příloha	3 strany textu s 1-2 obrázky 6 stran textu s obrázky	2-3 strany textu s obrázky, více než 7 stran textu s obrázky	2-3 strany textu s obrázkem nebo bez obrázku, více než 8 stran textu	Méně než 2 str. textu s obrázkem nebo bez obrázku, nad 10 stran
Obsahová, věcná správnost	Bez nedostatků, obsahuje úvod i výstižný závěr, neodklání se od tématu, vystihuje téma v širších souvislostech	Bez větších nedostatků, obsahuje úvod, závěr není výstižný, téměř se neodklání od tématu, vystihuje téma v souvislostech	S několika závažnějšími nedostatky, neobsahuje úvod ani kvalitní závěr, odklání se částečně od tématu, téma vystihuje jen částečně	Závažnější nedostatky, obsahová správnost jen zčásti, nedostatky věcné i obsahové, téma téměř nevystiženo	Velmi závažné zásadní nedostatky, obsahově nesprávné, odklon od tématu
Vlastní zpracování	Předloha použita k originálnímu zpracování, vlastní struktura, neobsahuje kopie předloh, odpovídá žáku 9. ročníku, srozumitelné, jasné, přehledné zpracované téma, cizí slova jsou správně použita a vysvětlena	Občas se objevují některé pasáže, které se z malé části drží předloh a zdrojů, zpracování je vlastní s použitím několika cizích slov, která jsou částečně vysvětlena, je logicky strukturované	Zpracování je trochu nepřehledné s použitím některých úryvků z předloh, cizí slova jsou nevysvětlena, zpracování není původní	Práce je nepřehledná, bez logické stavby s použitím předloh, které jsou často pouze opsány	Práce neobsahuje vlastní zpracování, je kopií několika prací
Grafická úprava	Práce má kvalitní titulní stranu se všemi náležitostmi, obsahuje přílohy s obrázky, seznam použité literatury i odkazy na web. stránky, je čistá, přehledná	Práce má kvalitní titulní stranu, obsahuje přílohy s obrázky, z nichž některé nejsou zcela výstižné, seznam použité literatury i odkazy na web. stránky, které jsou občas neúplné, je čistá, poměrně přehledná	Práce má titulní stranu, neobsahuje přílohy, některé obrázky nejsou zcela výstižné, seznam použité literatury i odkazy na web. stránky jsou občas neúplné, je čistá, méně přehledná	Práce má titulní stranu bez některých údajů nebo ji neobsahuje, neobsahuje přílohy ani kvalitní obrázky, seznam použité literatury i odkazy na web. stránky jsou neúplné, práce je nepřehledná	Práce nemá titulní stranu, neobsahuje přílohy ani kvalitní obrázky, seznam použité literatury i odkazy na web. stránky jsou neúplné nebo chybí, práce je nepřehledná, ledabyle zpracovaná
Uvedení zdrojů	Všechny zdroje jsou uvedeny úplně a přesně, zdroje jsou různorodé, alespoň 4 odkazy na webové stránky, 2 odkazy na použitou literaturu	Všechny zdroje jsou uvedeny téměř přesně, alespoň 2 odkazy na webové stránky, 1 odkaz na použitou literaturu	Všechny zdroje jsou uvedeny částečně, alespoň 2 odkazy na webové stránky, nebyla použita žádná literatura	Pro práci byl využit jen internet případně kniha, odkazy jsou neúplné	Pro práci byl využit buď internet nebo pouze kniha, odkazy jsou neúplné nebo zcela chybí

**KRITERIA PRO HODNOCENÍ PREZENTACÍ ABSOLVENTSKÝCH PRACÍ Z CHEMIE
pro školní rok 2018 – 2019**

Hodnocená oblast	Prezentace				
	výborná	chvalitebná	dobrá	dostatečná	nedostatečná
Projev	plynulý, srozumitelný, přiměřeně hlasitý, kultivovaný, přirozený, bez plevelných slov, prezentace vedená se zájmem	méně plynulý, s občasným nahlédnutím do textu, srozumitelný, kultivovaný, málo plevelných slov	málo plynulý, více nahlíží do textu, méně srozumitelný, příliš rychlé odřikání textu bez pochopení obsahu, hodně nervózní	Prezentuje jen s velkými obtížemi, často pracuje s textem, hodně čte, téměř bez zájmu, nudný	Nedokáže práci prezentovat, stále se opírá o text, seminární práci čte, prezentuje bez zájmu
Rozsah prezentace	10 – 15 minut, včetně ukázky pomůcek svižná, nepůsobí zdlouhavě	Mírné odchýlení od doporučeného časového limitu, méně svižná	krátká nebo příliš dlouhá (do 8 minut, přes 18 minut)	Velmi krátká, málo připravená (do 5 minut)	Méně než 2 minuty (je vykázan od tabule)
Ukázky, pomůcky, výpisky (transparenty, knihy, obrázky, předměty.....)	názorné, zajímavé, různé typy pomůcek, vytvoření počítačové prezentace, přehledné výpisky pro všechny žáky	příliš mnoho, příp. málo pomůcek, méně druhů, méně zajímavé, méně přehledné výpisky pro každého žáka	1-2 pomůcky stejného typu, málo zajímavé, výpisky pouze na tabuli	1 pomůcka, nezajímavá, výpisky nepřehledné, nepodstatné na tabuli	bez pomůcek, ukázek, bez výpisků
Stavba prezentace	Přehledná, logická, uspořádaná, s vhodným úvodem, kvalitním obsahem i závěrem	Přehledná, občas lehce neuspořádaná, chybí částečně shrnutí a závěr	Poměrně přehledná, málo ucelená, lehce chaotická, chybí závěr	Prezentace je málo přehledná, částečně ucelená, bez kvalitního úvodu, bez závěru	chaotická, nahodilá, nepřehledná, bez úvodu, bez závěru
Zajímavost, poutavost, originalita	velmi zajímavá, pestrá, poutavá, originální, dokáže odpovídat na otázky (téma ovládá)	chvillemi zajímavá, mnoho zajímavých informací, místy poutavá, odpovídá jen na některé otázky	nepříliš zdarilá, málo zajímavých informací, strohá, nezna odpovědi na většinu otázek (téma ovládá jen částečně)	několik zajímavostí, spíše nudná, nedokáže odpovídat na otázky	nezajímavá, nepřipravená téma neovládá

c) Práce ke konzultaci s komentáři

2018/19

Jak vzniká sklo – tradiční český výrobek?



Hodnocení

Anna Kuchařová
IX.A
26.12.2018

Odeslanostavějí: (PIS: Mlá Anča. Tato práci neposílají z hodnocení vzhledu i přehledu, pouze z komentářů po odeslání práce. Tímto stránka je zobrazena. Děkujeme vám za práci! Pokud máte nějaké dotazy, můžete je poslat na e-mail: anka.kucharcova@seznam.cz. Pokud máte nějaké dotazy, můžete je poslat na e-mail: anka.kucharcova@seznam.cz. Pokud máte nějaké dotazy, můžete je poslat na e-mail: anka.kucharcova@seznam.cz.

d) Ukázky prezentace (PowerPoint)



Marie Skłodowska Curie
Život a dílo chemičky,
jeho přínos pro vědu a lidstvo



Využití chemie v domácnosti

Návarová Eliška
IX.B

8.2.9 Práce s nadanými na ZŠ a MŠ Plesná

Mgr. Alena Jelínková, ZŠ a MŠ Plesná

Historie: Na začátku celoroční tvorby questu skupinou vybraných žáků bylo dlouholeté aktivní zapojení naší školy v programu Ekoškola. Osvědčili jsme se. Proto nás Sdružení Tereza Praha (koordinátor Ekoškol) vyzvalo k zapojení do nového pilotního programu Tajný život města. V něm jsme průběžně plnili řadu zajímavých úkolů, k nejnáročnějším patřil tzv. quest. Taková moderní šipkovaná s úkoly (hledačka) ve verších.

Jak se takový quest vytváří?

Ideální je na začátku zmapovat zajímavá místa v našem okolí, která bychom chtěli ukázat širší veřejnosti, popř. turistům. Seznámit je s historií místa netradičním způsobem. V naší škole to byla jasná volba: V roce 2016 objevili studenti PřF UK v lesích nad Plesnou nejsilnější přírodní vývěr radioaktivní vody v ČR. Další rok k nám přijeli pramen upravit a už bylo jen na nás, abychom zpropagovali místo přírodním způsobem (bez viditelného informačního systému).

Nejprve jsme uspořádali celoškolskou anketu o název pramene. Poté jsme začali přemýšlet o questu k prameni. Skupina žáků, kteří se o téma zajímali, od podzimu 2017 procházela cesty ke studánce všemi způsoby a hledala zajímavosti, na které bychom mohli v questu upozornit. Objevila zbytky lanovky, která dopravovala písek z Velkého Luhu na plesenskou trať ve druhé polovině 19. století. Železnice Velkým Luhem ještě nevedla. Velké množství pámelníku uprostřed lesa naznačuje zbytky osídlení (domek po hlídači lanovky). Tvorba questu přiměla žáky zkoumat místní historii, složení lesa, geologii krajiny a zároveň zkoušet své dovednosti veršovat. Protože jsme si zvolili průvodcem celého questu vílu Radonku, hledali jsme ještě její výtvarnou podobu. Povedlo se. Opravdu nejtvrdší oříšek byl dát vše do veršů. Pomohla nám zkušená kolegyně. Díky!

Dalším krokem bylo quest otestovat: Testování proběhlo během Plesenského výšlapu na jaře 2018, jehož trasa byla vedena přes studánku Radonka – pramen Břetislav. Na startu dostali účastníci náš quest složený do brožurky. Hodnocení se zúčastnilo přes 200 lidí. U studánky, kde je uvítala živá víla Radonka, hodnotili účastníci srozumitelnost, náročnost trasy a zábavnost questu. Účastníci výšlapu byli nadšení!

Od té doby je quest dostupný v našem infocentru a ve škole. Jezdí sem různé školní třídy a skupiny a seznamují se s naším radioaktivním pramenem. Náš tým musí kontrolovat a udržovat trasu. Dne 6. 10. 2019 proběhlo oficiální odhalení kamene u cesty s nápisem pramen Břetislav – Radonka, za účasti představitelů vedení společnosti Lesy ČR a města Plesná.

Další quest, tentokrát putování po historii starých továren v Plesné, čeká na svého stvořitele.



Putování s vílou ...

Obtížnost: lesní cesta s překážkami

děti 10+

Délka: 60 minut



Tajný život města



VEOLIA

ACTA EA

Vítám tě, milý poutníku
na počátku tvé cesty.
S důvěrou nech se ode mne
za tajemným pokladem vésti.

Jsem lesní víla Radonka,
v zeleném tichu přebývám,
umiš-li ticho zachovat,
ráda tě tady uvítám.

A kde začít cestu tvou?
Poradím ti hádankou:

Když jsem mladá bývala,
pára tady jezdila.
A dneska tu stavi tiše
jen draci z moderní říše.
Zde hledej známý jehličnan,
jenž na zimu opadá.
Dnes vítá tady poutníky
a na cestu rady jim dává.
To jméno stromu napiš sem
a dál jdi se mnou – průvodcem:

—	—	—	—	—	—
8	4	3	11	5	

Od stromu doleva se dej
pak u kamenů rozjímej.
Odtud kroky své vpravo stačej
a asi 25 kroků kráče
ke kolejm a přes ně dál
a už tě můj les přivítal.

Jestli se v lese trochu vyznáš,
pak jistou odpověď mi teď dáš:
Kterých stromů potkáš nejvíce,
co mají zelené jehlice?

A které sestry bělokoré
tu v zimě stojí celé holé?

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14						10					

Lidé tu kdysi postavili
dráhu, co vzduchem běží,
dneska tu po ní v trávě zbyly
jen kameny, co v zemi leží.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	2					16	6				

Do mého lesa nepatří
keř, který u cesty roste,
u lidských cest a v zahrádkách
zdobí ho kuličky prosté,
bílé a krásně praskavé,
když drtí je dětská bota,
však moudřejší je je zachovat
pro ptáčky, až přijde slota.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7						9					

Jméno tohoto kamene
skrývá v sobě dvě jiná -
z prvního vezmi jen začátek,
druhá věc je v něm celá:
To první značí věc válečnou,
jež hozena zranit dokáže,
druhá je potřeba švadlenky,
bez které šití nemůže.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
						13	12				

Zde pozornýma očima
kupředu musíš pohledět.
Kde lesní stezka začíná,
uvidíš tam němě sedět
strážce, co lidskou rukou vznik:
malý, kamenný

—	—	—	—	—	—
1					

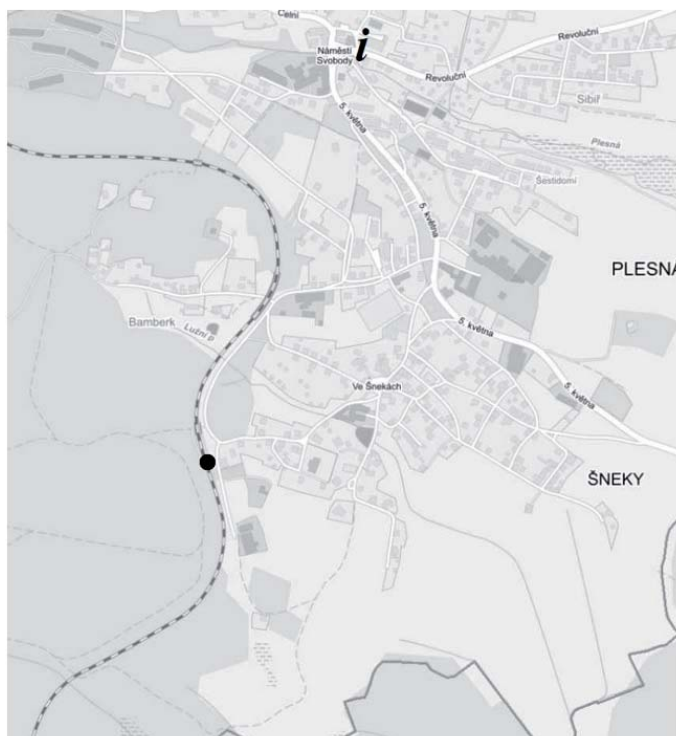
Jen tvá vytrvalost a píle
dovedly tě až do cíle.
Odměnou budiž chladná voda
ze zázračného pramene,
která všem lidem bolesti
z údů a kloubů zažene.

Na mapě cestu zpět hledej,
ze dvou možností si vyber:
Můžeš se vlastní stopou vracet,
nebo se jinudy trmácet.

Já se tu s tebou loučím
a děkuji za pěkný den.
Jsem moc ráda, že jsem mohla
dneska být tvým průvodcem.

—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	2	3	4	5	6	2					
7	1	2	8	9	5						
10	11	9	12	13	14	15	2	16			

Autoři: Alena Franková, Weiszdornová, Alena Jelínková,
Adéla Furišová, Šimon Jelínek



8.3 Příspěvky – téma kariérové poradenství

8.3.1 Příklad dobré praxe

Mgr. Petra Šišková, Základní škola Sokolov, Rokycanova 258

1) Případová studie – Kariérový trojúhelník aneb informace ze všech stran

Cíl

Realizovanými aktivitami zajistit žákům 9. ročníků relevantní a objektivní informace k výběru vhodné střední školy.

Popis

- A) setkání žáků a rodičů se zástupci středních škol
- B) rodičovský den
- C) setkání bývalých žáků naší školy (nyní studujících SŠ) s vycházejícími žáky
(*písmena A, B, C používám jako zkratky níže pro jednotlivé aktivity*)

ad A)

Drtivá většina základních škol setkání žáků a rodičů se zástupci středních škol nějakým způsobem realizuje, např. setkání během podzimních třídních schůzek, nebo školy umožňují vstup zástupcům SŠ přímo do hodin světa práce v 9. ročníku. Informace, které zástupci SŠ předávají, jsou určité důležité, zároveň jde ale o propagaci školy, takže jsou předávány především informace atraktivní, které žáky zaujmou (je to pochopitelné, každý zástupce školy bude tu svou chválit, i já).

Naše škola pořádá již téměř deset let tato setkání mimo vyučování. Každý rok v listopadu, případně v prosinci, realizujeme toto setkání ve velkém sále Městského domu kultury v Sokolově. Setkání je koncipováno takto: na úvod zveme zástupce úřadu práce z oddělení kariérového poradenství. Tento zástupce seznámí žáky a rodiče se situací na trhu práce v Karlovarském kraji, nabídne služby, které ÚP v rámci kariérového poradenství nabízí, a odpoví na případné dotazy. Pak následuje samotné setkání se zástupci středních škol. Každý z nich má své místo ve velkém sále, kde má připravené propagační materiály, a žáci s rodiči obcházejí jednotlivá stanoviště a mluví přímo se zástupci SŠ, které je zajímají. Tato forma se nám v průběhu let osvědčila, je efektivní.

Pro vytvoření si ucelené představy o nabídce středních škol a možných povolání pořádáme další dva druhy setkání.

Ad B)

Rodičovský den realizujeme ve škole druhým rokem. Nejsem příznivcem amerických rodinných filmů, ale scény, v nichž přijde do školy rodič (často otec třeba v uniformě policisty či hasiče) a představí dětem své povolání, mě zaujaly. Oslovili jsme rodiče a se-

tkání zrealizovali pro žáky 9. ročníků. Byli jsme mile překvapeni, kolik rodičů projevilo zájem, protože předstoupit před patnáctileté „dospělé“ a zaujmout je chce velkou dávkou odvahy. Připravila jsem stručnou osnovu, aby rodiče věděli, k čemu se zhruba vyjádřit. Formu prezentace jsem nechala na nich. Někteří pouze mluvili, někteří měli zároveň prezentaci na interaktivní tabuli, někteří přinesli pracovní pomůcky, které ke své práci potřebují (např. geodeti).

Otázky k rodičovskému dni

1. Čím jste chtěl/a být, když vám bylo 15?
2. Jak jste si vybíral/a na konci základní školy další vzdělávání (kdo vám pomáhal, kritéria výběru)?
3. Jakou střední, příp. vysokou školu jste vystudoval/a?
4. Jaké je vaše povolání? (stručně charakterizovat)
5. „Děláte“ to, co jste vystudoval/a?
6. Přednosti vašeho povolání
7. Stinné stránky, nevýhody vašeho povolání
8. Požadavky na vaše povolání (zdravotní stav, speciální dovednosti, ...)

Čas na prezentaci byl v rozsahu 20–30 minut, poté měli žáci možnost se ptát na vše, co je k povolání zajímavé.

Ad C)

Rovněž setkání bývalých a současných žáků naší školy realizujeme druhým rokem a velmi se nám osvědčilo. Jde v podstatě o vrstevníky, hovoří velmi srozumitelným jazykem, říkají věci ze svého pohledu a své zkušenosti, nebojí se říct i kritické věci. My jako škola máme díky těmto setkáním velmi dobrou zpětnou vazbu, jak jsou naši žáci úspěšní, s čím eventuálně mají problém na střední škole, jak se adaptují apod. Na setkání chodí především ti, jimž se daří, mají pocit, že si vybrali správně, takže dokáží naše deváťáky i motivovat.

Výstupy

- a) orientace v nabídce středních škol v našem regionu
- b) orientace v pracovních činnostech jednotlivých povolání (díky rodičovským dnům)
- c) kritické posouzení individuálních schopností na základě konfrontace s vrstevníky (Zvládnou to, protože Péťa to taky zvládl... Ne, tolik technických předmětů s tímto zaměřením bych asi nechtěl...)
- d) výběr vhodného vzdělávání s přihlédnutím k získaným informacím z různých zdrojů

Dopady na žáky, učitele, případně další zapojené hráče

Vycházející žáci jsou ti, na něž jsou veškeré aktivity směřovány. Dopady tedy definují výše uvedené výstupy. Co se týká učitelů, aktivity velmi vítají, protože:

- **učitelé světa práce, občanské výchovy, příp. rodinné výchovy**, do jejichž hodin jsou aktivity B a C směřovány, nemusí představovat povolání, s nimiž nemají žádnou praktickou zkušenost, dozví se mnoho nových informací
- **třídní učitelé 9. ročníků** se účastní aktivity A, protože zde i oni získávají informace a povědomí o nabídce středních škol regionu a mohou pak být kromě výchovného poradce těmi, kdo umí poradit a pomoci

- **všichni učitelé dané školy, včetně vedení**, protože aktivita B spontánně přivádí rodiče do školy, v tomto případě dobrovolně, ochotně, je možnost poznat rodiče jinak než pouze při třídních schůzkách a řešeních nějakých kázeňských problémů. Aktivita C pak (jak už jsem výše zmínila) dává škole skvělou zpětnou vazbu o tom, jak jsou její žáci připraveni na studium na SŠ, co se jim daří, na co by bylo třeba se více zaměřit apod.

Další zapojení hráči – v tomto případě především rodiče a bývalí žáci – tyto aktivity rovněž vítají, stávají se tradicí. Všechny tři aktivity přispívají k tomu, že je škola vnímána jako otevřená, přátelská, spolupracující. Není nic lepšího, než když do školy chodí rádi nejen žáci, ale i rodiče, a rádi se do ní vracejí bývalí žáci.

Nástroje a techniky použité při realizaci

Neocenitelnou roli hrají v aktivitách B a C sociální sítě. Oslovila jsem takto jak rodiče, tak bývalé žáky. Rovněž zpětná vazba z obou aktivit byla zveřejněna na sociálních sítích, čímž se dostala do povědomí lidí sledujících naše facebookové i webové stránky a další rok už nebyl žádný problém se sháněním lidí. Aktivity nejsou nijak náročné na techniku, vše je o dobrém naplánování a organizaci. Ta je v rukách výchovného poradce pro 2. stupeň.

Plusy/minusy

Myslím, že to pozitivní již bylo zmíněno v bodech výše, co se týká minusů, žádné mě nenapadají.

Rizika a bariéry

Možným rizikem může být nezáměr některé ze stran, jež by se měly účastnit. V aktivitě A může jít o střední školy, které nemají potřebu vysílat své zástupce na jednotlivá setkání se základními školami. Nám se daří vzhledem k velkému počtu každoročně vycházejících žáků i dobrým vztahům s většinou středních škol v regionu. Posíláme jim totiž motivované a šikovné děti, které většinou bezproblémově studují a ještě školy reprezentují v nejrůznějších oblastech. Dovedu si představit, že menší škola, z níž vychází např. jen jedna třída deváťáků, může mít s tímto problémem. Těžko se najde 15 zástupců SŠ, kteří by přijeli pro 10 „koušků“ svoji školu prezentovat. Pak pro mě – jako ředitele velké školy – není problém této škole v rámci okresu Sokolov – nabídnout, ať se zúčastní našeho setkání. Někdo možná namítne, že se organizují výstavy SŠ ve všech okresech Karlovarského kraje. Ano, to je pravda, ale třeba na této výstavě nám chybí některé školy, o něž mají naši žáci zájem, zejména gymnázia. Ale zástupce sokolovského gymnázia vždy přijde na setkání s našimi žáky a rodiči. Průměrně se našeho setkání účastní 18 středních škol Karlovarského kraje.

V případě aktivit B a C je to totéž. Může být nezáměr ze strany „dalších hráčů“. V případě aktivity B by mohlo pomoci zavedení rodičovských dnů už od nižších tříd, klidně od 1. stupně. Přijít může jeden rodič, když proběhne kvalitní zpětná vazba, přidají se další. Totéž v aktivitě C. Vždycky se najde alespoň jeden úspěšný studující, v případě, že jich je víc, je dobré je „namíchat“. Pozvat ty, co jsou v prvním ročníku (tzn. mají za sebou necelý první půlrok), přidat 2. a 3. ročníky – ti jsou nejvíc v pohodě, začátek přežili, do maturity relativně daleko – a okořenit těmi, co mají maturitu „za pár“. Každý z nich přinese jinou přidanou hodnotu, má jinou zkušenost, mluví o něčem jiném. Zároveň – pokud jsou takto namícháni – dokážou velmi dobře zodpovědět dotazy vycházejících. A ti se většinou neptají na to, na co bych se třeba ptala já jako rodič. Zajímá je, jak se dá vyjít s vyučujícími, jaký je poměr kluků a holek v oboru, které předměty jsou nejtěžší, jestli se mají bát některých vyučujících, předmětů apod.

Jiná rizika a bariéry mě nenapadají. Aktivity jsou především o invenci výchovného poradce, případně jiného vyučujícího, pokud VP nefunguje, tak jak má. Žáci si velmi

dobře uvědomují, co všechno pro ně děláme, že jim v podstatě poskytujeme jakýsi nadstandard, že toto není ve všech školách běžné, a vědí, že to děláme proto, že nám na nich záleží. To, aby si správně vybrali obor a živil se v životě tím, co je baví a těší, je moje priorita v kariérovém poradenství.

2) Technika, nástroje, didaktická pomůcka

Po realizaci výše uvedeného kariérového trojúhelníku následuje poslední – velmi důležitý – nástroj kariérového poradenství v naší škole. Vycházejícím žákům a jejich rodičům nabízíme možnost testování v programu COMDI. Jedná se o modul A určený pro ZŠ. Z informací uvedených na webových stránkách cituji: *Program COMDI® modul A umožňuje získat a vyhodnotit informace o profesních zájmech žáka, jeho profesní orientaci, vědomostech v českém jazyce, matematice a všeobecných znalostech, schopnostech pro okruhy povolání. Program zmapuje důležité osobní vlastnosti žáka pro integraci ve společnosti a typ odolnosti žáka v zátěžových situacích. Součástí výstupu je nastavení předpokladů pro různá studijní zaměření a doporučení nejvhodnějších typů škol, studijních oborů.*

Produkt je vhodným doplňkem předmětu volba povolání a pomocníkem ve výchovném poradenství.

Produkt COMDI® umožňuje jak individuální, tak skupinové šetření. Obsluha programu je velmi jednoduchá. Doba trvání cca 2 vyučovací hodiny. Modul obsahuje cca 20 testů s obsahem více jak 600 otázek, ze kterých se získá celkový profil žáka. Veškerý diagnostický proces je automatizovaný. Výstupy každého žáka jsou před vytištěním kontrolovány a doplňovány odborným hodnotitelem – psychologem. Výstup je v grafické a tištěné podobě, doplněný podrobnou metodikou jednotlivých výstupů. Pro výchovné poradce a pedagogy je k dispozici e-learningové zaškolení, dle potřeby zajistíme prezenční školení.

Ve škole jsme začali testovat v roce 2008 v rámci projektu Správná volba oboru – začátek dobré kariéry. V rámci něj bylo testování bezplatné. Po skončení projektu jsme se ve vedení školy domluvili, že chceme v testování pokračovat. V současné době jsme jedinou školou v okrese Sokolov, která testování nabízí. Díky dlouholeté spolupráci s Republikovým centrem vzdělávání, které testování nabízí, jsme se dostali na velmi pěkné ceny. Testování jednoho žáka přijde na 150–200 Kč, záleží na počtu žáků. Individuální testování stojí zhruba 800 korun. Výsledek testu je výborným odrazovým můstkem pro pohovor s vycházejícím žákem, rodičem a výchovným poradcem. Tato interpretace trvá zhruba půl hodiny, v tomto čase seznamuji žáka a rodiče s výsledky testu a diskutujeme o tom, zda se doporučené obory shodují nebo neshodují s představami žáka, příp. rodiče.

Minusem zde může být finanční požadavek. Není problém u nás ve škole, ale mohl by být tam, kde je více dětí ze sociálně slabších rodin. Vše se dá ale při dobré vůli řešit. Testování rovněž klade zvýšené časové nároky na výchovného poradce (interpretace testů např. 60 dětí x 30 minut času = 1800 minut, tj. 30 hodin času většinou odpoledního, protože rodiče chodí do zaměstnání).

3) Odkazy

Více informací o testování v programu COMDI (bod 2) na: <https://www.comdi.cz/page/testy-pro-zaky-a-studenty>.

Ráda pracuji se stránkou národní soustava povolání – www.nsp.cz. Jsou zde charakteristiky téměř 2500 různých povolání, včetně pracovních činností, požadavků na kvalifikaci, kompetenčních požadavků, zátěží, rizik, mzdových rozpětí. Žákům pomohou v orientaci v povoláních, která neznají, případně ji doplní chybějící informace k jakémukoli povolání.

www.infoabsolvent.cz – zde pracujeme především s nabídkou středních škol mimo region Karlovarského kraje dle zájmu uchazeče.

Pracujeme také se stránkami úřadu práce – zde sledujeme, jaká je poptávka po zaměstnancích, v jakých profesích, co vše zaměstnavatel požaduje atd.

<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/kvk/kop/sokolov/vm>.

4) Osobní sdělení

Vzpomínám, jak jsem si v roce 1991 vybírala školu já. Nastal boom nových škol po revoluci, výchovný poradce na mé škole příliš nefungoval, předmět k volbě povolání byl spíše formální záležitost. Vybírala jsem s rodiči spíš intuitivně. Nedopadlo to až tak nejhůř, ale když si vzpomenu na tu bezradnost ve čtrnácti letech, tak vím, že čím více času budu žákům v rámci kariérového poradenství věnovat, tím spíše se vyhneme situaci, v níž jsem tehdy byla já.

8.3.2 Příklad dobré praxe

Ing. Svatava Misaková, Gymnázium a střední odborná škola Chodov

1) Případová studie – systematické schéma práce se žákem gymnázia

Problematikou kariérového poradenství jsem se začala zabývat zhruba před sedmi lety. V té době jsem dokončila kvalifikační studium pro výchovné poradce a kariérové poradenství bylo jeho součástí.

Začala jsem vykonávat funkci výchovné poradkyně na Gymnáziu v Chodově, kde působím do dnešního dne. Škola, na které vyučuji, je malá, dalo by se říci škola rodinného typu, a každoročně ji opouští zhruba dvacet až dvacet pět absolventů. Většina z našich absolventů pokračuje ve studiu na vysokých školách, zhruba dvacet procent volí ihned po složení maturitní zkoušky nástup do zaměstnání.

2) Technika, nástroje, didaktická pomůcka

Postupem času v průběhu několika let jsem si vytvořila schéma, kterým se řídím při své práci kariérového poradce:

- První informace o budoucím směřování maturantů získávám **na začátku třetího ročníku**, seznamuji se s jejich studijními výsledky a jejich budoucí profesní orientací (v této době si studenti volí semináře, které zpravidla bývají určující pro budoucí zaměření).
- **Na konci třetího ročníku** realizuji schůzku se studenty, na které je seznamuji s příbližným harmonogramem výběru a rozhodování se o budoucím vzdělávání. Předávám jim informace o tom, co vše by měli zvážit při výběru vysoké školy, na které budou studovat, jaké okolnosti jim mohou pomoci při rozhodování, na koho se mohou obrátit. Taktéž je seznamuji se statistikami, které se týkají trhu práce, uplatnitelnosti na trhu práce, výše platů v jednotlivých oborech.
- **Na začátku čtvrtého ročníku (září/říjen)** probíhá další schůzka se studenty, na které se věnujeme výběru oboru studia. Společně diskutujeme o hodnotách, které studenti

považují v životě za důležité, studenti odpovídají na otázky, které jim pomohou utřídit myšlenky, a zamyslí se nad tím, zda hodnoty, které preferují, korespondují s oborem, o který by měli zájem. Doporučuji studentům využít **online dotazníky** zaměřené na jejich silné stránky, kompetence a dovednosti (<http://www.testmojeplus.cz/>, <https://www.jobs.cz/>, <http://kompetence.rza.cz/www/index.php?id=11>).

- V této době také přichází čas na **individuální konzultace**, v kterých se věnuji žákům, kteří mají zájem společně se mnou nalézt vhodný obor studia, vhodnou a vyhovující vysokou školu. Probírám se studenty jejich schopnosti a dovednosti a procházíme studijní plány jednotlivých oborů, porovnáváme náročnost studia na jednotlivých fakultách a zjišťujeme všechny dostupné informace.
- Další schůzka se studenty **čtvrtého ročníku** probíhá obvykle v **listopadu/prosinci**. Seznamuji studenty s tím, podle jakých kritérií by si měli vybrat konkrétní fakultu, na které budou studovat. Důležité při rozhodování jsou podrobné informace o fakultě, jako je: šance na přijetí, kvalita výuky, město, ve kterém fakulta sídlí, přiměřená náročnost studia, šance, že dostudují, možnost zahraničních stáží, vybavení fakulty, ubytování atd. **Informace** mohou studenti získat na www.vysokeskoly.cz. V neposlední řadě je potřeba zvážit, jaké bude uplatnění v oboru, a situaci na trhu práce portal.mpsv.cz/sz/stat/trh, portal.mpsv.cz/sz/stat/abs.
- V **lednu** by studenti již měli mít konkrétní představu o oboru, kterému se budou věnovat, a o fakultě, na které budou studovat. Nyní je potřeba se zaměřit na informace o přijímacím řízení a přijímacích zkouškách a začít se na ně připravovat.
- Poslední společná schůzka se studenty obvykle probíhá v **únoru/březnu** a věnujeme se na ní vyplnění přihlášek na vysoké školy a jejich podání.

3) Tipy, triky, fígle

- Důležitou roli při výběru vysoké školy mají **Dny otevřených dveří**. Studenti mají možnost vše vidět na vlastní oči!
- Přínosným zdrojem informací jsou **bývalí absolventi**, kteří čas od času zavítají do rodného města a jsou ochotni mladším „spolužákům“ sdělit své zkušenosti a poznatky ze studia na konkrétních školách.

4) Odkazy

Nakonec několik rad a námětů, které se osvědčily při mé práci:

- Studenti mají možnost (a využívají ji) se zapojit do projektu **Na týden vysokoškolačkem**, www.cevroinstitut.cz.
- Pro studenty jsou důležité informace o **SNZ (národní srovnávací zkoušky)**, které organizuje SCIO, o možnosti využití těchto zkoušek při přijímacím řízení na některých vysokých školách, www.scio.cz/nsz.
- Cenným zdrojem informací pro budoucí vysokoškolačky jsou časopisy **Kam po maturitě** (<https://www.kampomaturite.cz/>) a **Jak na VŠ** (oficiální zpravodaj společnosti SCIO).
- Zajímavé pro studenty mohou být **MOOC kurzy**, které lze online absolvovat na prestižních světových univerzitách, a vyzkoušet si tak studium „nanečisto“, www.scio.cz/mooc.

5) Osobní sdělení

Celý proces kariérového poradenství je složitý a měl by zohlednit všechny faktory, které mohou ovlivnit a nasměrovat studenty tou nejlepší cestou. Dnešní doba plná informačních technologií poskytuje studentům přemíru informací, ve kterých je potřeba jim pomoci se zorientovat a správně se rozhodnout.

Není příliš složité stát se studentem vysoké školy, ale nejdůležitější a nejsložitější je studium dokončit a posléze pracovat v oboru, který bude naše studenty naplňovat a přinese jim šťastnou budoucnost.

Svým článkem bych chtěla inspirovat začínající kariérové poradce, kteří chtějí svým studentům pomoci při výběru budoucí cesty a zatím neví jak, stejně jako já před několika lety.

8.3.3 Příklad dobré praxe – první setkání s možností výběru budoucího povolání

Mgr. Miloslava Procházková, Základní škola Dukelských hrdinů Karlovy Vary

Cíl

Pokus o výběr povolání a zvolení vhodné střední školy

Popis

Na konci každého školního roku provádím s žáky osmých ročníků aktivitu Čím bych chtěl/a být?. Žáci mohou popsat nebo nakreslit představu o svém budoucím povolání. Jejich práce si uchovám a na začátku devátého ročníku se k nim společně vracíme. Každý rok se setkávám s případy, kdy je žák již pevně přesvědčen o svém povolání a přesně ví, jak jít za svým cílem. Mnohem častěji se však stává, že žáci nejsou rozhodnuti a nevědí, jakou školu si vybrat. Při aktivitě se žáci snaží ujasnit a vybrat vhodné podmínky pro budoucí povolání, a tak se rozhodnout pro vhodnou střední školu.

Aktivita (technika a nástroje)

Žáci mohou pracovat ve skupině nebo samostatně. Dostanou k dispozici karty (viz příloha) s různými faktory, které ovlivňují lidskou práci. Zvolila jsem pět základních faktorů: pracoviště/pracovní prostředí, pracovní prostředky, předmět práce, produkt práce a charakteristiku pracovních činností. Z druhé strany jsou uvedené základní příklady daného faktoru. Žáci mají další kartičky, na kterých jsou uvedeny příklady různých povolání, a určují, který faktor je pro dané povolání vhodný. Postupně pracujeme i s ostatními faktory lidské práce a vybraných povolání. S touto aktivitou lze pracovat i obráceně, kdy pro daná povolání přiřazují žáci vhodné faktory práce.

Výstupem této činnosti je seznámení žáků s různými faktory lidské práce a jejich přiřazení k danému povolání. Zároveň se tímto způsobem seznamují i s méně obvyklými profesemi.

Plusem této aktivity je pojmenování různých faktorů lidské práce a jejich vazby na daná povolání.

Minusem této činnosti je, že někteří žáci devátých ročníků velmi obtížně popisují různé profese, protože je neznají. Proto je nutné s těmito pojmy pracovat a žáky s nimi seznámit.

Riziko vidím v tom, že v mnoha případech jsou žáci ovlivněni svými rodiči. Někteří rodiče si velmi neradi přiznávají skutečné dovednosti a schopnosti svých dětí a nutí je studovat na škole, o kterou žáci nemají zájem.

Triky a figle

Při přiřazování vhodných faktorů k daným profesím je vhodné vybírat i nevšední a méně obvyklá povolání. Při vyhodnocení této aktivity se tak žáci seznamují s novými profesemi, které mohou některé žáky oslovit.

Odkazy

Při přípravě této aktivity se inspiřuji na webových portálech – Národní soustava povolání (www.nsp.cz), úřady práce (www.mpsv.cz), Atlas školství (www.atlasskolstvi.cz).

Osobní sdělení

Tato činnost mi zobrazí informovanost žáků o znalosti jednotlivých povolání a dále tak mohu pracovat na vhodném výběru střední školy. Samozřejmostí je i spolupráce s rodiči, kterým nabízím osobní konzultace a pomoc při volbě střední školy pro jejich dítě. Bohužel se setkávám i s jednostranným přístupem rodičů k budoucnosti svého dítěte, kdy je nutí ke studiu na škole, o kterou žák nemá zájem.

Příloha

Ukázka: Karty faktorů lidské práce

Ukázka: Kartičky s názvy povolání

PRACOVISTĚ

PRACOVNÍ PROSTŘEDÍ

STAVBA
KANCELÁŘ
SOUK
DÍLNA

LABORATOŘ
PŘÍRODA
PAMÁTKY
FILMOVÉ STUDIO

ORDINACE
ZOOLOGICKÁ ZHRADA
DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY
ŠKOLA
KUCHYNĚ
HOTEL
RESTAURACE
KADEŘNICKÝ SALON

KUCHAR

UKLÍZEČKA

LÉKAŘ

SERVÍRKA

TESAŘ

KAMERAMAN

STROJVEDOUCÍ

Příklad dobré praxe – Práce s žákem v rámci kariérového poradenství

PaedDr. Zuzana Onderová, ISŠTE Sokolov

Vybrat si povolání, které mě bude bavit i za 10–20 let a ještě se s ním dobře užívám? To by byl nelehký úkol i pro dospělého člověka. A před tuto volbu jsou postaveny děti v patnácti letech, bez našich životních zkušeností, úspěchů i nezdarů. Rodiče i výchovní poradci základních škol dělají mnohé, aby tuto volbu svým žákům ulehčili, ale konečné rozhodnutí, ať dobré, či špatné, je nakonec stejně jen na nich.

Kariérové poradenství na naší střední technicky zaměřené škole je cíleno na dvě hlavní oblasti. První jsou žáci základních škol, kteří se teprve snaží zorientovat v nabídce středního vzdělávání. Oč snazší je práce s motivovaným žákem, který ví, co ho v daném oboru čeká a je na to připraven! Co pro to můžeme udělat? Tradičně každým rokem pořádáme burzu středních škol. Pro nás je tato výstava prestižní záležitostí a snažíme se do její přípravy i do přípravy následujících dní otevřených dveří zapojit co nejvíce našich žáků. Jsou to právě oni, kdo „základkářům“ i rodičům dělají průvodce po škole. V odborných učebnách pak dostanou slovo učitelé, kteří také mohou zodpovědět složitější dotazy. V dotazníkovém šetření v prvních ročnících jsme zjistili, že výstava škol a DOD se podstatně podílely na výběru školy u mnoha žáků. Významný vliv pak mají také kamarádi. „Šel tam kámoš, tak jsem šel taky.“ Tento aspekt však mnohdy vede ke špatnému rozhodnutí. V budoucnu se pak žák může zbytečně dostat do kolotoče neúspěchů a problémů.

V rámci prezentace technických oborů se zúčastňujeme všech schůzek s rodiči na základních školách. Zde především rodiče zveme, aby se s dětmi přijeli do školy podívat, ať už na Den otevřených dveří, nebo na individuálně domluvenou prohlídku. Zastáváme názor, že každý by měl vidět, jak na něj nová škola bude působit a jestli se v ní bude cítit příjemně. S tím souvisí i naše průběžná snaha využívat projektů, které jsou založené na spolupráci základních a středních škol. Z těch již ukončených bych jmenovala např. Merkur nebo Podporu přírodovědeckého a technického vzdělávání v Karlovarském kraji. Je jim společná snaha o přiblížení technických oborů, jejich „odtajnění“ a hlavně zbavení strachu z přírodovědných předmětů. Žáci si mohli pod vedením učitelů odborného výcviku zkusit zapojit jednopólový vypínač, prodlužovací kabely nebo např. pájet plasty a vyrobit si vlastní jednoduchý výrobek.

Velmi podobný cíl má i současný projekt BMW Group Dětské technické univerzity Fakulty strojní v Sokolově. Je určena pro žáky 1. a 2. stupně základní školy. Jedná se o roční program, který zábavnou a hravou formou vtáhne děti do světa techniky. Měl by dát dětem příležitost, aby si samy vyzkoušely svoji manuální zručnost. Řada z nich nemusí mít chuť do teoreticky náročného maturitního studia, ale vyniká šikovností a praktickým úsudkem. I v dnešní době, kdy na trhu zoufale chybí kvalitní řemeslníci, jsou stále rodiče, kteří nutí své potomky do maturity za každou cenu. A to bez ohledu na možnosti, schopnosti a zájmy dítěte. A naopak jsou děti, kterým technika nebude říkat nic a vyberou si zcela jiný studijní obor.

Pokud do prvních ročníků budou přicházet žáci, kteří vědí, co je čeká ve škole i v zaměstnání, pak bude zbytečná i práce ve 2. oblasti kariérového poradenství. Tou je poradenství individuální a pracuje s dětmi, které po nástupu na střední školu zažívají rozčarování a zklamání ze špatně zvoleného oboru. Prvními signály jsou špatné známky, nechuť dítěte chodit do školy, nezájem o obor. Někdy je obtížné odlišit je od problémů s přechodem na střední školu, změnou stylu učení, neúspěchů v zařazení se do nového kolektivu třídy, špatné situace v rodině či osobních problémů. Kariérový poradce proto musí spolupracovat s rodiči i s dalšími pedagogy. Pokud se jedná o špatně zvolený obor, není poz-

dě jej po prvním ročníku, nebo ještě v jeho průběhu, změnit. K prohloubení zájmu a motivace našich žáků slouží exkurze do firem a veletrhy zaměstnavatelů. Každoročně ovšem máme i maturanty, kteří si po absolvování ryze technického oboru zvolí naprosto jinou vysokou školu. Není výjimkou studium jazyků nebo historie.

Práci se žáky 4. ročníků bych mohla označit jako 3. oblast kariérního poradenství a zmíním se zde o ní jen okrajově. Zde je cílem pomoci žákům získat přehled o možnostech pomaturitního vzdělávání, orientovat se na trhu práce a v konkrétních případech i pomoci jednotlivcům s výběrem nejvhodnější vysoké školy. Přístup žáků k informacím a k plánování své budoucnosti se velmi liší. Jsou žáci, kteří si sami iniciativně vyhledávají informace a navštěvují webové stránky vysokých škol, ale i tací, kteří se v lednu přijdou poradit. Jednou ze schopností, kterou se již při rozhodování o výběru střední školy snažíme děti naučit, je zodpovědnost za svůj život. Ta by se měla ve 4. ročníku právě v tomto případě zúročit.

- Výstup:

Aktivity zaměřené na seznámení žáků osmých a devátých tříd s konkrétními obory naší školy pomáhají nejen jim samotným v lepší orientaci v nabídce dalšího studia, ale mají přínos i pro naši školu a naše učitele. Tito žáci mají lepší představu o tom, co daný obor obnáší, co se v něm budou učit a jaký může být jejich další profesní život. Jsou více motivováni, více se snaží a jejich studijní výsledky jsou lepší.

- Nástroje a techniky využité při realizaci:

Výstavy středních škol, projekty zaměřené na spolupráci se základními školami, návštěvy žáků v dílnách naší školy, účast na schůzkách s rodiči na ZŠ.

- Plusy (silné stránky, proč ano) / mínusy (jak příště jinak, čeho se vyvarovat, na co si dát příště pozor):

Kladnou stránkou výstav středních škol a dní otevřených dveří je bezpochyby osobní návštěva školy a pro zájemce prohlídka učeben a dílen. To však předpokládá určitou zodpovědnost a zájem každého dítěte, které hromadně školu navštíví. Jsou žáci, kteří prostory pouze prolétnou a odnesou si jen minimum informací. Z tohoto hlediska je účinnější účast v projektech, které cíleně děti zapojí do připravených činností.

- Rizika a bariéry:

Někdy se setkáváme s malým zájmem ze strany rodičů. Podpora, pochopení, zájem – to jsou předpoklady pro správné zhodnocení možností a schopností dítěte, a tím i pro účinnou pomoc při rozhodování.

Za sebe, v čem vidím přínos těchto aktivit, co mi to dává, proč to dělám, proč tomu věřím: denně se setkávám s problémy, neúspěchy, potížemi a pochybnostmi našich žáků. Jejich příčiny jsou různé, ale jedna z nich je i nevhodný výběr studijního nebo učebního oboru. Chápu, jak je těžké v patnácti letech učinit tak významné rozhodnutí (i pro mne kdysi bylo) a jaké následky to může mít.

8.4 Příspěvky – téma podnikavost, kreativita, iniciativa

8.4.1 Výroční 10. veletrh fiktivních firem

Ing. Angelika Klímová, Střední škola živnostenská Sokolov



Ve velkém sále městského domu kultury rozbalili ve středu 28. 2. 2018 své stánky zástupci několika desítek firem. I když všechno vypadalo jako na skutečném veletrhu, firmy byly fiktivní. Konal se tu totiž 10. veletrh fiktivních firem, který pořádala Střední škola živnostenská Sokolov. Fiktivní firmy již podesáté v MDK Sokolov nabízely adrenalinové zážitky všeho druhu, foto studio, masáže, luxusní společenské šaty, zdravý životní styl, různé

druhy králíkáren, zájezdy do všech koutů světa, dobrou kávu, smoothie nebo třeba autotokolu. V rámci veletrhu se prezentovaly fiktivní firmy nejen z naší pořádající školy, ale přijeli i zástupci z Domažlic, Mariánských Lázní, Žatce, Mostu, Teplic, Chebu, Plzně a Dalovic. A opět tu byly i firmy ze slovenského města Šaľa. Jednou z nich byl WINNER'S SPORT, který nabízel adrenalinové zážitky, třeba bungee jumping, a druhou byla firma Smoothies a Fresh, s. r. o., zabývající se zdravým životním stylem a tomu odpovídajícím stravováním. V Sokolově strávili tři dny a asi pod vlivem svého podnikatelského zájmu se jim nejvíc líbila návštěva laser game, kam vyrazili spolu s žáky naší školy. Novinkou letošního ročníku byla účast jedné fiktivní firmy ze základní školy, a sice ze SŠ, ZŠ a MŠ Kraslice. Jednalo se o Divadelní společnost Batman – navrhovali kostýmy, plakáty i divadelní představení. Na veletrhu nechyběl ani doprovodný program v podobě zpěvu naší žákyně Zuzany Vovsové, tanečního vystoupení skupiny Glamour a módní přehlídky oborů kosmetička a kadeřník. V první části viděli návštěvníci trendy v dětských a dívčích účesech, ve druhé společenské účesy a líčení a ve třetí soutěžní účesy a líčení – úspěšné stylizace ze soutěží Mladý módní tvůrce Jihlava a Koruna kreativity – mezinárodní mistrovství 2018. Doprovodný program byl připraven pro návštěvníky ve všech prostorách MDK – mohli se nechat nalíčit a učesat od našich žáků oboru kosmetička a kadeřnice, viděli ukázky vítězné soutěžní tabule žáků oboru číšník – servírka, mohli nakouknout do cukrového baru, viděli ročníkové práce – dorty žáků oboru cukrář, různé druhy chlebů a pečiva od našich pekařů, práci truhlářů a mohli si sami zkusit vyrobit u aranžérů ozdobný špendlík – tzv. placku či nazdobit perníček pod dohledem cukrářů.



Nezaháleli ani učitelé odborných předmětů, kteří doprovázeli žáky z fiktivních firem na veletrhu. Pro ně byl připraven doprovodný program – workshop na téma Jak správně vytvořit prezentaci firmy v PowerPointu, kterou vedl p. Stanislav Černý. Dalším hostem workshopu byla Ing. Martina Weisssová, RIS3 manažerka pro Karlovarský kraj. Proběhl jako již každý rok rozhovor s podnikatelskou osobností Sokolova a letos to byla paní Milena Slabochová, která spousty let pracuje v oboru květinové aranže. Veletrh podpořil svojí osobní návštěvou pan starosta města Sokolov Bc. Jan Pícka spolu s místostarostkou Renatou Oulehlovou, starosta města Kynšperk Ing. Tomáš Svoboda, zástupci CEFIF, úřad práce, Karlovarská agentura rozvoje podnikání a mnoho dalších. Jelikož se jednalo o jubilejní 10. regionální veletrh, došlo i na křest kroniky veletrhu, která mapuje celou historii veletrhů. Celá akce byla zakončena slavnostním vyhlášením nejlepších firem v kategorii katalog, stánek, vizitka, slogan a elektronická prezentace. Akce proběhla za významné finanční podpory Karlovarského kraje, města Sokolov, Kynšperk, Sokolovské uhelné a mnoha dalších drobných firem.

Zlato na mezinárodním veletrhu fiktivních firem

8.4.2

Ing. Angelika Klímová, Střední škola živnostenská Sokolov

Již 24. Mezinárodní veletrh fiktivních firem v Praze je za námi a Střední škola živnostenská v Sokolově se opět dařilo. Na této významné mezinárodní akci v konkurenci 120 fiktivních firem ze 7 zemí Evropy škola obhájila 1. místo v kategorii nejlepší stánek veletrhu.

Mladí podnikatelé z fiktivní firmy Adriana Bártlová, Králíkárný ukázali, že se konkurence nebojí. A tak ke 2. místu o nejlepší podnikatelský záměr přidali ještě 1. místo za nejlepší stánek. Jako odměnu získali volný vstup na mezinárodní veletrh fiktivních firem v Praze v roce 2019 a 10 000 Kč na výjezd na zahraniční veletrh fiktivních firem.



8.4.3 Projektový den odborných předmětů

Ing. Andrea Kovardinská, Střední škola logistická Dalovice



Dne 13. března 2018 se na Střední škole logistické v Dalovicích konal PROJEKTOVÝ DEN ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ. Šlo o celoškolní projekt, kterého se zúčastnili všichni žáci a pedagogové školy. Akce byla zaměřena na rozvoj „podnikavých“ kompetencí – kritické myšlení, iniciativu, kreativitu, flexibilitu a finanční povědomí. Nesporně k tomuto dni patřilo i setkání s odborníky z praxe, protože prioritou akce byla propagace odborných předmětů – logistiky, dopravy, finančnictví a dalších – a propojenost výuky, tedy teoretických znalostí s praxí.

V rámci PROJEKTOVÉHO DNE prezentovali žáci spolužákům svoje aktivity z činnosti při odborné praxi a nové poznatky z exkurzí či různé projekty. Žákům se během pěti vyučovacích hodin představili podnikatelé a firmy spolupracující se školou při zajímavých přednáškách a prezentacích. Přivítali jsme zástupce firmy Autobusy Karlovy Vary i s naší bývalou absolventkou, dále firmu Dachser Hof a zástupce firmy Witte Automotive Nejdek, kteří žáky seznámili s tím, jak vzniká nová klika k autu, a to od samotného naplánování projektu až k jeho úspěšné realizaci. Pro žáky 4. ročníků byly připraveny zajímavé přednášky – možnost uplatnění studentů u Celní správy (již dříve jim byla představena možnost spolupráce s Policií ČR), představení možnosti dalšího studia na Vysoké škole ekonomické v Praze. Během PROJEKTOVÉHO DNE proběhla i propojenost na další akce TÝDNE MOZKU, kde žáci absolvovali workshopy Paměťové techniky, kde mohli zjistit, jak jsou na tom s pamětí a jak si ji mohou zlepšit. Další souběžnou akcí byl Celosvětový týden VZDĚLÁVÁNÍ O PENĚZÍCH A FINANČNÍ GRAMOTNOSTI. Globální téma tentokrát znělo: **Na penězích záleží.** Je důležité rozvíjet vědomosti a dovednosti v řízení peněz. Každý by měl mít *povědomí o penězích, jejich získávání a efektivním hospodaření s nimi.* **Během PROJEKTOVÉHO DNE se tedy rozvíjela i finanční gramotnost,** a to přednáškou na téma Daňová problematika, Kryptoměny a Prodejní dovednosti u finančních produktů. Dále se hrály ekonomické hry a žáci čtvrtých ročníků prezentovali maturitní práce např. na téma: Analýza běžných účtů, Analýza zdravotních pojišťoven, Finanční poradenství. Cílem bylo, aby byl každý schopen si vytvořit zdravé finanční návyky.



Logistické hrátky na zámku – Logistik junior ZŠ, Logistická burziáda

8.4.4

Ing. Andrea Kovardinská, Střední škola logistická Dalovice



V pondělí 4. 6. 2018 odstartoval další den rozvoje Podnikavosti na Střední škole logistické v Dalovicích, který byl zaměřen na rozvoj kompetencí k iniciativě, kreativitě a podnikavosti.

Dopoledne byl zahájen již 5. ročník soutěže Logistik Junior ZŠ, vycházející z již několikaleťte tradice pořádání soutěže pro žáky středních škol zaměřených na logistiku – Logistik Junior SŠ. Letošní rok se do soutěže zapojilo neuvěřitelných 16 družstev žáků osmých ročníků základních škol Karlovarského kraje. Žáci v 1. kole bojovali o vítězství na čtyřech stanovištích. Soutěžili například v zeměpisných znalostech, logických úlohách, finanční gramotnosti a matematických výpočtech. Čtyři nejúspěšnější družstva postoupila do finále, které mělo podobu soutěže Riskuj na rozvoj polytechnického vzdělávání. O první místo proběhl boj do poslední chvíle a vítězství si nakonec odnesla ZŠ Myslbekova Ostrov družstvo B, těsně 2. místo obsadila ZŠ Sokolov Švabinského družstvo B, 3. místo ZŠ Nejdek Karlovarská družstvo B. Všichni soutěžící získali diplom a dárky od sponzorů. Na vítěze čekala ještě úžasná odměna v podobě vyhlídkové jízdy limuzínou. Soutěž se vydařila a všem účastníkům se velmi líbila. Poděkování patří organizačnímu týmu soutěže –Ing. Bechiňskému, Ing. Brožíkové, Ing. Kovardinské a Ing. Procházkové za realizaci této akce. Poděkování za podporu patří i Karlovarskému kraji a dalším sponzorům. Souběžnou akcí bylo plánované setkání Ekoškol Karlovarského kraje. Žáci školního Ekotýmu si pro hosty připravili prohlídku školy s malým občerstvením. Následovala procházka zámeckým parkem spojená s plněním úkolů do připravených pracovních listů. Slunečné odpoledne na zámku rozzářily usměvavé tváře, prodejní stánky a mnoho dobrot za doprovodu živé hudby. To bylo vidět odpoledne u zámku v Dalovicích na 7. ročníku Logistické burziády. Zúčastnili se jí účastníci Logistik Juniora ZŠ, Ekotýmy z Karlovarského kraje, žáci školy, obyvatelé z Dalovic, rodiče i pedagogové. Žáci školy si připravili prodejní stánky a v široké prodejní nabídce bylo možné ochutnat mnoho pochutin od bramboráků po muffiny. K zakoupení byly i ručně vyráběné chňapky, tašky a mnoho dalších domácích produktů. Žáci soutěžili v prodejních dovednostech, komunikaci, v prodejní nabídce a o nejzajímavější stánek. Měli možnost využít znalostí ze školy v praxi.

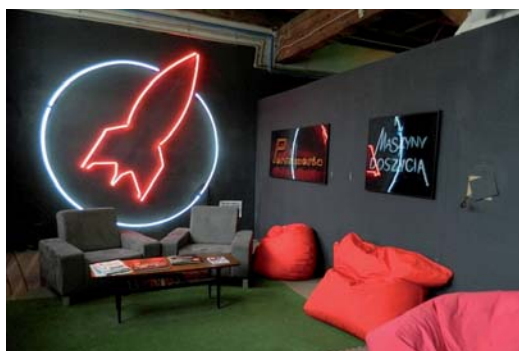


s plněním úkolů do připravených pracovních listů. Slunečné odpoledne na zámku rozzářily usměvavé tváře, prodejní stánky a mnoho dobrot za doprovodu živé hudby. To bylo vidět odpoledne u zámku v Dalovicích na 7. ročníku Logistické burziády. Zúčastnili se jí účastníci Logistik Juniora ZŠ, Ekotýmy z Karlovarského kraje, žáci školy, obyvatelé z Dalovic, rodiče i pedagogové. Žáci školy si připravili prodejní stánky a v široké prodejní nabídce bylo možné ochutnat mnoho pochutin od bramboráků po muffiny. K zakoupení byly i ručně vyráběné chňapky, tašky a mnoho dalších domácích produktů. Žáci soutěžili v prodejních dovednostech, komunikaci, v prodejní nabídce a o nejzajímavější stánek. Měli možnost využít znalostí ze školy v praxi.

8.4.5 Učitelé z Marsu

Nezávislá učitelská platforma, zdroj: www.ucitelezmarsu.cz

Učitelé z Marsu je učitelská platforma, která se snaží inovovat vzdělávání. Vyvíjí metodiku pro učitele ekonomických předmětů. Skupina učitelů si dala za cíl zahrnout do výuky ekonomiky aktuální témata, sdílet výukové materiály a předávat si zkušenosti. Tito učitelé chtějí v žácích vzbudit odpovědné jednání a citění, podnikavý způsob života, selský rozum, aktivní občanství a schopnost se o sebe v životě postarat.



Vyvinuli metodiku, kterou následně otestovali na několika obchodních akademiích. Testovali blokovou výuku, projektovou výuku, a to pomocí fenoménu kávy (každodenní téma, které studenti znají). Tématem byl marketingový mix (čtyři P – výrobek, cena, propagace, místo). Tímto přístupem došlo k novému zpracování marketingového mixu. Dokázali téma kávy propojit se zeměpisem, zbožiznalstvím. Ukázali stu-

dentům, že tyto předměty nelze vnímat izolovaně. Studenti vnímali, že se marketing musí věnovat i ekologii, že musejí umět dobře česky a formulovat texty. Učili se pracovat s grafickým programem a museli vše prezentovat. Dobře integrovali i angličtinu. Dále byli nuceni skupinově pracovat, vytvářet myšlenkové mapy či plánovat. Došlo i na divadlo.

Po skončení projektu byli studenti požádáni o hodnocení. Bála jsem se, že budou odpovídat „učili jsme se o kávě“, „učili jsme se o marketingovém mixu“, ale odpovídali „pochopil jsem, co je potřeba promyslet před uvedením produktu na trh“, „naučil jsem se plánovat kampaň“ a podobně. Studenti ale také zmiňovali, že by chtěli více blokové výuky či propojení s ostatními předměty. Byli spokojeni, po skončení projektu přicházeli i studenti z ostatních tříd, že chtějí, abychom příští rok zapojili i je. Věřím, že jsme se rozhodli správně.

Motivace žáků designérského oboru GRAFICKÝ DESIGN

8.4.6

Lucie Garreis, Střední uměleckoprůmyslová škola keramická a sklářská Karlovy Vary

„Kreativní“ jsem od dětství, od svých 7 let, kdy jsem začala docházet na základní výtvarnou školu, kde jsem si osvojovala techniky malby, kresby, ale i klasické grafické techniky jako suchá jehla či linoryt. Po ZŠ jsem absolvovala obor Propagační výtvarnictví na Střední průmyslové škole keramické a dále jsem pokračovala studiem na Vyšší odborné škole grafického designu v Praze. Dalším směrem, kterým jsem se ubírala, byla multimediální tvorba – studium tříletého oboru Multimedia na Cambridge University v Sydney.

Působila jsem jako designérka a artdirektorka v sydneyjských a pražských reklamních agenturách a studiích, měla jsem možnost pracovat pro prestižní klienty. Po návratu do rodných Karlových Varů se mi naskytla možnost vyučovat **GRAFICKÝ DESIGN na Střední uměleckoprůmyslové škole**. Nabídku jsem přijala jako velkou výzvu pro sebe samu. Uvědomuji si, že osobní příklad učitele a vliv jeho osobnosti jsou nenahraditelné. Snažím se přistupovat ke své profesi velmi zodpovědně. Ráda bych u studentů probudila zájem o obor, motivovala je, vedla je a ve čtvrtém ročníku je odevzdala plně připravené pro práci či studium na vysoké škole v oboru grafický design.

V loňském roce jsem vystudovala pedagogické minimum. Tyto znalosti mi, jak doufám, pomohou v mém pedagogickém působení i v situacích výchovných a psychologických. Práce s žáky mě baví, mám radost z jejich rozvoje a úspěchů. Vyučuji třetím rokem a musím říci, že být dobrým učitelem není lehký úkol, není to povolání pro každého.

„Přála bych si, aby studenti chodili do školy rádi, motivováni, s jasným cílem a vidinou kariérního smyslu, potenciálu, v oboru, v který studují. Mým cílem je předávat to nejlepší a nejobornější, co ve mně je, další generaci.“

Ve svém příspěvku popisuji „svůj průzkum profesní motivace žáků se zaměřením na umělecký obor – grafický design“. Zaměřovala jsem se na problematiku motivace žáků ke své zvolené profesi a oboru, jež studují – **grafický design**. Někteří žáci, které jsem začala učit před dvěma lety, se nacházeli ve stavu apatie k oboru. Zjišťovala jsem, proč tomu tak je. Pozorovala jsem je v průběhu odborné výuky a snažila se zjistit aspekty, které vedou ke zlepšení motivace žáků k oboru.

Problematikou motivace se zabývám nejen jako pedagog odborných předmětů, ale zároveň již druhým rokem se aktivně účastním platformy v oblasti podpory podnikavosti, kreativity a iniciativy k projektu IKAP 1 v Karlovarském kraji. Jsem odborným řešitelem na projektu týmu žáků, kteří se zapojují do projektů „podnikavosti“, kde se také zabýváme motivací žáků k vlastnímu rozvoji a profesní motivaci.

Na Střední uměleckoprůmyslové škole vyučuji třetím rokem. Nastoupila jsem v září 2017 jako učitelka praktických předmětů pro obor grafický design. Tento obor se na škole vyučuje od roku 1994, kdy doplnil tradiční výtvarné obory v oblasti výtvarného zpracování keramiky – modelářství porcelánu a zdobení porcelánu. Některé předměty (jako např. počítačovou grafiku) vyučuji také u keramiků, dostávám se tedy do kontaktu i s žáky jiných oborů.

Motivace je podstatným činitelem, který má vliv na úspěch žáků ve škole i v životě. Ať už je činitelem pro motivaci žáků učit se vnější nebo vnitřní důvod. Důvody mohou být velmi různorodé – pro někoho je to potřeba seberealizace, jiný žák chce vyhovět požadavkům svých rodičů, někdo zapadnout do kolektivu stejně talentovaných spolužáků. Mít důvod je ale podstata. Bohužel, ne všichni jsou motivováni vnitřními činiteli, pak je důležitá v rámci výchovně-vzdělávacího procesu role učitele. Často samozřejmě můžeme odhalit hlubší problémy, které práci s žákem stěžují.

Motivaci, jako hlavní hybnou sílu všeho, vnímám jako jeden z nejdůležitějších faktorů úspěšného zvládnutí oboru a studia. U designu jde ruku v ruce s talentem a je podporováno výtvarným citěním. Tvořivost, kreativitu, radost z dobře vykonané práce vyhodnocuji jako podpůrné impulzy pro motivaci k studiu žáků uměleckých oborů.

Grafický design přišel do Karlových Varů před lety jako úplně nový obor, kdy jej na SUPŠ (rok 1995, Střední průmyslová škola keramická) začali vyučovat učitelé Jan Pelc a doc. ak. mal. František Steker (dnes vedoucí ateliéru Vizuální komunikace na Univerzitě Ladislava Sutnara v Plzni). Sama jsem absolvent tohoto mladého oboru jako druhý maturitní ročník (r. 2000), tehdy ještě pod názvem propagační výtvarnictví. Dále jsem se v oboru vzdělávala dalších pár let na škole a samozřejmě až doposud v praxi.

Grafický design je stále pojem, který ne každý dokáže interpretovat, pro výtvarníka by měl být design platformou pro svobodnou, objevnou, kreativní, tvůrčí práci v oblasti grafického designu. Žáci by měli pochopit jazyk vizuální komunikace a naučit se s ním pracovat, komunikovat, a to na jisté estetické úrovni.

Jde o studium kreativního oboru, proto by výstupy žáků měly být kreativní. Kromě talentu a výtvarného nadání, které zaručují přijímací zkoušky na tento obor, by měl žák mít nadšení a zájem – tedy motivaci se v oboru vzdělávat a prohlubovat své dovednosti. Motivačním faktorem je v tomto případě viditelně kvalitní práce a možnosti pracovního uplatnění v oboru nebo oborech tomu blízkých – fotografie, ilustrace, nakladatelství, vydavatelství, tiskárny apod.

Snažím se své odborné a výtvarné zkušenosti předávat svým žákům, a tak dokázat jejich tvůrčí ambice dále rozšiřovat. Toto si kladu za hlavní cíl jako pedagog odborného předmětu, stejně tak jako potřebnou motivaci. Osvětlit žákům důležitost oboru a podstatu designu v jejich životě i na profesním poli grafického designu.

Uvědomuji si, že osobní příklad učitele odborného předmětu, vliv jeho osobnosti, jeho dovednosti, znalosti a odbornost jsou nenahraditelné. Působení učitele má často formativní, dalekosáhlý, dlouhodobý a sugestivní dopad na vývoj osobnosti, chování žáků.

Přistupuji tedy ke své profesi velmi zodpovědně. U studentů bych ráda prohloubila zájem o obor. Motivovala je, vedla je a ve čtvrtém ročníku je odevzdala plně připravené pro práci či studium na vysoké škole v oboru grafický design.

Pozorování žáků, které jsem v rámci své závěrečné práce prováděla, bylo podněcováno vlastní vnitřní motivací se touto problematikou zabývat, najít způsob, jak u svých žáků docílit:

- pochopení oboru
- samostatnosti, tvůrčího potenciálu
- schopnosti pracovat v týmu
- kladení si problematizujících otázek, např. jakou roli, vzhledem k místu a času, jež prožíváme, může dnes grafický design sehrát
- citlivosti a odpovědnosti pro místo a lidi, se kterými žijí a kteří budou jednou s jejich tvorbou konfrontováni. Jejich sebevědomí musí být posilováno ruku v ruce se schopností kritické sebereflexe. Což má spojitost s obhájením své práce a jednáním s potenciálními klienty.

KULTURNÍ AKCE

**„INSPIROVAL JSEM SE V KRESLENÝCH FILMECH“
ŘÍKÁ VOJTECH KŘESINA, AUTOR VÍTĚZNÉHO GRAFICKÉHO
NÁVRHU PRO FESTIVAL OTY HOFMANA**

Jedenapadesátý ročník Dětského filmového a televizního festivalu Oty Hofmana bude letos ve znamení sportu. Za tímto účelem vyhlásil organizátor akce, Dům kultury Ostrov, soutěž na zpracování kompletního grafického návrhu akce. Z osmi náčtených nakonec zvítězil Karlovák Vojtěch Křesina, který nám svou práci více přiblíží v následujícím rozhovoru.

Co vás inspirovalo udělat námět, jaký jste vytvořil?
Inspiroval jsem se v kreslených filmech a pohádkách pro děti. Nejvíce mě inspirovaly filmy pro děti a téma letošního ročníku „Žijeme sportem“. Po spoustě návrhů mě napadl kreslený panáček, který má místo hlavy kameru a hraje si s míčem. Chci se dostat do toho, aby byl námět hravý, jednoduchý a čistý. Použil jsem veselé barvy pro motiv kamery s míčem, která se dobře doplňuje s barvou textu použitého na plakátu a společně vytváří kompozici.

Navštívili jste někdy festival? Co se vám líbilo?
Na festivalu Oty Hofmana jsem dosud nebyl, ale tento ročník si rozhodně nenechám ujít.

Chcete se dále věnovat grafice i po skončení školy?
Učí se se chci grafice věnovat nadále. Chci pokračovat ve studiu na Vyšší odborné škole grafické v Praze. Grafika mě baví a chci být se po studiu grafikou i nadále žít, ale už budu dělat cokoli, tak bude mým koníčkem. Děkuji za rozhovor, Zdeněk Hnízdil

51. dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana

**„žijeme sportem“
v Ostrově 4. - 11. 10. 2019**

Při jaké příležitosti jste se ujal tvorby grafiky na 51. festival Oty Hofmana?
Jedenapadesátý festival Oty Hofmana bylo téma má klauzurní práce. To je souhrnná práce, která musí být splněna pro postup do dalšího ročníku. Je na ni vyhrazen určitý čas a obhajuje se před komisí. Chodím do čtvrtého ročníku Střední uměleckopříměstské školy v Karlových Varech a můj návrh z osmi dalších byl vybrán pro letošní ročník festivalu.

Jedná se o celou grafiku (web, banner, pozvánky atd.) nebo jen o hlavní plakáty?
Jedná se o kompletní grafiku, tedy plakát, vstupenky, programy, banner na web, festival pass, trička, plakáty atd.

18 Ostrovský měsíčník | ČERVEN 2019

Stránka z měsíčníku – Ostrovský měsíčník 06/2019

Žák 4. ročníku vyhrál v rámci klauzur konkurzu na vizuál pro Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana – jeho práce byla vidět po celém Ostrově nad Ohří, v médiích, jako jsou noviny a měsíčníky, ale hlavně měl možnost pracovat na reálné zakázce. Toto je pro žáky velký motivační faktor.

V rámci školy pracuji se žáky na projektech, které naše studenty mají motivovat pro jejich osobní rozvoj a přispět znalostmi a zkušenostmi do celkového vzdělávání v oboru grafický design. Projekty zaměřuji na:

- rozvoj týmové práce
- soutěže v oboru – motivace
- školní projekty
- workshopy
- exkurze
- praxe.



Co jsem pozorovala u svých žáků v rámci toho, abych mohla sepsat tyto poznatky o motivaci

Pozorování, které probíhalo celý školní rok, jsem zaměřila na své žáky, které učím v dlouhých vícehodinových blocích odborných předmětů. Pozorování bylo cílevědomé, soustavné a plánové. Vnímala jsem a zaznamenávala si souvislosti, události a skutečnosti, které byly předmětem pozorování. Cíleně jsem do výuky přinášela podněty a motivační faktory, o kterých se rozeptáš. Pozorovala jsem reakce a důsledky těchto podnětů. Pomocí individuálních rozhovorů jsem zjišťovala, proč jsou žáci pasivní. Motivovala je v průběhu odborné výuky, cílem bylo zjistit aspekty, které vedou ke zlepšení motivace žáků k oboru, a jejich celkový přístup k praktické výuce.

MOTIVACE

„Z psychologického hlediska je pojem motivace chápán jako duševní proces související se zvýšením, popřípadě s poklesem aktivity. Projevuje se napětím, neklidem a činností směřující k vyrovnání porušené rovnováhy organismu. V zaměření motivace se uplatňuje osobnost jedince, jeho hierarchie hodnot i dosavadní zkušenosti, schopnosti i dovednosti. Podstatou procesu motivace je zaměření a aktivace jedince, což bývá vyjadřováno v termínech pudy, potřeby, zájmy, ideály apod.“ (Gošová, 2016)

Pod pojmem motivace si tedy můžeme například představit nějakou hybnou sílu. Sílu, co nás vede kupředu k našemu vytyčenému cíli. Můžeme ji také popsat, pocítovat ji jako naši vnitřní energii, která je přímo vázána na naši osobnost a potřeby, které je nutné zohlednit, abychom dosáhli vlastního vnitřního uspokojení. Pokud cíle dosáhneme, uspokojíme tím své potřeby.

Doležalová (2008) popisuje motivaci jako děj vzniklý na podkladě motivů a stimulů, přičemž motiv je pohnutka povzbuzující určité jednání a stimul je prémie, která nás pobízí vytrvat. Motivace je jiskrou v těle jedince, která ho žene vpřed.

Hovoříme-li o motivaci, je důležité neopomenout zamyslet se nad velmi silným atributem ve výkonové motivaci, a to je neúspěch. Neúspěch se projevuje jako strach, a pokud jej žák zažil, obává se tohoto prožitku. Nechce jej znovu zažít. Aby se naplnila potřeba ctižádostivosti, která je pro motivaci důležitá, naopak je důležité, aby každý žák zažil pocit úspěchu, a tím byl naplněn jeden z důležitých aspektů, které vedou k dosažení cíle – zlepšení motivace žáků k oboru.

Řekněme, že profesní motivace je potřeba, která vede k dosažení předem vytyčeného cíle v oboru, který žák studuje. Bez této potřebné motivace by se žák nepohnul z místa. Ještě je potřeba zmínit, jak důležité je přestoupit práh strachu z nezdaru. Při vytyčení jakéhokoli cíle je podstatné kromě toho být dostatečně motivován k tomu, aby cíle bylo dosaženo, a zároveň se zbavit případného strachu z obtížností, z komplikací, které mohou nastat po cestě k cíli, ať je jakýkoliv. V podstatě můžeme říci, že pro dosažení cíle je potřeba vystoupit ze své komfortní zóny a vydat se novým směrem, mít chuť překonávat překážky a učit se novým věcem. Přičemž motivace je faktorem, který jedince vede a který dokáže být hybnou silou k překonání všech strachů.

VLIV RODINY

Nelze opomenout, že důležitým faktorem je také rodina. Rodina ovlivňuje žáka při výběru budoucího povolání. Ovlivňuje nás po celé dětství, kdy rodič je vzorem a předává nám zkušenosti, hodnoty a postoje. Prostředí, zázemí rodiny, komunikace mezi rodičem i dítětem, zaměstnání našich rodičů, ale i prarodičů. Celkový styl výchovy zanechává v každém z nás stopy, které nás ovlivňují. Působí na naši osobnost a mají vliv na naše budoucí rozhodování. Dospívající jsou ovlivňováni zkušenostmi rodičů. Roli hraje i to, jak rodiče své děti znají, jak jim rozumí, jak s nimi hovoří, jak hodnotí jejich zájmy a jak je v nich podporují. Rodiče by měli společně s dětmi promýšlet alternativy plánů a vytvářet jejich cíle společně. V neposlední řadě své děti pochopit a podporovat je. Bohužel, je také mnoho disfunkčních rodin, kdy jsou pak děti často i vážným způsobem narušeny ve vývoji. U těchto žáků je pak těžší motivace a podpora k seberealizaci. Stejně tak může být problematické, pokud rodiče do svých dětí vkládají své neuskutečněné ambice.

VLIV VRSTEVNICKÉ SKUPINY

Pro žáka je období dospívání – období, kdy chodí na střední školu – obdobím hledání vlastního „Já“, které je spojeno také s hledáním volby budoucího povolání či výběru oboru svého působení. Pro dospívajícího žáka má mnohdy větší význam vrstevnická skupina se stejnými zájmy, názory a problémy, jaké má on sám, nežli názor vlastních rodičů.

Vrstevníková skupina je v tomto období dokonce nejdůležitějším zdrojem emoční a sociální podpory. Žák může být velmi často ovlivněn tím, co jeho kamarádi dělají, jak se chovají, jaké mají názory, jak se učí, stylem chování atd.

PROFESNÍ MOTIVACE

Absolventi našeho čtyřletého oboru grafický design by měli být připraveni do praxe v oboru vizuální komunikace, propagace a reklamy, nebo mohou také najít uplatnění v postprodukci, nakladatelstvích a vydavatelstvích různých periodik. Tyto činnosti by po ukončení střední školy mohl absolvent vykonávat buď samostatně, nebo v grafických studiích, reklamních agenturách, v redakcích, polygrafických firmách či PR oddělení firem a institucí.

Absolvent může samozřejmě také pokračovat studiem na některé z vysokých škol, a tím rozvíjet svůj talent a potenciál. Důležité je, aby žák měl vytyčený cíl, kam chce dojít a v jakém odvětví oboru se chce uplatnit. Pro učitele odborného předmětu je důležité umět žákovi jeho spektrum možností nabídnout, představit mu možnosti, které jednotlivá odvětví nabízejí, a pomoci mu najít cestu k cíli. Tak aby si zvolil správně, a dosáhl tak vnitřního uspokojení – seberealizace. Učitel odborného výcviku by měl být schopen ukázat žákovi aspekty, které ho povedou k motivaci uplatnění sebe sama v tomto oboru. Považuji tedy roli a přístup odborného učitele za jeden z hlavních podnětů k dosažení motivace žáků ke studiu oboru.

JAK ŽÁKY MOTIVOVAT

Z pohledu naplňování základních potřeb žáků s ohledem na obor jsem ve svém pozorování nejvíce cílila na potřeby perspektivy – tedy potřebu mít osobní cíl a jít si za ním –, kdy motivuji zájem žáků stanovit si, čeho chce dosáhnout a čemu dává přednost; tak aby se nenechal ovlivňovat zvnějšku, např. od učitelů, spolužáků ani od rodičů. Jeho motivace by měla být vnitřní.

Jak jsem zkoumala motivaci u svých žáků

Bylo třeba pečlivě volit žáky, kteří budou pozorováni. Existují dvě základní strategie výběru vzorku – záměrné (nenáhodné) a pravděpodobnostní (náhodné). Zvolila jsem strategii záměrného výběru. Vybraný kolektiv žáků, se kterými jsem doposud strávila nejvíce času a čekal mě s nimi i celý další školní rok. Měla jsem tedy dostatek možností k pozorování. Do užšího vzorku, kde popisuji dvě případové studie, jsou vybráni dva žáci, kteří jsou ještě více specifictví a jejich případy zcela výjimečné. Náhorně popisují práci s těmito žáky, tak aby byl naplněn cíl mé práce – „přechod od apatie k zájmu“, motivace žáka k oboru. Při pozorování žáků jsem se snažila vnášet do výuky motivační podněty: maximálně přibližovat možnosti, které jim studium uměleckého oboru, konkrétně grafiky, naskýtá a jakými cestami se mohou vydat. Organizovala jsem exkurze na specializovaná pracoviště, individuálně přistupovala k jejich rozdílným potenciálům – podporovala individualitu každého z nich a jeho talent. Více jsem začleňovala do výuky praktické dovednosti, které jsme hned aplikovali prakticky, ukazovala jsem jim reálnou a smysluplnou cestu pracovních postupů. Žákům bylo umožněno pracovat na reálných zakázkách, kdy jejich práce byla realizována (logo GeoEx, Zimní olympiáda mládeže, Dětský filmový festival Oty Hofmana v Ostrově, celorepublikové a jiné soutěže apod.).



Zažít úspěch – co víc si může každý přát, snažím se žákům najít takové soutěže, ve kterých mají šanci zazářit. Zde – komiksová soutěž pro ADRA – předávání cen v centru OSN v Praze. Velký úspěch našich žáků – celkem 5 ocenění v různých kategoriích.

Učitel odborných předmětů má možnost během výuky své žáky poznat – odhadnout jejich silné stránky, ale i ty slabé, měl by se snažit se žáky individuálně pracovat. Motivovat je k úspěšným výstupům jejich praktického úkolu, podporovat je v tomto odvětví, které je jim blízké a které nejlépe ovládají – což je pak většinou zárukou toho, že je to baví.

Jak již zmiňuji, cílem pozorování byli žáci čtvrtého ročníku. Kolektiv této třídy je velmi osobnostně pestrý. Každý v kolektivu je více nadaný pro jiné odvětví oboru grafický design. Každý je specifická osobnost. V podstatě by se dala udělat případová studie na všechny žáky této třídy, byly by to velmi zajímavé a podnětné studie.

Výsledkem mého pozorování bylo najít cestu k tomu, co žáky baví. Úspěch je zaručen. Vnitřní motivace je pak opravdu silná – to, co žáka baví, většinou dělá rád a s nadšením. Což se odráží i ve výsledku jeho práce. Ta je pak zdařilá a žáci sami jsou tak spokojeni sami se sebou a s prací, kterou vykonali. Zažijí tak pocit úspěchu, což je základem veškeré motivace. Aby žáci byli motivováni – nesmí mít strach. Učitel by měl vysvětlit vše podrobně, aby tomu žáci rozuměli a neměli obavy z nepochopení tématu, nejistotu v tom, co mají dělat a co se po nich chce. Aby se nebáli neúspěchu, ještě dříve než na úkolu začnou pracovat. Žák odhodlaný k tvorbě by měl být ujištěn, že se může vždy znovu zeptat na technické i odborné věci, které mu budou v případě potřeby znovu vysvětleny a ukázány. Důvěra – žák, učitel – získat si u žáků důvěru, přesvědčit je o svých odborných kvalitách a dokázat je pro práci zapálit a motivovat je velká výzva. Měla by to být podmínka dobrého učitele nejen uměleckých oborů.

Shrnu-li poznatky, z pozorování, poté co jsem do výuky vkládala individuální podněty jednotlivým žákům a pozorovala reakce, vyplývá, že pro **motivaci žáků uměleckého oboru** fungují v podstatě tyto postupy:

- osobní přístup k žákům
- odhalení individuálních dovedností a schopností a podpora je rozvíjet
- podpora jejich kreativity a osobní tvořivosti
- odstranění strachu – objasnění a dostatečné vysvětlení postupu práce a praktických věcí (tedy zvolit správný postup, formu nebo i celý koncept daného úkolu, vše díky získaným zkušenostem z předešlých projektů či úkolů nebo příkladů z praxe)
- exkurze a předávání praktických rad a příkladů z praxe – o profesních zkušenostech (přednášky a workshopy zajímavých lidí z oboru)
- získání důvěry
- soutěže, projekty, zakázky pro žáky (motivace díky práci na skutečných projektech – zakázkách – získání prestiže, ocenění, finanční odměny)



Jsem ráda, že bývalí absolventi naší školy, dnes úspěšní studenti VŠ, jsou ochotni dělat pro žáky naší školy kreativní workshopy zaměřené na grafický design, typografii apod. Velký dík těmto mladým lidem, kteří dokáží naše žáky opravdu hodně motivovat, jsou jim generačně blíž a jsou pro žáky inspirací, kam se mohou posunout, kam se z naší školy dostali oni, mohli by také.



Docílit, aby žák optimálně realizoval své nadání a využil své vlohy, musí být v souladu se souhrou většího počtu činitelů. To také utváří jeho osobnost. Člověk je formován na základě biologických, přírodních a sociálních vlivů podle toho, jak na něj působí. Tedy kromě školy, spolužáků je to také prostředí, kde žije, a rodina.

Ve svém pozorování jsem se věnovala dvěma žákům podrobněji. Zároveň jsem zde použila poznatky, které jsem zachytila i u ostatních žáků čtvrtého ročníku. Toto pozorování probíhalo celý školní rok. Čerpám i ze zkušeností z roku předchozího. V době průběhu pozorování měli žáci před sebou navíc rozhodnutí ohledně své budoucnosti, kdy se rozhodovali, zda jít dále studovat vysokou školu, nebo jít do zaměstnání.

Z tohoto hlediska k úspěšné motivaci žáků a orientaci v oboru je potřeba vést žáky k dosažení těchto požadovaných kompetencí:

- motivace žáka k aktivnímu postoji k práci a vlastní profesní kariéře
- motivace k dalšímu sebevzdělávání jakožto podmínce úspěšného profesního postavení
- schopnost vlastní prezentace při jednání s potenciálním zaměstnavatelem
- dovednost efektivně vyhledávat informace o možnostech dalšího vzdělávání, pracovních nabídkách a profesních příležitostech

K rozvoji těchto kompetencí u žáků, kromě již zmíněné výuky, navštívených exkurzí a prezentací přispívá celá řada dalších aktivit, ke kterým jsou žáci vedeni. Jsou to zejména:

- žákovské výstavy a workshopy v různých galeriích a kulturních centrech a akcích
- publikační prezentace v tisku, odborných časopisech
- spolupráce školy s různými firmami a institucemi na tvorbě jejich prezentačních materiálů
- aktivní účast na uměleckých festivalech
- účast na studentských soutěžích designu



Tradičně každý rok se žáci 3. ročníku pořádáme výstavu jejich prací, také velmi důležitý moment, kdy se žáci nejen učí jak si zrealizovat výstavu – vernisáž, ale mohou prezentovat svou práci široké veřejnosti.

Uzavírám svůj příspěvek citací z knihy Kristena Benta Madsena *Teorie motivace*:

... Aristoteles a jiní antičtí filosofové popisovali „žádostivost a pudy“, tedy jinými slovy motivy, jako jednu z „duševních sil“. Filosofické učení hedonismus tvrdí, že člověk vždy jedná tak, aby dosáhl libosti a vyhnul se nelibosti.

8.4.7 Další odkazy pro inspiraci

www.muzespodnikat.cz

www.soutezapodnikej.cz

www.podnikavaskola.cz

www.podnikavost.cz

www.zelenapodnikani.cz

www.ekonomickaolympiada.cz

www.rozpocitaisito.cz

www.asociace-oa.cz

Příspěvky – ostatní témata

8.5

Odborný příspěvek – Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, skupinová práce

8.5.1

Bc. Rudolf Tippan, odborný řešitel, Khamoro, o. p. s.

1. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Cílem článku je seznámit pedagogické pracovníky s nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež a se základní metodou sociální práce, práce se skupinou.

Nízkoprahové = děti nepotřebují občanský průkaz nebo peníze, služby jsou poskytovány zdarma a mohou být poskytovány anonymně.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou sociální službou sociální prevence podle zákona č. 108/2006 sb., o sociálních službách. Tato zařízení poskytují dětem a mladým lidem sociální služby ambulantní a také terénní formou. Cílovou skupinou jsou děti a mladí lidé od 6 do 26 let, ohrožení sociálním vyloučením a sociálně patologickými jevy. „Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.“ Služba nízkoprahové zařízení poskytuje tyto činnosti:

- výchovné, vzdělávací, aktivizační
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
- sociálně terapeutické činnosti
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí (zákon č. 108/2006 sb., o sociálních službách, § 62)

Naší osobní zkušeností jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež v Sokolově, v klubu v autě a v Chodově u Karlových Varů, kde jsem dohromady 6,5 roku pracoval jako sociální pracovník. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (dále jen NZDM) se v Sokolově nachází v Nádražní ulici č. p. 189, v těsném sousedství s ulicí U Divadla, je tudíž situováno do problematické lokality města. Cílovou skupinou tohoto zařízení jsou děti od 11 do 26 let. Toto zařízení pracuje od srpna 2014 dosud. NZDM se nazývá Refresh, ale děti mu od samého začátku říkají PŮDA. Jeho provozovatelem je NNO KOTEC, o. p. s. Táž organizace provozuje i další NZDM v Sokolově s názvem Michal, které se nachází na sídlišti Michal v ulici Marie Majerové č. p. 1763 a je určené dětem od 7 do 10 let. Součástí těchto zařízení je rovněž „klub v autě“. Jedná se o pekařskou dodávku, která je v zadním nákladovém prostoru přestavěna na klub. Tento klub v autě dojíždí do sociálně vyloučených lokalit v okresech Cheb a Sokolov. V tomto klubu mohou děti trávit volný čas, a to buď: sportovními aktivitami (klub je vybaven sportovními pomůckami), nebo výtvarnými aktivitami a v neposlední řadě se v něm děti mohou připravovat na vyučování. V tomto pojízdném klubu máme zkušenost téměř 3 let práce a spatřujeme v ní velké pozitivum pro vyloučené lokality, protože některé jsou téměř „odříznuty od světa“ svou polohou, jako příklady uvedeme obec Rovná v okrese Sokolov nebo obec Studánka u Aše. Cílovou skupinou pro klub v autě jsou děti ve věku 6–15 let. Financování NZDM

v Sokolově je zajištěno z projektů Evropského sociálního fondu a také z projektů MPSV. Významnými partnery organizace KOTEC, o. p. s., jsou města Sokolov, Tachov, Cheb, Aš a Mariánské Lázně (<https://www.kotec.cz> [cit. 18. 11. 2019]).

Dalším NZDM, s kterým máme zkušenost, je Khamoro v Chodově u Karlových Varů. Organizace Khamoro, o. p. s., dlouhodobě působí v Chodově a okolních obcích. Toto zařízení se nachází v Tovární ulici č. p. 223. Poskytuje sociální služby dětem a mladým lidem od 6 do 26 let. Služby jsou poskytovány ambulantní a terénní formou. Cílovou skupinu tvoří nejen děti z Chodova, ale také děti z okolních obcí: Nového Sedla, Vintířova a Vřesové. Zvláštností organizace je komunitní stan, který je umístěn přímo do vyloučené lokality Železný Dvůr, kde má rovněž organizace své zázemí v podobě kanceláře v přízemí obytného domu. V komunitním stanu se uskutečnilo několik vzdělávacích akcí určených dětem a mladým lidem, díky umístění stanu přímo do lokality byla na všech akcích zajištěna velká účast. Velmi dobrou zkušenost má organizace se zájmem dětí o sportovní aktivity, NZDM Khamoro se podařilo uspořádat fotbalový turnaj s názvem „Khamoro cup 2018“, kterého se zúčastnilo 41 sportovců a 30 diváků z řad mládeže. Velmi si ceníme toho, že turnaj oslovil nejen romské děti, ale také děti z majority. Turnaj proběhl za spolupráce obce Vintířov, která pro něj poskytla prostor svého víceúčelového hřiště. Organizace Khamoro, o. p. s., se soustředila na prevenci sociálně nežádoucích jevů, a to zejména na protidrogovou prevenci. Během dvou let vytvořila několik preventivních programů, které byly cíleně zaměřeny na škodlivost užívání marihuany, na škodlivost tabákových výrobků, šikanu a kyberšikanu. Khamoro navázalo spolupráci se ZŠ v Nejdecké ulici a se 3. ZŠ v Husově ulici. Ve zmíněných školách NZDM uspořádalo interaktivní přednášky na tato témata. Přednášky probíhaly během vyučovacích hodin a součástí přednášek byl i krátký písemný test, který byl v samém závěru přednášky vyhodnocen. V oblasti přípravy na vyučování uživatelů NZDM navázala organizace Khamoro spolupráci s několika studenty sokolovského gymnázia, kteří ve svém volném čase zdarma doučovali děti (uživatele služby NZDM). NZDM Khamoro rovněž navázalo spolupráci s kurátorkou pro děti a mládež v okrese Sokolov, bohužel se nepodařilo tuto spolupráci dále rozvinout. Nepodařilo se rovněž prohloubit spolupráci s probační a mediační službou. Neúspěch přičítáme nově zavedené legislativě v oblasti ochrany osobních údajů. NZDM Khamoro je rovněž součástí orgánu SPOD, jejím úkolem v rámci SPOD je vyhledávat rizikové rodiny, pořádat pro ohrožené děti výjezdové akce a rovněž letní tábory. NZDM uspořádalo v uplynulých letech letní tábory v zahraničí, kdy navázalo spolupráci s rekreačním střediskem v SRN nedaleko města Waldsassen. Další letní tábory probíhaly ve Slovenské republice ve městě Rimavská Sobota, kde se děti setkaly s romskými dětmi ze Slovenska, zvláštností daného regionu je to, že v něm žije silná maďarská menšina a velká většina dětí tam navštěvuje maďarské školy a neumí mluvit slovensky. Děti musely pro vzájemnou komunikaci využívat anglický jazyk. Děti tak mohly, respektive byly nuceny procvičovat cizí jazyk. Další letní tábory byly uskutečněny v Mariánské u Jáchymova. Programem letních táborů jsou zejména výlety do přírody, sportovní aktivity a dobrodružné hry v přírodě, při kterých se děti učí pracovat v týmu, plánovat a realizovat daný plán. Financování organizace je zajištěno z projektů Evropského sociálního fondu.

Co nabízí sociální služba NZDM?

Podkapitola článku se bude zabývat tím, co nabízí služba NZDM, nabízené služby jsme rozdělili do tří kategorií podle toho, co nabízí NZDM dětem, co nabízí rodičům a co nabízí školám.

Co nabízí NZDM dětem?

- možnost trávení volného času v bezpečném prostředí
- možnost trávení volného času účelným způsobem (nabízíme prostředí a pomůcky pro výtvarné aktivity, pohybové aktivity, hudební aktivity)
- prostor pro seberealizaci (hudební kapela, taneční soubor atd.)
- prostor pro přípravu na vyučování, NZDM poskytne zájemcům klidné prostředí pro vypracování domácích úloh, poskytne uživateli pomůcky, pokud je nemá, případně zprostředkuje doučování
- pomoc při hledání zaměstnání (naučí uživatele napsat životopis, motivační dopis, komunikovat prostřednictvím emailu, připraví uživatele na pracovní pohovor, naučí uživatele vyhledávat pracovní nabídky prostřednictvím webových portálů)
- pomoc při hledání bydlení (naučí uživatele komunikovat s pronajímateli bytů, jak vyhledávat vhodné nabídky k bydlení)
- pomoc při řešení problémů spojených s dospíváním
- výlety, letní tábory

Co nabízí NZDM rodičům?

- vědomí, že jejich dítě tráví volný čas v bezpečném prostředí
- mediaci vztahů, dítě – rodič
- mediaci vztahů, dítě – rodič – instituce

Co nabízí NZDM školám?

- pomoc při tvorbě preventivních programů
- mediaci vztahů s rodiči problémových žáků

Velice důležité je osobnostní nastavení pracovníků, neboť jejich osobnosti a pracovní nasazení odráží celkový obraz NZDM. Z vlastní zkušenosti je optimální personální obsazení NZDM 5 pracovníků s úvazkem 1,00/PP, z toho dva pracovníci s minimálně vyšším odborným vzděláním, kteří jsou sociální pracovníci dle zákona č. 108/2006 sb., o sociálních službách, dva pracovníci v sociálních službách s minimálně středoškolským vzděláním s maturitou a jeden pracovník v sociálních službách s minimálně základním vzděláním, nejlépe člověk z místní komunity, nekonfliktní, který dokonale komunitu zná. Otevírací doba NZDM by dle naší zkušenosti měla být od 12:00 do 18:00 hodin. Pracovníci tak mají dostatečný prostor pro nutnou administrativu a přípravu denního programu. Samozřejmě je „prázdninový provoz“, kdy je optimální otevírací doba od 10:00 do 18:00 hodin. V letních měsících je optimální rozdělit pracovníky na ambulantní a terénní týmy. Důležitá pro tým je pravidelná supervize.

Nízkoprahová zařízení v Karlovarském kraji

V následující podkapitole článku seznámíme čtenáře s NZDM v Karlovarském kraji. V našem regionu se nachází celkem 12 těchto zařízení pro děti a mládež.

- **Cheb:** NZDM Pohoda, provozovatelem je: Správa zdravotních a sociálních služeb Cheb
NZDM Útočiště, provozovatelem je: Útočiště, o. p. s.
- **Sokolov:** NZDM Michal, provozovatelem je: KOTEC, o. p. s.
NZDM Refresh (Půda), provozovatelem je: KOTEC, o. p. s.

- **Chodov:** NZDM Khamoro, provozovatelem je: Khamoro, o. p. s.
- **Kraslice:** NZDM Aktiv, provozovatelem je: Člověk v tísni, o. p. s.
- **Karlovy Vary:** NZDM na Úvalské, provozovatelem je: Armáda spásy
NZDM na Charkovské, provozovatelem je: Armáda spásy
NZDM Albeřice, provozovatelem je: Armáda spásy
- **Nejdek:** NZDM REMIX, provozovatelem je: B.E.Z. va Nejdek, o. p. s.
- **Ostrov:** NZDM Ostrov (Zašívárna), provozovatelem je: Světlo Kadaň, z. s.
- **Klub v autě:** Okres Sokolov, Cheb, provozovatelem je: KOTEC, o. p. s.
(<http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do>)

2. Práce se skupinou

V následující kapitole článku se budeme věnovat práci se skupinou. Sociální práce a pedagogika čerpají své vědomosti ze společenských věd, velkou roli v obou oborech hrají vědomosti ze sociologie a sociální psychologie. Sociální práce a pedagogika mají společné body, jedním z těchto společných bodů je práce se skupinou. Sociální skupina má své zákonitosti, které musí sociální pracovníci pracující se skupinou dokonale znát, a těmito zákonitostmi jsou: *typologie skupiny, specifika skupiny, cíle skupiny, fáze skupiny, skupinové klima, skupinová dynamika, tenze a koheze*. Zatímco pedagog pracuje se skupinou, kterou je třída žáků, sociální pracovník pracuje se skupinou dětí například v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež.

Sociální práce se ve své praxi neobejde bez teoretických znalostí z pedagogiky (speciální, sociální, léčebné). Sociální pracovníci v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež rádi a často využívají určitých prvků z léčebné pedagogiky, jako jsou: *dramaterapie, terapie tancem, muzikologie a arteterapie*.

V první řadě seznámíme čtenáře se stručnou historií práce se skupinou. Sociální práce se skupinou má kořeny v USA a vznik této metody se datuje do 20. let 20. století. Mezi významné osobnosti práce se skupinou patří Grace Coylová a Jane Adamsová. Grace Coylová pořádala kurzy práce se skupinou, a zasloužila se tak o její rozvoj. Jane Adamsová založila ve 30. letech 20. století v Chicagu tzv. Hull House – Dům pro imigranty, ve kterém se snažila pracovat s celou komunitou přistěhovalců, tehdy se tak jednalo o první komunitní centrum v USA. Adamsová se soustředila na vzdělávání dětí i jejich rodičů. V roce 1931 Jane Adamsová získala Nobelovu cenu za mír (Mátl a Schavel, 2015).

Abychom článek co nejvíce zkrátili, neboť jsme omezeni rozsahem článku, vymezíme pouze základní terminologii, o níž si myslíme, že je pro oba obory shodná a důležitá. Začneme tím, že vysvětlíme pojem role. Pokud hovoříme o rolích ve skupině, musíme začít pojmem status. Status rozlišujeme:

- *připsaný status* – jednotlivec ho získává bez vlastního úsilí a je dán například věkem, pohlavím, etnikem nebo rasou
- *získaný status* – je výsledkem úsilí jednotlivce

Podle odborníků má status ve skupině dva významy a těmi jsou: *Očekávané chování* spojené se statutem, *Skutečné chování* při realizaci určitého statusu. Člověk může sehrávat ve skupině různé role a někteří i více rolí, nejčastěji jde o role: klaun, smířovatel, dominantní typ, vypravěč, nápaditý typ, pasivní člen skupiny, učenec, bojovník, pomocník. Dalšími termíny jsou tenze – napětí ve skupině, koheze – soudržnost skupiny a skupinová atmosféra – důsledek rovnováhy mezi tenzí a kohezí skupiny, sociální klima ve skupině.

Etapami práce se skupinou rozumíme tyto etapy:

- etapa formování skupiny (vznik skupiny)
- etapa bouření (vzájemná konfrontace rolí)
- etapa normalizace (tvorba skupinová koheze)
- etapa optimálního fungování (pocit jednoty a bezpečí, skupina efektivně pracuje)
- etapa ukončení (dosažení cílů skupiny, rozpuštění skupiny)

(Mátel, Hardy, Brachyncová – Giertliová, 2015, s. 235–269)

Závěrem zopakujeme, že rozhodující pro skupinu je osobnost jejího vedoucího. Osobnost sociálního pracovníka či pedagoga výrazně ovlivňuje práci skupiny, skupinovou atmosféru a výsledky práce skupiny.

Seznam použitých zdrojů

MÁTEL, A., HARDY, M., BRACHYNCOVÁ – GIERTLIOVÁ, D. *Teoria a metody sociálnej práce II*. Bratislava: Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce, 2015. 333 s. ISBN 978-80-971445-7-9.

MÁTEL, A., SCHAVEL, M. *Teoria a metody sociálnej práce I*. 3. rozš. a dopl. vyd. Bratislava: Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce, 2015. 420 s. ISBN 978-80-971445-6-2.

KOTEC [online]. 2019 [citované 2019-11-18], dostupné z: <https://www.kotec.cz>.

REGISTR POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB [online]. 2019 [citované 2019-11-18], dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/>.



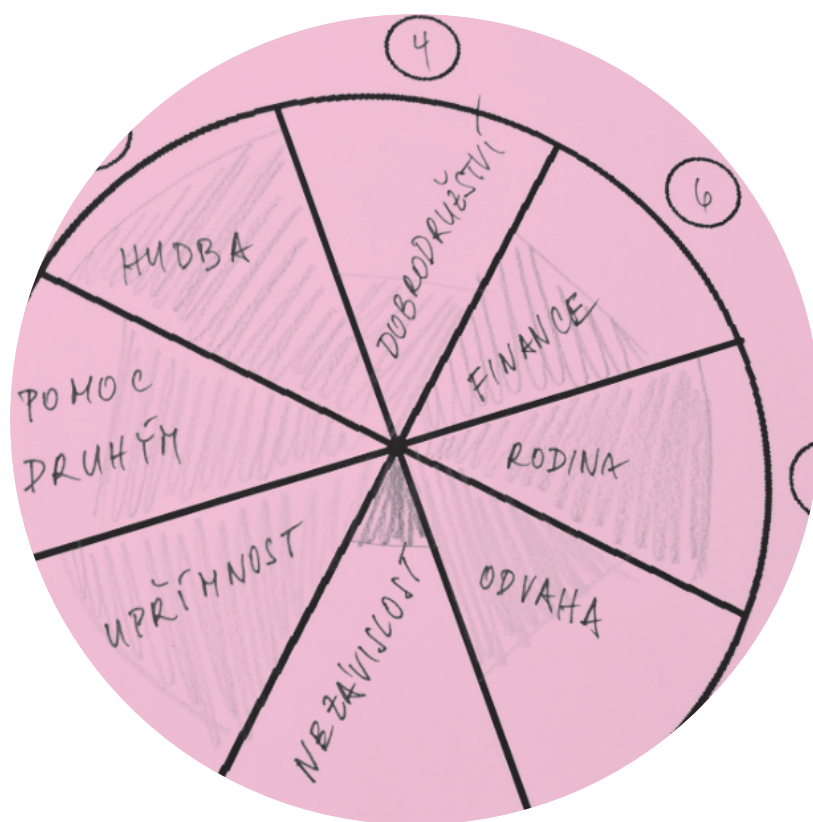


Metodika



Metodická příručka pro kariérové poradce

**Mgr. Jan Brabec, Mgr. Andrea Csirke, Mgr. Barbora Kreislová,
Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní
jazykové zkoušky Plzeň, pracoviště Info Kariéra**



Úvod

9.1

Téma kariérového poradenství nabývá s ohledem na vývoj trhu práce na významu, a přestože služby kariérového poradenství, kariérového rozvoje a koučinku nabízejí instituce veřejné i soukromé, jeho role ve školním vzdělávání zůstává klíčová. Na různých úrovních se diskutuje pozice kariérového poradce v rámci pedagogického sboru, otázky kvalifikace i zdroje financování. Jelikož dosud ve školním kariérním řádu není tato pozice samostatně definována (tj. včetně uvolněných hodin a specializačního studia), řeší se potřeba poradenských služeb na školách pomocí dílčích strategických opatření pro výchovné poradce, příp. pro kariérové poradce, jejichž místa jsou zřízená ze Šablon.

Také z tohoto důvodu vznikla metodická podpora v rámci projektu IKAP 1 v Karlovarském kraji, která vedle série odborných seminářů zahrnuje i tyto materiály s příklady dobré praxe, metodickou podporu v realizaci dílčích aktivit a tipy na konkrétní práci se žáky a studenty.

Metodická podpora staví na zjištění aktuálních potřeb regionu, které plynou jak ze strategických dokumentů (Školní inkluzivní koncepce Karlovarského kraje, Finanční dopady předčasných odchodů ze vzdělávání pro stát a jednotlivce), tak z přímého dotazníkového šetření mezi vybranými školami regionu. Na základě vzdělávacího programu pro poradce z řad školských zařízení, jehož realizátorem je Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola, Plzeň – pracoviště Info Kariéra, vznikl metodický materiál opírající se o 3 základní oblasti:

1. téma komunikace a individuálního kariérního poradenství na různých stupních vzdělávání
2. skupinové kariérové poradenství a kariérové vzdělávání na základních a středních školách
3. vybraná témata rámce pro nastavení systému kariérového poradenství na škole.

Dokument čerpá jak z aktuálních trendů školního kariérového poradenství, tak zohledňuje i zkušenosti autorů s různými cílovými skupinami a potřeby plynoucí z regionálních specifik. Důraz je kladen na zapojení více složek, které konstituují profil absolventa daného stupně vzdělávání s ohledem na stávající i budoucí potřeby trhu práce. Ke kariérovému poradenství přistupuje jako k integrální složce vzdělávacího procesu a snaží se akcentovat potřeby rozvoje dovedností řízení vlastní kariéry, jejichž potenciál ve velké míře skýtá školní prostředí. V souladu s transformací role formálního vzdělávání z převážně znalostního na kompetenční (při vědomí problematičnosti tohoto procesu s ohledem na související společenské okolnosti) se snaží otevírat cesty k reflexi vlastních vzdělávacích návyků, potřeb a perspektiv ve vztahu ke zvolenému oboru, povaze trhu práce i kritickému zhodnocování vlastních životních cílů včetně hledání motivačních faktorů.

Koncepce metodické podpory je od začátku postavena na příkladech, inspiracích a tipech, které mají obecnou platnost, ale v dílčích kontextech mohou být libovolně modifikovány. Je proto žádoucí, aby si každý uživatel přizpůsobil míru a podobu zapojení jednotlivých postupů s ohledem k prostředí své školy a především vlastnímu poradenskému portfoliu, které jak věříme, může předkládaný materiál konstruktivně obohatit.

9.2 Individuální kariérové poradenství ve škole

9.2.1 Efektivní komunikace

Za jednu z hlavních příčin předčasných odchodů žáků ze vzdělávání a ztráty motivace ke vzdělávání je označován vztah mezi rodinou a školou, nejen mezi žákem a školou. Školu ale tvoří jednotliví pedagogové, vychovatelé a další pracovníci, proto jde o vztahy mezi žákem, jeho zákonnými zástupci a jednotlivými pracovníky školy. Pro budování, zlepšování a udržování jakéhokoli vztahu je podmínkou efektivní komunikace. **Tedy komunikace, která umí navodit pozitivní změnu a dosáhnout požadovaných výsledků.**

Školní výkonnost žáka a jeho chuť se učit je přímo ovlivňována vzájemnou interakcí všech aktérů, tzn. žáků, učitelů a rodičů. Způsoby a nastavení komunikace a spolupráce s rodiči jsou tedy klíčové. Iniciátorem kontaktů s rodiči bývá nejčastěji právě pedagog, který by měl ovládat dovednosti efektivní komunikace. Faktem je, že rodiče učiteli důvěřují tím více, čím více mají pocit, že s nimi komunikuje a bere je jako rovnoprávné partnery.

I žáci jsou více motivováni se učit, pokud mají k učiteli vybudovaný pozitivní vztah. Stejně tak mají tendenci se svěřovat těm učitelům a poradcům, kterým důvěřují. Snáze od nich přijímají podporu i případné rady a těmito radami se řídí. Nastavení komunikace ve škole – mezi učiteli a žáky, mezi učiteli navzájem, mezi žáky navzájem a mezi učiteli a rodiči – má velký vliv na celkové klima školy. Je nepopíratelné, že klima školy je důležité pro motivaci žáků do školy vůbec chodit.¹

Principy efektivní komunikace by měly platit pro všechny (žáky, pedagogy, vedení...) a jsou nezbytné pro ty učitele, kteří mají ke své pedagogické činnosti ještě činnosti poradenské – výchovné poradenství, **kariérové poradenství**.

Předpokladem pro zdravé klima školy jsou **HODNOTY**, které by měli zaměstnanci školy vyznávat a šířit vlastním příkladem:

- partnerství
- respekt
- optimismus
- aktivita
- odpovědnost za své jednání
- důslednost

9.2.1.1 Proč použití moci nefunguje

Moc jako metoda řízení žáků je po staletí účinná a stále ještě oblíbená. Ale má své meze – čím jsou žáci starší, tím méně funguje. Mladší děti jsou na učiteli více závislé a reagují na odměny a tresty. Starší děti se postupně zbavují strachu z trestů, a proto učitelova moc přestává působit. Efektivní komunikace má potenciál transformovat mocenskou autoritu v autoritu morální.

¹ Porovnáním výsledků 800 výzkumných studií (mezinárodního šetření PISA 2015) bylo zjištěno, že mezi hlavní faktory ovlivňující úspěšnost žáka patří z poloviny jeho vlastní osobnost. Dále má více než ze 1/4 vliv učitel, zbytek jeho rodina, škola jako taková a vrstevníci. To je potenciál, se kterým by měla pracovat škola na systémové úrovni.

Použití moci u žáků způsobuje:

- odpor, vzdor, negativismus
- vztek, zlost, nepřátelství, agresivitu, odvetu
- lhaní, skrývání, strach z dělání nových věcí, přizpůsobení se
- obviňování druhých, podvádění, potřebu dominance, šikanu
- formování skupiny proti učitelům
- podřízení se, patolízalství
- stáhnutí se, útěk do fantazie, regresi

Cvičení

Zkuste si sami vybavit dobu, kdy jste byli studenti, a nějaký okamžik, kdy vůči vám učitel prosazoval svou moc.

Jak jste to vnímali? Co jste cítili?

Jaké reakce to ve vás probouzelo?

Odpovědnost, vlastnictví problému

Pro využívání jednotlivých dovedností efektivní komunikace je podstatné rozlišit, komu z aktérů problém náleží, a kdo má tím pádem odpovědnost za jeho řešení.

Pedagogové a poradci často mají tendence z pozice své funkce řešit i ty problémy, které jim nepřísluší. Tím odebírají žákům odpovědnost za řešení jejich vlastních problémů, a snižují tak šanci, že se žáci naučí řešit si své problémy sami. Ačkoli tuto schopnost pro svou budoucnost potřebují.

Jak rozlišit vlastnictví problému? Pokud má chování žáka nějaký skutečný, konkrétní dopad na učitele – brání mu ve vyučování, zasahuje do jeho potřeb, způsobuje mu nepříjemné pocity, pak problém náleží učiteli. Příklady: žák se nedostavil na domluvenou schůzku, žák v hodině vyrušuje apod.

Pokud konkrétní dopad na učitelovy potřeby nenacházíme, pak se jedná o problém na straně žáka a on by jej měl řešit. Učitel mu může poskytnout podporu v podobě pomáhajících dovedností. Příklady: žák se necítí dobře (je úzkostný, vzteklý, nervózní) ohledně výběru střední školy, žák pláče, protože mu rodiče nedovolili jet na školní výlet apod.

Má-li žák problém, obvykle to poznáme z neverbálních signálů (červené oči, stažení se, bouchání do věcí) nebo verbálních projevů (křik, nadávání, stížnosti). V tomto okamžiku bývají častou reakcí ze strany dospělých tzv. **kommunikační bloky**, které často navzdory dobrým úmyslům spíše problémy prohlubují a narušují nejen komunikaci, ale i vztah s utrápeným žákem.

Zde je 12 nejčastějších způsobů, jak učitelé ve snaze pomoci vytváří překážky, které zabraňují žákům najít úlevu a řešení jejich problémů:

1. **Nařizování, rozkazování** („Přestaň! Buď zticha!“)
2. **Vyhrožování, varování, zastrašování** („Jestli toho nenecháš, budeš mít problém.“ „Jestli nezabereš, na tu školu se nedostaneš.“)
3. **Moralizování, kázání** („Ve škole by ses neměl takhle chovat.“ „To tě mohlo napadnout.“)
4. **Rady, nabízení řešení** („Být sebou, tak na zdrávku zapomenu. Nemáš na to známky.“ „Až to udělá znovu, tak mi to přijď říct.“)
5. **Poučování, přesvědčování logickými argumenty** („Ve většině škol to takhle prostě chodí.“ „Nejrozmumnější věc, co můžeš udělat, je prostě si toho nevšímat.“)
6. **Hodnocení, posuzování, obviňování, kritizování** („Nechováš se, jak máš.“ „To máš z toho, jaký jsi citlivka.“)
7. **Chválení, souhlas** („Vždyť si vedeš skvěle!“ „Dneska jste byli hodní a šikovní.“)
8. **Nálepkování, výsměch** („No jo, náš všeználek.“ „Chováš se jak v první třídě!“)

9.2.1.2

9. **Analyzování, diagnostikování** („Děláš to jen kvůli tomu, abys na sebe upoutal pozornost.“)
10. **Chlácholení, litování** („Neboj, všechno dobře dopadne.“ „Zítra už o tom nebudeš vědět.“)
11. **Vyslýchání, zjišťování, dotazování** („Jak dlouho už o tom víš?“ „Proč jsi za mnou nepřišel dřív?“)
12. **Zlehčování, odcházení od tématu, sarkasmus** („To nic není.“ „Možná bys měl být ředitelem ty!“)

Nutno podotknout, že v situaci, kdy nemá problém ani jedna strana a kdy probíhá partnerský rozhovor, není dotazování, chválení nebo nabídka rady komunikačním blokem, ale běžnou součástí komunikace.

9.2.1.3

Pomáhající vlastnosti a dovednosti

Co tedy pomáhá v situacích, kdy mají žáci problém? Předpokladem na straně poradce, pedagoga jsou tyto tři **pomáhající vlastnosti**:

- **empatie**
- **přijetí**
- **opravdovost**

Bez schopnosti porozumět druhému, brát ho takového, jaký je, a bez upřímnosti a opravdovosti nebude žák cítit, že je mu pomáháno.

Mezi **pomáhající dovednosti** v oblasti efektivní komunikace patří pasivní a aktivní naslouchání.

Při **pasivním naslouchání** „stačí“ být přítomen, věnovat plnou pozornost žákovi a mlčet. Ve chvílích, kdy je žák zahlcen emocemi, nejvíce pomáhá být s ním a být potichu. Můžeme dávat najevo své přijetí pomocí nehodnotících reakcí („Hmm. Opravdu. Ano. Aha.“) a povzbuzovat ho k otevření se („Rád bych slyšel víc. Jsem připravený tě vyslechnout.“).

Aktivní naslouchání je proces, kdy se učitel snaží naslouchat nejen faktům, obsahu, tedy tomu, „co“ žák říká, ale i jeho pocitům, které prožívá a které mohou pomoci oběma stranám lépe porozumět tomu, co se děje. Při aktivním naslouchání pedagog zkouší reformulovat žákovo sdělení a ověřit si, zda mu dobře rozumí. Často je za žákovým sdělením ukrytý zcela jiný problém a aktivním nasloucháním je možné se dostat k podstatě tohoto problému. Aktivní naslouchání by se dalo přirovnat k odlupování slupek cibule, kdy pod vysloveným problémem jsou často další vrstvy překrývající skutečný problém. Prostřednictvím aktivního naslouchání docházíme ke vzájemnému pochopení a umožníme žákovi pochopit, co se s ním skutečně děje, vyjádřit a prozkoumat problém, a tak mu pomoci ho řešit.

Pro aktivní naslouchání je zapotřebí, aby byl učitel ochoten žákovi tímto způsobem pomoci, věřil, že je žák schopen najít řešení sám, a měl na to dostatek času.

Při aktivním naslouchání lze používat podobné formulace jako například tyto:

„To vypadá, že...“

„Cítíš se z toho...“

„Jsi opravdu rozzlobený, protože...“

„Zdá se ti to ... a to tě...“

„Potřebuji se v tom zorientovat, můžeš mi to popsat od začátku?“

„Chápu to tak, že...“

9.2.1.4

Já-sdělení

V případě, že žákovo chování je pro učitele nepřijatelné, má na učitele konkrétní dopady = problém náleží učiteli, pak je zapotřebí jiných dovedností efektivní komunikace. Chceme-li, aby naše komunikace vedla ke změně, ale zároveň nepoškozovala vztah s žáky, nesnižovala jejich sebevědomí, pak je na místě použít tzv. **Já-sdělení**.

Jedná se o způsob sebevyjádření, které upřímně, autenticky a jednoznačně reflektuje prožitek učitele, nikoli hodnocení a interpretaci chování druhých. Aby takové Já-sdělení bylo účinné, pak by mělo obsahovat tyto tři složky:

1. nehodnotící objektivní POPIS CHOVÁNÍ (co vidím a slyším)
2. vlastní autentické POCITY (účinek tohoto chování)
3. konkrétní, hmatatelné NÁSLEDKY pro učitele (zabraňují mu ve výkonu něčeho, stojí ho energii, čas nebo peníze, způsobují mu fyzické nepohodlí, ztrátu nebo poškození jeho věcí)

Tato dovednost klade nárok na učitele v tom, že by měl umět vnímat vlastní pocity a umět je adekvátně pojmenovat a vyjádřit. Pro žáky může být překvapivé, že i učitel je člověk a má emoce. Pokud je ale učitel začne upřímně a autenticky vyjadřovat, pomůže to vzájemnému pochopení.

Příklady:

Ty-sdělení: „To si snad ze mě děláš srandu!“

X

Já-sdělení: „Vidím, že nemáš domácí přípravu. Cítím se naprosto bezmocně, když musím stále dokola opakovat stejnou věc.“

Ty-sdělení: „Nevidíš, že nemám čas?“

X

Já-sdělení: „Jsem otrávená, když se mě ptáš na zadání, zrovna když mluvím s Petrem, protože se pak těžko soustředím.“

Ty-sdělení: „Ty přihlášky musíte odevzdat do pondělka!“

X

Já-sdělení: „Potřebuji mít ty přihlášky nejpozději v pondělí, abych je stihl včas zkontrolovat.“

Konfrontace, konflikt

9.2.1.5

V poradenské a pedagogické praxi nutně nastávají situace, kdy obě strany – tedy pedagog i žák, jsou vlastníky problému a dochází ke konfliktům. Pomocí dovedností efektivní komunikace je možné, aby i konflikty byly vyřešené k oboustranné spokojenosti a nepoškozovaly vzájemný vztah.

Výše uvedené dovednosti – aktivní naslouchání a Já-sdělení, je možné kombinovat. Ve chvíli, kdy svým sebevyjádřením učitel způsobí nepříjemné emoce na straně žáka, pomocí aktivního naslouchání mu zase pomůže vyrovnat se s nimi. Jinými slovy, jakmile pedagog zjistí, že jeho Já-sdělení vyvolalo u žáka problém, místo mluvení začne naslouchat. Poté, co se žák začne cítit vyslyšen a akceptován, může pedagog pokračovat v konfrontaci.

Další problémové situace, kdy nejsou naplněny potřeby učitele i žáka, nazýváme **STŘET POTŘEB**. Metoda „win-win“ (tj. oboustranné vítězství), která vede k nalezení

takového řešení, se kterým budou spokojené obě strany konfliktu, má šest kroků:

1. **Definujte potřeby** – zjistěte, co obě strany potřebují
2. **Navrhněte možná řešení** (brainstorming) – vymyslete společně co možná nejvíc kreativních řešení, v této fázi je nehodnoťte a nekritizujte
3. **Vyhodnoťte řešení** – projděte seznam všech řešení, posuďte, jak naplňují potřeby obou stran
4. **Vyberte řešení** – společně se rozhodněte, které řešení vám oběma vyhovuje a je přijatelné
5. **Zaveďte řešení** – vymyslete způsob, jak vybrané řešení zrealizovat, a dohodněte se, kdo co udělá, jak a kdy začnete
6. **Zkontrolujte výsledky** – domluvte se, za jak dlouho zhodnotíte, zda je řešení funkční. Pokud nebude, projděte znovu 6 kroků a upravte řešení nebo vyberte jiné.

Pro tuto metodu musí mít pedagog vhodné podmínky – čas a ochotu druhé strany. Pokud učitel žákovi vysvětlí, že jeho záměrem je nalézt takové řešení, aby nikdo neprohrál, zvýší tím ochotu na straně žáka tuto metodu vyzkoušet.

Více informací o efektivní komunikaci najdete v:

GORDON, T. *Škola bez poražených*. Praha: Malvern, 2015 (www.skolabezporazenych.cz).

ČERNÝ, M. *Příručka pro tvorbu zdravého a bezpečného klimatu školy*. Plzeň, 2019

(ke stažení na: <https://www.prevence-plzenskykraj.cz/>).

9.3 Individuální kariérové poradenství

9.3.1 Career Management Skills jako východisko pro poradenství

Současné pojetí kariérového poradenství klade důraz na rozvoj dovedností, které umožní žákům lépe se orientovat v dynamicky se měnící společnosti směrem do budoucnosti. Pracovní pozice budou proměnlivé a člověk se bude muset umět přizpůsobovat, analyzovat a rozšiřovat své dovednosti mnohem více než doposud. Povolání budou variabilnější a komplexnější, klíčovými budou **dovednosti pro řízení vlastní kariéry (Career Management Skills = CMS)**.

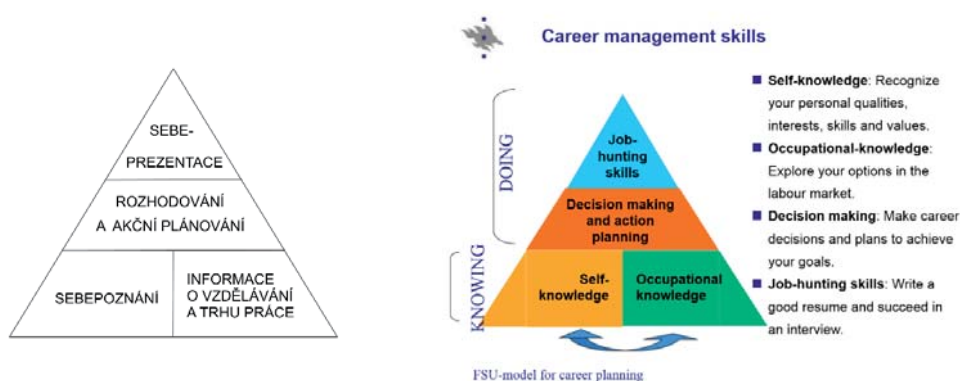
CMS je soubor dovedností, který má podpořit mladé lidi, aby se stali plnohodnotnými a samostatnými občany se schopností vyrovnávat se se změnami, které přináší dnešní doba. Dovednosti pro řízení kariéry odkazují na celou řadu kompetencí poskytujících strukturovaný způsob jak shromažďovat, analyzovat, syntetizovat a organizovat si vlastní vzdělávací a profesní dráhu, stejně jako být zodpovědný za svá rozhodnutí a z nich vyplývající změny.

Mezi tyto dovednosti řadíme:

1. **Sebepoznání** – zjišťování zájmů, hodnot a cílů, vlastností, schopností a dovedností jedince, sebeuvědomování s důrazem na kladné sebepojetí a posilování sebedůvěry a sebeúcty.

2. **Zjišťování informací o trhu práce** – shromažďování aktuálních informací o profesích, světě práce a tržních procesech, jejich kritická analýza, zkoumání pracovních možností, bourání stereotypů.
3. **Rozhodování a plánování** – zkoumání možností a volba, plánování dílčích kroků i dlouhodobějších cílů, adaptabilní plánování s alternativami.
4. **Sebeprezentace** – formulování a artikulace své vlastní, osobní identity, která odráží hodnoty, dovednosti, znalosti a zájmy; sebeprezentace před okolním světem, včetně potenciálních zaměstnavatelů, širších sítí a online prostoru (networkingové dovednosti).

I v individuálním kariérovém poradenství je možné pracovat s pyramidovým modelem CMS, kdy jednotlivé prvky na sebe logicky navazují, přičemž klíčovou oblastí je **sebepoznání** (obrázek 1).



Obrázek 1: Finský model CMS
(vlevo český překlad, vpravo originál – University of Helsinki Career Services, 2018)

Principy kariérového poradenství

9.3.2

Principem poradenské práce je respektující přístup k žákům jako myslícím a aktivně jednajícím bytostem, které mají schopnosti a přání konstruovat svůj život a jeho význam. Poradenské sezení by mělo žákovi nabízet možnost promyslet si, jaké důsledky pro něj má jeho způsob, jakým žije vlastní život, a rozvážit si alternativy, jak by bylo možné ho žít svůj v budoucnosti.

Důraz v poradenství je kladen na plánování, poradce s žákem vytváří alternativní mapy jeho budoucího umístění ve společnosti a společně plánují kroky k dosažení preferované budoucnosti. Poradce a žák jsou partneři. Z metodického hlediska má poradce tři hlavní úkoly:

1. navázat s žákem rozumnou a důvěryhodnou komunikaci (viz Efektivní komunikace)
2. vytvořit oboustranné pochopení daného problému, jemuž žák čelí, a
3. naplánovat a sestavit projekty činností, které budou navrženy tak, aby:
 - a) zvyšovaly odpovědnost žáka k sobě samému a osobní kontrolu
 - b) zlepšily smysluplnou účast žáka na životě společnosti a
 - c) pomohly žákovi zvolit si budoucnost, které dává přednost, a pohnout se směrem k ní.

9.3.3 Role poradce, empowerment

Každý jsme jiný, máme odlišné dispozice, zkušenosti, vzdělání... Ve svém životě zastáváme různé role – učitel/ka, poradce/kyně, manžel/ka, matka/otec, zaměstnanec/kyně a podobně. Pro dobré zvládnutí práce kariérového poradce je podstatné, aby byl schopen navázat s žáky **spolupracující vztah, ve kterém jsou partnery** – na stejné úrovni. Poradce není v roli experta, který radí, jakou školu má žák zvolit, ale v roli mentora, podporovatele, průvodce, který pomáhá rozvíjet kariérní dovednosti žáků.

Poradce by měl více naslouchat než mluvit. Poradce není autoritou, ale člověkem s určitými zkušenostmi, který se zajímá o kontext žáka. Může nabízet možnosti, ale v zásadě by **kariérové poradenství mělo směřovat k tomu, aby se žák rozhodl sám**. Jeho cílem by nemělo být jen doporučování profesních a vzdělávacích možností, ale především vedení žáka při vlastním objevování a hodnocení těchto možností. Spíše připravovat žáky na to, aby dokázali využívat příležitostí, které se nabízejí, a posílit je k větší samostatnosti a zodpovědnosti. Každý žák je jiný a potřebuje si najít svoji vlastní cestu.

Pokud je žák v pasivní roli a poradce nebo rodič rozhodují za něj, bude se tato situace pravděpodobně opakovat i v budoucnu a tento mladý člověk se nebude umět rozhodovat, natož pak přebírat za svá rozhodnutí odpovědnost. Vybavíme-li ale žáka dovednostmi, jako jsou orientace v informacích, rozhodování a plánování, budování sociálních vztahů, práce se změnou, sebeuvědomování, bude do budoucna schopen řídit si svou kariéru samostatně a nezávisle. Tomuto přístupu říkáme „zmocňující“.

Zmocňování (= empowerment) souvisí s posilováním sebejistoty a přesouváním zodpovědnosti na žáka. Každý poradce má při své práci možnost žákovi postupně dodávat odvahy, aby zvládal své problémy sám. Je dobré tuto schopnost postupně upevňovat a prostřednictvím sebereflexe z ní činit vědomý proces. A jak poznáme, kdy je někdo dostatečně posílen (zmocněn)? Takový žák má:

- schopnost se rozhodovat
- schopnost vyhledávat a vyhodnocovat informace
- schopnost zvažovat příležitosti
- schopnost asertivního jednání
- pozitivní přístup
- chuť aktivně se podílet na vlastním seberozvoji
- schopnost vytváření pozitivního sebeobrazu.

9.3.4 Poradenský rozhovor

Rozhodne-li se žák vyhledat poradce, aby mu pomohl vyřešit nějaký problém, probrat s ním nějaké téma, měl by poradce zajistit pro rozhovor bezpečné prostředí. To nezahrnuje jen prostor, ve kterém poradenství probíhá, ale také jasná pravidla – kolik mají na rozhovor času, pravidlo aktivní spolupráce, důvěrnosti informací apod.

Pro poradenský rozhovor je dobré zvolit určitou strukturu, která pomáhá poradci držet se tématu a orientovat se v procesu. Existuje několik modelů, které se dají využít:

Model VANNHA:

V = **výzva** – situace, co žák řeší, co je „problém“, zakázka

A = **analýza** – vysvětlování, porozumění a objasnění výzvy nebo problému

N = **návrh** – jak to zvládnout ze strany žáka, co chce udělat, aby situaci zvládnul
N = **návrh** – ze strany poradce, jak situaci zvládnout
H = **hodnocení** – společné hodnocení jednotlivých návrhů
A = **akce** – co žák udělá pro zvládnutí situace

Model **GROW**:

G = **goal** = cíl – co je cílem rozhovoru, čeho chce žák dosáhnout
R = **reality** = realita – kde se nachází právě teď, co dosud udělal
O = **options** = možnosti – jaké možnosti řešení má, co potřebuje
W = **will** = vůle – co pro to může udělat, jakou podporu potřebuje

Model **STARR**:

S = **situation** = aktuální situace
T = **target** = cíl
A = **action/activities** = aktivity – co už proběhlo, co už udělal
R = **result** = výsledek – co bylo výsledkem těchto aktivit
R = **reflection** = reflexe – co z toho vyvozuje

Volba vhodného modelu závisí na poradci a tématu, se kterým žák přichází. První model je více vhodný pro nalezení řešení zdánlivě neřešitelného problému, druhý pro podporu a koučování k dosažení cíle a třetí model je více vhodný k reflexi žákova jednání.

V poradenském rozhovoru by poradce měl využívat co nejvíce otevřených otázek.

Příklady:

- Čemu by ses chtěl během našeho dnešního setkání věnovat?
- Jaký problém bys chtěl řešit?
- Jakou zkušenost máš s ...?
- Co si o tom myslíš?
- Kde vidíš příčinu?
- Jak hodnotíš ...?
- V čem spočívají podle tvého názoru problémy, se kterými se teď potýkáš?
- Co se stalo?
- Jak vypadají tvoje představy o ...?
- Předpokládejme, že bys to udělal, co by se mohlo v nejhorším případě stát?
- Co pak?
- Co by bylo jinak?
- Kdybys byl na mém místě, jak bys v takovém případě reagoval?
- Představ si, že by se jedné noci, zatímco budeš spát, stal zázrak – a všechny tvé problémy by se vyřešily...
- Podle čeho by sis toho všiml?
- Co by bylo jinak?
- Jak by se o tom dozvěděla osoba XY, aniž by ses jí slovem zmínil?
- Kdo by si toho všiml jako první?
- Podle čeho by si toho všiml?
- Jak bys trávil ten den?
- Co potřebuješ zjistit?
- Co bude prvním krokem k dosažení cíle?
- Co se tím změní?
- Jaké dopady by to mohlo mít na ...?

- Co vše stojí v cestě k dosažení cíle?
- Jak velké jsou tyto překážky skutečně (na škále od 1 do 10)?
- Co z toho lze překonat? Jak?
- Jakou pomoc (zdroje) bys při tom potřeboval?
- Jaké podobné úkoly jsi už zvládnul?
- Jaké schopnosti ti byly tehdy užitečné?
- Co jsi konkrétně udělal, jaké schopnosti využil?
- Když si vzpomeneš na své úspěšně zvládnuté úkoly, čím jsi jich dosáhl?
- Co z toho bys mohl použít pro aktuální úkol?
- Které zdroje můžeš aktivovat a které si musíš vytvořit?
- Jak k tomu můžeš dojít?
- Co můžeš ovlivnit a co ne?

Aktivita – Mapování životního prostoru

Vhodná technika pro individuální kariérové poradenství na druhém stupni ZŠ a pro SŠ

Pomůcky: papír A3, psací potřeby (příp. fixy)

Časová náročnost: 40 min.

Postup:

1. Mapování současné situace

Papír dáme žákovi na šířku a pomyslně rozdělíme napůl. Do levé poloviny poradce nakreslí ovál/kruh nebo řekne žákovi, aby jej nakreslil sám.

Poradce řekne, že tento kruh představuje žákovu současnost, jeho životní prostor. Poradce požádá žáka, aby do kruhu vyznačil sám sebe (nakreslil postavu, symbol, napsal jméno apod.).

Dále požádá žáka, aby do tohoto prostoru napsal vše, co je pro něj v současnosti důležité (věci, činnosti, lidé, ...).

Poradce otevřenými otázkami zjišťuje, upřesňuje vše, co žák do prostoru napsal. („Rozumím tomu dobře, že... Co to znamená, že...?“)

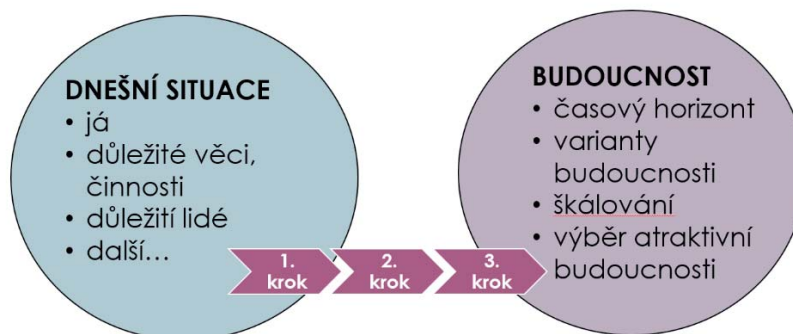
2. Mapování budoucnosti

Poradce požádá žáka, aby nakreslil stejně velký ovál i do pravé poloviny papíru. Společně se dohodnou, jak vzdálenou budoucnost budou mapovat – za půl roku, za rok, za tři roky. Žák napíše nad druhý kruh „Moje budoucnost za ...“.

Poradce instruuje žáka, aby do druhého prostoru napsal, jak by chtěl, aby vypadala jeho budoucnost za daný časový úsek. Až napíše tuto „chtěnou“ představu budoucnosti, poradce žáka vyzve, aby zkusil napsat i další varianty své budoucnosti.

Společně se baví o tom, co je na nich atraktivního. Poradce může požádat žáka, aby jednotlivé varianty budoucnosti ohodnotil na škále od 0 do 10 podle toho, jak moc by je chtěl.

Technika MAPOVÁNÍ ŽIVOTNÍHO PROSTORU



Obrázek 2: Schéma aktivity mapování životního prostoru.

3. Cesta ze současnosti do budoucnosti

Poradce nakreslí cestu z levého kruhu do pravého a vyznačí na ní několik „schodů“ (čárek; obrázek 2).

Poté řekne žákovi, že to je jeho cesta k vybrané budoucnosti, a požádá ho, aby vymyslel první krok, který ho k této budoucnosti může přiblížit. Poradce by měl dbát na to, aby tento krok byl v souladu s pojmy v prvním kruhu (co je pro žáka důležité). Také by měl žákovi pomoci tento krok naformulovat tak, aby byl co nejvíce konkrétní, aby žák odcházel s jasnou představou toho, co přesně a kdy musí udělat. Poradce může klást doplňující otázky, které žákovi pomohou odhalit možné překážky a rizika.

9.4 Skupinové kariérové poradenství ve škole

9.4.1 Základní principy práce ve skupině

Skupinová práce vykazuje některá specifika, která lze ve zkratce shrnout tak, aby bylo patrné, nakolik se objevují v poradenské praxi ve školním prostředí realizované skupinovou formou.

Výhody práce ve skupině tkví především ve sdílení zkušeností, vzájemné motivaci či pohledu zvenčí. Individuální kompetence se rozvíjí ve společné interakci a dynamika skupiny může mít pozitivní vliv na efektivitu práce. Vedle výhod má skupinová práce také svá rizika. Ta lze spatřovat především v menším prostoru pro individuální zakázku, zábránách projevit se, resp. odhalit před ostatními členy skupiny, schovávání se za skupinu či hrozbě pohlcení jedince skupinou. Všechny tyto faktory je proto třeba uvážit už ve fázi, kdy se rozhodujeme o vhodnosti realizace poradenských aktivit touto formou.

Skupinové poradenství můžeme rozdělit do dvou základních forem:

Jednorázové – formou workshopu jako několikahodinové setkání nad daným tématem, obvykle více strukturované, vedené lektorským přístupem.

Cyklické – různé formy pravidelného setkávání uzavřené skupiny (Job club, Balintovská skupina, Seberozvojová skupina – encounter group, tréninková skupina – T-group ...), vedené facilitačním přístupem.

Zohlednit je třeba také složení skupiny, na základě kterého může mít charakter:

- **homogenní skupiny**, kdy členové se shodují v nějaké společné charakteristice (věk, pohlaví, životní zkušenost atd.). Z principu se charakteristiky mohou prolínat, proto o homogenitě mluvíme tehdy, když některá dominuje nad ostatními, nebo se vzájemně doplňují (např. jen ženy stejného věku, muži a ženy stejných zkušeností v dané oblasti)
- **heterogenní skupiny**, kdy se členové nějakým způsobem odlišují, jsou rozdílní co do věku, pohlaví, životních zkušeností, zážitků, sociálních vrstev, rasy, víry... Heterogenní skupina vykazuje více rozdílných akcentů (rozdílná pohlaví i věk).

Kladným specifikem homogenních skupin je, že rychleji dosahují soudržnosti, vzniká zde méně konfliktů a příslušníci si nabízejí bezprostřední vzájemnou podporu. Na druhou stranu je zde pravděpodobnější, že skupina setrvá na povrchní úrovni a bude méně efektivní. Další riziko představuje vymizení tenze z důvodu podobných životních postojů a zkušeností.

Heterogenní skupiny nabízejí příslušníkům větší stimulaci a ti jsou nuceni zkoumat a pochopit, co je na ostatních příslušnících jiné. Nabízí se také větší příležitost na testování reality. Obecně umožňuje větší variabilitu interakcí a přiměřeněji modeluje vnější prostředí. Rizikem může být naopak přílišná odlišnost projevující se v daném tématu kontraproduktivně.

Při skupinové práci se vždy projevuje určitá **skupinová dynamika**, jejíž uchopení je důležité pro efektivitu a podporu výstupů, které má práce přinést. Na charakteru skupinové dynamiky se projevují především tyto vlivy:

- **míra společných zážitků** – čím více se účastníci znají, tím je dynamika rychlejší
- **délka trvání** – dlouhodobé skupiny mají obecně dynamiku pomalejší
- **společný cíl** – klíčovým faktorem je téma, *kam jdeme a jak se tam dostaneme*
- **podskupiny** – dříve či později vždy vzniknou a důležité je, do jaké míry se ztotožňují s normami a cíli celé skupiny
- **pozice a role ve skupině** – určené (očekávané)
 - na základě charakteru/temperamentu
- **individuální ambice** – příliš silné ambice jednotlivce oslabují skupinu jako celek
- **dobrovolnost** – osobní zájem, vlastní vůle být účastníkem zvyšuje dynamický potenciál skupiny

Mluvíme-li o skupinové dynamice, lze narazit na jednotlivé fáze, které bývají pro různé druhy skupin společné (obrázek 3).

Obecné fáze skupinové dynamiky



Obrázek 3: Obecné fáze skupinové dynamiky

Pro skupinovou práci platí celkově určitá pravidla, díky nimž lze z tohoto druhu (poradenské) práce získat maximální užitek. Shrňme si je do několika tipů.

Co působí **destruktivně**:

- preferování určitých lidí v informační přízni
- hluboké psychologické rozbory jedinců
- přemíra kritiky
- násilné a umělé vyvolávání konfliktů
- hodnocení místo argumentů

Co působí **konstruktivně**:

- vytváření společných zážitků, milníků
- podpora rovnocenné diskuse
- zjišťování názorů jednotlivých členů a zpětná vazba
- práce se vzájemnou motivací
- individuální plán rozvoje účastníků

9.4.2 Skupinové kariérové poradenství

Skupinové poradenství je jednou z forem realizace poradenských aktivit nejen ve školním prostředí. Právě škola však představuje kontext, v rámci kterého probíhá skupinová práce nejčastěji, nejpřirozeněji, a má tak velký potenciál k nastartování procesů vedoucích k rozvoji kompetencí řízení vlastní kariéry. Skupinové poradenské aktivity mají také významný potenciál k otevření témat pro individuální práci nabízenou školními poradenskými pracovišti.

Jelikož má kariérové poradenství ve školním prostředí často charakter vzdělávacích aktivit, a poradce tak vystupuje mnohdy v roli informátora (zdroje nabídek studia, termíny a postupy při vyplňování přihlášek) či administrátora (agenda přihlášek, organizace exkurzí apod.), prostor pro vlastní poradenskou práci zůstává poměrně úzký. Avšak trend přípravy na vzdělávací a profesní dráhu čím dál více akcentuje rozvoj kariérového vzdělávání jako průřezové aktivity napříč předměty a poradce by v něm měl vystupovat více jako koordinátor a facilitátor tohoto procesu. Právě formy skupinového poradenství jdou tomuto trendu naproti a bez ohledu na nabízející se vhodnost jejich umístění do kurikulární oblasti. Člověk a svět práce představují příležitost zapojení dalších pedagogických pracovníků do procesu kariérového vzdělávání.

V následující části se proto zaměříme na oblasti a poté prvky kariérového poradenství (metody, techniky, témata), s nimiž lze pracovat při sestavování programu skupinového poradenství ve škole.

9.4.2.1 Sebepoznání

Oblast sebepoznání je v celém poradenském procesu klíčová a nutno dodat, že nakolik s ní poradenský proces začíná, při dostatečně reflektujícím vedení ze strany poradce zůstává přítomna i tehdy, když je deklarovaným tématem poradenského procesu např. trh práce atd. Z toho důvodu je pro úspěšný poradenský proces nezbytné touto oblastí začít a nepřestávat ji zohledňovat během celého procesu.

Jako samostatné téma může být sebepoznání pojato např. v oblastech:

- silné a slabé stránky
- hodnotová východiska a motivační faktory (vnější i vnitřní)
- plány a cíle (kariérní i osobní)
- můj životní prostor (sociální, mentální – souvisí s hodnotami, fyzický)
- mé styly učení.

Pro každou oblast lze využívat spektrum metod a technik, jejichž výběr a použití je v gesci poradce a mělo by odrážet jeho styl práce (vycházet z poradenského portfolia). S ohledem na výše zmíněný trend zmocňujícího poradenského přístupu, zaměřený na rozvoj dovedností řízení vlastní kariéry jakožto do budoucna udržitelný přístup, se zaměříme především na kreativní a nediagnostikující (netestové) metody a techniky.

9.4.2.2 Mapování silných stránek

Metoda je vhodná pro ZŠ i SŠ.

Pomůcky: čistý papír (nejlépe A3), pastelky nebo fixy, lepicí lístečky, mobilní telefon

Časová náročnost: podle počtu účastníků, v rámci standardní třídy minimálně 45 min. na aktivitu (je třeba počítat s následnou interpretací a prostorem pro zpětné vazby)

Postup:

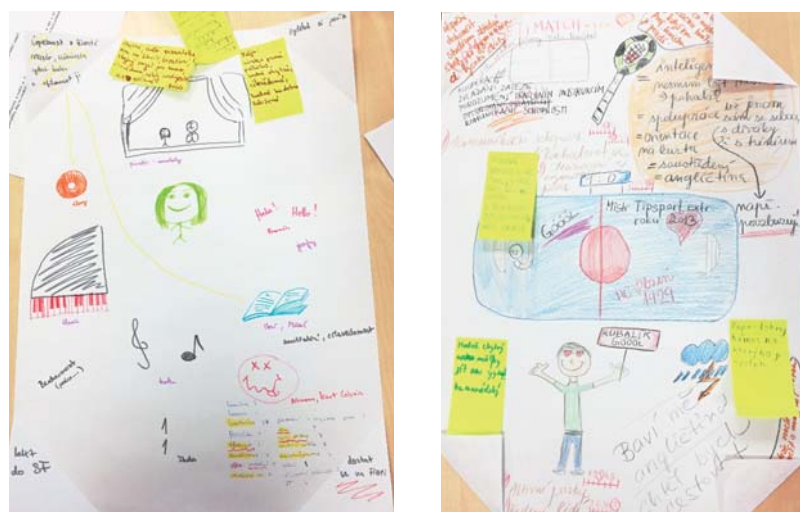
Účastníci dostanou papíry a pastelky/fixy se zadáním, aby nejprve doprostřed papíru nakreslili sami sebe (hlavu, postavu, symbol, ...). Poté mají cca 10 min. na to, aby kolem sebe nakreslili alespoň 5 svých silných stránek (důležité vysvětlit, co je silnými stránkami míněno – vlastnosti, dovednosti, schopnosti, záliby, ...). Podstatné je zdůrazňovat konstruktivní charakter silných stránek (vyhnout se pokud možno spaní, dívání na televizi, pití piva apod.; pokud se objeví, pracovat s jejich přemostěním, tj. k čemu se mohou hodit – stress management, získávání informací, sociální dovednosti?). Pomocí vybavit si silné stránky může imaginace události z blízké minulosti, kdy se něco podařilo, případně důkaz silné stránky v galerii mobilního telefonu.

Následně se skupina rozdělí do dvou skupin a každý si vezme tolik lístečků, kolik čítá opačná skupina (jíž není členem). Lísteček = člen opačné skupiny. Na ten každému z opačné skupiny napíše, jakou silnou stránku u něho spatřují (opět třeba apelovat na konstruktivní charakter silných stránek a připomenout, že jde o subjektivní pohled). Lísteček se silnou stránkou pak nalepí dotyčnému adresátovi na papír. Ve výsledku by měl každý získat počet zpětných vazeb na své silné stránky, který odpovídá počtu členů v opačné skupině. Zde je důležité zdůraznit, že s lístečky lze manipulovat, tj. například poskládat je na základě podobnosti, ale také sloupnout v případě, že zpětnou vazbu nepřijímám (vhodné se doptat, nerozumím-li přesně, co je daným slovem či formulací míněno).

Poslední fázi mapování představuje zapojení rodičů pomocí mobilního telefonu. Účastníci si zvolí, komu (případně zda oběma) z rodičů napíše nebo zavolají dotaz na své silné stránky. Po jejich obdržení si je zapíše na papír, příp. na lísteček a nalepí. Zde je důležité ošetřit, není-li vztah s rodiči nějak problematický a aktivita by mohla mít případný negativní následek. Alternativou mohou být prarodiče, sourozenci (zvláště jsou-li starší), jiní členové rodiny, příp. jiné dospělé authority (v případě dětí). Je-li skupinový workshop rozložen např. do dvou po sobě jdoucích hodin, příp. realizován v prostředí s volnější časovou dotací (adaptační kurz, sportovní či vzdělávací pobyt apod.), hodí se tuto aktivitu přemístit do přestávky, aby měli účastníci čas i prostor ke komunikaci.

Výstup:

Mapa silných stránek opřená o důkazy a vytvořená na základě více zdrojů (já, moji spolužáci, moji rodiče). Ta může fungovat jako základ pro následnou práci ve skupině či v individuálním procesu a může sloužit jako stavební kámen osobního (kompetenčního) portfolia žáka/studenta (viz obrázek 4).



Obrázek 4: Příklady map silných stránek s kompetencemi a cíli ze skupinové práce.

9.4.2.3

Hodnotová východiska jako mé motivační faktory

Vhodné pro poslední ročníky ZŠ a studenty SŠ

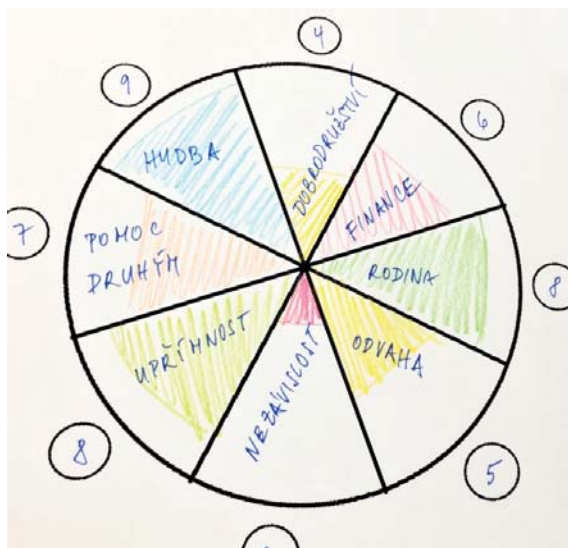
Pomůcky: seznam hodnot, pracovní list Hodnotové kolo (viz Přílohy 5 a 6), Motivační karty/Světlem hodnot, psací potřeby (příp. pastelky)

Časová náročnost: 45 min.

Postup:

Účastníci dostanou A4 Seznam 80 hodnot, z něhož si nejprve vyškrtají 40 hodnot, které nepovažují u sebe za klíčové. Poté jsou vyzváni, aby ze zbylých hodnot vyškrtali dalších 20. Postup se následně opakuje ještě jednou, přičemž jim zůstane 20 hodnot. Z nich musejí ještě vyškrtat 10 hodnot. U zbylých 10 hodnot pak musejí vybrat ještě 2, které vyškrtnou, takže nakonec získají svých 8 klíčových hodnot.

Vybraných 8 hodnot si vepíší do pracovního listu Hodnotové kolo a podle instrukcí na pracovním listu si každou oškálují na stupnici 1–10. Číslo si vepíší do kroužku u výseče, příp. si výseč vybarví s ohledem na míru naplněnosti dané hodnoty. Vznikne tak přehled aktuálního naplnění klíčových hodnot.



Obrázek 5: Vyplněné hodnotové kolo

Rozšiřujícím krokem je volba karty ze sady Motivační karty (Centrum kompetencí; viz obrázek 6) nebo Světlem hodnot (b-creative), která reprezentuje nebo se blíží hodnotě, která vyšla jako nejméně naplněná. Účastník si následně danou hodnotu rozepíše podle inspirací na kartě a pokusí se stanovit si kroky, které povedou k jejímu většímu naplnění. Tento krok lze realizovat i bez karet, podstatné je vytěžit potenciál skupiny a pokusit se diskutovat nad možnými kroky, získat zpětnou vazbu či společně hledat cesty, jak na naplnění deficitní hodnoty pracovat.



Obrázek 6: Motivační karty s jednotlivými hodnotami.

Výstup:

Motivační stimul k práci na naplněnosti svých hodnot v kariérní cestě. Může sloužit jako faktor volby oboru či kroků v rámci studia a přípravy na trh práce.

Já a můj obor

Zde předkládáme návrh workshopu vhodného pro SOU a SŠ, jehož cílem je reflexe studovaného oboru ve vztahu ke kompetencím požadovaným v dané oblasti trhem práce a těch vyskytujících se v kompetenčním portfoliu studenta.

Potřeby: učebna s PC, dataprojektorem a připojením k internetu (příp. účastníci vybavení mobilními telefony, tablety či PC s přístupem k internetu), papír a psací potřeby, profil absolventa školy (oboru).

Časová náročnost: 45–90 min. (delší varianta může být zkombinovaná s aktivitou mapování silných stránek a identifikací kompetencí v nich)

Postup:

Účastníci si nejprve pomocí deskriptorů jednotlivých měkkých kompetencí uvedených na portálu Národní soustava povolání (NSP) – centrální databáze kompetencí (<http://kompetence.nsp.cz/mekkeKompetence.aspx>) vytvoří autoevaluaci přehled úrovní zvládnání všech 15 základních měkkých kompetencí (obrázek 7). V případě, že již před tím pracovali na mapě svých silných stránek, mohou tyto kompetence opřít o konkrétní důkazy, v jakých oblastech svých zájmů, vlastností a dovedností dané kompetence uplatňují.

Následně si na tomtéž portálu účastníci vyhledají kartu povolání odpovídající oboru, který na škole studují nebo se v něm učí (obrázek 8). Karta obsahuje základní charakteristiky dané pozice, popis příslušných tvrdých kompetencí (oborové znalosti a dovednosti) a profil měkkých kompetencí rámuje kvalitativní rozměr výkonu profese. Kompetenční profil dané pozice účastníci srovnají se svým vlastním kompetenčním profilem (především měkkých kompetencí) a zároveň si zhodnotí, nakolik se shodují definované tvrdé kompetence s obsahem výuky a související mírou jejich osvojení.

Poté si spolu s učitelem/poradcem projdou profil absolventa školy (oboru) a srovnají, nakolik odpovídá charakteristikám profesní karty na NSP včetně definovaných kompetencí. V diskusi (možno nejprve ve dvojicích) definují styčné body i rozdílnosti. Následně si každý definuje plán rozvoje v oblastech, které vidí ve své vzdělávací cestě jako deficitní a dává jim prioritu s ohledem na plány a cíle spojené s absolvováním školy a vstup na trh práce/pokračování ve studiu.

Workshop lze doplnit přehledem či prezentací základních učebních stylů (inspiraci lze najít např. na stránkách Evropského jazykového portfolio: ejp.rvp.cz – po registraci v sekci Jazykový životopis kolonka Učební typy), diskusí o učebních stylech a preferovaných učebních postupech účastníků. Cílem je reflexe studia s ohledem na trh práce, osvojování si návyků rozvoje kompetencí v čele s celoživotním učením a adaptací na změny v rámci oboru.

Výstup:

Kompetenční profil účastníka a jeho srovnání s kompetenčním profilem odpovídající pozice na trhu práce i absolventa studovaného oboru. Plán rozvoje kompetencí a reflexe učebních stylů, které přispějí k jeho naplnění. Aktivita pomáhá k identifikaci se svou vzdělávací a profesní dráhou, přijímání odpovědnosti za vlastní kariérní sebeurčení a vede k osvojování si návyků řízení vlastní kariéry (Career Management Skills).

9.5 Kariérový klub na škole a podpora práce třídního učitele

9.5.1 Návaznost na cíle projektu Implementace Krajského akčního plánu 1 v Karlovarském kraji

Následující dvě části dokumentu mají za cíl poskytnout metodickou podporu ve vybraných oblastech projektu IKAP 1 v Karlovarském kraji. V rámci klíčové aktivity „Podpora inkluze“ byla zpracována Školská inkluzivní koncepce, jejíž součástí je i Motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání. Následující dvě aktivity – Kariérový klub na škole a Práce třídního učitele aneb třídnictví není jen o správně vyplněné třídní knize (náplň třídnické hodiny) – zapadají do této koncepce a mají za cíl podpořit práci vedení školy a pedagogických pracovníků v tomto směru (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1

název aktivity naplňování cílů IKAP 1	kariérový klub na škole	třídnická hodina
podpora školy při zapojení do organizace komunitních aktivit v obci • otevření školy široké veřejnosti • organizace mimořádné akce	✓	
odbourávání předsudků a stereotypů	✓	✓
spolupráce s rodinou a dalšími subjekty	✓	
propojení školského prostředí s trhem práce	✓	
informovanost rodičů a žáků o vlivu neformálního a informálního učení na rozvoj dítěte a žáka	✓	✓
informovanost rodičů a žáků o významu přenositelných kompetencí získaných a rozvíjených v rámci neformálního a informálního učení	✓	✓
motivace rodičů a žáků ke vzdělávání	✓	✓
individuální přístup k žákům	✓	✓
podpora žáka v oblasti, kde je úspěšný	✓	✓
rozvoj mezilidských vztahů	✓	✓
rozvoj dávání a přijímání konstruktivní zpětné vazby		✓
vzdělávání pedagogických pracovníků v mezipředmětových vazbách	✓	✓

Zdroj: Krátkodobé a dlouhodobé cíle – Školská inkluzivní koncepce Karlovarského kraje

Kariérový klub na škole

9.5.2

Aktivita Kariérový klub na škole patří mezi aktivity skupinového kariérového poradenství a je určena žákům a jejich rodičům (případně pedagogickým pracovníkům školy). Jejím hlavním cílem je jim prezentovat vybrané profese. Profese mohou být prezentovány členem rodiny žáků školy a dalšími členy komunity obce. Podmínkou prezentace je jen to, že má oslovený člověk svou práci rád a je ochoten ji představit na Kariérovém klubu.

Aktivita může být organizovaná buď jako:

- akce připojená k již existující, zavedené akci v obci (jako součást obecních slavností, dne dobrovolných hasičů apod.), nebo školy (den rodičovských schůzek apod.)
- nebo jako mimořádná akce realizovaná nezávisle na již existujících, zavedených akcích obce/školy.

Výstupy aktivity:

- přítomní žáci a jejich rodiče poznali vybrané profese a kompetence, které vyžaduje jejich úspěšný výkon apod.
- rodiče poznali obsah, cíle a v neposlední řadě význam poskytování kvalitního kariérového poradenství jednotlivci
- žáci a jejich rodiče poznali úlohu a význam vlivu neformálního a informálního učení na rozvoj jednotlivce a význam přenositelných kompetencí získaných a rozvíjených v rámci tohoto učení
- nově vznikající komunita kolem školy, která je zároveň součástí komunity obce, přičemž se škola stává centrem jejího dění (podmínkou je pravidelná realizace akce).

Délka a termín akce závisí na možnostech organizátorů a oslovených účastníků. Doporučujeme buď formát večerní akce v trvání cca 2–3 hodin, anebo víkendové půldenní akce (4–6 hodin).

Hlavní část programu se skládá z několika aktivit:

- Krátká prezentace obsahu, cílů a v neposlední řadě významu poskytování kvalitního kariérového poradenství. Při přípravě této části se můžete inspirovat v dokumentu zvaném *Rámec pro rozvoj systému kariérového poradenství na škole*.
- Ochutnávka ze skupinového kariérového poradenství, které standardně poskytujeme na škole účastníkům akce. Je vhodné vytipovat takové aktivity, které poslouží všem účastníkům bez ohledu na jejich status a věk. Máme na mysli například takové, které podporují poznávání silných stránek, s důrazem na ty, které rozvíjíme v rámci neformálního a informálního učení – tzv. přenositelné kompetence (pro inspiraci viz Příloha č. 1 nebo Příloha č. 2 a 3). Jelikož mají být účastníky akce rodiče a jejich děti, jsou vhodné i takové aktivity, které jim obecně pomáhají ve vzájemné komunikaci a podporují jejich diskusi o řízení směru vzdělávací a profesní dráhy (Příloha č. 4).
- Prezentace vybraných profesí a následná diskuse s účastníky. Podle počtu prezentujících a účastníků lze organizovat tuto část buď formou prezentace v plénu a následné moderované diskuse, anebo v případě zástupců více příbuzných profesí (například řemesla, technické profese, IT, pomáhající profese apod.) můžeme vytvořit stánky se zástupci příbuzných profesí. Žáci, jejich rodiče a přítomní pedagogičtí pracovníci budou mít příležitost navštívit ty stánky, které je zaujmou. Doporučujeme předem požádat prezentující, aby se zaměřili na některé vybrané oblasti ve své přednášce. Máme na mysli vedle popisu své práce zejména ty kompetence, které vyžaduje její úspěš-

ný výkon (vzdělání, dovednosti, vlastnosti, popř. zkušenosti), dále zodpovědět otázky typu – jak vypadá můj standardní pracovní den/týden, co mám rád na své práci, co je na ní náročné apod. Je důležité, aby účastníci obdrželi komplexní obraz o každé profesi včetně jejich náročných stránek.

9.5.3 Práce třídního učitele aneb třídnictví není jen o správně vyplněné třídní knize (náplň třídnické hodiny)

Motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání zpracovává důležité téma Absence motivace ke vzdělávání, a to nikoliv jen ze strany žáka, nýbrž i ze strany rodiče a učitele. V této části dokumentu na to chceme reagovat a nabídnout metodický nástroj pro třídní učitele. Na základě zkušeností autorů Motivačního systému jsou v současné době třídnické hodiny redukovány na administrativní záležitosti mezi třídním učitelem a žáky a jejich potenciál podporovat žáky v pozitivním sebepojetí, a tím rozvíjet mezilidské vztahy ve třídě není plně využitý.

V Příloze č. 1 je popsána aktivita, která využívá vyprávění příběhů ze života žáka s cílem podpořit ho v pojmenování svých silných stránek. Vhodný příběh lze hledat v případě realizace třídnické hodiny na základě otázky třídního učitele: „Co se ti povedlo od našeho posledního setkání?“ Ze začátku může být pro žáky složité hledat své malé úspěchy v životě. Nejsme zvyklí mluvit o tom, co se nám povedlo. Považujeme to za přirozené, a navíc nás učí od dětství, že „sebechvála smrdí“. Ani žáci nejsou výjimkou. Nicméně, kouzlo aktivity spočívá v její pravidelné realizaci. Naučí se vnímat své úspěchy a mluvit o nich bez ostychu v postupně rozvíjejícím se prostředí důvěry. Doporučujeme též přímou účast třídního učitele v aktivitě. To znamená, je vhodné, aby měl svůj vlastní úspěch a vyprávěl o něm ve skupině se žáky. Zlepšují se tím vzájemné vztahy mezi třídním učitelem a žáky a mezi žáky navzájem. „Vzájemné vztahy v třídním kontextu pak budou logicky ovlivňovat i výkon žáků, a to v pozitivním smyslu v případě dobrého pracovního prostředí a dobrých vzájemných vztahů.“²

Aktivita trvá jen 15–20 minut, tudíž ji lze realizovat v rámci každé třídnické hodiny s cílem nastavit tu správnou atmosféru na společnou práci včetně řešení aktuálních problémů. V případě nedostatku času ji lze realizovat například na každé druhé třídnické hodině. Důležitá je pravidelnost. Z tohoto důvodu ji doporučujeme zařadit alespoň dvakrát za měsíc.

² Zdroj: *Motivační systém pro žáky ohrožené předčasným ukončením vzdělávání.*

Přílohy

Příloha č. 1

Scénář aktivity – Trojzvuk – pojmenování kompetencí³

Teoretické východisko: Aktivita je založena na metodě zvané storytelling neboli vyprávění příběhů. V práci s jednotlivcem lze této metody využít při hledání a pojmenování silných stránek na základě vyprávění příběhů a událostí z jeho mimoškolního (mimopracovního) života. Tato metoda pomáhá mapování (přenositelných) kompetencí na základě pohledu druhých (spolužáků ve škole).

Cíl

- 1) Dozvědět se více o svých dovednostech, vlastnostech, znalostech a zkušenostech (kvality jednotlivce neboli kompetence) získaných a rozvíjených v neformálním a informálním učení.
- 2) Učit se konstruktivně dávat a přijímat zpětnou vazbu pomocí tzv. důkazů.
- 3) Poznat obsah, úlohu a význam vlivu neformálního a informálního učení na rozvoj jednotlivce.

Délka: 20 minut (v případě vyššího počtu účastníků lze realizovat aktivitu ve dvojicích)

Materiál: tužka, papír.

Popis metody

1. Vytvořte skupiny po třech účastnících.
2. Vzpomeňte si na nějakou událost, ve které jste byli aktivní, ať už vlastním přičiněním, či náhodou.
3. Vyprávějte tuto událost svým parťákům ve skupině.
4. Posluchači ve skupině pozorně poslouchají a pokoušejí se z příběhu vytěžit kvality vyprávějícího. Zapisují si je na papír. Ten po ukončení vyprávění předají vyprávěči s krátkým vysvětlením, v které části příběhu a na základě jakého jednání tyto kvality našli. To znamená, že účastníci se navzájem učí hledat a pojmenovávat důkazy silných stránek.
5. Postupně se všichni v trojici vystřídají. Některé kvality se budou v příbězích opakovat, některé budou jen v jednom.
6. Závěrečná reflexe formou diskuse mj. o způsobu pojmenování přenositelných kompetencí formou vyprávění příběhů, dále o tom, jak účastníci vnímají kvalitu zpětné vazby podané pomocí důkazů (příjemné, nepříjemné, objevené, ...).

Tipy:

- 1) S cílem umožnit lepší pochopení zadání doporučujeme nejdříve předvést aktivitu před celou třídou. Lektor vypráví nějakou příhodu ze svého života nebo ze života známé osobnosti a vyzve účastníky, aby pojmenovali jeho silné stránky (popř. kvality známé osobnosti). Společně se pobaví o tom, kde a jak lze tyto kvality v příběhu nalézt (práce s důkazy).
- 2) Doporučujeme pravidelně realizovat tuto aktivitu ve výuce nebo mimo výuku. Jako vhodné místo vidíme třídnické hodiny. Zadání „Co se mi povedlo od našeho posledního setkání“. Žáci se tím učí pozitivnímu náhledu na sebe sama. Učí se vidět své malé úspěchy a těžit z nich.

³ Inspirace: DIENER, Thomas. *Esencia práce. Alchýmia navigácie pri hľadaní povolania*, Epos, 2008.

Příloha č. 2

Scénář aktivity – role žáka a jeho kompetence

Teoretické východisko: Klíčové kompetence získáváme v průběhu formálního, neformálního a informálního učení. To znamená, že se učíme nejen ve škole v roli žáka (formální vzdělávání), ale také v mimoškolním životě ve vztazích, do kterých vstupujeme, a v aktivitách, kterých se účastníme (neformální a informální učení). V každé roli získáváme zkušenosti, využíváme a rozvíjíme určité dovednosti a vytváříme si představu o svých silných a slabých stránkách.

Cíl

- 1) Podpořit účastníky v pojmenování svých vlastností, dovedností, znalostí a zkušeností získaných a rozvíjených v neformálním a informálním učení.
- 2) Poznat obsah, úlohu a význam vlivu neformálního a informálního učení na rozvoj jednotlivce.

Délka: 45 minut

Materiál: tabule nebo flipchart, vytisknutý pracovní list

Popis metody

- 1) Účastníkům promítneme krátkou video ukázkou a požádáme je o pojmenování životních rolí, v nichž vystupoval hrdina v ukázce. Role píšeme na tabuli. Pracujeme v rámci celého kolektivu. Následně se pobavíme o tom, do jakých rolí obvykle účastníci vstupují ve svém životě (role manžela/ky, rodiče – matky, otce, role dítěte, sourozence – bratra, sestry, partnera/ky, kamaráda/ky, souseda, role sportovce, trenéra, klavíristy, dobrovolníka apod.).
- 2) Rozdáme účastníkům pracovní listy (Příloha č. 3) a požádáme je o vyplnění první tabulky. Pracují individuálně.
- 3) Následně vyplní druhou tabulku. Po výběru jedné role uvedou tři nejdůležitější činnosti, které v této roli vykonávají, a tři nejdůležitější kompetence, které přitom využívají. Na konci si navzájem svou práci ve dvojici představí a poskytnou zpětnou vazbu.
- 4) V rámci závěrečné reflexe vše, co jsme prezentovali na začátku o vlivu neformálního a informálního učení na rozvoj (přenositelných) kompetencí jednotlivce, zrekapitulujeme. Diskutujeme o významu přenositelných kompetencí v životě jednotlivce.

Tipy:

- 1) *Jako krátké video k tématu role (hlavní hrdina) může posloužit například trailer k filmu Po čem muži touží. V jakých rolích vystupuje hlavní hrdina filmu v ukázce? (miletec, otec, rozvedený manžel, kamarád, zaměstnanec – podřízený, vedoucí – nadřízený, novinář, spisovatel, pacient a v neposlední řadě v roli ženy).*
- 2) *V případě realizace této aktivity v rámci Kariérového dne na škole tvoří dvojici rodič – dítě.*

Příloha č. 3

Pracovní list – role a kompetence

ROLE A KOMPETENCE

1) Zkuste si teď promítnout svůj film. Jak vypadá Váš typický den/týden?

Do jakých rolí vstupujete? Napište si tři vybrané role v mimoškolní (mimopracovní) oblasti, do kterých vstupujete nejraději.

.....

.....

.....

2) Vyberte si z nich jednu roli. Napište ji do tabulky níže a doplňte tři činnosti, které v této roli děláte. Až to budete mít hotové, napište tři své nejdůležitější silné stránky, které při těchto činnostech uplatňujete a rozvíjíte.

ROLE č. 1	TŘI ČINNOSTI, které dělám v roli	TŘI SILNÉ STRÁNKY, které uplatňuji a rozvíjím v roli

3) Ve dvojicích si navzájem prezentujte vybranou roli a silné stránky, které při ní využíváte. Pokud vás napadla další silná stránka partáka, neváhejte mu ji říct, aby ji mohl doplnit do své tabulky.

4) Popřemýšlejte nad zbývajícími rolemi. Napište si je do tabulky níže a doplňte tři činnosti, které v této roli děláte. Až to budete mít hotové, napište tři nejdůležitější silné stránky, které při těchto činnostech uplatňujete a rozvíjíte.

ROLE č. 2 a 3	TŘI ČINNOSTI, které dělám v roli	TŘI SILNÉ STRÁNKY, které uplatňuji a rozvíjím v roli

5) Zakroužkujte své silné stránky, které se Vám objevují opakovaně. Co to může z pohledu Vaší budoucnosti znamenat?

.....

.....

Příloha č. 4

Pracovní list – rodokmen vzdělání a povolání v rodině

RODOKMEN VZDĚLÁNÍ A POVOLÁNÍ V RODINĚ

Teoretické východisko: Rodinné vzorce nás ovlivňují ve výběru vzdělávací a profesní dráhy, aniž si to uvědomujeme. Dokonce i v případě, když si myslíme, že nás rozhodně nikdy neovlivnily, jelikož jsme si je uvědomovali v momentu našich rozhodnutí, tudíž jsme konali jinak, často opačným způsobem. Je pro nás obecně užitečné přemýšlet o vlivu rodiny, popř. konkrétního člena rodiny, kterého považujeme za svůj vzor či inspiraci pro naše rozhodování.

Cíl

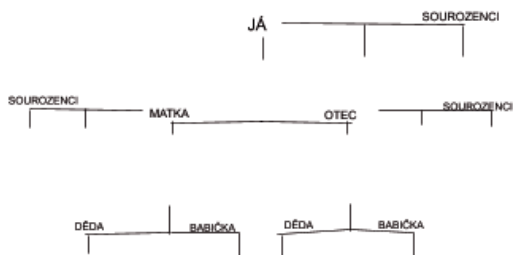
Identifikovat, jaké mají vzdělání a v jakých zaměstnáních pracovali/pracují členové širší rodiny. Pojmenovat rozmanité jevy (společné a rozdílné) na poli vzdělání a práce v širší rodině.

Délka: 45 minut

Materiál: prázdný papír, propiska

Popis metody

1) Nakreslete svůj rodokmen vzdělání, povolání a práce v rodině. Začněte u sebe.



2) Účastníci prezentují svůj rodokmen ve dvojici. Nahlas přemýšlejí o společných a rozdílných jevech v rodokmenu, kterých si všímají a zaujaly je. Navzájem si dávají zpětnou vazbu a odpovídají na následující otázky:

- Jaká vzdělání a povolání se vyskytují ve tvé rodině? Jaké je převládající pracovní prostředí tvé rodiny?
- Kdo tě nejvíce inspiruje ve tvém profesním směřování v rodině? Proč?
- Co si myslíš, jaký postoj k práci měli tvoji rodiče (co si myslí o práci)? Jaké měli neuskutečněné pracovní sny?
- Jaká očekávání měla/má tvoje rodina ve vztahu k tvému profesnímu rozhodování?
- Co na rozhovoru v rodině o tvé profesní budoucnosti oceňuješ/jsi oceňoval/a? Co potřebuješ/jsi potřeboval/a změnit, aby ses cítil/a lépe?

Tip:

V případě realizace aktivity v rámci Kariérového dne na škole tvoří dvojici rodič – dítě. Pomáhá jim ve vzájemné komunikaci a podporuje jejich diskusi o řízení směru vzdělávací a profesní dráhy jednotlivcem.

**Příloha č. 5
HODNOTY**

Autenticita	Inspirování druhých	Ovlivňování	Samota
Autorita	Integrita	Péče	Sebekontrola
Barvitost	Jasnost	Poctivost	Sebeúcta
Bezpečí	Jednoduchost	Podpora	Shovívavost
Bezúhonnost	Klid	Pokrok	Smích
Ctižádost	Komunita	Pomoc druhým	Sny
Čest	Konstruktivnost	Pomoc sobě	Soucit
Demokracie	Krása	Porozumění	Soutěživost
Dobročinnost	Kreativita	Pozitivní postoj	Spiritualita
Dobrodružství	Kultura	Práva	Spolupráce
Duchovno	Láska k sobě	Profesionalita	Spontánnost
Důvěra	Láska k druhým	Preciznost	Spravedlivost
Emoce	Literatura	Přátelství	Stabilita
Empatie	Manželství	Představivost	Svoboda
Experimentování	Moc	Přehled	Štědrost
Finance	Morálka	Příroda	Tolerance
Flexibilita	Nadšení	Radost	Tvořivost
Fyzická kondice	Nezávislost	Respekt	Umění
Harmonie	Odvaha	Risk	Upřímnost
Hojnost	Ochrana	Rodina	Uznání
Hra	Prostředí	Rovnost	Víra
Hudba	Optimismus	Rovnováha	Vzdělání
Humor	Osobitost	Rozhodnost	Vřelost
Inovace	Otevřenost	Růst	

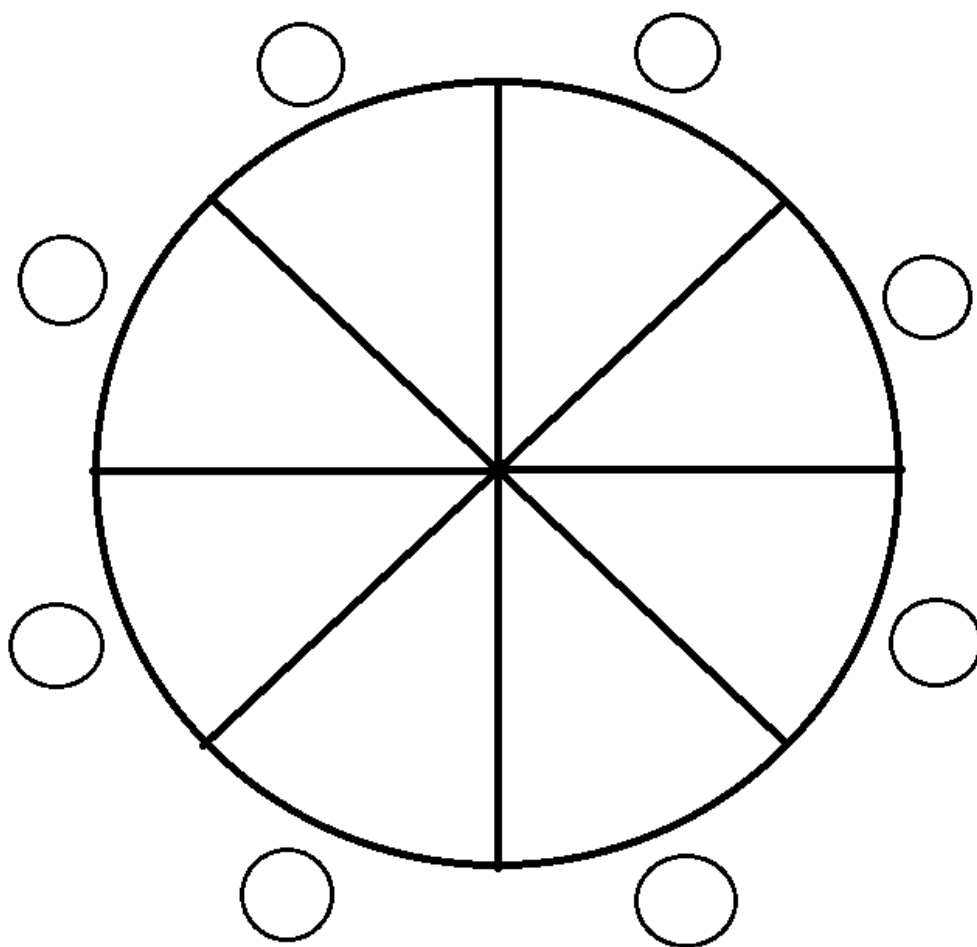
Příloha č. 6

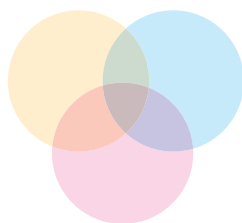
Aktuální naplněnost hodnot v životě

AKTUÁLNÍ NAPLNĚNOST HODNOT V ŽIVOTĚ

Do hodnotového kola vypište 8 vybraných nejdůležitějších hodnot.

Ohodnoťte jejich naplněnost ve svém životě na škále 1–10. Číslo vepište do kroužku. Výšece můžete vybarvit podle tohoto ohodnocení.





Sborník vydal: Karlovarský kraj
Karlovy Vary 2020
Jazyková redakce: Vendula Kadlečková
Grafická úprava a sazba: Jiří Hanek / Parteo
Tisk: Proxima
Vydání první

Projekt Implementace Krajského akčního plánu 1 v Karlovarském kraji
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_034/0008476



EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

